

DÖNEM: II

YASAMA YILI: 1990/1

KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ

CUMHURİYET MECLİSİ
TUTANAK DERGİSİ

21'inci Birleşim
4 Aralık 1990, Cuma

İÇİNDEKİLER

Sayfa:

I. GELEN EVRAK

1139

II. BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A. ONAYA SUNULANLAR:

1. Ekonomi, Maliye Bütçe ve Plân Komitesi Başkanlığının 1981 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı
1982 Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı
1983 Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı
1984 Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı
1985 Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı

1143

2. Hukuk ve Siyasi İşler Komitesi Başkanlığının Yüksek İdare Mahkemesi Yetki Yasa Tasarısının ivedilikle görüşülmesine ilişkin Tezkeresi.

1144

3. Hukuk ve Siyasi İşler Komitesi Başkanlığının Komitenin gündeminde bulunan Seçim ve Halk Oylaması Yasa Önerisi için yeni bir sürenin verilmesine ilişkin Tezkeresi.

1150

Date	Description	Amount	Balance
1912	Jan 1		
	Jan 15	100.00	100.00
	Feb 1	50.00	50.00
	Mar 1	25.00	25.00
	Apr 1	15.00	10.00
	May 1	10.00	0.00
	Jun 1	5.00	5.00
	Jul 1	3.00	2.00
	Aug 1	2.00	0.00
	Sep 1	1.00	1.00
	Oct 1	0.50	0.50
	Nov 1	0.25	0.25
	Dec 1	0.10	0.15
	Total	200.00	200.00

C

=

C

|

4

4. Başkanlık Divanınının 1981 Mali Yılı Bütçe Yasa Tasarısının Genel Kurulda görüşüleceği gün ve saatlerini belirleyen çalışma programına ilişkin Karar. 1151
5. Danışma Kurulunun gündeminin son kısmındaki görüşülecek konuların görüşme sırasına ilişkin Karar Önergesi. 1132

III. ÖZEL GÜNDEMDE YER ALAN İŞLER:

1. 1981 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı ile Sayıştayın bu kesin hesaplara ilişkin uygunluk bildirimini ile Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plân Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu. (Y.T.NO:4/1/90) 1157 - 1187
2. 1982 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı ile Sayıştayın uygunluk bildirimini ve Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plân Komitesinin Raporu. (Y.T.No:5/1/90) 1188 - 1213
3. 1983 Mali Yılı Kesin Hseap Yasa Tasarısı ile Sayıştayın uygunluk bildirimini ve Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plân Komitesinin Raporu. (Y.T.NO:6/1/90) 1214 - 1243
4. 1984 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı ile Sayıştayın Uygunluk Bildirimini ve Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plân Komite-sinin Raporu. (Y.T.NO:7/1/90) 1244 - 1277
5. 1985 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa TAsarısı ile Sayıştayın Uygunluk Bildirimini ve Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plân Komitesinin Raporu. (Y.T.NO:9/1/90) 1278 - 1309
6. Yüksek İdare Mahkemesi Yetki Yasa TAsarısı ile Hukuk ve Siyasi İşler Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu. (Y.T.NO:17/1/90) 1310 - 1470

14

15

16

17

I. GELEN EVRAK

RAPORLAR

1. 1981 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı (Y.T.No:4/1/90) ve Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plân Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu. (Başkanlığa geliş tarihi: 31.11.1990)
2. 1982 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı (Y.T.No:5/1/90) ve Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plân Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu. (Başkanlığa geliş tarihi: 30.11.1990)
3. 1983 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı (Y.T.No: 6/1/90) ve Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plân Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu. (Başkanlığa geliş tarihi: 30.11.1990)
4. 1984 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı (Y.T.No: 7/1/90) ve Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plân Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu. (Başkanlığa geliş tarihi: 30.11.1990)
5. 1985 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı (Y.T.No: 9/1/90) ve Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plân Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu. (Başkanlığa geliş tarihi: 30.11.1990)
6. Gelir ve Vergi Dairesi (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) (Değişiklik) Yasa Tasarısı (Y.T.No: 38/1/90) ve idari ve Sosyal İşler Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu. (Başkanlığa geliş tarihi: 30.11.1990)
7. Yüksek İdare Mahkemesi Yetki Yasa Tasarısı (Y.T.No: 3/1/90) ve Hukuk ve Siyasi İşler Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu. (Başkanlığa geliş tarihi: 30.11.1990)

BAŞKANLIK DİVANI KARARLARI

8. Cumhuriyet Meclisi Başkanlık Divanının, 1991 Mali Yılı Bütçe Yasa Tasarısının Genel Kurulda Görüşüleceği Gün ve Saatleri Belirleyen Çalışma Programına ilişkin Kararı. (B.D.K.No: 14/1/90)

Faint, illegible text and markings, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The content is mostly obscured by noise and low contrast.

DANIŞMA KURULU KARARLARI

9. Cumhuriyet Meclisi Danışma Kurulunun, Gündemin son kısmındaki işlerin Görüşme Sırasına ilişkin Karar Önergesi.
(D.K.No: 3/1/90)

TEZKERELER

10. Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plân Komitesi Başkanlığının:
(1) 1981 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı (Y.T.No:4/1/90),
(2) 1982 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı (Y.T.No:5/1/90),
(3) 1983 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı (Y.T.No:6/1/90),
(4) 1984 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı (Y.T.No:7/1/90) ve
(5) 1985 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısının (Y.T.No:9/1/90) üçüncü görüşmesine ilişkin Tezkeresi. (Başkanlığa geliş tarihi: 3.12.1990)
11. Hukuk ve Siyasi İşler Komitesi Başkanlığının, Yüksek İdare Mahkemesi Yetki Yasa Tasarısının (Y.T.No:17/1/90), ivedilikle görüşülmesine ilişkin Tezkeresi (Başkanlığa geliş tarihi: 4/12/1990)
12. Hukuk ve Siyasi İşler Komitesi Başkanlığının, Komite gündeminde bulunan Seçim ve Halkoylaması (Değişiklik) Yasa Önerisi (Y.Ö.No:3/1/90) için yeni bir sürenin verilmesine ilişkin Tezkeresi. (Başkanlığa geliş tarihi: 4.12.1990)

Date	Description	Amount	Balance

BİRİNCİ OTURUM

Açılış Saati: 10.30

BAŞKAN - Vehbi Z. Serter

KÂTİP - Muharrem Söylemez

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri; Cumhuriyet Meclisinin İkinci Dönem, Birinci Yasama Yılı'nın 21'inci Birleşimini açıyorum. Ad okunmak suretiyle yoklama yapılacaktır.

(Ad okunarak yoklama yapıldı)

KÂTİP - Toplantı yeter sayısı vardır Sayın Başkan.

II. BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

BAŞKAN - Toplantı yeter sayısı vardır. Gündem gereği görüşmelere geçiyoruz.

1) Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları.

Gündemimizin birinci maddesi, Başkanlığın Genel Kurula Sunuşlarıdır.

A) Okutulup Onaya Sunulacaklar:

1) Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plân Komitesi Başkanlığının 1981 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı.

1982 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı.

1983 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı.

1984 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı.

1985 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı'nın

Üçüncü görüşmesinin kısa isimle okunmasına ilişkin Tezkeresidir.

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that every entry should be supported by a valid receipt or invoice. This ensures transparency and allows for easy auditing of the accounts.

2. The second part covers the process of reconciling bank statements with the company's ledger. It provides a step-by-step guide on how to identify discrepancies and investigate their causes. Common reasons for differences include timing of deposits and withdrawals, as well as potential errors in data entry.

3. The third section addresses the handling of cash transactions. It outlines the proper procedures for counting cash, recording it in the books, and securing the physical funds. It also discusses the use of petty cash for small, routine expenses and how to manage it effectively.

4. The final part of the document focuses on the preparation of financial statements. It explains how to calculate key metrics such as net income, profit margins, and cash flow. It also provides tips on how to present this information clearly and concisely in a report for management review.

---

5. In conclusion, maintaining accurate and up-to-date financial records is essential for the success of any business. It provides the data needed to make informed decisions, track performance, and ensure compliance with tax regulations. By following the guidelines outlined in this document, you can ensure that your financial records are reliable and trustworthy.

KATIP - CUMHURİYET MECLİSİ EKONOMİ MALİYE BÜTÇE
VE PLAN KOMİTESİ BAŞKANLIĞI

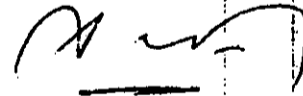
Sayı:(Y.T.No: 4/1/90)
(Y.T.No: 5/1/90)
(Y.T.No: 6/1/90)
(Y.T.No: 7/1/90)
(Y.T.No: 9/1/90)

29 Kasım 1990

Cumhuriyet Meclisi Başkanlığı,
Lefkoşa.

Oz: 1981 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı (Y.T.No:4/1/90)
1982 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı (Y.T.No:5/1/90)
1983 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı (Y.T.No:6/1/90)
1984 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı (Y.T.No:7/1/90)
1985 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı (Y.T.No:9/1/90)
Üçüncü görüşmeleri hakkında.

Oz'de adı geçen Yasa Tasarılarının üçüncü görüşmesinin,
İçtüzüğün 98'inci maddesinin (1)'inci fıkrası uyarınca
Tasarının kısa adının okunması ile başlamasını ve bütününün
oylanması ile son bulmasını önerir gereğini saygılarımla
arzederim.

Salih Coşar
Ekonomi, Maliye Bütçe ve Plan
Komitesi Başkanı

1143/...

- 1143 -

BAŞKAN - Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler? Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

2. Hukuk ve Siyasi İşler Komitesi Başkanlığının Yüksek İdare Mahkemesi Yetki Yasa Tasarısının ivedilikle görüşülmesine ilişkin tezkeresidir. Okuyun lütfen.

1144/...

KATIP -

HUKUK VE SİYASİ İŞLER KOMİTESİ
BAŞKANLIĞI

Sayı: Y.T.No:17/1/90

Tarih: 4 Aralık 1990

Cumhuriyet Meclisi Başkanlığı,
Lefkoşa.

**Öz: Yüksek İdare Mahkemesi Yetki Yasa
Tasarısı hakkında ivedilik önergesi.**

Öz'de adı geçen Yasa Tasarısı ile belirli organ ve kuruluşların ihmal, işlem ve kararlarına karşı yapılacak başvuruların üç yargıçtan oluşan Yüksek İdare Mahkemesi tarafından doğrudan doğruya incelenip karara bağlanmasına olanak yaratılıp Yüksek İdare Mahkemesinin esasen yoğun olan işlerinin çoğalmasının, gecikmelerin doğmasının ve dava masraflarının çoğalmasının önlenmesi amaçlandığından bir an önce yasalaşması gerekmektedir. Bu nedenle, İçtüzüğü'nün 86'nci maddesinin (2)'nci fıkrası uyarınca Tasarının üçüncü görüşmesinin ikinci görüşmeden hemen sonra aynı birleşimde yapılmasını; ve İçtüzüğü'nün 98'inci maddesinin (1)'inci fıkrası uyarınca, üçüncü görüşmesinin de Tasarının kısa adının okunması ile başlamasını ve bütününün oylanması ile son bulmasını önerir, gereğini saygılarımla arz ederim.

Zaim Necatigil
Zaim Necatigil

Hukuk ve Siyasi İşler Komitesi
Başkanı

1145/...

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY

MEMORANDUM FOR THE RECORD

DATE: 10/15/54

TO: DR. R. M. MAYER

RE: [Illegible text]

Very truly yours,
[Illegible signature]

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden) - Söz
istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Kotak.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu ülkede bu Anayasa yapılırken bazı yasa tasarılarının veya önerilerinin veya karar taslaklarının Resmi Gazete'de yayınlanmak suretiyle halkın bilgisine getirilmesi ve halkın tepkilerinin alınması ilkesi getirildi.

Yine Meclisin içtüzüğü ve Anayasadaki geriye kalan maddeler özellikle ülkede son derecede önemli konularda normal ve Meclis prosedürünün izlenmesini öngörmüştür. Öyle acil konular için belirli bir olanak sağlanması böyle mahkemelerle ilgili son derece önemli bir konuda bu kapının açık bırakılıp bu kapıdan bir an önce girilmesi anlamını taşımaz. Sayın Zaim Necatigil'e saygım sonsuz. Bu ülkede Bassavcılık yapmış değerli bir arkadaşımızdır. Ama ne acıdır ki bu konudaki ısrarları ve arka kapıdan ille ki bu Yasayı bir an önce yasalaştırma girişimlerini anlamak mümkün değildir ve işte bir ivedilik önerisi daha. Grupta bile, iktidar partisinin grubunda bile görüşülmemiş, daha önce geçen hafta İdari İşler Komitesinde bize bizzat Sayın Komisyon Başkanı başvurarak 7 numaralı değil, 6 numaralı gündem maddesinin öne alınmasını ve görüşülmesini,

1146/...

1942

1942

1942

1942

1942

1942

1942

1942

1942

1942

1942

1942

1942

1942

1942

1942

1942

1942

1942

1942

1942

1942

1942

1942

şehit aileleri ile ve geriye kalanlarla ilgili tasarının bir an önce yasalaşmasını ileri sürdü ve kabul ettik ve bunu bekledik bugün. En azından bu konuda söylenecek çok söz var, görüşlerin ortaya çıkması gerekmektedir. Önemli bir yasa tasarısıdır, dedikse de, diğer 6 numaranın öne çıkacağını bekledik. Şimdi Grup Başkanı geldi bize, hayır, biz 7 numarayı öne alacağız dedi. Nedir arkadaşlar aceleniz? Bu konuyu konuşmak istemiyor musunuz? Bu konuda kala kala 4 kişi kalmış olan muhalefet milletvekillerinin uyarılarını hiç mi dikkate almıyorsunuz? Ve bırakınız incelemesini, bugün görüşülmesi bir yana, üçüncü okunuşunu da derhal oylayacaksınız ki bugün bu kapıdan çıkarken içiniz rahat, halkın elindeki en büyük olanağı ellerinden almış olarak içiniz rahat bu kapıdan çıkacaksınız.

EMİN UZUN (Lefkoşa) (Yerinden) - Hızlı Meclisiz de onun için.

İSMET KOTAK (Devamla) - Senin lâfına cevap verme tenezzülünde bile bulunmam ben.

EMİN UZUN (Yerinden) (Devamla) - Sen o kadar büyük müsün?

İSMET KOTAK (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu kadar ciddi bir olay konuşulurken, bir milletvekilinin bana kürsüden konuşurken bu lâfı atması, gerçekten yürekler acısıdır. Son derece ciddi bir olay vardır burada. İnceleyiniz Yasa Tasarısını. Bunun ivediliği nerededir? Akıl ve mantık neyi gerektirir? Daha fazla tartışmayı, daha fazla çevre ile görüşmeyi. Ama bunu hiç yapmadınız. Süratle meselelerin üzerine yürümek, en büyük olay budur deyip bir an önce çözmek istediniz. Şimdi de kendiniz hiç bakmıyorsunuz. Burada Bakanlar Kurulunun, Bakanların, iskân komitelerinin, yerel yöntemlerinin değil kararları beyler, sizi uyarıyorum Ulusal Birlik Partisi milletvekilleri, bu makamların ihmallerini de bunun kapsamına alıyorsunuz. Dikkatinizi çekerim.

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records. It emphasizes that proper record-keeping is essential for ensuring the integrity and reliability of the data collected. This section also outlines the various methods used to collect and analyze the data, highlighting the challenges faced during the process.

2. The second part of the document focuses on the results of the study. It presents a detailed analysis of the data, showing the trends and patterns observed. The findings indicate that there is a significant correlation between the variables studied, which supports the hypothesis of the research.

3. The final part of the document discusses the implications of the study. It suggests that the results have important implications for the field of study and may lead to further research in this area. The document concludes by summarizing the key findings and providing a clear conclusion.

4. The document also includes a section on the methodology used in the study. This section describes the experimental design, the data collection procedures, and the statistical methods employed to analyze the data. It provides a clear and concise overview of the research process.

5. In addition, the document contains a section on the limitations of the study. It acknowledges the potential weaknesses of the research and discusses the steps taken to minimize these limitations. This section is crucial for providing a balanced and objective view of the study.

6. The document also includes a section on the conclusions drawn from the study. It summarizes the main findings and discusses their significance. The conclusions are based on a thorough analysis of the data and are supported by the results of the study.

7. Finally, the document includes a section on the references used in the study. This section lists the sources of information used to support the research, providing a clear and complete list of references.

)
)

O makamda oturan adam ihmal etmiş, hakkını çiğnemiş elalemin ve siz iki kademeli bir yargı merciine başvuru hakkını bu Yasa ile alıyorsunuz. Bakan hata yapmaz. Tanrı hata yapmaz derdiler. Siz de mi o düzeye geldiniz, merak ediyorum.

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa) (Yerinden) - O da bizi yarattı.

İSMET KOTAK (Devamla) - Hatalı yarattı öyleyse.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; uyarıyorum, Ulusal Birlik Partisinin en azından belirli kesiminin bu konuda dikkatli olmasını diliyorum. Bunun ivediliği yoktur. Bunun ivediliği olamaz. Sayın Ecevit'in dediği gibi, bu tasarılar başka ülkelerde en az 3 ay tartışılır, en az 10 seneden sonra yasalaştırılır. Siz burada oturmuş, bir anda mahkemelerin yapısını değiştiriyorsunuz. Niçin? Bu memlekette 5-10 tane hukuk yönünden kendini haklı görmüş arkadaşımızın ısrarı üzerine. Yanlıştınız, hatalısınız ve bunu bu şekilde arkanızdan sanki birileri koşar gibi geçirmekte de hata işliyorsunuz. Çünkü o tasarının içine, bu makamların değil kararları, siz çünkü yücesiniz, yükseksiniz, hata yapmazsınız kararınızda. Ama ihmal de mi yapmazsınız? İhmalinizi bile bunun kapsamına alıyorsunuz. Onun için, sonuna kadar sizinle bugün burada tartışacağız. Dilimizin döndüğü kadar uarmaya da devam edeceğiz. Unutmayınız beyler, bu Meclis çatısının altından çıktıktan sonra da sizin haklarınız yenecek ve gün gele bunu hatırlayacaksınız.

1970

1970-1971
1971-1972
1972-1973
1973-1974

1974-1975

1975-1976

1976-1977
1977-1978
1978-1979
1979-1980
1980-1981
1981-1982
1982-1983
1983-1984
1984-1985
1985-1986
1986-1987
1987-1988
1988-1989
1989-1990
1990-1991
1991-1992
1992-1993
1993-1994
1994-1995
1995-1996
1996-1997
1997-1998
1998-1999
1999-2000
2000-2001
2001-2002
2002-2003
2003-2004
2004-2005
2005-2006
2006-2007
2007-2008
2008-2009
2009-2010
2010-2011
2011-2012
2012-2013
2013-2014
2014-2015
2015-2016
2016-2017
2017-2018
2018-2019
2019-2020
2020-2021
2021-2022
2022-2023
2023-2024
2024-2025

1970

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kotak.

Arkadaşlar; Sayın Komite Başkanının önerisini...
Söz mü istiyorsunuz?

HUKUK VE SİYASİ İŞLER KOMİTESİ BAŞKANI ZAIM NECATİGİL
(Yerinden) - Söz alabilir miyim Sayın Başkan?

EMİN UZUN (Lefkoşa) (Yerinden) - Sataşma yaptı. Adını
söyledi.

BAŞKAN - Usul hakkında mı? Peki, buyurun.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Yok, öneri
sahibidir, alabilir.

HUKUK VE SİYASİ İŞLER KOMİTESİ BAŞKANI ZAIM NECATİGİL -
Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu sözkonusu olan
Yasa Tasarısı, Komitemize ilk gelen yasa tasarılarından
biridir. İlkidir daha doğrusu. Biz bunu Komitemizde çok
detaylı bir şekilde tartıştık. Bu Tasarı, evvelâ aklımızda
olsun, Yüksek Adliye Kurulundan bize gelmiştir. Hükümetten
gelen bir tasarı değildir.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Fark etmez.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Biz, çeşitli kişilerden bilgi al
bu bilgileri değerlendirdik ve bu Yasa Tasarısını bugün huzuruza getirmiş o

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately three vertical columns.

ivedilik Şu nedenle vardır. Evvela en çok incelenen Yasa Tasarılarından biridir huzurunuzda olan Yüksek idare Mahkemesi Yasa Tasarısı. ikincisi; davaların dinlenmesi ve sonuçlandırılması gecikmektedir. Geciken adalet tam adalet yapıldı anlamında değildir. Bu bakımdan bu Tasarının ivediliği vardır ve görüşülmesini öneriyorum. Hepinize teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Komite Başkanı.

Evet arkadaşlar; Sayın Komite Başkanının önerisini oylarınıza sunuyorum. kabul edenler? Etmeyenler? ekimser? 3 ret, 3 çekimser, oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

3. Hukuk ve Siyasi işler Komitesi Başkanlığının Komitenin gündeminde bulunan Seçim ve Halk Oylaması Yasa nerisi için yeni bir sürenin verilmesine ilişkin tezkeresidir. Okuyunuz lütfen.

1150/...

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

0

0

KATILIP -

HUKUK VE SİYASİ İŞLER KOMİTESİ
BAŞKANLIĞI

Sayı: Y.O.No:3/1/90

4 Aralık 1990

Cumhuriyet Meclisi Başkanlığı,
Lefkoşa.

Komitemizin gündeminde bulunan Seçim ve Halkoy-
laması (Değişiklik) Yasa Onerisinin: (Y.O.No:3/1/90)
görüşülmesi için öngörülen süre dolduğundan içtüzüğün,
38'inci maddesinin (2)'nci fıkrası uyarınca komiteye
bir aylık yeni bir süre verilmesini önerir, gereğini
saygılarımla arz ederim.

Necatigil
Zaim Necatigil

Hukuk ve Siyasi İşler Komitesi
Başkanı

BAŞKAN - Oylarınıza sunuyorum efendim öneriyi.
Kabul edenler? Etmeyenler? Çekimser? Oyçokluğu ile kabul
edilmiştir.

4. Başkanlık Divanının 1991 Mali Yılı Bütçe Yasa
Tasarısının Genel Kurulda görüşüleceği gün ve saatlerini
belirleyen çalışma programına ilişkin karardır. Okuyun
efendim lütfen.

1151/...

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

KÄTİP -

CUMHURİYET MECLİSİ BAŞKANLIK DIVANININ,
1991 MALİ YILI BÜTÇE YASA TASARISININ
GENEL KURULDA GÖRÜŞÜLECEĞİ GÜN VE
SAATLARI BELİRLEYEN ÇALIŞMA PROGRAMINA
İLİŞKİN KARAR

Cumhuriyet Meclisi Başkanlık Divanı, 1991 Mali Yılı
Bütçe Yasa Tasarısının, aşağıda belirlenen çalışma Programına
bağlı olarak Genel Kurulda görüşülmesine karar verir ve
İçtüzüğün 103'üncü maddesi gereğince almış olduğu bu kararı,
Genel Kurulun onayına sunar.

Hakkı Atun
Cumhuriyet Meclisi Başkanı

1991 MALİ YILI BÜTÇE YASA TASARISININ GENEL KURULDA
GÖRÜŞÜLECEĞİ GÜN VE SAATLARI BELİRLEYEN ÇALIŞMA
PROGRAMI

- (1) Tasarının görüşülmesine, 10 Aralık 1990 Pazartesi günü
başlanacak ve Tasarı üzerindeki çalışmalar, 21 Aralık 1990
Cuma günü tamamlanacaktır.
- (2) Tasarının görüşülmesi, hafta sonu tatilleri dışında her
gün kesintisiz olarak sürdürülecektir.
- (3) Tasarı üzerindeki görüşmeler, ekli Cetvelde belirlenen
programa bağlı olarak ve 10.00-13.00 & 14.30-17.00 saatleri
arasında yapılacaktır.

Ancak, belirlenen çalışma saatleri içinde görüşülmekte
olan program bütçenin görüşülmesi tamamlanamadığı takdirde,
günlük çalışmalara, İçtüzüğün 58'inci maddesinin (2)'inci
fıkrası uyarınca saat 17.00'den sonra da devam edilecektir.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

-EK-

TARİH	GÜN	GÖRÜŞÜLECEK PROGRAM
10.12.1989	Pazartesi	1. Tasarıya ilişkin Komite Raporunun okunması 2. Rapor ve Tasarının bütünü üzerindeki görüşmelere, Ekonomi ve Maliye Bakanının sunuş konuşması ile başlanması. 3. Rapor ve Tasarının bütünü üzerindeki görüşmelerin tamamlanması ve Tasarının madde madde görüşülmesine başlanması.
11.12.1989	Salı	1. Program 01; Cumhurbaşkanlığı Bütçesinin görüşülmesi. 2. Program 02; Cumhuriyet Meclisi Bütçesinin görüşülmesi.
12.12.1989	Çarşamba	1. Program 03; Başbakanlık Bütçesinin görüşülmesi. 2. Program 04; Dışişleri ve Savunma Bakanlığı Bütçesinin görüşülmesi.
13.12.1989	Perşembe	1. Program 06; İçişleri, Köy İşleri ve Çevre Bakanlığı Bütçesinin görüşülmesi. 2. Program 07; Ulaştırma, Bayındırlık ve Turizm Bakanlığı Bütçesinin görüşülmesi.
14.12.1989	Cuma	1. Program 08; Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Bütçesinin görüşülmesi. 2. Program 09; Tarım ve Orman Bakanlığı Bütçesinin görüşülmesi.
17.12.1989	Pazartesi	1. Program 10; Ticaret ve Sanayi Bakanlığı Bütçesinin görüşülmesi. 2. Program 11; Çalışma ve Sağlık Bakanlığı Bütçesinin görüşülmesi.

1154/...

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that this is crucial for the company's financial health and for providing reliable information to stakeholders.

2. The second part of the document outlines the specific procedures for recording transactions. It details the steps from initial entry to final review, ensuring that all necessary information is captured and verified.

3. The third part of the document addresses the role of the accounting department in this process. It highlights the need for clear communication and collaboration between different departments to ensure the accuracy of the data.

4. The fourth part of the document discusses the importance of regular audits and reviews. It explains how these activities help to identify any discrepancies or errors and ensure that the records are up-to-date and accurate.

5. The fifth part of the document provides a summary of the key points discussed and offers some final thoughts on the importance of this process for the company's success.

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that this is crucial for the company's financial health and for providing reliable information to stakeholders.

2. The second part of the document outlines the specific procedures for recording transactions. It details the steps from initial entry to final review, ensuring that all necessary information is captured and verified.

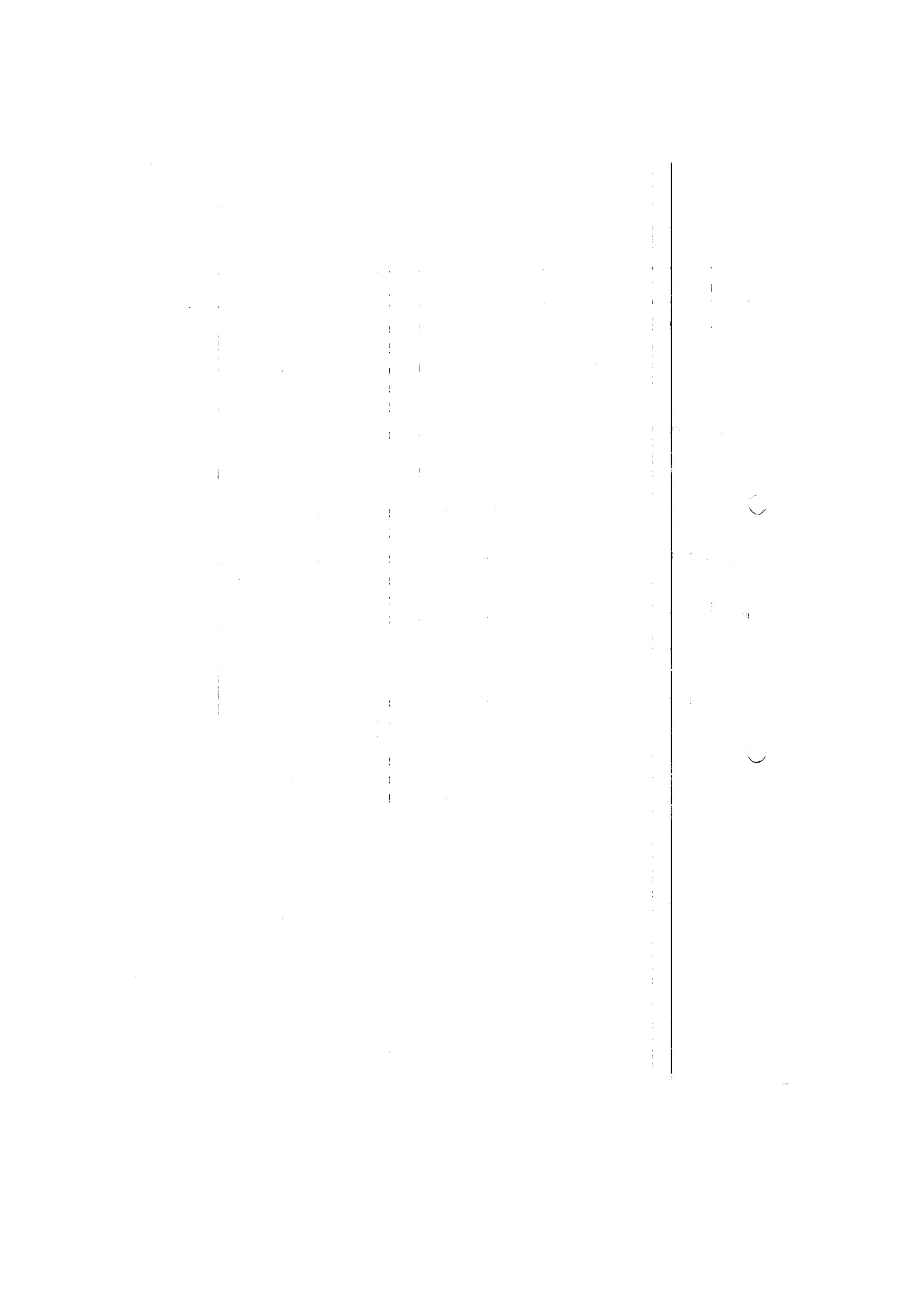
3. The third part of the document addresses the role of the accounting department in this process. It highlights the need for clear communication and collaboration between different departments to ensure the accuracy of the data.

4. The fourth part of the document discusses the importance of regular audits and reviews. It explains how these activities help to identify any discrepancies or errors and ensure that the records are up-to-date and accurate.

5. The fifth part of the document provides a summary of the key points discussed and offers some final thoughts on the importance of this process for the company's success.

TARİH	GÜN	GÖRÜŞÜLECEK PROGRAM
18.12.1989	Salı	1. Program 12; İskân Bakanlığı Bütçesinin görüşülmesi. 2. Program 13; Gençlik ve Spor Bakanlığı Bütçesinin görüşülmesi.
19.12.1989	Çarşamba	1. Program 14; Mahkemeler Bütçesinin görüşülmesi. 2. Program 15; Hukuk Dairesi Bütçesinin görüşülmesi. 3. Program 16; Sayıştay Başkanlığı Bütçesinin görüşülmesi.
20.12.1989	Perşembe	1. Program 17; Kamu Hizmeti Komisyonu Başkanlığı Bütçesinin görüşülmesi. 2. Program 18; Polis Genel Müdürlüğü Bütçesinin görüşülmesi. 3. Program 19; Savunma Bütçesinin görüşülmesi.
21.12.1989	Cuma	1. Program 05; Ekonomi ve Maliye Bakanlığı Bütçesinin görüşülmesi. 2. Gelirler Bütçesinin görüşülmesi. 3. Tasarının madde madde görüşülmesinin tamamlanması ve Bütününün oylanması.

BAŞKAN - Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?...
Etmeyenler? Çekimser? Oybirliği ile kabul edilmiştir.

5. Danışma Kurulunun gündemin son kısmındaki
görüşülecek konularının görüşme sırasına ilişkin karar
önergesi. Okuyunuz lütfen.

KATİP -

Cumhuriyet Meclisi Genel Kuruluna,

Cumhuriyet Meclisi Danışma Kurulunun, gündemin son
kısmındaki işlerin görüşme sırasına ilişkin karar önergesi
İçtüzüğün 53'üncü maddesinin (5)'inci fıkrası gereğince
ilişikte onaya sunulmaktadır.

Hakkı Atun
Cumhuriyet Meclisi Başkanı.

Cumhuriyet Meclisi Danışma Kurulunun, gündemin
son kısmındaki işlerin görüşme sırasına ilişkin karar önergesi.

Cumhuriyet Meclisi Danışma Kurulu, gündemin son
kısmında ikinci sırada yer alan Yüksek İdare Mahkemesi
Yetki yasa Tasarısının, birinci sırada görüşülmesine karar
verir.

BAŞKAN - Evet, oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?
Etmeyenler? Çekimser? Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

)

)

III. ÖZEL GÜNDEMDE YER ALAN İŞLER

2. Özel Gündemde Yer Alacak İşler.

Sayın milletvekilleri; gündemimizin birinci kısmı üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır. Şimdi ikinci kısma, özel gündemde yer alacak işlere geçiyoruz.

Bu kısımda, Kesin Hesap Yasa Tasarıları ile Sayıştay Uygunluk Bildirimleri ve Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plân Komitesinin bunlara ilişkin raporları görüşülecektir.

1. Önce, birinci sırada yer alan 1981 Malî Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı ile Sayıştayın bu kesin hesaplara ilişkin uygunluk bildirim ve Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plân Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu görüşülecektir.

Sayın Komite Başkanı, Raporunuzu sunar mısınız efendim?
Sayın Coşar, lütfen Raporunuzu sunar mısınız?

1000

1000 1000 1000 1000

1000 1000 1000 1000

1000 1000 1000 1000
1000 1000 1000 1000
1000 1000 1000 1000

1000 1000 1000 1000
1000 1000 1000 1000
1000 1000 1000 1000

1000 1000 1000 1000
1000 1000 1000 1000
1000 1000 1000 1000
1000 1000 1000 1000

1000 1000 1000 1000
1000 1000 1000 1000

1000

1000

EKONOMİ, MALİYE, BÜTÇE VE PLAN KOMİTESİ BAŞKANI

SALİH COŞAR - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;
CUMHURİYET HESAPLARI GENELİ, MALİYE, BÜTÇE
VE PLAN KOMİTESİNİN 1961 MALİ YILI KESİN
HESAP İŞİNİ TASARILAN (M.Y.NO:4/1/60)
İLİŞKİLİ RAPORUDUR.

Komitemiz, 29 Şubat 1960 tarihinde yapılmış olduğu toplantıda 1961 Mali Yılı Kesin Hesap İşi Tasarısını görüşerek çözümlerini tamamlamıştır.

Komitemiz, Tasarıyı ekte sunulan Sayıştay raporuna uygunluk bildirimini çerçevesinde incelemiştir.

Komitemiz, Tasarıya "Ais-i İzin" yan başlıklı 1'inci maddeyi eklemiş, ondan sonra gelen maddeleri de bir artırmak suretiyle yeniden sayılandırmış ve 1'inci maddeyi oyçokluğuyla kabul etmiştir.

Komitemiz, 2'inci, 3'üncü, 4'üncü, 5'inci ve 6'nci madde olarak yeniden sayılandırılan eski 1, 2, 3, 4, ve 5'inci maddelerine de yan başlık ekleyerek biçimsel düzenlemeye tabii tutmuş ve bu maddeleri oyçokluğuyla kabul etmiştir.

Komitemiz, Yürütme Yetkisini düzenleyen Tasarının 6'nci maddesini bu maddeye gerek olmadığı görüşüyle maddeyi tasarıdan çıkarmıştır.

Komitemiz, Tasarının tümünü oyçokluğuyla kabul etmiştir.

Komite Üyelerinden Sayın Ergün Vehbi ile Sayın İsmet Kotak Tasarıya red oyu kullanmış ve red gerekçelerini Genel Kurulda açıklayacaklarını belirtmişlerdir.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

DEPARTMENT OF CHEMISTRY

LABORATORY OF ORGANIC CHEMISTRY

CHICAGO, ILLINOIS

1942

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

1842

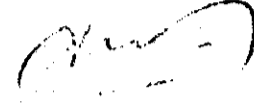
1842

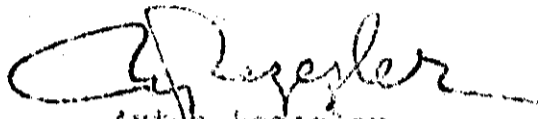
C

C

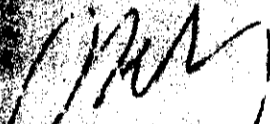
Komitemiz, Tasarının Rapor ışığında değerlendirilerek
kabulünü oyçokluğuyla Genel Kurula suluk verir.

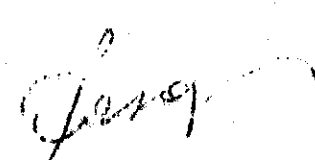

Salih Coşar
(Başkan)

Aytaç Paşoğlu
(Başkan Vekili)

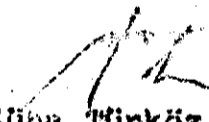
Kenan Akın
(Üye)
(Katılmadı)

Süleyman Coşmaz
(Üye)

İsmet Kotek
(Üye)

Tugay Atasayan
(Üye)

Mustafa Hacıahmetoğlu
(Üye)

Süha Türköz
(Üye)

Ergün Vehbi
(Üye)

30 Kasım 1990

1159/...

[Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page]

[Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page]

- 1159 -

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
SAYIŞTAY

KIBRIS TÜRK FEDERE DEVLETİ
1981 MALİ YILI KESİN HESAPLARINA AİT
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

1160/...

.....

1974

)

)

- 1160 -

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Meclis Başkanlığı,
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Başbakanlığı,

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nın 93 ve 132. maddeleri uyarınca ve 18/78 sayılı Sayıştay Yasası'nın 33 ve 36. maddeleri gereğince 1981 Mali Yılı Kesin Hesaplarına ilişkin uygunluk bildirim ve Sayıştay denetimine giren Kuruluş ve Fon Hesaplarıyla ilgili raporlar, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Meclisi ve Bakanlar Kurulu'na sunulmak üzere ilişikte saygı ile takdim edilmiştir.

27 Eylül, 1990

Nail ATALAY
Başkan

1161/...

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mostly illegible due to fading and bleed-through.

Vertical line of text, possibly a page number or a reference mark, located near the right edge of the page.

Handwritten marks or symbols, possibly initials or a signature, located in the lower right quadrant of the page.

- 1161 -

Kıbrıs Türk Federe Devleti

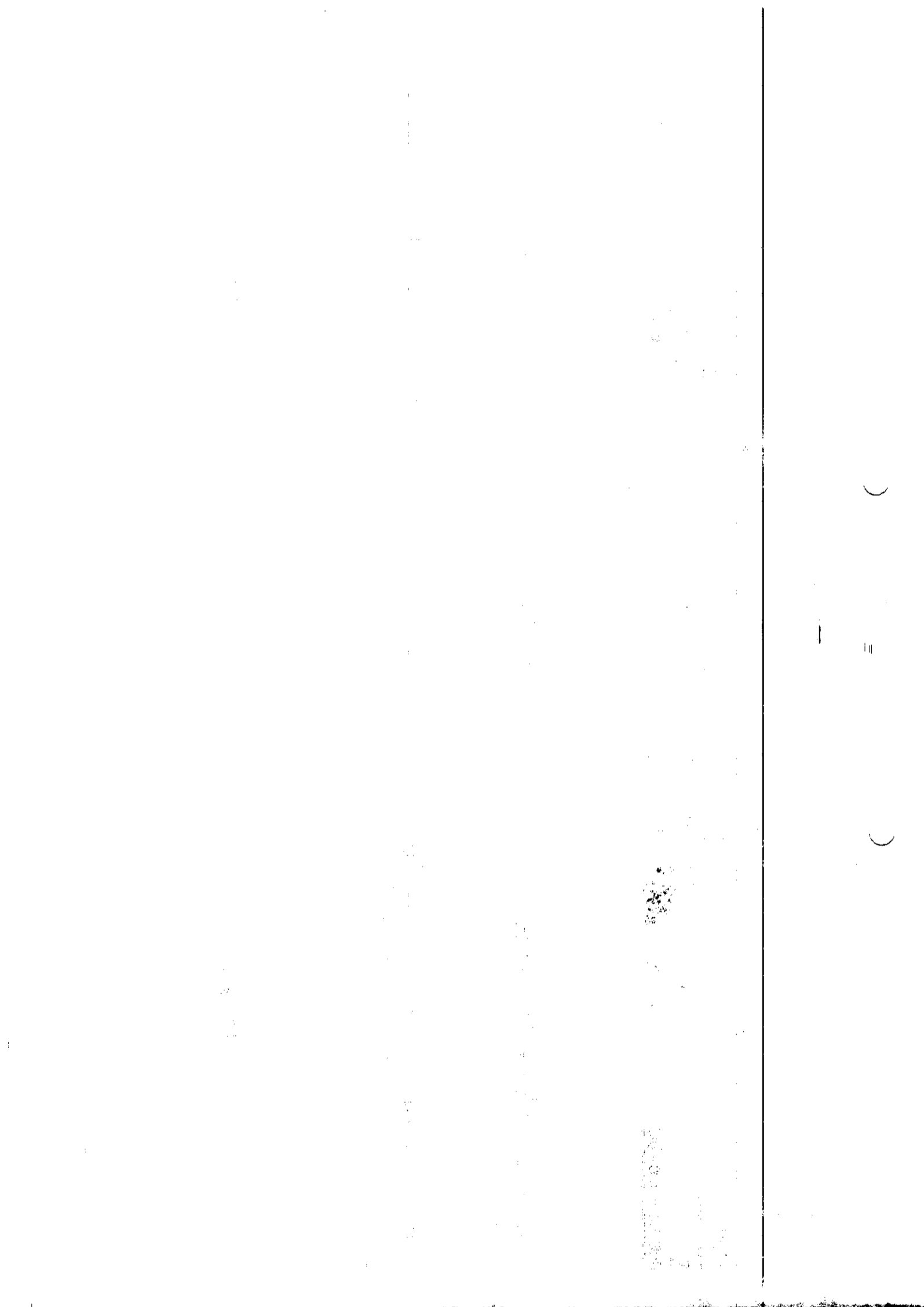
1981 MALİ YILI

KESİN HESAP YASA TASARISI UYGUNLUK BİLDİRİMİ

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nın 93'üncü maddesi uyarınca 28 Şubat, 1982 tarihinde
sona eren 1981 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı ve Eki Gelir - Gider hesapları ile Bilançosu ve ona ilişkin
cetvellerin denetimi yapılmıştır.

Kesin hesaplarla ilgili açıklamaların da gözönünde bulundurulması suretiyle, Bilanço ve Kesin Hesaplarda
gösterilen miktarların kabulü uygun bulunmuştur.

1162/...

1981 Mali Yılı Genel Bütçe Uygulamaları:

3/1981 sayılı Bütçe Yasası ile gelir tahminleri:

Gelirler:

Mahalli Gelirler	3,003,650,000.-
İç Borçlanmalar (devlet malzeme satış gelirleri)	30,000,000.-
B.M.Yardımları	192,600,000.-
Ek.Dış Yardım ve Borç	1,475,155,938.-
TC. Yardımları	<u>1,635,660,000.-</u>
Toplam Gelir	<u>6,337,065,938.-</u>

olarak öngörülmüştür. Ancak,KTFD Meclisi'nin aşağıdaki sayı ve tarihleri gösterilen Ek Bütçe Yasaları ve 1981 Bütçe Yasası'nın 16. maddesine uygun olarak Ekonomi ve Maliye Bakanlığı'nın muhtelif yazıları ile bu miktar aşağıdaki dökümden de görüldüğü gibi 7,623,723,285.- l'ye çıkarılmıştır. Buna uygun olarak Gider Bütçesi de aynı oranda çoğaltılmıştır.

.....

.....

.....

	<u>Mahalli</u> <u>Gelirler</u>	<u>İç</u> <u>Borçlanmalar</u>	<u>B.M.</u> <u>Yardımları</u>	<u>Geçmiş Yillardan</u> <u>Devreden TC Yardım</u>	<u>Ek TC Dış Yardımları</u> <u>ve borç</u>
3/1981 sayılı Bütçe yasası ile	3,003,650,000.-	30,000,000.-	192,600,000.-		3,110,815,938.-
24/81 sayılı ek bütçe yasası		20,000,000.-			8,000,000.-
32/81 sayı 2 no'lu ek bütçe yasası					3,000,000.-
36/81 sayı 3 no'lu ek bütçe yasası		15,650,000.-			
6/82 sayı 4 no'lu ek bütçe yasası		35,103,000.-			1,070,000,000.-
7/82 sayı 5 no'lu ek bütçe yasası		31,000,000.-			
Maliye Bak.Muhtelif yazıları ile	<u>48,035,656.-</u>	<u>10,750,000.-</u>	<u>24,379,419.-</u>	<u>20,739,272.-</u>	
	<u>3,051,685,656.-</u>	<u>142,503,000.-</u>	<u>216,979,419.-</u>	<u>20,739,272.-</u>	<u>4,191,815,938.-</u>

Genel Toplam: 7,623,723,285.-TL

1164/...

.....

.....

)

)

Yukarıdaki tablodan görüldüğü gibi 1981 Mali Yılı Bütçe Gelirleri 7,623,723,285.-'l olarak tahmin edilmiştir.Yapılan bütçe tahminlerine karşılık aşağıda gösterildiği gibi 2,428,748,293.-'l noksan ile 5,194,974,992.-'l olarak gerçekleştirilmiştir.

Şöyle ki;

<u>Gelir Nevi</u>	<u>Bütçe Tahmini</u>	<u>Filili Tahsilât</u>
Mahalli Gelirler	3,051,685,656.-	3,449,824,265.-
İç Borçlanmalar (Devlet Malzeme Satış Geliri)	142,503,000.-	31,286.-
B.M ve III.Ülke Yardımları	- 216,979,419.-	24,380,169.-
TC Yardımları	1,656,399,272.-	1,656,399,272.-
Ek Dış Yardımlar ve Borç	2,556,155,938.-	64,340,000.-
	<u>7,623,723,285.-</u>	<u>5,194,974,992.-</u>

Noksan: -2,428,748,293.-

1165/...

1990

1990

1990

1990

1990

1990

1990

1990

( )

( )

Bütçe gelirlerinin yıllar itibarıyla mukayesesi aşağıya çıkarılmıştır.

<u>Gelirin Nevi</u>	<u>1979 Mali Yılı Geliri</u>	<u>1980 Mali Yılı Geliri</u>	<u>1981 Mali Yılı Geliri</u>
Dolaysız Vergiler	281,696,614.-	447,405,584.-	990,226,978.-
Dolaylı Vergiler	533,424,901.-	950,046,681.-	1,602,608,021.-
Vergi Dışı Bütçe Gelirleri	187,883,235.-	420,634,868.-	600,216,326.-
Cezalar ve Müsadereler	12,988,669.-	28,313,734.-	40,567,541.-
Kamu Kuruluşları Gelirleri	57,181,030.-	10,062,347.-	19,853,544.-
Hazine Malları Kira Gelirleri	21,750,715.-	33,127,796.-	50,394,263.-
Muhtelif Gelirler	173,187,570.-	102,454,605.-	145,957,592.-
	<u>1,268,112,734.-</u>	<u>1,992,045,615.-</u>	<u>3,449,824,265.-</u>

1981 Mali Yılı gelirleri 1980 yılı gelirlerine oranla %73.2 oranında bir artış kaydetmiştir.

Radio-Televizyon Ruhsatları:

Radio ve Televizyon Ruhsatları'ndan 10,000,000.-'l tahsil edileceği bütçede öngörülmüş ancak 3,728,751.-'l tahakkuk etmiştir ki bu da tahmin edilen miktarın % 37.29'dur.

10/10/10

10/10/10

10/10/10

10/10/10

10/10/10

10/10/10

10/10/10

10/10/10

10/10/10

10/10/10

10/10/10

Yıllar itibarıyla Radyo - Televizyon Ruhsatları bütçe tahmini ve tahsilât şöyledir:

<u>Yıllar</u>	<u>Bütçe Tahmini</u>	<u>Tahsil Edilen Miktar</u>
1979	10,000,000.-	3,187,151.-
1980	10,000,000.-	3,314,424.-
1981	10,000,000.-	3,728,751.-

Geçmiş yıl kesin hesap raporlarımızda konuya aynı şekilde değinilmiştir. Ancak ilgililere yapılan ikazlarımıza rağmen, bütçede öngörülen tahminlerin gerçekleştirilmesinde ciddi bir çalışma yapılmadığı görülmüştür.

Kamu Kuruluşları Gelirleri:

Bütçede Kamu Kuruluşlarından 51,817,200.-'li gelir tahmin edilmiş olmasına karşılık ancak 19,853,544.43 TL tahsilât olmuştur.

1. The first part of the document is a letter from the author to the editor.

2. The second part of the document is a list of references.

3. The third part of the document is a list of references.

4. The fourth part of the document is a list of references.

5. The fifth part of the document is a list of references.

6. The sixth part of the document is a list of references.

7. The seventh part of the document is a list of references.

Şöyle ki:

	<u>1981 Mali Yılı Tahminleri</u>	<u>Fiili Tahsilât</u>
1- Güzelyurt-Beyarmudu çiftlik işletmeleri gelirleri	9,000,000.-	3,652,929.59
2- Devlet Üretim Çiftlikleri Gelirleri	7,500,000.-	----
3- Tarımsal Donatım Kurumu Gelirleri	5,000,000.-	----
4- Elektrik Kurumu	25,000,000.-	16,032,757.34
5- Devlet Malzeme Satış Gelirleri	5,000,000.-	43,346.50
6- Vadili Yonca Kurutma Tesisleri	317,200.-	124,511.-
	<u>51,817,200.-</u>	<u>19,853,544.43</u>

Hazine Malları Kira Gelirleri:

Hazine Malları Kira Gelirleri olarak bütçede 69,000,000.-'l tahmin edilmiş olduğu halde 50,394,263.23 l tahsil edilmiştir.

	<u>1981 Mali Yılı Tahmini</u>	<u>1981 Fiili Tahsilât</u>
1- Konut Kiraları	60,000,000.-	43,158,365.75
2- Gümrüksüz eşya satış dükkanlarının kiraları ve büfe kiraları	9,000,000.-	7,235,897.48
	<u>69,000,000.-</u>	<u>50,394,263.23</u>

1950

1951

1952

1953

1954

1955

1956

1957

1958

1959

1960

1961

1962

1963

1964

1965

1966

1967

1968

1969

1970

1971

Mahalli gelirlerin tahakkukunda bu kadar büyük farklılıklar olmasının nedeni bir kısım tahminlerin yüksek tutulmasından bir kısmının da tahsili hususunda tahsil emirliklerinin gerekli titizliği göstermelerinden kaynaklandığı görülmektedir.

GİDERLER:

1981 mali yılında toplam 5,194,974,992.-'l gelire karşılık 7,219,843,456.-'l harcama yapılarak 2,024,868,464.-'l gider fazlası olduğundan ve bir önceki yıldan da alacak olmadığından cari bütçe açığı 2,024,868,464.-'l olmaktadır.

1981 Yılı Harcamalarının Fonksiyonel Durumu:

1- Savunma	548,606,272.-
(a) Millî Savunma	521,036,739.-
(b) Sivil Savunma	27,569,533.-
2- Mali, Yargı, Yasama ve Genel İdari Hizmetler	2,757,927,301.-

... ..

... ..

... ..

... ..

3- Ekonomik Hizmetler:

(a) Ticaret, Sanayi ve Kooperatifler Bakanlığı	126,610,346.-
(b) Beyındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı	543,910,253.-
(c) Tarım Doğal Kaynaklar ve Enerji Bakanlığı	721,600,471.-
(d) Dışişleri Savunma ve Turizm Bakanlığı	<u>147,335,976.-</u>
	1,539,457,046.-

Sosyal Hizmetler:

(a) İşçileri ve İskân Bakanlığı	333,917,696.-
(b) Eğitim, Kültür ve Gençlik Bakanlığı	701,769,332.-
(c) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	244,328,250.-
(d) Sağlık ve Sosyal İşler Bakanlığı	677,753,437.-
(e) Emniyet Genel Müdürlüğü	287,903,543.-
(f) Bayrak - Radyo ve Televizyon Müdürlüğü	<u>128,180,579.-</u>
Toplam	2,373,852,837.-
	<u>7,219,843,456.-</u>

Konsolide Fon'un 1981 yılı itibarıyla durumu şöyledir:

1981 yılı gelirleri	5,194,974,992.-
1981 yılı giderleri	<u>7,219,843,456.-</u>
... 1981 Mali Yılı Bütçe Açığı	<u>2,024,868,464.-</u>

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions.

2. It also highlights the need for regular audits to ensure the integrity of the financial data.

3. The document further outlines the various methods used to collect and analyze financial information.

4. Finally, it concludes by emphasizing the role of technology in modern financial management.

5. The second section of the document focuses on the challenges faced by businesses in the current market environment.

6. It identifies key factors such as inflation and supply chain disruptions that impact business operations.

7. The document also discusses strategies for mitigating these risks and maintaining profitability.

8. In addition, it provides insights into how companies can adapt to changing market conditions.

9. The third part of the document explores the role of government in regulating financial markets.

10. It examines the impact of various regulations and policies on the financial system.

11. The document also discusses the importance of transparency and accountability in financial reporting.

12. Finally, it offers recommendations for improving the regulatory framework.

13. The fourth and final section of the document looks at the future of financial services.

14. It discusses emerging trends such as digital banking and blockchain technology.

15. The document also considers the potential risks and opportunities associated with these innovations.

16. In conclusion, it provides a comprehensive overview of the current state and future prospects of the financial industry.

Yıllar İtibarıyla KTFD Konsolide Fon Açığı:

1972 Mali Yılı Sonunda Birikmiş Gider Fazlalığı (fon açığı)	9,549,114.-
1975 Mali Yılı Sonunda Birikmiş Gider Fazlalığı (fon açığı)	156,242,884.-
1976 " " " " " "	163,081,597.-
1977 " " " " " "	275,894,715.-
1978 " " " " " "	289,251,220.-
1979 " " " " " "	613,697,187.-
1980 " " " " " "	1,378,409,102.-
1981 " " " " " "	2,024,868,464.-
	<u>4,910,994,283.-</u>

KTFD'nin 28 Şubat, 1982 Tarihindeki Borç Durumu:

KTFD'nin 28 Şubat, 1982 tarihi itibarıyla 4,974,507,158.-'l borcu bulunmakta idi.

Borç Dökümü Şöyledir:

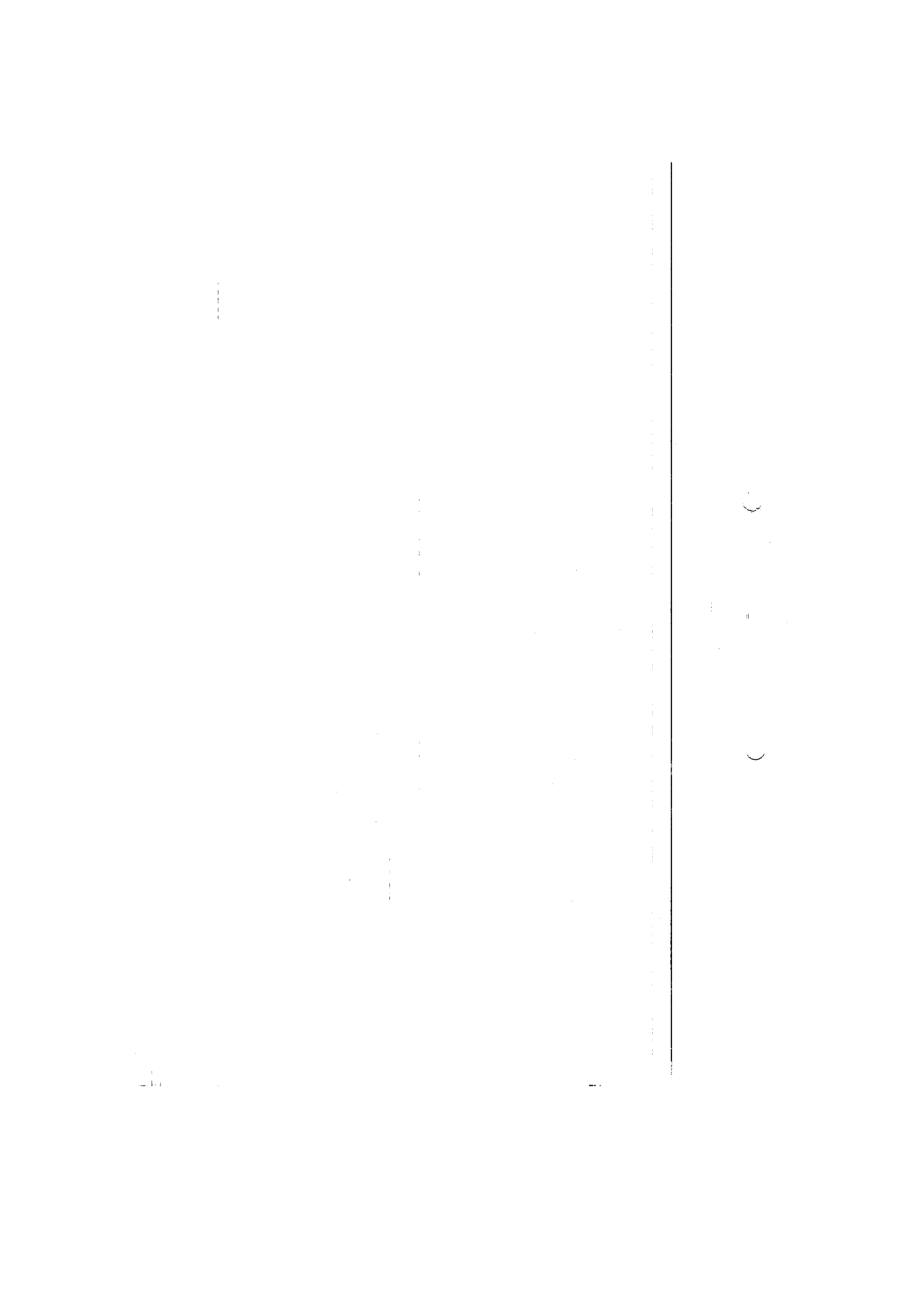
<u>Borç Dökümü Şöyledir:</u>	<u>Miktar</u>
1- T.C.Ziraat Bankası	4,645,187,158.-
2- Döviz İstikrar Fonu	178,120,000.-
3- İhtiyat Sandığı	101,200,000.-
4- Fiyat İstikrar Fonu	50,000,000.-
	<u>4,974,507,158.-</u>

YATIRIM BÜTÇESİ:

1981 Mali Yılı Yatırım Bütçesi T.C. hükümetince sağlanan yardımlar ve mahalli gelirlerle finanse edilmiştir. 1981 yılı için 1,547,736,272.-'lik yatırım öngörülmüş. Buna karşılık 1,477,373,867.-'li serbest bırakılarak 1,477,373,867.-'lik harcama yapıldığı tespit edilmiştir. Yapılan yatırım harcamalarının 356,634,595.-'li mahalli gelir kaynaklarından, 20,739,272.-'li 1979 - 1980 mali yılları yatırım bütçesinden 1,100,000,000.-'si de TC yardımları ile finanse edilmiştir. Yatırımlar her kurumun kendi bütçesi altında öngörülmüştür. Yatırımların kurumlar itibarıyla dökümü şöyledir:

KTFD Başkanlığı	3,045,776.-
KTFD Meclis Başkanlığı	276,454.-
KTFD Başbakanlığı	8,754,000.-
İçişleri ve İskân Bakanlığı	183,681,948.-
Ekonomi ve Maliye Bakanlığı	187,917,778.-
Ticaret, Sanayi ve Kooperatif Bakanlığı	74,288,558.-
Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı	236,345,150.-
Eğitim, Gençlik, Kültür ve Spor Bakanlığı	102,201,390.-
Tarım Doğal Kaynaklar ve Enerji Bakanlığı	500,824,853.-
Dışişleri ve Savunma Bakanlığı	27,873,564.-

Sağlık ve Sosyal İşler Bakanlığı	19,748,287.-
Mahkemeler	2,261,608.-
Emniyet Genel Müdürlüğü	49,654,502.-
Bayrak - Radyo - Televizyon Müdürlüğü	80,500,000.-
	<u>1,477,373,868.-</u>

KTFD 1981 Yılı Nakit Akış Şeması:

1- TCMD Konsolide Fonu İnkişaf Sandığına meydana gelen artış (200,433,128.75 - 269,733,985.92)	69,300,857.17	
2- İktisadi Kalkınma Teşvik Fonunda herhangi bir değişiklik meydana gelmemiştir.	----	
3- Depozito Emanet Hesaplarında Meydana Gelen Artış (650,666,356.69 - 1,447,485,556.66)	<u>796,819,199.97</u>	<u>866,120,057.14</u>
	<u>866,120,057.14</u>	<u>866,120,057.14</u>

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

Eksi:

1- Özel emenet hesaplarında meydana gelen azalış (886,881.95 - 83,622.49)	803,259.46	
2- TCM kredilerinde meydana gelen artış (202,725,745.89 - 246,985,297.39)	44,259,551.50	
3- Avanslar ve diğer borçlu bakiyelerde meydana gelen artış (237,028,845.98 - 266,481,614.61)	29,452,768.63	
4- 1981 Gider Fazlası	* 1,668,233,868.31	
5- Yatırım bütçesinden alacak	* 356,634,595.40	
6- 1 Mart, 1981'de nakit açığı 1981 yılı nakit açığı	<u>2,672,042,361.63</u>	<u>4,771,426,404.93</u> <u>3,905,306,347.79</u>
28 Şubat, 1982 muhtelif bankalara borç	4,974,507,158.15	
28 Şubat, 1982 muhtelif bankalarda mevcut	<u>1,069,200,810.36</u>	<u>3,905,306,347.79</u>
1981 mali yılı nakit açığı	<u>3,905,306,347.79</u>	
* 1981 Mali Yılı Bütçe Açığı		
A- 1981 Mali Yılı Gider Fazlası		1,668,233,868.31
B- Yatırım bütçesinden alacak		<u>356,634,595.40</u>
		2,024,868,463.71

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that every entry should be supported by a valid receipt or invoice to ensure transparency and accountability.

2. In the second section, the author outlines the various methods used for data collection and analysis. This includes both primary and secondary research techniques, as well as the use of statistical software to process large datasets.

3. The third section details the findings of the study. It highlights several key trends and patterns observed in the data, which are discussed in the context of the research objectives and the current state of the industry.

4. Finally, the document concludes with a series of recommendations for future research and practical applications. These suggestions are based on the insights gained from the study and are intended to guide further exploration and implementation in the field.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Depozito Hesapları ve Diğer Alacaklı Bakiyeler:

Ekonomi ve Maliye Bakanlığı'nca sunulan hesaplar sayfa 39'da depozito bakiyeleri cetveli altında muhtelif daire, fon ve şahıs alacak hesaplarında 1,447,485,556.66İ bulunmaktadır. Bu miktarın 512,226,892.57İ'si bütçeden emanete alınan ödenekler, 353,851,374.70 İ'si Fiyat İstikrar Fonu ve 452,940,835.16 İ'si Döviz İstikrar Fonu'na aittir.

Bütçeden Emanete Alınan Tahsisatlar:

Bazı Bakanlık ve dairelerin müracaatı ve Maliye Bakanlığı'nın onayı ile emanete alınan 512,226,892.57İ'nin 24,439,652.7İ 1979 - 1980 yılı emanetleri ve geriye kalan 487,787,239.86 İ'si de 1981 yılında emanete alınan miktarlardır.

Aktarmalar:

1981 Mali Yılı Bütçe Yasası'nın 12. 13 ve 14. maddelerinde ilgili mercilerce hangi şartlar altında ve ne şekilde aktarma yapılabileceğine dair emir hükümler bulunmaktadır. Yasanın ilgili maddelerine uygun olarak 1981 mali yılında ilgili mercilere aktarma yetkisiyle 228,522,045.20 İ muhtelif fesil ve maddelere aktarma olmuştur.

... ..
... ..
... ..

... ..

... ..
... ..

... ..
... ..

... ..
... ..

)

)

4

1982 mali yılı itibarı ile KTFD 'nin muhtelif kuruluşların borçlarına karşılık bankalara olan kefaletleri:

Cypruvex	358,000,000.-
K.T.Sanayi İşletmeleri Holding	152,250,000.-
KTFD Göçmen Rehabilitasyon Fonu	26,000,000.-
E.T.İ. Teşebbüsleri	95,163,700.-
Toprak Ürünleri Kurumu	140,000,000.-
Vakıflar Din İşleri	55,635,000.-
Turizm İşletmeleri	16,000,000.-
K.T.Denizcilik Ltd. Şti.	4,000,000.-
Möble Prefabrik Yapı Tesisleri İşletmeleri	2,468,935.-
Eğitim, Kültür ve Gençlik Bakanlığı Spor Dairesi	4,500,000.-
Lefkoşa Türk Belediyesi	38,704,592.-
Gazi Magosa Belediyesi	27,277,408.-
Lefke Belediyesi	11,912,998.-
Güzelyurt Belediyesi	22,726,010.-
Girne Belediyesi	27,164,461.-
Geçitkale Belediyesi	5,996,665.-
Alancak Belediyesi	3,067,823.-
Değirmenlik Belediyesi	5,135,622.-

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

Tatlısu Belediyesi	2,065,903.-
İskele Belediyesi	6,317,866.86
Çatalköy Belediyesi	500,000.-
Lâpta Belediyesi	1,852,588.-
Dipkarpaz Belediyesi	500,000.-
Esentepe Belediyesi	500,000.-
İnönü Belediyesi	500,000.-
Büyükkonuk Belediyesi	500,000.-
Paşaköy Belediyesi	500,000.-
Beyarmudu Belediyesi	500,000.-
Alayköy Belediyesi	500,000.-
	<u>1,010,241,572.-</u>

Belediyeler:

Belediyelerin öz kaynaklarının artırılması yönünde hazırlanan yasa tasarısının bir an önce yasallaşması gerektiği görüşündeyiz. Aksi takdirde belediyeler finansman açıklarını kapatabilmek için daha fazla devlet yardımı alacaklar. Bu arada borçlanmaya devam edecekler ve neticede, borçları yıldan yıla artış gösterecektir.

Aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere, belediyelerin alacakları oldukça yüksek rakamlara ulaşmıştır. Bu bakımdan, bekayaların tahsilâtında azami titizliğin gösterilmesi gerekmektedir. Böylece, belediyeler biraz olsun, nakit sıkıntısı çekmekten kurtulmuş olacaklar.

Bazı belediyelerin, özellikle kırsal bölgelerdekilerin usulüne uygun defter tutmadıkları, muhasebe kurallarına ters düşen işlemler yaptıkları, muhasebe işlerini ehliyetsiz kişilerin ellerine bıraktıkları ve de zamanında Sayıştay'a hesap sunmadıkları gözlemlenmiştir. Sayıştay'a zamanında hesap sunulmadığı için de denetim gecikmeli olarak yapılmaktadır. Bu itibarla, İçişleri, Köy İşleri ve Çevre Bakanlığı bünyesinde bir iç denetim ekibi kurulması ve belediyelerin bu ekip tarafından sık sık denetlenmesinin uygun olacağı kanaatindeyiz. İç denetim yanlısılık ve usulsüzlükleri erken bir zamanda meydana çıkarmak ve bu hususta gerekli önlemleri almak bakımından önemlidir.

Vertical line of text on the right side of the page, possibly a page number or header.

(

)

Belediyelerin 1981 yılı mali durumlarını gösteren tablo:

1981 Yılı Belediyenin Adı	1.3.1981'de Nakit Durumu	Fiili Gelir KTFD Yardımı Dahil	KTFD Yardımları	Fiili Gider	Yıl Sonu Mevcudu	Yıl Sonu Borçları	Yıl Sonu Bekayaları
Lefkoşa	-13,539,152.08	91,613,477.05	15,268,414.-	80,690,998.28	- 2,616,673.31	49,367,783.85	31,386,539.20
Girne	280,881.38	46,473,213.49	1,305,024.-	41,374,729.11	5,379,365.76	17,892,904.62	6,956,543.62
Güzelyurt	600,381.28	48,982,781.81	5,667,143.-	38,611,054.75	10,972,108.34	15,357,640.61	3,566,986.80
Lefke	- 170,990.31	19,152,144.-	2,109,636.-	18,473,647.35	507,506.34	8,180,569.29	1,230,103.80
Geçitkale	48,181.13	4,815,628.92	681,564.-	4,200,746.88	663,063.17	3,427,491.-	227,358.87
Tatlısu	37,620.13	2,557,948.72	552,816.-	2,590,644.07	4,924.78	1,080,000.-	213,848.10
Değirmenlik	96,860.82	4,574,630.83	913,862.-	4,174,608.24	496,883.41	3,421,928.-	1,017,546.56
İskele	- 12,175.86	7,138,530.52	1,403,979.-	7,061,236.93	65,117.73	4,579,720.-	1,344,189.40
Yeni Boğaziçi	67,197.41	4,084,746.58	680,050.-	4,011,134.12	140,809.87	----	564,020.-
Gazi Magosa	714,763.62	74,657,007.53	10,003,429.-	74,944,087.41	427,683.74	30,007,708.10	12,540,638.87
Alsancak	698,111.30	5,138,974.10	1,390,180.-	4,831,757.40	1,005,328.00	2,844,823.-	2,229,799.-
Akdoğan	75,839.44	2,209,756.07	988,269.-	2,092,369.54	193,225.97	----	Çıkarılmadı
Lâpta	169,928.44	5,950,731.21	1,062,972.17	4,826,491.67	1,294,167.98	----	1,269,488.20
Mehmetçik	17,847.94	1,960,934.90	627,508.-	1,740,595.09	238,187.75	----	Çıkarılmadı
Çatalköy	568,397.75	1,462,202.10	639,487.-	1,918,644.33	111,955.52	----	Çıkarılmadı
Alayköy	43,225.70	2,381,103.47	908,215.-	2,454,852.06	- 30,522.89	Çıkarılmadı	Çıkarılmadı
Serdarlı	92,195.25	828,327.42	627,701.-	257,335.-	663,187.67	Çıkarılmadı	Çıkarılmadı
Beyarmudu	44,903.04	2,034,467.-	591,368.-	1,971,480.-	107,890.04	Çıkarılmadı	Çıkarılmadı
Esentepe	90,152.47	1,424,363.16	410,914.-	1,283,784.32	230,731.31	Çıkarılmadı	Çıkarılmadı
	-10,075,831.15	327,440,968.88	45,832,531.17	297,510,196.55	19,854,941.18	136,160,568.47	62,547,062.42

[Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page]

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Coşar.

Sayın milletvekilleri; Rapor ve Tasarının bütünü üzerinde söz isteyen var mı? Buyurun Sayın Kotak.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1981, 1982, 1983, 1984, 1985 Malî Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarıları Komitede görüşülürken, Sayın Ergün Vehbi görüşlerini ortaya koymuş ve ben de sözkonusu görüşlere katılmıştım. Burada bir tek yıla ilgili denetim raporuna değinmek ve geriye kalanlarda da aynı paralelde görüş sahibi olduğumu belirtmek isterim. 1982 ve 1983 yıllarında Ulusal Birlik Partisi - Demokratik Halk Partisi koalisyon hükümeti sözkonusu olduğu için, oyum olumludur. Geriye kalan konusundaki olumsuzluğun ana nedeni şudur: Bu raporların, temenni ederiz bundan böyle yıl kapandıktan sonra en az bir sonraki yılın altıncı ayını hemen izleyen günlerinde...

(Milletvekilleri kendi aralarında konuşurlar.)

BAŞKAN - Evet arkadaşlar, dinleyelim lütfen. Sayın milletvekilleri; yerlerinize oturunuz efendim lütfen.

DIŞİŞLERİ VE SAVUNMA BAKANI KENAN ATAKOL (Yerinden) - Ben dinliyorum efendim.

BAŞKAN - Evet, devam edin.

İSMET KOTAK (Devamla) - Sayın Atakol için biz de konuşmaya devam ediyoruz. Bir tek Sayın Atakol dinliyor, özür dilerim.

Efendim, sözkonusu raporların etkisi, eğer gerçekten güncelliğini korursa bir anlam ifade eder. Elbette ki denetim denetimidir. 1981'de de yaptığınız denetim bugün sunulsa da bir anlam ifade eder. Ama en azından belirli olayların, belirli yaptırımların anlam ifade edebilmesi için, bunun süratlendirilmesinde büyük yarar vardır. 1981 yılının eğer denetim raporunu biz 1990 yılında burada incelemeye durursak, herhalde köprülerin altından çok sular geçmiş ve bunun anlamı ortadan kalkmış olur. Sayıştay kadrosu eğer yetersizse, artırılması, Sayıştayın istekleri varsa, denetim konusunun hızlandırılması için yardımcı olunması kaçınılmazdır.

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions and activities. It emphasizes that this is essential for ensuring transparency and accountability in the organization's operations.

2. The second part of the document outlines the various methods and procedures used to collect and analyze data. It details the steps involved in identifying key performance indicators (KPIs) and how they are used to measure the organization's progress towards its strategic goals.

3. The third part of the document describes the role of technology in modern data management. It highlights how advanced software solutions can streamline data collection, storage, and analysis, allowing for more efficient and accurate reporting.

4. The fourth part of the document focuses on the importance of data security and privacy. It discusses the various risks associated with data breaches and provides guidelines for implementing robust security measures to protect sensitive information.

5. The fifth part of the document discusses the ethical implications of data collection and analysis. It emphasizes the need for organizations to be transparent about their data practices and to ensure that they are compliant with relevant laws and regulations.

6. The sixth part of the document provides a summary of the key findings and recommendations. It reiterates the importance of a data-driven approach and offers practical advice on how to implement these principles in the organization's daily operations.

7. The final part of the document concludes with a call to action, encouraging all employees to take ownership of their data and contribute to the organization's overall success through informed decision-making.

Konu hakkında belirteceğimiz ikinci husus, genelde basında yer alan ve özellikle ihalelere dönük belge ve iddiaların Sayıştayın denetim kapsamında olduğunu dikkatlere getirmek isterim. Yine belirli zamanlarda yapılan açıklamalar ve iskan uygulamaları konusunda özellikle yapılan tahsis veya satışlar veya ara şirketleri vasıtasıyla yabancı ellere geçirilen mallar konusunda kesin Sayıştay yetkisi sözkonusudur. Çünkü bu bir varlık ve hazinenin varlığı ile yokluğu meselesidir. Temenni ederiz bu denetimler de yapıldığı süre en azından şimdiki gibi 9 yıllık bir zaman diliminin içerisine sıkıştırılıp ertelenmemiş olsun. Sayıştay raporları komisyonda okunmuştur. Gereken görüş ve düşünceleri arkadaşlar belirtmişlerdir. Benim temennim Maliye Bakanlığı başta olmak üzere ilgili mercilerin bu uyarıları dikkate alarak yerine getirmeleridir.

Fonlar konusunda Sayıştaydan biz ciddi ve ayrı denetim bekliyoruz. Bizim için son derece önemlidir. Belirli çıkarların oynadığı ve belirli çıkar hesaplarının yapıldığı ihaleler bir devletin yerine şirketlerin veya kişilerin kayım edilmesi bu yolla iki ve geriye kalan konularda da fonların denetimi. Dış yardımlar konusunda bu Meclise henüz bir açıklık getirilmiş değildir. Bundan, seçimlerden önceki Mecliste de bu henüz açıklığa kavuşturulmamıştı. Bir Rabita olayı yaşanmıştır bu ülkede. Bu ana kadar böyle bir raporla biz karşı karşıya gelemedik. Bunun ötesinde de bu ülkede bazı harcamalar sözkonusudur. Ama bu Meclisin bilgisinin dışındadır. Örnek vermem gerekirse bu sadece 1985'e kadar gelen bir denetimin içerisinde, daha sonra da yer alan ve son derece yüklü rakamlara ulaşan, milyarları deviren bir tanıtma fonundan bahsediyoruz. Ama Bütçe Komisyonunda gördük ki 1991 yılı için bile istediğimiz ve 1990 yılını hedefleyen hesap veya 1991'e yönelik harcamalar açısından tatmin edici hiçbir açıklama ve belge masaya getirilmemiş, sadece 2-3 madde ile yetinilebilmiştir. Oysa gözlemliyoruz ki bu ülkede çeşitli ellerle bazı faaliyetler yaptırılmakta, onlara mali katkılarda bulunulmakta, yurtdışına sevkedilmektedir. Bir Maliye, Bütçe, Plan Komisyonunun en azından bu bilgilere sahip olması gerekmektedir.

[Faint, illegible text in two columns, possibly bleed-through from the reverse side of the page]

Temenni ederiz Sayıştay bu bilgileri önce kendi elde etmiş olsun, gereken denetimlerini yapmış ve Meclise gereken raporları sunmuş olsunlar. teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kotak.

Sayın milletvekilleri; Rapor ve Tasarının bütünü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Tasarının madde madde görüşülmesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum. kabul edenler? Etmeyenler? Çekimser? Oyçokluğu ile kabul edilmiştir. Madde madde okuyun efendim.

KATİP -

1981 MALİ YILI KESİN HESAP YASA TASARISI

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi aşağıdaki Yasayı yapar:

Kısa İsim 1. Bu Yasa, 1981 Mali Yılı Kesin Hesap Yasası olarak isimlendirilir.

BAŞKAN - 1'inci maddeyi oyluyorum. Kabul edenler? Etmeyenler? Çekimser? Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

KATİP -

Giderler 2. 1981 Mali Yılında;

(1) Sivil Bütçe Personel Giderleri	3,362,872,189.-	TL.
(2) Sivil Bütçe Cari Giderleri	783,495,961.-	TL.
(3) Sivil Bütçede yer alan mali sosyal ve iktisadi transferler	1,047,495,167.-	TL.
(4) Savunma Bütçesi Giderleri	548,606,272.-	TL.
(5) Yatırım Giderleri	1,456,634,595.-	TL.
(6) Geçmiş Yıllardan Devredilen Yatırım Giderleri	20,739,272.-	TL.

olmak üzere, toplam 7,219,843,456.- TL. harcanmıştır.

11. 11. 11

1. The first part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

2. The second part is a list of the names and addresses of the members of the committee.

3. The third part is a list of the names and addresses of the members of the committee.

4. The fourth part is a list of the names and addresses of the members of the committee.

5. The fifth part is a list of the names and addresses of the members of the committee.

6. The sixth part is a list of the names and addresses of the members of the committee.

7. The seventh part is a list of the names and addresses of the members of the committee.

8. The eighth part is a list of the names and addresses of the members of the committee.

9. The ninth part is a list of the names and addresses of the members of the committee.

10. The tenth part is a list of the names and addresses of the members of the committee.

11. The eleventh part is a list of the names and addresses of the members of the committee.

12. The twelfth part is a list of the names and addresses of the members of the committee.

13. The thirteenth part is a list of the names and addresses of the members of the committee.

14. The fourteenth part is a list of the names and addresses of the members of the committee.

15. The fifteenth part is a list of the names and addresses of the members of the committee.

BAŞKAN - 2'nci madde hakkında söz isteyen?...

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Sayın Başkan; oylamalar sürmektedir. Onun için salonda çoğunluğun olması gerekmektedir.

TAŞKENT ATASAYAN (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Ad okunarak yoklama yapılmasını öneriyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Ad okunarak yoklama yapılsın lütfen.

(Ad okunarak yoklama yapılır.)

KÂTİP - Toplantı yeter sayısı vardır Sayın Başkan.

BAŞKAN - Toplantı yeter sayısı vardır arkadaşlar. 2'nci madde hakkında söz isteyen var mı?...Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

KÂTİP -

Gelirler	3. 1981 Malî Yılı Bütçesinin Genel Gelir Tahsilâtları:	
	(1) Mahalli Gelirler	3,449,824,265.-İl
	(2) Devlet Malzeme Satış Gelirleri	31,286.-İl
	(3) TC Yardımları	1,720,739,272.-İl
	(4) Birleşmiş Milletler Yardımları	154,943.-İl
	(5) Üçüncü Ülkelerden Sağlanan Yardımlar	24,225,226.-İl

olmak üzere, toplam 5,194,974,992.-İl'dir.

BAŞKAN - 3'üncü madde hakkında söz isteyen?... Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

1945

1. The first part of the report deals with the general situation in the country at the end of the war. It mentions the economic difficulties and the political changes that have taken place.

2. The second part of the report describes the work of the various departments of the Ministry of the Interior during the year.

3. The third part of the report contains a summary of the work of the various departments.

4. The fourth part of the report contains a summary of the work of the various departments.

5. The fifth part of the report contains a summary of the work of the various departments.

6. The sixth part of the report contains a summary of the work of the various departments.

7. The seventh part of the report contains a summary of the work of the various departments.

8. The eighth part of the report contains a summary of the work of the various departments.

9. The ninth part of the report contains a summary of the work of the various departments.

10. The tenth part of the report contains a summary of the work of the various departments.

11. The eleventh part of the report contains a summary of the work of the various departments.

12. The twelfth part of the report contains a summary of the work of the various departments.

13. The thirteenth part of the report contains a summary of the work of the various departments.

14. The fourteenth part of the report contains a summary of the work of the various departments.

KATIP -

Gelir Gider Dengesi 4. 2'nci maddede yazılı harcamalar ile 3'üncü maddede yazılı gelir tahsilâtları arasındaki farkı oluşturan (-) 2,024,868,464.-'lık açık, 1981 Malî Yılı gider fazlalığı olup, borçlanmak suretiyle kapatılmıştır.

BAŞKAN - 4'üncü madde hakkında söz isteyen?... Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

KATIP -

Ödenek Üstü Harcama 5. 1981 Malî Yılı içinde ödenek üstü harcanmasına yetki verilen (Revizyon neticesi ödenek 7,623,723,285.-'lık eksi onaylanan ödenek 6,337,065,938.-'lik) 1,286,657,347.-'lik giderleri karşılamak üzere aynı miktarda tamamlayıcı ödenek ve gelir kabul edilmiştir.

BAŞKAN - 5'inci madde hakkında söz isteyen?... Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

KATIP -

Yürürlüğe Giriş 6. Bu Yasa, Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihten başlayarak yürürlüğe girer.

BAŞKAN - 6'ncı madde hakkında söz isteyen?... Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri; Tasarının madde madde görüşülmesi tamamlanmış, ikinci görüşme sona ermiştir. Tasarının üçüncü görüşmesi, kısa isim okunmak ve bütünü oylanmak suretiyle yapılacaktır. Oylama, açık oyla yapılacaktır.

Kısa ismi okuyunuz lütfen.

KATİP -

Kısa İsim 1. Bu Yasa, 1981 Malî Yılı Kesin Hesap Yasası olarak isimlendirilir.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri; Tasarının bütünü oylarınıza sunuyorum.

Oylama Cetvelini okuyunuz lütfen.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

(

)

ASDİ -

1961 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısına ilişkin
oylama sonucu.

Kabul Edenler:

Ayhan Halit Acarkan
Mustafa Adıoğlu
Kenan Akın
Taşkent Atasayan
Mehmet Bayram
Nazif Borman
Salih Coşar
Hüseyin Curcioğlu
Omer Demir
Erkan Emekçi
Derviş Eroğlu
Müner Gökтуğ
Mustafa Hacıahmetoğlu
Ertuğrul Hasiyoğlu
İlkây Kâmil
Mustafa Karpaslı
Salih Kiroğlu
Zaim Necatigil
Atay Ahmet Raşit
Gülin Sayiner
Hüseyin Ş. Serdaroğlu
Vehbi Z. Serter
Ahmet Sevinç
Muharrem Böylemez
Ruhsan Tuşyan
Süha Türköz
Emin Uzun
Hasan Yumuk

Kabul Etmeyenler:

Ahmet Kâşif
İsmet Otak

Oylamaya Katılmayanlar:

Kenan Atakol
Hakkı Atun
Aytaç Beşeşler
Günay Caymaz
Serdar R. Denktaş
Mustafa Erbilin
Eşber Serakıncı
Ergün Vehbi

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri; oylama sonucunu tutanağa göre açıklıyorum. Kabul 28, Red 2. Çekimsiz yok. Hayırlı olsun.

Sayın milletvekilleri; şimdi de ikinci sırada yer alan 1982 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı ile Sayıştay Uygunluk Bildiriminin ve Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plan Komitesinin Raporunun görüşülmesine geçiyoruz.

Sayın Komite Başkanı, Raporunuzu sunar mısınız efendim lütfen.

EKONOMİ, MALİYE, BÜTÇE VE PLAN KOMİTESİ ÜYESİ
TAŞKENT ATASAYAN - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

CUMHURİYET MECLİSİ EKONOMİ, MALİYE, BUTÇE
VE PLAN KOMİTESİNİN 1982 MALİ YILI KESİN
HESAP YASA TASARISINA (Y.T.NO:5/1/90)
İLİŞİN RAPORUDUR.

Komitemiz 29 Kasım 1990 tarihinde yapmış olduğu toplantıda 1982 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısını görüşerek çalışmalarını tamamlamıştır.

Komitemiz, Tasarıyı ek'te sunulan Sayıştay uygunluk bildirimini çerçevesinde incelemiştir.

Komitemiz, Tasarıya "Kısa İsim" yan başlıklı 1'inci maddeyi eklemiştir. ondan sonra gelen maddeleri de bir artırmak suretiyle yeniden sayılandırmış ve 1'inci maddeyi oyçokluğuyla kabul etmiştir.

Komitemiz, 2'inci, 3'üncü, 4'üncü, 5'inci ve 6'ncı madde olarak yeniden sayılandırılan eski 1, 2, 3, 4, ve 5'inci maddelerine de yan başlık ekleyerek biçimsel düzenlemeye tabii tutmuş ve bu maddeleri oyçokluğuyla kabul etmiştir.

Komitemiz, Yürütme Yetkisini düzenleyen tasarının 6'ncı maddesini bu maddeye gerek olmadığı görüşüyle maddeyi Tasarıdan çıkarmıştır.

Komitemiz, Tasarının tümünü oyçokluğuyla kabul etmiştir.

Komite üyelerinden Sayın Ergün Vehbi Tasarıya red oyu kullanmış ve red gerekçesini Genel Kurulda açıklayacağını belirtmiştir.

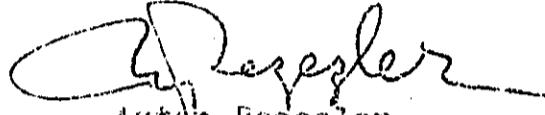
.....

.....)
.....)

Komitemiz, Tasarının Rapor ışığında değerlendirilerek
kabulünü oyçokluğuyla Genel Kurula salık verir.

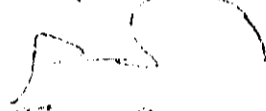

Salih Coşar
(Başkan)

Aytan Beştaş
(Başkan Vekili)

Kemal Akın
(Üye)
(Toplantıya Katılmadı)

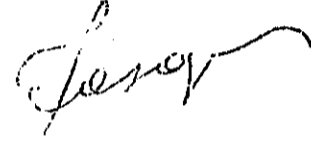
Günay Coymaz
(Üye)

İsmet Kotak
(Üye)

Ergün Vehbi
(Üye)

Taşkent Atasayan
(Üye)

Mustafa Hacıahmetoğlu
(Üye)

Süha Türköz
(Üye)

30 Kasım 1990

1189/...

- 1189 -

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
SAYIŞTAY

KIBRIS TÜRK FEDERE DEVLETİ
1982 MALİ YILI KESİN HESAPLARINA AİT
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

1190/...

1000

1000

1000

- 1190 -

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Meclis Başkanlığı,
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Başbakanlığı,

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nın 93 ve 132. maddeleri uyarınca ve 18/78 sayılı Sayıştay Yasası'nın 33 ve 36. maddeleri gereğince 1982 Mali Yılı Kesin hesaplarına ilişkin uygunluk bildirim ve Sayıştay denetimine girilen diğer Kuruluş ve Fon hesaplarıyla ilgili raporlar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Meclisi ve Bakanlar Kuruluna sunulmak üzere ilişikte saygı ile tekdüm edilmiştir.

27 EYLÜL, 1990

NAIL ATALAY
Başkan

1191/...

1000-1000

1000-1000

1000-1000

1000-1000

KIBRIS TÜRK FEDERE DEVLETİ

1982 MALİ YILI

KESİN HESAP YASA TASARISI UYGUNLUK BİLDİRİMİ

----- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nın 93. maddesi uyarınca 1982 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı ve Eki Gelir-Gider Hesapları ile Bilânçosu ve ona ilişkin cetvellerin denetimi yapılmıştır.

Kesin hesaplarla ilgili açıklamaların da gözönünde bulundurulması suretiyle Bilânço ve Kesin hesaplarda gösterilen miktarların kabulü uygun bulunmuştur.

(

=

)

1982 Mali Yılı Bütçe Uygulamaları:

19/82 Sayılı Bütçe Yasası ile gelir tahminleri:

Gelirler:

Mahalli Gelirler	4,584,000,000.-
TC Yardımı	3,288,000,000.-
B.M.Yardımları	252,204,000.-
Ek Dış Yardımlar ve Borçlanmalar	3,193,439,661.-
İç Borçlanmalar (Devlet malzeme satış gelirleri)	<u>50,000,000.-</u>
Toplam Gelir	<u>11,367,643,661.-</u>

olarak öngörülmüştür. Ancak KTFD Meclisi'nin aşağıdaki sayı ve tarihleri gösterilen ek bütçe yasaları ve 1982 Bütçe Yasası'nın 16. maddesine uygun olarak Ekonomi ve Maliye Bakanlığı'nın muhtelif yazıları ile bu miktar aşağıdaki dökümden de görüldüğü gibi 11,770,420,121. - l'ye çıkarılmıştır. Buna uygun olarak gider bütçesi de aynı oranda çoğaltılmıştır.

Page 10

1. The first part of the document is a letter from the Secretary of State to the President, dated January 1, 1953.

2. The second part is a report on the activities of the Central Intelligence Agency during the year 1952.

3. The third part is a report on the activities of the Central Intelligence Agency during the year 1953.

4. The fourth part is a report on the activities of the Central Intelligence Agency during the year 1954.

5. The fifth part is a report on the activities of the Central Intelligence Agency during the year 1955.

6. The sixth part is a report on the activities of the Central Intelligence Agency during the year 1956.

7. The seventh part is a report on the activities of the Central Intelligence Agency during the year 1957.

8. The eighth part is a report on the activities of the Central Intelligence Agency during the year 1958.

9. The ninth part is a report on the activities of the Central Intelligence Agency during the year 1959.

10. The tenth part is a report on the activities of the Central Intelligence Agency during the year 1960.

11. The eleventh part is a report on the activities of the Central Intelligence Agency during the year 1961.

12. The twelfth part is a report on the activities of the Central Intelligence Agency during the year 1962.

13. The thirteenth part is a report on the activities of the Central Intelligence Agency during the year 1963.

14. The fourteenth part is a report on the activities of the Central Intelligence Agency during the year 1964.

	<u>Mahalli</u> <u>Gelirler</u>	<u>İç Borçlanmalar</u>	<u>B.M.Yardımları</u>	<u>Geçmiş Yillardan</u> <u>Devir T.C.Yardımları</u>	<u>Ek.T.C. Dış Yard.</u> <u>ve Borç</u>
1982 sayılı bütçe yasası ile	4,584,000,000.-	50,000,000.-	252,204,000.-		6,481,439,661.-
Ek bütçe yasası ile	98,416 241.-	53,200,000.-		213,431,894.- 37,728,325.-	
	<u>4,682,416,241.-</u>	<u>103,200,000.-</u>	<u>252,204,000.-</u>	<u>251,160,219.-</u>	<u>6,481,439,661.-</u>

Toplam: 11,770,420,121.-₺

Tablodan görüldüğü gibi 1982 Mali Yılı Bütçe Gelirleri 11,770,420,121.-₺ olarak tahmin edilmiştir. Yapılan bütçe tahminlerine karşılık aşağıda gösterildiği gibi 1,339,094,875.-₺ noksan ile 10,371,325,246.-₺ olarak gerçekleşmiştir.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs and is mostly obscured by noise and low contrast.

( ) = ( )

- 2011 - - 1194 -

Söyle ki:

<u>Balirin Nevi</u>	<u>Bütçe Tahmini</u>	<u>Filili Tahsilât + Fark</u>
Muhalli Gelirler	4,682,416,241.-	4,559,065,027.-
İç Borçlanmalar	103,200,000.-	---
B.M. Yardımları	252,204,000.-	---
T.C. Yardımları	3,286,000,000.-	2,497,100,000.-
T.C. Yardımları (geçmiş yıl yatırımları)	213,431,894.-	213,431,894.-
Ek Dış.Yard. ve Borçlanmalar	3,193,439,661.-	3,064,000,000.-
III.Ülkelerden sağlanan yardımlar	37,728,325.-	37,728,325.-
	<u>11,770,420,121.-</u>	<u>10,371,325,246.-</u>

1,399,094,875.-'il noksan var.

1195/...

10/10/19

Dear Sir,
I am writing to you regarding the
contract for the supply of
materials for the project.
I have reviewed the contract and
it is in accordance with the
terms of the agreement.
I am pleased to hear that you
are satisfied with the work
done to date.
I will be happy to discuss
any further details with you.
Yours faithfully,
[Signature]

C

C

<u>Gelirin Nevi</u>	<u>1980 Mali Yılı</u>	<u>1981 Mali Yılı</u>	<u>1982 Mali Yılı</u>
	<u>Geliri</u>	<u>Geliri</u>	<u>Geliri</u>
Dolaysız Vergiler	447,405,584.-	990,226,979.-	1,514,992,416.-
Dolaylı Vergiler	950,046,681.-	1,602,508,020.-	1,974,059,158.-
Vergi Dışı Bütçe Gelirleri	420,634,868.-	600,216,326.-	692,234,298.-
Cezalar ve Müsacareler	28,313,734.-	40,567,541.-	79,466,678.-
Kamu Kuruluşları Gelirleri	10,062,347.-	15,853,544.-	27,485,556.-
Hazine Malları Kira Gelirleri	33,127,796.-	50,394,263.-	63,462,075.-
Muhtelif Gelirler	102,454,605.-	143,957,592.-	207,364,846.-
	<u>1,992,045,615.-</u>	<u>3,443,824,265.-</u>	<u>4,559,065,027.-</u>

1982 Mali Yılı gelirleri 1981 yılı gelirlerine oranla % 32.20 oranında bir artış kaydedmiştir.

Redyo ve Televizyon Ruhsatları:

Redyo ve Televizyon Ruhsatları'ndan 10,000,000.-'l tahsil edileceği bütçede öngörülmüştür. Ancak 9,002,920.-'l tahakkuk etmiştir.

1. The first part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

2. The second part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

3. The third part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

4. The fourth part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

5. The fifth part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

6. The sixth part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

7. The seventh part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

8. The eighth part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

9. The ninth part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

10. The tenth part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

Yıllar itibarıyla bütçe tahmini ve tahsilât şöyledir:

<u>Yıllar</u>	<u>Bütçe Tahmini</u>	<u>Tahsil Edilen Miktar</u>
1980	10,000,000.-	3,314,424.-
1981	10,000,000.-	3,728,751.-
1982	10,000,000.-	5,002,920.-

Kamu Kuruluşları Gelirleri:

Bütçede Kamu Kuruluşları'ndan 51,862,958.-'l gelir tahmin edilmiş olmasına karşılık ancak 27,485,556.- 'l tahsil olunmuştur. Şöyle ki;

	<u>1982 Mali Yılı</u> <u>Tahminleri</u>	<u>Fiili Tahsilât</u>
Güzelyurt Sayarmudu Çiftlik İşletme Gelirleri	9,000,000.-	4,806,325.-
Devlet Üretim Çiftlikleri	7,500,000.-	----
Tarımsal Donatım Servisleri Gelirleri	5,000,000.-	----
Elektrik Kurumu	25,000,000.-	21,923,790.-
Devlet Malzeme Satış Kârları	5,000,000.-	361,247.-
Vadili Yem Kurutma Tesisleri	362,958.-	394,194.-
	<u>51,862,958.-</u>	<u>27,485,556.-</u>

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

Hazine Malları Kira Gelirleri:

Hazine Malları Kira Gelirleri olarak bütçede 78,000,000.-'l tahmin edilmiş olduğu halde 63,462,075.24 tahsil edilmiştir. Şöyle ki;

	<u>1982 Mali Yılı</u> <u>Tahminleri</u>	<u>1982 Fiili Tahsilât</u>
Konut Kiraları		
Dükkân Tesis ve İşyeri Kiraları	60,000,000.-	44,512,967.73
Gümrüksüz eşya satış dükkânları ile büfe kiraları	<u>18,000,000.-</u>	<u>18,949,107.54</u>
	<u>78,000,000.-</u>	<u>63,462,075.24</u>

Mahalli gelirlerin tahakkukunda 14,537,924.-'l fark bulunmasının nedeni bir kısım tahminlerin yüksek tutulmasından ve bir kısmının tahsili hususunda tahsil amirliklerinin gerekli titizliği göstermemelerinden kaynaklandığı görüşündeyiz.

GİDERLER:

1982 Mali Yılında toplam 10,371,325,246.-'l gelire karşılık 10,164,084,109.-'l harcama yapılarak 207,241,137.-'l finansman fazlalığı olduğu halde 1982 mali yılında bütçe imkânları için T.C. Ziraat Bankası'ndan 3,064,000,000.-'l borçlanılmış olduğundan 1982 mali yılının Genel Bütçe açığı (-) 2,856,758,863.-'l'dir. (3,064,000,000.- - 207,241,137.- = 2,856,758,863.-'l)

10,164,084,109.-'l toplam harcamanın dökümü ve yüzde oranı şöyledir:

(a) Personel Giderleri		4,212,034,062.-	% 41.44
(b) Cari Giderler		1,129,233,583.-	% 11.11
(c) Transfer ve Yatırım Giderleri		4,064,891,197.-	% 39.99
(d) Savunma Giderleri		757,925,267.-	% 7.46
(i) Milli Savunma	711,969,145.-		
(ii) Sivil Savunma	45,956,122.-		
		<u>10,164,084,109.-</u>	<u>% 100</u>

1982 yılı harcamalarının fonksiyonel durumu:

1- <u>Savunma:</u>		757,925,267.-	
(a) Milli Savunma	711,969,145.-		
(b) Sivil Savunma	45,956,122.-		
2- <u>Mali Yargı, Yasama ve Genel İdari Hizmetler:</u>		3,190,251,185.-	
3- <u>Ekonomik Hizmetler:</u>			
(a) Ticaret ve Turizm Bakanlığı		73,864,201.-	
(b) Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı		730,095,708.-	
(c) Tarım, Doğal Kaynaklar ve Enerji Bakanlığı		978,868,626.-	
(d) Dışişleri ve Savunma Bakanlığı		150,409,810.-	
(e) Sanayi ve Kooperatifler Bakanlığı		121,748,473.-	

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

1000

)

1000

)

4- Sosyal Hizmetler:

(a) İşleri ve İskân Bakanlığı	570,409,449.-	
(b) Eğitim, Gençlik, Kültür ve Spor Bakanlığı	1,061,021,890.-	
(c) Sağlık ve Çalışma Bakanlığı	946,432,181.-	
(d) Devlet ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	374,187,303.-	
(e) Emniyet Genel Müdürlüğü	485,342,596.-	
(f) Bayrak-Radyo-Televizyon Müdürlüğü	<u>249,690,770.-</u>	9,690,247,459.-
31/12/1982 yılı itibarıyla TC yatırım yardımlarının serbest miktar bakiyesi		<u>473,836,650.-</u>
		<u>10,164,084,109.-</u>

Konsolide Fon'un 1982 yılı itibarıyla durumu şöyledir:

1982 Yılı Gelirleri	10,371,325,246.-
1982 Yılı Giderleri	10,164,084,109.-
1982 Yılı T.C.Ziraat Bankası'ndan alınan borç	<u>3,064,000,000.-</u>
1982 mali yılı genel bütçe açığı	<u>2,856,758,863.-</u>

Yıllar itibarıyla KTFD Konsolide Fon Açığı:

1976 Mali Yılı sonunda birikmiş gider fazlalığı (fon açığı)	328,873,596.-
1977 " " Bütçe açığı (fon açığı)	275,894,715.-
1978 " " " " "	289,251,220.-
1979 " " " " "	613,697,187.-
1980 " " " " "	1,378,409,102.-
1981 " " " " "	2,024,868,464.-
1982 " " " " "	<u>2,856,758,863.-</u>
	<u>7,767,753,147.-</u>

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all financial transactions. It emphasizes that proper record-keeping is essential for ensuring the integrity of the financial statements and for facilitating the audit process.

The second part of the document outlines the specific procedures to be followed when recording transactions. It details the requirements for receipts, invoices, and other supporting documents, and provides guidance on how to properly classify and code these items.

The third part of the document addresses the issue of reconciling bank statements with the company's records. It explains the steps involved in identifying and resolving discrepancies, and highlights the importance of performing these reconciliations on a regular basis.

The fourth part of the document discusses the importance of maintaining up-to-date and accurate records of all assets and liabilities. It provides guidance on how to properly value these items and how to record changes in their value over time.

The fifth part of the document outlines the requirements for preparing and presenting the financial statements. It discusses the format and content of these statements, and provides guidance on how to ensure that they are clear, concise, and easy to understand.

The sixth part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all tax-related information. It provides guidance on how to properly track and report income, expenses, and other tax-related items, and emphasizes the importance of staying up-to-date on the latest tax laws and regulations.

The seventh part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all payroll information. It provides guidance on how to properly calculate and record payroll taxes, and emphasizes the importance of ensuring that all employees are paid accurately and on time.

The eighth part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all inventory. It provides guidance on how to properly track and record inventory levels, and emphasizes the importance of conducting regular physical counts to ensure that the records are accurate.

The ninth part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all contracts and agreements. It provides guidance on how to properly track and record the terms and conditions of these agreements, and emphasizes the importance of ensuring that all parties involved understand and agree to the terms.

The tenth part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all correspondence. It provides guidance on how to properly track and record all incoming and outgoing mail, and emphasizes the importance of ensuring that all correspondence is properly filed and organized.

The eleventh part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all other financial information. It provides guidance on how to properly track and record all other financial transactions, and emphasizes the importance of ensuring that all records are accurate and up-to-date.

_____
Date: _____

210 - ( )

( )

KTFD'nin 31 Aralık, 1982 tarihi itibarıyla 7,922,439,594.-'li borçlu olup bunlarla ilgili dökümü aşağıdadır;

<u>Borcun Kimden Alındığı</u>	<u>Miktarı</u>
1- T.C.Ziraat Bankası	7,675,119,594.-
2- Döviz İstikrar Fonu	178,120,000.-
3- İhtiyat Sandığı	69,200,000.-
	<u>7,922,439,594.-</u>

Yatırım Bütçesi:

1982 Mali Yılı Yatırım Bütçesi T.C. Hükümeti'nce sağlanan yardımlar ve mahalli gelirlerle finanse edilmiştir. 1982 yılı için 2,923,106,999.-'lik yatırım öngörülmüş buna karşılık 2,322,341,440.-'li serbest bırakılarak 1,848,504,789.-'li harcama yapıldığı tespit edilmiştir. Yapılan yatırım harcamalarının 362,824,441.-'li mahalli gelir kaynaklarıyla 1,336,927,110.-'li de T.C. katkılarıyla ve 141,768,133.-'li geçmiş yıllardan devredilen miktarla ve 6,985,105.-'li III.ülkelerden sağlanan dış yardımlarla finanse edilmiştir.

Yatırımlar her kurumun kendi bütçesi altında öngörülmüştür. Yatırımların kurumlar itibarıyla dökümü şöyledir;

11

11

11

11

11

11

11

11

KTFD Başkanlığı	2,386,773.-
KTFD Başbakanlığı	595,254.-
Dışişleri ve Savunma Bakanlığı	2,436,782.-
Ekonomi ve Maliye Bakanlığı	223,805,195.-
İçişleri ve İskân Bakanlığı	191,956,612.-
Sayıncılık ve Ulaştırma Bakanlığı	298,492,718.-
Eğitim, Gençlik, Kültür ve Spor Bakanlığı	113,112,409.-
Tarım Doğal Kaynaklar ve Enerji Bakanlığı	637,181,375.-
Sağlık ve Çalışma Bakanlığı	16,806,150.-
Sanayi ve Kooperatifler Bakanlığı	74,401,970.-
Ticaret ve Turizm Bakanlığı	15,915,559.-
Emniyet Genel Müdürlüğü	92,235,634.-
Sayrak-Radyo-Televizyon Müdürlüğü	179,178,357.-
	<u>1,848,504,789.-</u>

KKTC 1982 Yılı Nakit Akış Şeması:

1- TCM Konsolide Fonu İnkişaf Sandığı'nda meydana gelen artış (269,733,985.92 - 307,063,847.90)	37,329,861.98	
2- Özel Emanet hesaplarındaki artış (83,622.49 - 1,999,562.33)	1,915,939.34	
3- Depozito Emanet hesabındaki artış (1,447,485,556.66 - 2,758,551,116.23)	1,311,065,559.57	
4- İktisadi Kalkınma Teş.Fon.Değ. meydana gelmedi	----	
	<u>1,350,311,361.39</u>	
5- TC yardımı ile finanse edilen yatırım projeleri bakiyeleri	473,836,650.-	<u>1,824,148,011.39</u>

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions and activities. It emphasizes that this is essential for ensuring transparency and accountability in the organization's operations.

2. The second part of the document outlines the various methods and tools used to collect and analyze data. It highlights the need for consistent data collection procedures and the use of advanced analytical techniques to derive meaningful insights from the data.

3. The third part of the document focuses on the role of technology in data management and analysis. It discusses how modern software solutions can streamline data collection, storage, and processing, thereby improving efficiency and accuracy.

4. The fourth part of the document addresses the challenges associated with data management, such as data quality, security, and privacy. It provides strategies to mitigate these risks and ensure that the data remains reliable and secure throughout its lifecycle.

5. The fifth part of the document concludes by summarizing the key findings and recommendations. It stresses the importance of a data-driven approach in decision-making and the need for continuous monitoring and improvement of data management practices.

N.Y.

1,824,148,011.39

EKSi:

1- TCM Kredilerinde meydana gelen artış
(246,985,297.40 - 327,911,315.10)

80,926,017.70

2- Avanslar ve Diğer Borçlu Bakiyelerdeki artış
(266,481,614.61 - 442,423,218.61)

175,941,604.-

3- 1982 gider fazlası

2,856,758,853.-

4- 1 Mart, 1982'de nakit açığı

3,905,306,347.79

7,018,932,832.49

Muhtelif kuruluşlara borç

7,922,439,594.-

Bankada Mevcut

- 2,727,654,772.90

5,194,784,821.10

5,194,784,821.10

1203/...

11 11

11 11

Depozito Hesapları ve Diğer Alacaklı Bakiyeler:

Ekonomi ve Maliye Bakanlığı'nca sunulan hesaplar sayfa 43'de depozito bakiyeleri cetveli altında muhtelif daire, fon ve şahıs alacak hesaplarında 2,758,551,116.23 TL bulunmaktadır. Bu miktarın 782,546,130.77 TL'si bütçeden emanete alınan ödenekler 580,360,599.08 TL'si Fiyat İstikrar Fonu ve 1,014,200,938.05 TL'si de Döviz İstikrar Fonu'na aittir.

Bütçeden Emanete Alınan Tahsilâtlar:

Bazı bakanlık ve dairelerin müracaatı ve Maliye Bakanlığı'nın onayı ile emanete alınan 782,546,130.77 TL'sinin 74,815,250.61 TL'si 1979-1980-1981 yılları emanetleri ve geriye kalan 707,730,870.16 TL'si de 1982 yılında emanete alınan miktardır.

31 Aralık, 1982 Tarihi İtibarıyla KTFD'nin Muhtelif Kuruluşların Borçlarına Karşılık
Bankalara Olan Kefaletleri

Cypruvex	508,000,000.-
K.T.Sanayi İşletmeleri Holding	217,250,000.-
KTFD Göçmen Rehabilitasyon Kredi Fonu	26,000,000.-
ETİ Teşebbüsleri Ltd. Şti.	176,000,000.-
Toprak Ürünleri Kurumu	140,000,000.-
Vakıflar İdaresi Genel Müdürlüğü	58,420,544.-
Turizm İşletmeleri	16,000,000.-
K.T.Denizcilik Ltd. Şti.	24,000,000.-
Prefabrik Yapı Tesisleri İşletmeleri	3,068,935.-
Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı	4,500,000.-
Lefkoşa Belediyesi	38,704,592.-
Gazi Magosa Belediyesi	37,427,410.-
Lefke Belediyesi	11,912,998.-
Güzelyurt Belediyesi	27,726,010.-
Girne Belediyesi	27,164,460.-
Geçitkale Belediyesi	5,996,665.-

Alsancak Belediyesi	3,069,823.-
Değirmenlik Belediyesi	5,135,622.-
Tatlısu Belediyesi	2,065,903.-
İskele Belediyesi	6,402,866.-
Çatalköy Belediyesi	500,000.-
Lâpta Belediyesi	1,852,588.-
Alayköy Belediyesi	1,383,929.-
Dipkarpaz Belediyesi	500,000.-
Esentepe Belediyesi	500,000.-
İnönü Belediyesi	500,000.-
Büyükkonuk Belediyesi	500,000.-
Beyarmudu Belediyesi	1,000,000.-
	<u>1.345,582,345.-</u>

Belediyeler:

Belediyelerin öz kaynaklarının artırılması yönünde hazırlanan yasa tasarisinin bir an önce yasallaşması gerektiği görüşündeyiz. Aksi takdirde, belediyeler finansman açıklarını kapatılmak için daha fazla devlet yardımı alacaklar. Bu arada borçlanmaya devam edecekler ve neticede, borçları yıldan yıla artış gösterecektir.

Aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere, belediyelerin alacakları oldukça yüksek rakamlara ulaşmıştır. Bu bakımdan, bekeyaların tahsilâtında azami titizliğin gösterilmesi gerekmektedir. Böylece, belediyeler biraz olsun, nakit sıkıntısı çekmekten kurtulmuş olacaklar.

Bazı belediyelerin, özellikle kırsal bölgelerdekilerin usulüne uygun defter tutmadıkları, muhasebe kurallarına ters düşen işlemler yaptıkları, muhasebe işlerini ehliyetsiz kişilerin ellerine bıraktıkları ve de zamanında Sayıştay'a hesap sunmadıkları gözlemlenmiştir. Sayıştay'a zamanında hesap sunulmadığı için de denetim gecikmeli olarak yapılmaktadır. Bu itibarla, İçişleri, Köyleri ve Çevre Bakanlığı bünyesinde bir iç denetim ekibi kurulması ve belediyelerin bu ekip tarafından sık sık denetlenmesinin uygun olacağı kanaatindeyiz. İç denetim yanlılık ve usulsüzlükleri erken bir zamanda meydana çıkarmak ve bu hususta gerekli önlemleri almak bakımından önemlidir.

...BOSI

1207/...

Belediyelerin 1982 yılı mali durumlarını gösteren tablo:

1982 Yılı Belediyenin Adı	1.3.1982 de Nakit Durumu	F1111 Gelir KTFD Yardımı Değeri	KTFD Yardımı	F1111 Gider	Yıl Sonu Mevcutlu	Yıl Sonu Borçları	Yıl Sonu Beklenenleri
Lefkoşa	- 2,616,673.31	127,327,935.-	62,624,048.64	116,580,061.62	5,131,200.07	42,331,529.15	40,683,635.15
Girne	5,379,365.76	57,065,082.82	16,049,510.-	57,304,982.84	5,139,465.74	17,892,904.62	7,347,262.10
Güzelyurt	10,972,108.34	62,807,263.26	25,409,390.-	65,145,095.67	8,634,275.93	20,000,000.-	5,139,801.34
Lefke	507,506.34	28,813,580.26	9,213,308.-	30,425,582.80	-1,104,496.20	9,508,333.57	2,333,587.81
Esenyape	230,731.31	2,490,532.75	1,878,796.-	1,912,050.09	809,213.97	---	---
Serdarlı	663,187.67	2,106,938.86	1,719,260.-	799,485.-	1,970,641.53	---	---
Gazi Magosa	427,683.74	128,784,567.02	44,374,370.-	108,807,540.69	20,404,710.07	43,360,581.06	---
Alancak	1,005,328.-	9,177,917.53	5,840,510.-	6,953,297.-	3,189,948.53	---	3,213,809.20
Lapta	1,294,167.98	8,484,162.79	6,322,200.-	8,442,107.80	1,336,222.97	---	1,607,074.40
Çatalköy	111,955.52	3,995,308.37	2,785,123.37	3,515,300.42	591,963.47	---	---
Mehmetçik	238,187.75	4,401,883.26	2,532,148.-	4,534,482.49	43,588.52	---	---
	18,213,549.10	435,455,171.92	178,748,664.01	404,521,986.42	46,146,734.60	133,093,348.40	60,325,170.-

- 1208 -

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Atasayan.

Sayın milletvekilleri; Rapor ve Tasarının bütünü
üzerinde söz isteyen var mıdır efendim?

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Hayır efendim
söz almıyoruz, aynısını tekrarlıyor.

1209/...

BASKAN - Yoktur peki. Sayın milletvekilleri; Rapor ve Tasarının bütünü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır. Tasarının madde madde görüşülmesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul Edenler?...Etmeyenler?....Çekimser?... Oybirliği ile kabul edilmiştir.

KATİP -

1982 MALİ YILI KESİN HESAP YASA TASARISI

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi
aşağıdaki Yasayı yapar:

Kısa 1. no Yasa, 1982 Mali Yılı Kesin Hesap Yasası olarak isimlendirilir.
isim

BASKAN - 1'inci maddeyi oyluyorum. Kabul Edenler?...
Etmeyenler?...Çekimser?...Oybirliği ile kabul edilmiştir.

KATİP -

Giderler 2. 1982 Mali Yılında:

(1) Sivil Bütçe Personel Giderleri	4,212,034,062	.-tl.
(2) Sivil Bütçe Cari Giderleri	1,129,233,583	.-tl.
(3) Sivil Bütçede yer alan Transferler	1,742,549,758	.-tl.
(4) Savunma Bütçesi Giderleri	757,925,267	.-tl.
(5) 1982 Mali Yılı Yarırım Giderleri	2,108,909,545	.-tl.
(6) Geçmiş yıllardan devredilen yatırım giderleri	213,431,894	.-tl.
Olacak üzere toplam 10,164,084,109'ül harcanmıştır.		

BASKAN - 2'nci maddeyi oylanınız sunuyorum.

TASKENT KEMALYAN (Gazi Mağusa) (Yerinden) -
Sayın Başkan, lütfen nisap yoktur.

BASKAN - Sayın efendim, nisap var mı?

EMİN ULUN (Lefkoşa) (Yerinden) - Nisap vardır.

BASKAN - Konuşmayın efendim.

MUSTAFA HACIHAHMETOĞLU (Girne) (Yerinden) -
Nisap mevcuttur yahu.

BASKAN - Evet nisap vardır. Devam edelim.
Evet 2'nci maddeyi oyluyorum arkadaşlar.
Kabul edenler?...Etmeyenler?...Çekimser?... Oybirliği
ile kabul edilmiştir. (3).

KATİP -

Gelirler 3. 1982 Mali Yılı Bütçesinin Genel Gelir Tahsilatları:

(1) Mahalli Gelirler	4,559,065,027	.-L.
(2) T.C. Yardımları	2,710,531,894	.-L.
(3) Üçüncü ülkelerden sağlanan yardımlar	37,728,325	.-L.

olmak üzere toplam 7,307,325,246.-L'dir.

BASKAN - 3'üncü maddeyi oyluyorum efendim.
Kabul Edenler?...Etmeyenler?...Çekimser?...Oybirliği
ile kabul edilmiştir.

KATİP -

Gelir 4. 1'inci maddede yazılı harcamalar ile 2'nci maddede yazılı gelir
Gider tahsilatları arasındaki farkı oluşturan (-) 2,856,758,863.-L'lik açık
Dengesizlik 1982 Mali Yılı Gider Fazlalığı olup borçlanmak suretiyle kapatılmıştır.

1211/...

BAŞKAN - Düzeltilmiş şekli ile oylarınıza sunuyorum 4'üncü maddeyi. Kabul Edenler?... Etmeyenler?... Çekinir?...Oybirliği ile kabul edilmiştir. (5)

KATİP -

Odenek
Üstü
Harcama

5. 1982 Mali Yılı içinde Odenek Üstü harcamaasına yetki verilen Revizyon neticesi Odenek 11,770,420,121.-1 eksi, onaylanan Odenek 11,367,643,661.-1=) 402,776,460 - .-1'lik giderleri karşılamak üzere aynı miktarda tamamlayıcı Odenek ye gelir kabul edilmiştir.

BAŞKAN - 5'inci maddeyi oyluyorum. Kabul Edenler?...Etmeyenler?...Çekinir?...Oybirliği ile kabul edilmiştir. (6)

KATİP -

Yürürlüğe
Giriş

6. Bu Yasa, Resmi Gazetede yayımlandığı tarihten başlayarak yürürlüğe girer.

BAŞKAN - 6'ncı maddeyi oyluyorum. Kabul Edenler?...Etmeyenler?...Çekinir?...Oybirliği ile kabul edilmiştir.

- 1212 -

Sayın milletvekilleri; tasarının madde madde görüşülmesi tamamlanmış, ikinci görüşmesi sona ermiştir. Tasarının üçüncü görüşmesi kısa isim okunmak ve bütününü oylamak suretiyle yapılacaktır. Oylamada da İçtüzüğün 155'inci maddesi gereğince açık olarak yapılacak ve oylama sonuçları tutanağa göre açıklanacaktır. Kısa ismi okununuz efendim.

KATİP -

Kısa isim 1. Bu yasa 1982 Mali Yılı Kesin Hesap Yasası olarak isimlendirilir.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri; tasarının bütününü oylarınıza sunuyorum. Oylama cetvelini okuyun efendim lütfen.

KATİP -

1982 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısına ilişkin oylama sonucu.

1213/...

Kabul Edenler:

Ayhan Halit Acarkan
Mustafa Adaoğlu
Kenan Atakol
Taşkent Atasayan
Nazif Borman
Günay Caymaz
Salih Coşar
Omer Demir
Serdar R. Denктаş
Erkan Emekçi
Derviş Eroğlu
Güner Göktuğ
Mustafa Hacıahmetoğlu
Ertuğrul Hasipoğlu
İlkay Kamil
Mustafa Karpaslı
Salih Miroğlu
Zaim Necatigil
Atay Ahmet Raşit
Gülin Sayiner
Hüseyin Ş. Serdaroğlu
Vehbi Z. Serter
Ahmet Sevinç
Muharrem Söylemez
Ruhsan Tuğyan
Süha Türköz
Emin Uzun
Hasan Yumuk

Kabul Etmeyenler:

Kenan Akin
Ahmet Kâşif

Oylamaya Katılmayanlar

Hakkı Atun
Mehmet Bayram
Aytaç Beştaşler
Hüseyin Curcioğlu
Mustafa Erbilen
İsmet Kotak
Eşber Serakıncı
Ergün Vehbi

- 1214 -

BAŞKAN - Oylama sonucunu tutanağa göre açıklıyorum.
Kabul 28. Red 2. Çekimser yok. Hayırlı olsun.

Sayın milletvekilleri; şimdi de üçüncü sırada yer alan
1983 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı ile Sayıştay Uygunluk
Bildiriminin ve Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plân Komitesinin
Raporunun görüşmesine geçiyoruz. Sayın Komite Başkanı,
Raporunuzu sunar mısınız efendim, lütfen.

EKONOMİ, MALİYE , BÜTÇE VE PLAN KOMİTESİ BAŞKANI
SALİH COŞAR - Sayın Başkan, müsterem milletvekilleri;

1215/...

CUMHURİYET MECLİSİ EKONOMİ, MALİYE, BÜTÇE
VE PLAN KOMİTESİNİN 1983 MALİ YILI KESİN
HESAP YASA TASARISINA (Y.T.NO: 6/1/90)
İLİŞKİN RAPORUDUR.

Komitemiz, 29 Kasım 1990 tarihinde yapmış olduğu
toplantıda 1983 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısını
görüşerek çalışmalarını tamamlamıştır.

Komitemiz, Tasarayı ek'te sunulan Sayıştay
uygunluk bildirimini çerçevesinde incelemiştir.

Komitemiz, Tasarıya "Kısasim" yan başlıklı 1'inci
maddeyi eklemiş, ondan sonra gelen maddeleri de bir
artırmak suretiyle yeniden sayılandırmış ve 1'inci maddeyi
oyçokluğuyla kabul etmiştir.

Komitemiz, 2'inci, 3'üncü, 4'üncü, 5'inci ve 6'ncı
madde olarak yeniden sayılandırılan eski 1, 2, 3, 4, ve
5'inci maddelerini de yan başlık ekleyerek biçimsel
düzenlemeye tabii tutmuş ve bu maddeleri oyçokluğuyla
kabul etmiştir.

Komitemiz, Yürütme Yetkisini düzenleyen tasarının
6'ncı maddesini bu maddeye gerek olmadığı görüşüyle
maddeyi Tasarıdan çıkarmıştır.

Komitemiz, Tasarının tümünü oyçokluğuyla kabul
etmiştir.

Komite Üyelerindeo Sayın Ergün Vehbi Tasarıya red
oyu kullanmış ve red gerekçesini Genel Kurulda açıklaya-
cağını belirtmiştir.

- 1216 -

Komitemiz, Tasarının Rapor ışığında değerlendirilerek
kolaylıklarını göz önünde tutularak Genel Kurula salık verir.

Salih Coşar
(Başkan)

Aytac Beştaş
(Başkan Vekili)

Kenan Akın
(Üye)

(Toplantıya Katılmadı)

Günay Çaymaz
(Üye)

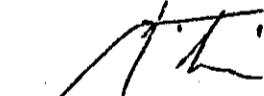

İsmet Kotak
(Üye)

Taşkent Atasayan
(Üye)

Mustafa Hacıahmetoğlu
(Üye)

Süha Türköz
(Üye)

Ergün Vehbi
(Üye)

30 Kasım 1990

1217/...

-1217 -

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
SAYIŞTAY

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
1983 MALİ YILI KESİN HESAPLARINA AİT
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

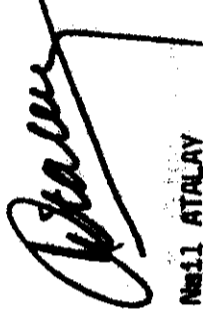
1218/...

-1218 -

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Meclis Başkanlığı,
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Başbakanlığı,

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nın 93 ve 132 maddeleri uyarınca ve 18/78 sayılı Sayıştay Yasası'nın 33 ve 36. maddeleri gereğince 1983 Mali Yılı Mesin Hesaplarına ilişkin uygunluk bildirimini ve Sayıştay denetimine giren diğer Kuruluş ve Fon Hesaplarıyla ilgili raporlar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Meclisi ve Bakanlar Kurulu'na sunulmak üzere ilişikte saygı ile tekdim edilmiştir.

27 Eylül, 1990

Naili ATALAY
Başkan

1219/...

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
1983 MALİ YILI
KESİN HESAP YASA TASARISI UYGUNLUK BİLDİRİMİ

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nın 93'üncü maddesi uyarınca 1983 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı ve Eki Gelir - Gider Hesapları ile Bilânçosu ve ona ilişik cetvellerin denetimi yapılmıştır.

Kesin hesaplarla ilgili açıklamaların da gözönünde bulundurulması suretiyle Bilânço ve Kesin hesaplar da gösterilen miktarların kabulü uygun bulunmuştur.

1983 Mali Yılı Bütçe Uygulamaları:

1/1983 sayılı Bütçe Yasası ile gelir tahminleri:

Gelirler:

Mahalli Gelirler	6,560,000,000.-
T.C. Yardımı	5,555,400,000.-
B.M. Yardımı	181,200,000.-
Ek Dış Yardım ve Borçlanmalar	5,343,400,000.-
F.İ.F.'undan İade	100,000,000.-
İç Borçlanmalar (Devlet Malzeme Satışı)	20,000,000.-
Toplam Gelir	<u>17,760,000,000.-</u>

olarak öngörülmüştür. Ancak KKTC Meclisi'nin aşağıdaki sayı ve tarihleri gösterilen Ek Bütçe Yasaları ve 1983 Bütçe Yasası'nın 16. maddesine uygun olarak Ekonomi ve Maliye Bakanlığı'nın muhtelif yazıları ile bu miktar aşağıdaki dökümden de görüldüğü gibi 20,292,797,749.61 TL'sine çıkarılmıştır. Buna uygun olarak gider bütçesi de aynı oranda çoğalmıştır.

	<u>Mahalli</u> <u>Gelirler</u>	<u>İç</u> <u>Borçlanmalar</u>	<u>B.M.</u> <u>Yardımları</u>	<u>Dış</u> <u>Yardımlar</u>	<u>T.C.</u> <u>Yardımları</u>	<u>F.i.F.</u>
1/1983 sayılı bütçe yasası ile	6,560,000,000.-	20,000,000.-	181,227,871.-	5,343,372,129.-	5,555,400,000.-	100,000,000.-
Ek Bütçe yasası ile	131,636,135.76	12,000,000.-		839,100,000.-	857,440,000.-	6,928,850.-
Ek Bütçe yasası ile				5,041,509.33	473,836,650.77	
Ek Bütçe yasası ile				40,216,879.75	161,627,394.-	
Ek Bütçe yasası ile					5,000,000.-	
	<u>6,691,636,135.76</u>	<u>32,000,000.-</u>	<u>181,227,871.-</u>	<u>6,227,730,518.08</u>	<u>7,053,304,044.77</u>	<u>106,928,850.-</u>

Toplam: 20,292,827,419.61 ₺

Tablodan görüldüğü gibi 1983 mali yılı Bütçe Gelirleri 20,292,827,419.61 olarak tahmin edilmiştir. Yapılan Bütçe tahminlerine karşılık aşağıda gösterildiği gibi 1,732,124,292.61 TL noksan ile 18,560,703,127.-TL olarak gerçekleştirilmiştir. Şöyle ki;

<u>Gelir Nevi</u>	<u>Bütçe Tahmini</u>	<u>Fiili Tahsilât</u>
Mahalli Gelirler	6,691,636,135.76	8,513,755,570.-
Devlet Malzeme Satış Geliri	32,000,000.-	18,127,694.-
B.M. Yardımı	181,840,000.-	2,096,450.-
T.C. Yardımları	6,412,810,330.-	3,890,700,000.-
T.C. Yardımları (geçmiş yıllar)	640,464,044.77	640,464,045.-
Ek Dış Yardım ve Borçlar	6,182,472,129.-	5,343,372,129.-
(III.Ülkelerden sağlanan yardımlar)	45,258,389.08	45,258,389.-
F.İ.F.	106,928,850.-	106,928,850.-
	<u>20,292,827,419.61</u>	<u>18,560,703,127.-</u>

Noksan: 1,732,124,292.61

Mahalli gelirlerde 1,822,119,434.30 ₺ tahmin üstünde gelir tahsilâtı olmuştur. Ancak Kamu Kuruluşları gelirlerinde bütçe tahmini altında tahsilât olduğu gözlemlenmiştir.

<u>Gelirin Nevi</u>	<u>1983 Mali Yılı Bütçe Tahmini</u>	<u>Fiili Tahsilât</u>		<u>Fazlalık</u>
Dolaysız Vergiler	2,505,300,000.-	2,895,058,407.63	(+)	389,758,407.63
Dolaylı Vergiler	2,722,000,000.-	3,828,041,773.93	(+)	1,106,041,773.93
Vergi Dışı Bütçe Gelirleri	939,311,155.-	1,179,834,796.48	(+)	240,523,641.48
Cezalar ve Müsadereler	62,000,000.-	136,459,769.60	(+)	74,459,769.60
Kamu Kuruluşları Gelirleri	57,500,000.-	34,788,679.72	(-)	22,711,320.28
Hazine Malları Kira Geliri	83,500,000.-	91,673,812.35	(+)	8,173,812.35
Muhtelif Gelirler	322,024,980.76	347,898,330.35	(+)	25,873,349.59
	<u>6,691,636,135.76</u>	<u>8,513,755,570.06</u>		<u>1,822,119,434.30</u>

1981, 1982, 1983 Mali Yıllarına Ait Gelir Tahsilâtının Mukayesesi:

<u>Gelirin Nevi</u>	<u>1981 Mali Yılı Geliri</u>	<u>1982 Mali Yılı Geliri</u>	<u>1983 Mali Yılı Geliri</u>
Dolaysız Vergiler	990,226,979.-	1,514,992,416.-	2,895,058,407.63
Dolaylı Vergiler	1,602,608,020.-	1,974,059,158.-	3,828,041,773.93
Vergi Dışı Bütçe Gelirleri	600,216,326.-	692,234,298.-	1,179,834,796.48
Cezalar ve Müsadereler	40,567,541.-	79,466,678.-	136,459,769.60
Kamu Kuruluşları Gelirleri	19,853,544.-	27,485,556.-	34,788,679.72
Hazine Malları Kira Geliri	50,394,263.-	63,462,075.-	91,673,812.35
Muhtelif Gelirler	145,957,592.-	207,364,846.-	347,898,330.35
	<u>3,449,824,265.-</u>	<u>4,559,065,027.-</u>	<u>8,513,755,570.06</u>

1983 Mali Yılı Mahalli Gelirleri 1982 yılı gelirlerine oranla % 86.74 oranında bir artış kaydetmiştir.

Radyo - Televizyon Ruhsatları:

Radyo ve Televizyon Ruhsatlarından 20,000,000.-İ tahsil edileceği bütçede öngörölmüş buna karşılık 7,210,759.04 İ tahsilât olmuştur. Yani tahmin edilen miktarın ancak % 36.05'i tahsil edilebilmiştir.

<u>Yıllar</u>	<u>Bütçe Tahmini</u>	<u>Tahsil Edilen</u>	<u>Gerçekleşmeyen Tahsilât</u>
1979	10,000,000.-	3,187,151.-	6,812,849.-
1980	10,000,000.-	3,314,424.29	6,685,575.71
1981	10,000,000.-	3,728,751.37	6,271,248.63
1982	10,000,000.-	9,002,920.07	997,079.93
1983	20,000,000.-	7,210,759.04	12,789,240.96

Telefon-Telgraf ve Telex Ücretleri:

Telefon-Telgraf ve Telex ücretleri olarak 1983 mali yılı bütçesinde 335,000,000.-TL tahmine karşılık 511,050,812.20 TL tahsilât olmuştur ki bu miktar tahmin edilen rakamın 176,050,812.20 TL üstündedir.

Kamu Kuruluşları Gelirleri:

Bütçede bu maksat için yapılan tahmin ve tahsilâtlar şöyledir;

Güzelyurt ve Beyarmudu Çiftlik İşletmeleri Gelirleri	15,000,000.-	
Devlet Üretim Çiftlikleri Gelirleri	7,500,000.-	
Tarımsal Donatım Servisleri	5,000,000.-	
Elektrik Kurumu	25,000,000.-	
Devlet Malzeme Satış Gelirleri	<u>5,000,000.-</u>	
	57,500,000.-	toplam

tahmine karşılık, tahakkuk eden tahsilât 34,788,679.72 TL'dir. Şöyle ki:-

Güzelyurt ve Beyarmudu Çiftlik İşletmelerinden	6,753,654.50
Elektrik Kurumu	27,669,083.06
Devlet Malzeme Satış Gelirleri	<u>365,942.16</u>
	34,788,679.72

57,500,000.- - 34,788,679.72 = 22,711,320.28 TL eksik tahsilât olmuştur.

/B.....

1227/...

Görüldüğü gibi Devlet Üretim Çiftlikleri ve Tarımsal Donatım Servisleri'nden hiç tahsilât olmamıştır.

Kamu Kuruluşlarının Yıllar İtibarıyla Bütçe Tahminleri ve Gerçekleşen Tahsilât:

<u>Yıllar</u>	<u>Bütçe Tahminleri</u>	<u>Tahsilât</u>	<u>Gerçekleşmeyen Tahsilât</u>	<u>Gerçekleşme Oranı</u>
1979	107,036,000.-	57,181,030.-	49,854,970.-	% 53.42
1980	46,500,000.-	10,062,346.65	36,437,653.35	% 21.63
1981	51,817,200.-	19,853,544.43	31,963,655.57	% 38.31
1982	51,862,958.-	27,485,556.32	24,377,401.68	% 52.99
1983	57,500,000.-	34,788,679.72	22,711,320.28	% 60.50

Görülebileceği üzere yıllar itibarıyla bütçe tahminlerinin yaklaşık % 50'si tahakkuk etmiştir.

Hazine Malları Kira Gelirleri:

1983 yılında Hazine Malları Kira Gelirleri Bütçe Tahmin ve Tahsilâtları aşağıdadır:

	<u>Tahmin</u>	<u>Tahsilât</u>
1) Konut Kiraları	--	--
2) Dükân Tesis ve İşyeri Kiraları	63,500,000.-	65,126,989.63
3) Tarla Ve Bahçe Kiraları	--	--
4) Gümrüksüz eşya satış dükânları ile büfe kiraları	<u>20,000,000.-</u>	<u>26,546,822.72</u>
	<u>83,500,000.-</u>	<u>91,673,812.35</u>

91,673,812.35 - 83,500,000.- = 8,173,812.35 TL fazla tahsilât olmuştur.

Hazine Malları Kira Gelirleri'nin yıllar itibarı ile bütçe tahminleri ve gerçekleşen tahsilât aşağıda görüleceği gibidir.

<u>Yıllar</u>	<u>Bütçe Tahmini</u>	<u>Gerçekleşen Tahsilât</u>	<u>Gerçekleşme Oranı (%)</u>
1979	64,000,000.-	21,750,715.-	% 33.98
1980	66,000,000.-	33,127,796.-	% 50.20
1981	69,000,000.-	50,394,263.23	% 73.04
1982	78,000,000.-	63,462,075.24	% 81.36
1983	83,000,000.-	91,673,812.35	% 110.45

Görüldüğü gibi 1983 Mali Yılı Hazine Malları Kira Gelirleri bütçe tahminlerinin yaklaşık % 110.45 oranında bir fazlalıkla tahakkuk etmiştir. 1979 - 1982 yıllarında ise Hazine Malları Kira Gelirleri bütçe tahminlerinin yaklaşık % 59.65 civarında eksik tahakkuk etmiştir.

Mahalli gelirlerin bütçe tahminlerinin çok altında tahakkuk etmiş olması, gelir tahminlerinin bir kısmının yüksek tutulmasından bir kısmının da tahsili hususunda gelir tahsil amirleri ile ilgili bakanlıklarca gerekli titizliğin gösterilmemesindedir.

GİDERLER:

Gelirler altında dökümü verilen 1983 mali yılı toplam 18,560,703,127.-'l gelire karşılık 1983 mali yılı cari bütçe ve yatırım bütçeleri için 16,940,062,548.-'l harcama yapılarak 1,620,640,579.-'l finansman fazlalığı görülmekle beraber, 1983 mali yılında bütçe imkânları için 5,343,372,129.-'l borçlanılmış olduğundan anılan mali yıl gider fazlalığı (genel bütçe açığı) (-) 3,722,731,550.-'l'dir.

1983 mali yılı bütçe uygulama sonuçlarına göre 16,940,062,548.-'l olarak gerçekleşen giderlerin ayrıntılı dökümü aşağıdaki gibidir.

1- Personel Giderleri		7,545,980,075.-
2- Cari Giderler		1,543,067,960.-
3- Transfer Giderler		2,897,740,132.-
4- Yatırım Giderleri		3,691,646,987.-
5- Savunma Giderleri		
a) Milli Savunma	1,187,217,394.-	
b) Sivil Savunma	74,410,000.-	
		<u>1,261,627,394.-</u>
		<u>16,940,062,548.-</u>

1983 Mali Yılı Bütçe Harcamalarının Fonksiyonel Durumu:

1- Savunma		
(a) Milli Savunma	1,187,217,394.-	1,261,627,394.-
(b) Sivil Savunma	74,410,000.-	
2- Mali, Yargı, Yasama ve Genel İdari Hizmetler		322,206,119.16
3- <u>EKONOMİK HİZMETLER:</u>		
a) Dışişleri ve Savunma Bakanlığı	294,000,543.57	
b) Ekonomi ve Maliye Bakanlığı	5,816,577,708.37	
c) Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı	1,202,962,058.71	
d) Tarım, Doğal Kaynaklar ve Enerji Bakanlığı	1,496,058,962.75	
e) Sanayi ve Kooperatifler Bakanlığı	325,452,292.47	
f) Ticaret ve Turizm Bakanlığı	<u>228,718,281.02</u>	9,363,769,846.89
4- <u>SOSYAL HİZMETLER:</u>		
a) İçişleri ve İskân Bakanlığı	832,546,569.08	
b) Eğitim, Gençlik, Kültür ve Spor Bakanlığı	1,439,214,835.54	
c) Sağlık ve Çalışma Bakanlığı	1,538,763,372.52	
d) Devlet ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	597,295,214.09	
e) Emniyet Genel Müdürlüğü	563,921,357.32	
f) Bayrak-Radyo Tv. Müdürlüğü	<u>354,808,550.65</u>	<u>5,326,549,899.20</u>
		16,274,153,259.25
1983 mali yılı TC yatırım yardımlarından projeler itibarıyla serbest bırakılıp, 1984 mali yılına aktarılan miktar		<u>665,909,288.75</u>
		<u>16,940,062,548.00</u>

1983 Mali Yılı Harcamalarının geçmiş yıl harcamaları ile karşılaştırılması:

	<u>1981 Yılı Harcamaları</u>	<u>1982 Yılı Harcamaları</u>	<u>1983 Yılı Harcamaları</u>
Cari Bütçe	5,193,863,317.-	7,083,817,403.-	11,986,788,167.-
Savunma	548,606,272.-	757,925,267.-	1,261,627,394.-
Yatırım	<u>1,477,373,867.-</u>	<u>2,322,341,439.-</u>	<u>3,691,646,987.-</u>
	<u>7,219,843,456.-</u>	<u>10,164,084,109.-</u>	<u>16,940,062,548.-</u>

Konsolide Fon'un 1983 yılı itibarıyla durumu aşağıda gösterilmiştir.

1983 yılı gelirleri	18,560,703,127.-
1983 yılı giderleri	16,940,062,548.-
1983 yılı T.C.Ziraat Bankasından alınan borç	(-) <u>5,343,372,129.-</u>
Bütçe açığı	<u>3,722,731,550.-</u>

Seneler İtibarıyla KKTC Konsolide Fon Açığı:

1979 Mali Yılı sonunda birikmiş gider fazlası	1,507,716,718.-
1980 Mali Yılı Bütçe Açığı	1,378,409,102.-
1981 " " " " " "	2,024,868,464.-
1982 " " " " " "	2,856,758,863.-
1983 " " " " " "	<u>3,722,731,550.-</u>
	11,490,484,697.-

KKTC'nin 31 Aralık, 1983 tarihi itibarı ile banka mevcutları ve borçları:

Devletin 1983 mali yılı sonu itibarıyla 15,063,872,407.-TL borcu olup ayrıntılı dökümü aşağıdadır:

<u>Borcun Kimden Alındığı</u>	<u>Miktar</u>
1) T.C.Ziraat Bankası	14,883,481,643.-
2) Kıbrıs Kredi Bankası (KKTC Döviz İstikrar Fonu dolayısıyla olan borç)	2,270,764.-
3) Döviz İstikrar Fonu	<u>178,120,000.-</u>
Toplam	<u>15,063,872,407.-</u>

Devletin 1983 mali yılı sonu itibarıyla 6,604,425,076.13 TL nakit mevcudu vardır.

1983 Mali Yılı itibarıyla devlet borçlarının geçmiş yıllara nazaran durumu şöyledir:

<u>Yıllar</u>	<u>Borç Miktarı</u>
1979	1,486,267,687.-
1980	3,006,810,778.63
1981	4,974,507,158.15
1982	7,922,439,594.-
1983	15,063,872,407.-

KKTC 1983 Yılı Nakit Akış Şeması:

1- TCM Konsolide Fonu İnkişaf Sandığındaki artış (324,140,133.23 - 714,696,755.14)	390,556,621.91	
2- Özel Emanet Hesaplarındaki artış (1,999,562.33 - 4,257,798.14)	2,258,235.81	
3- Depozito Bakiyelerindeki artış (2,758,551,116.23 - 4,945,610,547.60)	2,187,059,431.37	
4- T.C. Yardımı ile finanse edilen yatırımın projeleri bakiyelerindeki artış	191,127,507.51	
5- III.Ülkelerden sağlanan yatırım projeleri bakiyelerindeki artış	<u>945,130.47</u>	<u>2,771,946,927.07</u>
<u>Eksi:</u>		
1- TCM Kredilerinde meydana gelen artış (327,911,315.10 - 691,219,441.27)	363,308,126.17	
2- Avanslar ve Diğer Borçlu Bakiyelerdeki Artış (442,423,218.79 - 528,003,059.80)	85,579,841.01	
3- 1983 Gider Fazlası	3,722,731,550.15	
4- 31 Aralık, 1982'deki Nakit Açığı	<u>5,194,784,821.10</u>	<u>9,366,404,358.43</u> <u>6,594,457,411.36</u>

- 1290 #

Muhtelif kuruluşlara toplam borç
Bankalarda mevcut
1983 mali yılı nakit açığı

13,198,882,487.49
6,604,425,076.13
6,594,457,411.36

6,594,457,411.36

T.C.M. İnkisaf Sandığı:

Kredinin Değ. Yeri

- 1- İçme İskaiye suyu komisyonları ve muhtelif köy cemiyetleri
- 2- Rum Yönetiminden devrolunan köy borçları
- 3- Köy sokaklarının asfaltlanması
- 4- Sulama birlikleri kredileri
- 5- Muhtelif Krediler

Tahsis Edilen Kredi

3,978,115.98

6,741,000.-
41,616,590.-
154,800.-
52,490,508.98

Sekiyeye Anapara Borç

3,282,028.59
4,825,522.69
6,003,548.06
39,703,722.27
152,501.76
53,967,323.37

1235/...

İnkişaf Sandığı'nca verilen kredilerin vadesi düşmüş taksitlerin anapara ve faiz miktarı:

1- İçme ve İskaiye suyu komisyonları anapara vadesi düşmüş taksitleri ve muhtelif köy cemiyetleri	1,344,984.05	377,368.24
2- Rum Yönetiminden devrolunan köy borçları	1,604,561.58	834,745.86
3- Köy sokaklarının asfaltlanması	465,945.07	196,896.33
4- Muhtelif Kuruluşlar	152,501.76	152,501.76
5- Sulama birlikleri kredileri	<u>11,793,421.28</u>	<u>2,608,680.13</u>
	<u>15,361,413.74</u>	<u>4,170,192.32</u>

Depozito Hesapları ve Diğer Alacaklı Bakiyeler:

Ekonomi ve Maliye Bakanlığı'nca sunulan kesin hesaplar sayfa 35 EK-68 'de depozito bakiyeleri cetveli altında muhtelif caire fon ve şahıs alacak hesaplarında 4,945,510,547.60 TL bulunmaktadır. Bu miktarın 713,051,501.26 TL'si bütçeden emanete alınan ödenekler 3,184,229,327.36 TL'si Döviz İstikrar Fonu'na 473,252,097.42 TL'si Fiyat İstikrar Fonuna aittir.

Bütçeden Emanete Alınan Tahsisatları:

Bazı Bakanlık ve Dairelerin müracaatı ve Maliye Bakanlığı'nın onayı ile emanete alınan 713,051,501.26 TL'sinin 231,149,478.77 TL'si 1979 - 1980 - 1981 - 1982 yıllarına 431,912,022.49 TL'si 1983 yılında emanete alınan miktardır.

Aktarmalar:

1983 mali yılı bütçe yasa'sının 12, 13 ve 14. maddelerinde ilgili mercilerce hangi şartlar altında ve ne şekilde aktarma yapılabileceğine dair emir hükümler bulunmaktadır. Yasa'nın ilgili maddelerine uygun olarak 1983 mali yılında ilgili mercilerce 156 aktarma yetkisiyle 1,245,310,077 TL muhtelif fesil ve maddelere aktarma olmuştur.

T.C.M. Konsolide Fonu İnkışaf Sandığı'nın 31 Aralık, 1983 Tarihi İtibarıyla İştirakleri:

1- Kıbrıs Türk Petrolleri Ltd. şti.	88,000,000.-
2- Kıbrıs, Meyve Sebze "Cypruvex" İşletmeleri Ltd.	8,000,000.-
3- ETİ Teşebbüsleri Ltd.	55,400,000.-
4- Taşel Ltd.	2,411,640.-
5- K.T.Denizcilik Ltd.	78,500,000.-
6- K.T.Sanayi İşletmeleri Holding Ltd.	76,000,000.-
7- K.T.Turizm İşletmeleri Ltd. şti.	30,000,000.-
8- K.T.Hava Yolları Ltd.	110,000,000.-
9- K.T.Tütün Endüstrisi Ltd.	2,325,000.-
10- Kıbrıs Vakıflar Bankası Ltd.	18,050,000.-
11- Kıbrıs Kalkınma Bankası Ltd.	214,056.-
12- Evkaf Finansman ve İnkışaf Kooperasyonu	90,000.-
13- Türk Bankası Ltd.	54,000.-
14- Saray Kredi şirketi	36,000.-
	<u>469,080,696.-</u>

31 Aralık, 1983 itibarı ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti devletinin muhtelif kuruluşlarının boçlarına karşılık bankalara olan kefaletler:

<u>Kuruluş Veya Şirketin Adı</u>	<u>Miktar</u>
Kıbrıs Sebze, Meyve İşletmecilik Ltd. Şti. CYPFRUVEX	636,124,396.-
K.T.Sanayi İşletmeleri Holding Ltd. Şti.	231,250,000.-
Göçmen Rehabilitasyon Kredi Fonu	26,000,000.-
ETİ	201,000,000.-
Toprak Ürünleri Kurumu	890,000,000.-
Vakıflar İdaresi Genel Müdürlüğü	140,420,544.-
Turizm İşletmeleri Ltd.	16,000,000.-
K.T.Denizcilik Ltd. Şti.	24,000,000.-
Prefabrik Yapı Tesisleri İşletmeleri	3,068,935.-
Eğitim, Kültür, Gençlik Ve Spor Bakanlığı Spor Dairesi	4,500,000.-

Belediyelerin 1983 mali yılı durumlarını gösteren çizelge:

<u>Belediyeler</u>	<u>1.1.1983 Nakit Durumu</u>	<u>Fiili Gelir KKTC Yardımlar Dahil</u>	<u>KKTC Yardımları</u>	<u>Fiili Gider</u>	<u>Yıl Sonu Mevcudu</u>	<u>Yıl Sonu Borçları</u>	<u>Yıl Sonu Bekaya</u>
Lefkoşa	5,131,200.07	190,072,495.22	93,076,093.-	191,314,149.17	3,889,546.12	50,231,529.15	43,174,596.60
Girne	5,139,465.74	99,324,466.88	23,769,064.-	98,054,899.36	6,409,033.26	31,535,975.62	9,466,883.68
Güzelyurt	8,634,275.93	100,494,494.16	35,830,788.-	92,610,836.57	16,517,933.52	20,000,000.-	5,885,101.93
Lefke	-1,104,496.20	49,788,185.50	13,021,680.-	51,021,680.-	-3,073,444.64	9,508,333.57	1,760,626.80
Çatalköy	591,963.47	7,024,607.28	4,036,334.-	7,078,820.60	537,750.15	500,000.-	483,970.-
Esentepe	809,213.97	3,347,434.66	2,655,120.-	3,286,729.59	869,919.04	---	---
Mehmetçik	43,588.52	7,781,779.20	4,361,293.-	7,491,589.56	333,778.16	Çıkarılmadı	Çıkarılmadı
	19,245,211.50	457,833,462.90	176,750,372.-	450,858,704.85	25,484,515.61	111,775,838.34	60,771,179.01

Maltepe Süt Fabrikası	1,361,135.-
K.T.Kooperatif Merkez Bankası Ltd.	300,000,000.-
K.T.Petrolleri Ltd.Şti.	210,000,000.-
Beyarmudu Belediyesi	1,000,000.-
Büyükkonuk Belediyesi	500,000.-
İnönü Belediyesi	500,000.-
Esentepe Belediyesi	500,000.-
Dipkarpaz Belediyesi	500,000.-
Alayköy Belediyesi	1,383,929.-
Lâpta Belediyesi	1,852,588.-
Çatalköy Belediyesi	500,000.-
İskele Belediyesi	9,232,866.-
Tatlısu Belediyesi	2,065,903.-
Değirmenlik Belediyesi	5,135,622.-
Alsancak Belediyesi	2,964,823.-
Girne Belediyesi	61,116,858.-
Geçitkale Belediyesi	5,635,174.-
Güzelyurt Belediyesi	26,190,000.-
Lefke Belediyesi	11,212,998.-
Gazi Magosa Belediyesi	35,550,000.-
Lefkoşa Belediyesi	38,000,000.-
	<u>2,887,565,771.-</u>

Belediyeler:

Belediyelerin öz kaynaklarının artırılması yönünde hazırlanan yasa tasarısının bir an önce yasallaşması gerektiği görüşünderiz. Aksi takdirde, belediyeler finansman açıklarını kapatabilmek için daha fazla devlet yardımı alacaklar. Bu arada borçlanmaya devam edecekler ve neticede, borçları yıldan yıla artış gösterecektir.

Aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere, belediyelerin alacakları oldukça yüksek rakamlara ulaşmıştır. Bu bakımdan, bekayaların tahsilâtında azami titizliğin gösterilmesi gerekmektedir. Böylece, belediyeler biraz olsun, nakit sıkıntısı çekmekten kurtulmuş olacaklar.

Bazı belediyelerin, özellikle kırsal bölgelerdekilerin usulüne uygun defter tutmadıkları, muhasebe kurallarına ters düşen işlemler yaptıkları, muhasebe işlerini ehliyetsiz kişilerin ellerine bıraktıkları ve de zamanında Sayıştay'a hesap sunmadıkları gözlemlenmiştir. Sayıştay'a zamanında hesap sunulmadığı için de denetim gecikmeli olarak yapılmaktadır. Bu itibarla, İçişleri, Köyişleri ve Çevre Bakanlığı bünyesinde bir iç denetim ekibi kurulması ve belediyelerin bu ekip tarafından sık sık denetlenmesinin uygun olacağı kanaatindeyiz. İç denetim yanlışlık ve usulsüzlükleri erken bir zamanda meydana çıkarmak ve bu hususta gerekli önlemleri almak bakımından önemlidir.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Coşar.

Sayın milletvekilleri; Rapor ve Tasarının bütünü üzerinde söz isteyen var mıdır efendim? Yoktur.

Sayın milletvekilleri; Rapor ve Tasarının bütünü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır. Tasarının madde madde görüşülmesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul Edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oybirliği ile kabul edilmiştir. Okuyunuz efendim.

KATİP -

1983 MALİ YILI KESİN HESAP YASA TASARISI

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi aşağıdaki Yasayı yapar:

Kısa isim 1. Bu Yasa, 1983 Mali Yılı Kesin Hesap Yasası olarak isimlendirilir.

BAŞKAN - 1'inci maddeyi oyluyorum efendim. Kabul Edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

KATİP -

Giderler	2. 1983 Mali Yılında :	
(1) Sivil Bütçe Personel Giderleri		7,545,980,075.-TL
(2) Sivil Bütçe Cari Giderleri		1,543,067,960.-TL
(3) Sivil Bütçede Yer alan Transferler		2,897,740,132.-TL
(4) Savunma Bütçesi Giderleri		1,261,627,394.-TL
(5) Yatırım Giderleri		3,212,810,336.-TL
(6) Geçmiş Yıllardan devredilen Yatırım Giderleri		478,836,651.-TL
olmak üzere toplam		16,940,062,549.-TL harcanmıştır.

1242/...

BAŞKAN - 2'nci maddeyi oyluyorum efendim.
Kabul Edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu
ile kabul edilmiştir.

KATİP -

Gelirler 3. 1983 Mali Yılı Bütçesinin Gelir Tahsilâtları:

(1) Mahalli Gelirler	8,638,812,114.-₺
(2) T.C. Yardımları	4,531,164,045.-₺
(3) Üçüncü ülkelerden sağlanan yardımlar	47,354,839.-₺

olmak üzere toplam 13,217,330,998.-₺'dir.

BAŞKAN - 3'üncü maddeyi kabul edenler?...
Etmeyenler?... Çekimser?... Oybirliği ile kabul edilmiştir.
Evet (4).

KATİP -

Gelir
Gider
Dengesi

4. 1'inci maddede yazılı harcamalar ile 2'nci maddede
yazılı gelir tahsilâtları arasındaki farkı oluşturan
(-) 3,722,731,550.-₺'lik açık, 1983 Mali Yılı gider
fazlalığı olup borçlanmak suretiyle kapatılmıştır.

BAŞKAN - 4'üncü maddeyi oyluyorum. Kabul Edenler?...
Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.(5).

KATİP -

Ödenek
Üstü
Harcama

5. 1983 Mali Yılı içinde ödenek üstü harcanmasına
yetki verilen (revizyon neticesi ödenek 20,292,797,750.-₺
eksi onaylanan ödenek 17,760,000,000.-₺ =)
2,532,797,750.-₺'lik giderleri karşılamak üzere aynı
miktarında tamamlayıcı ödenek ve gelir kabul edilmiştir.

1243/...

BASKAN - 5'inci maddeyi oyluyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir. (6).

KATİP -

Yürürlüğe Giriş 6. Bu Yasa, Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihten başlayarak yürürlüğe girer.

BASKAN - 6'ncı maddeyi oyluyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oybirliği ile kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri; Tasarının madde madde görüşülmesi tamamlanmış 2'inci görüşmesi sona ermiştir. Tasarının üçüncü görüşmesi kısa isim okunmak ve bütünü oylanmak suretiyle yapılacaktır. Oylamada da İçtüzüğün 155'inci maddesi gereğince açık olarak yapılacak oylama sonuçları tutanağa göre açıklanacaktır. Kısa ismi okuyunuz lütfen.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri; tasarının bütününe oylarınıza sunuyorum. Oylama cetvelini okuyunuz efendim lütfen.

KATİP -

1983 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısına ilişkin oylama sonucu.

<u>Kabul Edenler:</u>	<u>Kabul Etmeyenler:</u>	<u>Oylamaya Katılmayanlar:</u>
Ayhan Halit Acarkan	Kenan Akın	Mustafa Alaoğlu
Kenan Atakol	Ahmet Kâşif	Hakkı Atun
Taşkent Atasayan		Mehmet Bayram
Nazif Borman		Aytaç Beşeşler
Günay Caymaz		Mustafa Erbilin
Salih Coşar		Eşber Serakıncı
Hüseyin Curcioğlu		Süha Türköz
Omer Demir		Ergün Vehbi
Serdar R. Denктаş		
Erkan Emekçi		
Darvış Eroğlu		
Güner Gökтуğ		
Mustafa Hacıahmetoğlu		
Ertuğrul Hasipoğlu		
İlkây Kâmil		
Mustafa Karpaslı		
İsmet Kotak		
Salih Miroğlu		
Zaim Necatigil		
Atay Ahmet Raşit		
Gülin Sayiner		
Hüseyin Ş. Serdaroğlu		
Vehbi Z. Serter		
Ahmet Sevinç		
Muharrem Söylemez		
Ruhsan Tuğyan		
Emin Uzun		
Hasan Yumuk		

- 1245 -

BAŞKAN - Oylama sonucunu tutanağa göre açıklıyorum.
Kabul 28. Red 2. Çekimser yok. Hayırlı olsun.

Sayın milletvekilleri; şimdi de dördüncü sırada
yer alan 1984 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı ile Sayıştay
Uygunluk Bildiriminin ve Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plan
Komitesinin Raporunun görüşülmesine geçiyoruz.

Sayın Komite Başkanı, raporunuzu sunar mısınız
efendim.

EKONOMİ, MALİYE, BÜTÇE VE PLAN KOMİTESİ BAŞKANI
SALİH COŞAR - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

1246/...

CUMHURİYET MECLİSİ EKONOMİ, MALİYE, BÜTÇE
VE PLAN KOMİTESİNİN 1984 MALİ YILI KESİN
HESAP YASA TASARISINA (Y.T.NO17/1/90)
İLİŞKİN RAPORUDUR.

Komitemiz, 29 Kasım 1990 tarihinde yapmış olduğu toplantıda 1984 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısını görüşerek çalışmalarını tamamlamıştır.

Komitemiz, Tasarıyı ek'te sunulan Sayıştay uygunluk bilirimi çerçevesinde incelemiştir.

Komitemiz, Tasarıya "Kısa İcra" yan başlıklı 1'inci maddeyi eklemiş, ondan sonra gelen maddeleri de bir artırmak suretiyle yeniden sayılandırılmış ve 1'inci maddeyi oyçokluğuyla kabul etmiştir.

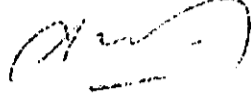
Komitemiz, 2'inci, 3'üncü, 4'üncü, 5'inci ve 6'nci madde olarak yeniden sayılandırılan eski 1, 2, 3, 4 ve 5'inci maddelerine de yan cezalı ekleyerek bütünsel düzenlemeye tabii tutmuş ve bu maddeleri oyçokluğuyla kabul etmiştir.

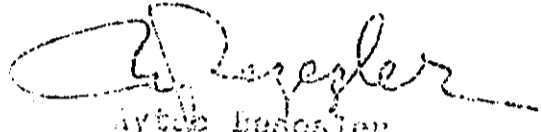
Komitemiz, Yürütme Yetkisini Düzenleyen Tasarının 6'nci maddesini bu maddeye gerek olmadığı görüşüyle maddeyi Tasarıdan çıkarmıştır.

Komitemiz, Tasarının tümünü oyçokluğuyla kabul etmiştir.

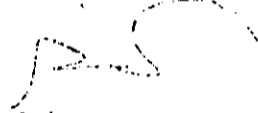
Komite Üyelerinden Sayın Engin Vehbi ile Sayın İsmet Kotak Tasarıya red yönü kullanmış ve red gerekçelerini Genel Kurulda açıklayacaklarını belirtmişlerdir.

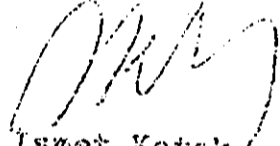
Konitemiz, Tasarının Rapor aşagında değeriendirilerek kabulünü oygaklıguyla Genel Kurula salak verir.

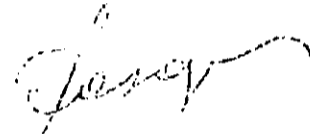

Salih Coger
(Bagkan)

Aytepe Buscuiler
(Baakan Vekili)

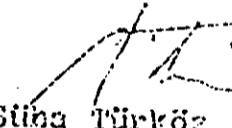
Kenan Altin
(Uye)
(Toplamciy Kurul)

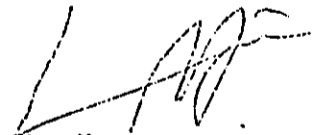

Guney Ceylan
(Uye)

Ismet Kotak
(Uye)

Tahsin Atacayan
(Uye)

Mustafa Hacıbasmacı
(Uye)

Sina Turköz
(Uye)

Ergun Vehbi
(Uye)

30 Kasım 1990

1248/...

- 1248-

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
SAYIŞTAY

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
1984 MALİ YILI KESİN HESAPLARINA AİT
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

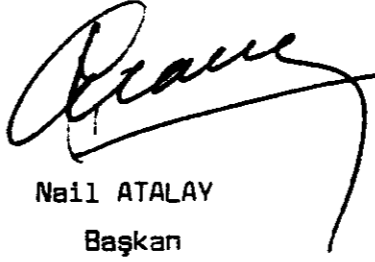
1249/...

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Meclis Başkanlığı,
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Başbakanlığı,

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nın 93 ve 132. maddeleri uyarınca ve 18/78 sayılı Sayıştay Yasası'nın 33 ve 36. maddeleri gereğince 1984 Mali Yılı Kesin hesaplarına ilişkin uygunluk bildirim ve Sayıştay denetimine giren diğer Kuruluş ve Fon hesaplarıyla ilgili raporlar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Meclisi ve Bakanlar Kurulu'na sunulmak üzere ilişikte saygı ile takdim edilmiştir.

27 Eylül, 1990

Nail ATALAY
Başkan

- 1250 -

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ

1984 MALİ YILI

KESİN HESAP YASA TASARISI UYGUNLUK BİLDİRİMİ

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nın 93. maddesi uyarınca 1984 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa
----- Tasarısı ve Eki Gelir - Gider Hesapları ile Bilânçosu ve ona ilişkin cetvellerin denetimi yapılmıştır.

Kesin hesaplarla ilgili açıklamaların da gözönünde bulundurulması suretiyle Bilânço ve Kesin
hesaplarda gösterilen miktarların kabulü uygun bulunmuştur.

1251/...

1984 Mali Yılı Bütçe Uygulamaları:

16/1984 sayılı bütçe yasası ile gelir tahminleri;

Gelirler:

Mahalli Gelirler	10,972,200,000.-
T.C.Yardımları	13,272,000,000.-
B.M.Yardımları	220,000,000.-
Ek Dış Yardım ve Borçlanmalar	6,397,800,000.-
İç Borçlanmalar	1,959,664,600.-
Devlet Malzeme Satışı Gelirleri	5,000,000.-
FİF'undan İade	200,000,000.-
Toplam gelir	<u>33,026,664,600.-</u>

olarak öngörülmüştür. Ancak KKTC Meclisi'nin aşağıdaki sayı ve tarihleri gösterilen ek bütçe yasaları ve 1984 bütçe yasası'nın 16. maddesine uygun olarak Ekonomi ve Maliye Bakanlığı'nın muhtelif yazıları ile bu miktar aşağıdaki dökümden de görüldüğü gibi 37,403,991,231.72TL'sine çıkarılmıştır. Buna uygun olarak gider bütçesi de aynı oranda çoğaltılmıştır.

	<u>Mahalli Gelirler</u>	<u>İç Borçlanmalar</u>	<u>B.M.Yardımları ve III.Ülkelerden Sağ.Yard.</u>	<u>Ek Dış Yardımlar ve Borçlanmalar</u>
16/1984 sayılı bütçe yasası ile	10,972,200,000.-	1,959,664,600.-	220,000,000.-	6,397,800,000.-
	149,271,020.78	----	53,325,621.86	
34/1984 sayılı yasa uyarınca		531,527,732.-	13,590,602.03	
Bütçe yasası'nın 16(3) maddesi uyarınca		22,000,000.-		
Bütçe yasası'nın 16(5) maddesi		40,000,000.-		
Bütçe yasası 16(7) maddesi		780,000,000.-		
Bütçe yasası 16(7) maddesi		5,000,000.-		
	<u>11,121,471,020.78</u>	<u>3,338,192,332.-</u>	<u>286,916,223.89</u>	<u>6,397,800,000.-</u>

	<u>T.C. Yardımı</u>	<u>FİF İade</u>
16/84 bütçe yasası uyarınca	13,272,000,000.-	
	2,787,611,655.05	
	<u>16,059,611,655.05</u>	<u>200,000,000.-</u>
		<u>200,000,000.-</u>

Toplam: 37,403,991,231.72

Tablodan görüldüğü gibi 1984 Mali Yılı Bütçe gelirleri 37,403,991,231.72 ₺ olarak tahmin edilmiştir. Yapılan bütçe tahminlerine karşılık gelirler aşağıda gösterildiği gibi 10,140,345,314.69 ₺ noksan ile 27,263,645,917.03 ₺ olarak gerçekleşmiştir. Şöyle ki;

<u>Gelirin Nevi</u>	<u>Bütçe Tahmini</u>	<u>Fiili Tahsilât</u>
Mahallî Gelirler	11,121,471,020.78	13,158,861,412.-
Devlet Malzeme Satış Geliri	5,000,000.-	---
T.C.Yardımları (1984 yılı)	13,929,536,000.-	6,689,630,000.-
Geçmiş Yıllar T.C.Yardımları	2,130,075,655.05	950,150,655.-
B.M. ve III.Ülkelerden sağlanan yardımlar	273,325,621.86	53,325,623.-
Geçmiş yıllardan devreden B.M. ve III.Ülkelerden yardımlar	13,590,602.03	13,590,602.03
İç Borçlanmalar	3,333,192,332.-	---
Ek Dış Yardım ve Borçlanmalar	6,397,800,000.-	6,397,800,000.-
FİF'undan İade	200,000,000.-	287,625.-
	<u>37,403,991,231.72</u>	<u>27,263,645,917.03</u>

Noksan: 10,140,345,314.69

Mahalli gelirlerde 2,037,390,391.52 TL tahmin üstünde gelir tahsilâtı olmuştur. Ancak Kamu kuruluşları gelirleri kaleminde, eksik tahsilâtla karşılaşıldığı görülmüştür. Şöyle ki;

<u>Gelirin Nevi</u>	<u>1984 Mali Yılı Bütçe Tahmini</u>	<u>Fiili Tahsilât</u>	<u>Fazlalık veya Eksiklik</u>
Dolaysız Vergiler	4,001,000,000.-	5,004,546,236.44	(+) 1,003,546,236.44
Dolaylı Vergiler	4,670,000,000.-	5,574,177,903.08	(+) 904,177,903.08
Vergi Dışı Bütçe Gelirleri	1,768,369,588.-	1,795,028,092.03	(+) 26,658,504.03
Cezalar ve Müsadereler	67,000,000.-	98,736,374.20	(+) 31,736,374.20
Hazine ve Malları Kira Geliri	106,000,000.-	156,348,106.25	(+) 50,348,106.25
Muntelif Gelirler	404,101,432.78	485,126,543.70	(+) 81,025,110.92
Kamu Kuruluşları Gelirleri	105,000,000.-	44,898,156.60	(-) 60,101,843.40
	<u>11,121,471,020.78</u>	<u>13,158,861,412.30</u>	<u>2,037,390,391.52</u>

1982, 1983, 1984 mali yıllarına ait gelir tahsilâtının mukayesesi:

<u>Gelirin Nevi</u>	<u>1982 Mali Yılı Gelirleri</u>	<u>1983 Mali Yılı Gelirleri</u>	<u>1984 Mali Yılı Gelirleri</u>
Dolaysız Vergiler	1,514,992,415.65	2,895,058,407.63	5,004,546,236.44
Dolaylı Vergiler	1,974,059,157.44	3,828,041,773.93	5,574,177,903.08
Vergi Dışı Bütçe Geliri	692,234,297.73	1,179,834,796.48	1,795,028,092.03
Cezalar ve Müsadereler	79,466,678.05	136,459,769.60	98,736,374.20
Kamu Kuruluşları Gelirleri	27,485,556.32	34,788,679.72	44,898,156.60
Hazine Malları Kira Geliri	63,462,075.24	91,673,812.35	156,348,106.25
Muhtelif Gelirler	<u>207,364,846.93</u>	<u>347,898,330.35</u>	<u>485,126,543.70</u>
	<u>4,559,065,027.36</u>	<u>8,513,755,570.06</u>	<u>13,158,861,412.30</u>

1984 Mali Yılı Mahalli Gelirler 1983 Mali Yılı gelirlerine oranla % 54.56 oranında bir artış kaydetmiştir.

Radyo-Televizyon Ruhsatları:

Radyo ve Televizyon Ruhsatları'ndan 20,000,000.-'ı tahsil edileceği bütçede öngörölmüş buna karşılık 6,957,853.93 ı tahsilât olmuştur. Yani tahmin edilen miktarın ancak % 34.79 'i tahsil edilmiştir.

<u>Yıllar</u>	<u>Bütçe Tahmini</u>	<u>Tahsil Edilen</u>	<u>Gerçekleşmeyen Tahsilât</u>
1980	10,000,000.-	3,314,424.29	6,685,575.71
1981	10,000,000.-	3,728,751.37	6,271,248.63
1982	10,000,000.-	9,002,920.07	997,079.93
1983	20,000,000.-	7,210,759.04	12,789,240.96
1984	20,000,000.-	6,957,853.93	13,042,146.07

görüldüğü üzere 1984 ve 1983 yıllarında bütçede öngörülen tahsilât miktarı aynıdır. Ancak, 1984 yılında tahsil edilen miktarlar 1983 yılına oranla 252,905.11 İ'si daha azdır.

Telefon-Telgraf ve Telex Ücretleri:

Telefon-Telgraf ve Telex ücretleri olarak 1984 mali yılı bütçesinde 960,000,000.-İ tahmin edilmesine karşılık 729,441,511.95 İ tahsilât olmuştur ki bu miktar tahmin edilen miktarın 230,558,488.04 İ'nin altındadır.

Kamu Kuruluşları Gelirleri:

Bütçede bu maksat için yapılan tahmin ve tahsilâtler şöyledir;

Güzelyurt ve Beyarmudu Çiftlik İşletmeleri Gelirleri	25,000,000.-
Devlet Üretim Çiftlikleri Gelirleri	15,000,000.-
Tarımsal Donatım Servisi Geliri	10,000,000.-
Elektrik Kurumu	50,000,000.-
Devlet Malzeme Satış Kârları	5,000,000.-
Toplam	<u>105,000,000.-</u>

tahmine karşılık, tahakkuk eden tahsilât 44,898,156.60 İ'dir. Şöyle ki;

Güzelyurt ve Beyarmudu Çiftlik İşletmeleri Gelirleri	12,134,434.75
Elektrik Kurumu	32,078,330.29
Devlet Malzeme Satış Kârları	<u>685,391.56</u>
	<u>44,898,156.60</u>

$$105,000,000.- - 44,898,156.60 = 60,101,843.40 \text{ TL}$$

eksik tahsilât olmuştur. Görüldüğü gibi Devlet Üretim Çiftlikleri ve Tarımsal Donatım Servislerinden hiç tahsilât olmamıştır.

Kamu Kuruluşları'nın yıllar itibarıyla bütçe tahminleri ve gerçekleşen tahsilât:

<u>Yıllar</u>	<u>Bütçe Tahminleri</u>	<u>Tahsilât</u>	<u>Gerçekleşmeyen Tahsilât</u>	<u>Gerçekleşme Oranı</u>
1980	46,500,000.-	10,062,346.65	36,437,653.35	% 21.63
1981	51,817,200.-	19,853,544.43	31,963,655.57	% 38.31
1982	51,862,958.-	27,485,556.32	24,377,401.68	% 52.99
1983	57,500,000.-	34,788,679.72	22,711,320.28	% 60.50
1984	105,000,000.-	44,898,156.60	60,101,843.40	% 42.76

Görüleceği üzere yıllar itibarıyla bütçe tahminleri ortalama % 43.23 oranında tahakkuk etmiştir.

Hazine Malları Kira Gelirleri:

1984 yılında Hazine Malları Kira Gelirleri 106,000,000.-İ olarak öngörülmüştür. Şöyle ki;

1- Konut kiralari	----
2- Dükkan tesis ve işyeri kiralari	80,000,000.-
3- Tarla Bahçe v.s. kira	----
4- Gümrüksüz eşya satış dükkanlari ile büfe kiralari	<u>26,000,000.-</u>
Toplam	<u>106,000,000.-</u>

tahmine karşılık tahakkuk eden tahsilât 156,348,106.25 İ'dir. Şöyle ki;

Dükkan Tesis ve İşyeri Kiralari	128,768,729.24
Gümrüksüz Eşya Satış Dükkanlari ile Büfe Kiralari	<u>27,579,377.01</u>
	<u>156,348,106.25</u>

156,348,106.25 - 106,000,000.- = 50,348,106.25 İ fazla tahsilât olmuştur.

* Hazine Malları Kira Gelirlerinin yıllar itibarıyla bütçe tahminleri ve gerçekleşen tahsilât aşağıda görüldüğü gibidir.

<u>Yıllar</u>	<u>Bütçe Tahmini</u>	<u>Gerçekleşen Tahsilât</u>	<u>Gerçekleşme Oranı</u>
1980	66,000,000.-	33,127,796.-	% 50.20
1981	69,000,000.-	50,394,263.23	% 73.04
1982	78,000,000.-	63,462,075.24	% 81.36
1983	83,000,000.-	91,673,812.35	%110.45
1984	106,000,000.-	156,348,106.25	%147.50

Görüldüğü gibi 1984 mali yılı hazine malları kira gelirleri, bütçe tahmininin yaklaşık % 147.50 oranında tahakkuk etmiştir. 1980 - 1982 yıllarında ise hazine malları kira gelirleri bütçe tahminine oranla ortalama % 31.80 civarında bir eksiklikle tahakkuk etmiştir. 1983 yılındaki tahsilât ise bütçe tahmininin yaklaşık % 10.45 üzerindedir.

Kamu Kuruluşları gelirlerinin bütçe tahminlerinin çok altında tahakkuk etmiş olması gelir tahminlerinin bir kısmının yüksek tutulmasından bir kısmının da tahsili hususunda gelir tahsil emirleri ve ilgili bakanlık'lara gerekli titizliğin gösterilmemesindedir.

GİDERLER:

Gelirler altında dökümlü verilen 1984 mali yılı toplam 27,263,645,917.-'l gelire karşılık 1984 mali yılı cari bütçe ve yatırım bütçeleri için 27,655,698,462.-'l harcama yapılarak 392,052,545.-'l gider fazlalığı görülmektedir. 1983 mali yılında bütçe imkânları için 6,397,800,000.-'l borçlanılmış olduğundan anılan mali yıla ait genel bütçe açığı 6,789,852,545.-'l'dir.

	6,397,800,000.-
	392,052,545.-
Toplam	6,789,852,545.-

1984 mali yılı uygulama sonuçlarına göre 27,655,698,462.-'l olarak gerçekleşen giderlerin ayrıntılı dökümü aşağıdaki gibidir.

	<u>Harcama Miktarı</u>	<u>Toplam Harcamalara Oranı</u>
a) Sivil Personel Giderleri	12,330,823,712.-	% 44.59
b) Sivil Cari Giderler	2,148,326,757.-	% 7.77
c) Sivil Bütçede Yer Alan (İktisadi-Sosyal ve Mali Transferler)	4,571,710,723.-	% 16.53
d) Milli Savunma Giderleri (1984 mali yılı)	2,242,750,000.-	% 8.11
e) Sivil Savunma Gideri	80,350,000.-	% 0.29
f) T.C.Yardımiyla finanse edilen 1984 mali yılı yatırım harcamaları	4,366,530,000.-	% 15.68
g) Mahalli kaynaklarla finanse edilen	964,111,484.-	% 3.49
h) Geçmiş yıl T.C.yardımiyla finanse edilen savunma harcamaları	239,864,840.-	% 0.87
i) Geçmiş yıl T.C.yardımiyla finanse edilen yatırım harcamaları	710,285,815.-	% 2.57
j) Üçüncü Ülkelerden sağlanan yardımlar ile finanse edilen yatırım harcamaları	945,131.-	%0.0034
	<u>27,655,698,462.-</u>	<u>% 100</u>

1984 Mali Yılı Bütçe Harcamaları'nın Fonksiyonel Durumu:

1- Savunma:

a) Milli Savunma	2,434,536,496.90	
b) Sivil Savunma	80,350,000.-	
c) Milli Savunma yatırım harcaması	<u>23,037,416.-</u>	2,537,923,912.90

2- Mali Yargı, Yasama ve Genel İdari Hizmetler:

577,729,079.27

3- Ekonomik Hizmetler:

a) Dışişleri ve Savunma Bakanlığı	478,962,953.77	
b) Ekonomi ve Maliye Bakanlığı	10,726,224,796.85	
c) Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı	2,159,089,732.37	
d) Tarım Doğal Kaynaklar ve Enerji Bakanlığı	2,264,918,617.18	
e) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	719,173,692.23	
f) Turizm ve Sosyal Yardım Bakanlığı	<u>1,061,797,710.28</u>	17,410,167,502.68

4- Sosyal Hizmetler:

a) İşleri ve Sağlık Bakanlığı	2,228,477,172.16	
b) Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı	2,110,929,917.69	
c) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	932,046,765.25	
d) İskân Bakanlığı	406,009,308.33	
e) Emniyet Genel Müdürlüğü	<u>760,695,694.44</u>	6,438,158,857.87
Milli Savunma (yatırım) 1985'e aktarılan	25,040,927.-	
Geçmiş yıllardan (yatırım) 1985'e aktarılan	95,838,967.14	
1984 yatırım bütçesinden 1985'e aktarılan	570,839,215.28	
		<u>691,719,109.42</u>
Toplam		27,655,698,462.

1984 Mali Yılı Harcamaları'nın Geçmiş Yıl Harcamaları İle Karşılaştırılması:

	<u>1982 Harcamaları</u>	<u>1983 Harcamaları</u>
Cari Bütçe	7,083,817,403.-	11,986,788,167.-
Savunma	757,925,267.-	1,261,627,394.-
Yatırım	2,322,341,439.-	3,691,646,987.-
	<u>10,164,084,109.-</u>	<u>16,940,062,548.-</u>
	<u>1984 Harcamaları</u>	
Cari Bütçe	19,050,861,192.-	
Savunma (geçmiş yıl T.C.yardımları ile finanse	2,562,964,840.-	
Yatırım edilen savunma harcamaları dahil)	6,041,872,430.-	
	<u>27,655,698,462.-</u>	
Konsolide fon'un 1984 yılı itibarıyla durumu aşağıda gösterilmiştir.		
1984 yılı giderleri	27,655,698,462.-	
1984 yılı gelirleri	<u>27,263,645,917.-</u>	
1984 yılı gider fazlası	392,052,545.-	
1984 yılı T.C.Ziraat Bankasından alınan borç (+)	6,397,800,000.-	
1984 yılı bütçe açığı	<u>6,789,852,545.-</u>	

Yıllar İtibarıyla KKTC Konsolide Fon Açığı:

1980 Mali Yılı Sonunda Birikmiş Gider Fazlası	2,886,125,819.89
1981 Mali Yılı Bütçe Açığı	2,024,868,464.-
1982 " " " "	2,856,758,863.-
1983 " " " "	3,722,731,550.-
1984 " " " "	<u>6,789,852,545.-</u>
	<u>18,280,337,241.89</u>

KKTC'nin 31 Aralık, 1984 Tarihi İtibarıyla Banka Mevcutları Ve Borçları:

KKTC'nin 1984 mali yılı sonu itibarıyla 23,120,831,389.-'li borcu olup ayrıntılı dökümü aşağıdadır.

<u>Borcun Kimden Alındığı</u>	<u>Miktar</u>
1- T.C.Ziraat Bankası	22,941,591,995.-
2- Döviz İstikrar Fonu	<u>179,239,394.-</u> (178,120,000.- + 1,119,394.-)
Yekün	<u>23,120,831,389.-</u>

Devletin 1984 mali yılı sonu itibarıyla 8,964,249,502.72 TL nakit mevcudu vardır.

1984 Mali Yılı itibariyle KKTC'nin borçlarının geçmiş yıllara oranla durumu şöyledir:

<u>Yıllar</u>	<u>Borç Miktarı</u>
1980	3,006,810,778.63
1981	4,974,507,158.15
1982	7,922,439,594.-
1983	15,063,872,407.-
1984	23,120,831,389.-

KKTC 1984 Yılı Nakit Akış Şeması:

1- T.C.M.Kon.Fonu İnk.Sandığı'ndaki artış (714,696,755.14 - 1,552,437,794.77)	837,741,039.63
2- Özel Emanet Hesapları'ndaki artış (4,257,798.14 - 8,560,790.58)	4,302,992.44
3- Depozito Bakiyelerindeki artış (4,945,610,547.60 - 8,809,332,414.07)	3,863,721,866.47
4- T.C.Yardımları ile finanse edilen yatırım projeleri bakiyelerindeki artış (664,964,158.28 - 666,678,182.42)	1,714,024.14
5- T.C.Yardımları ile finanse edilen savunma bakiyesindeki artış (- - 25,040,927)	<u>25,040,927.-</u>
	<u>4,732,520,849.68</u>

Ekol:

1- TCM Kredilerinde meydana gelen artış
(691,219,441.27 - 1,575,820,522.32)

884,601,081.05

2- Avaralar ve İmprestlerdeki Artış
(528,003,059.80 - 1,621,949,396.17)

1,093,946,296.37

3- III. Ülkelerden sağlanan yatırım projeleri bekleyelerindeki azalış
(945,130.47 - 0)

945,130.47

4- 1984 gider fazlası

392,052,545.40

5- 31/12/1983'deki Nakit Açığı

6,594,457,411.36

8,966,002,464.65

4,233,481,614.97

1/12/1984 Nakit Açığı

Muhelif Kuruluşlara Borçlar

13,197,731,117.69

Bankada Mavcut

8,964,249,502.72

1/12/1984 Nakit Açığı

4,233,481,614.97

Depozito Hesapları ve Diğer Alacaklı Bekiyeler:

Ekonomi ve Maliye Bakanlığı'nca sunulan kesin hesaplar sayfa 28 Ek-6'da depozito bekiyeleri cetveli altında muhtelif daire, fon ve şahıs alacak hesaplarında 8.809,332,414.071 bulunmaktadır. Bu miktarın 861,267,728.51 l'si bütçeden emanete alınan örnekler 7,024,431,157.99 l'si Döviz İstikrar Fonu'na 227,432,980.22 l'si Fiyat İstikrar Fonu'na aittir.

Bütçeden Emanete Alınan Tahsilâtler:

Bezi bakanlık ve daire'nin mücaasatı ve Maliye Bakanlığı'nın onayı ile emanete alınan 861,267,728.51 l'sinin 143,016,559.40 l'si 1981 - 1982 - 1983 yıllarına 718,251,169.11 l'si 1984 yılında emanete alınan miktardır.

Aktarmalar:

1984 mali yılı bütçe yasaı'nın 12, 13 ve 14. maddelerinde, ilgili maddelerin hangi partiler altında ve ne şekilde aktarma yapabileceğine dair emir hükümleri bulunmaktadır. Yasa'nın ilgili maddelerine uygun olarak 1984 mali yılında ilgili maddelere 166 aktarma yetkisiyle 925,639,402.-l muhtelif fasıl ve maddelere aktarma olmuştur.

İnkışaf Sandığı'nca verilen kredilerin vadesi düşmüş taksitlerin anapara ve faiz miktarı:

	Vadesi Düşmüş Taksitlerin	
	<u>Anapara</u>	<u>Faiz</u>
1- İçme ve İskaiye suyu komisyonları ve muhtelif köy borçları	529,110.35	42,259.96
2- Rum Yönetiminden devir köy borçları	1,631,128.68	851,287.54
3- Köy Yollarının Asfaltlanması	5,598,972.30	208,512.68
4- Sulama Birlikleri Kredileri	22,700,240.68	5,157,641.53
5- Muhtelif Kuruluşlar	152,501.76	152,501.76
	<u>30,611,953.77</u>	<u>6,412,203.47</u>

TCM Konsolide Fonu İnkışaf Sandığı'nın 31/12/1984 Tarihi İtibarıyla İştirakler:

1- Kıbrıs Türk Petrolleri Ltd.	96,000,000.-
2- Kıbrıs Meyve, Sebze "Cypruvex" İşletmeleri Ltd.	120,767,150.-
3- ETİ. Teşebbüsleri Ltd.	161,771,900.14
4- Taşel Ltd.	2,411,640.-
5- K.T.Denizcilik Ltd. Şti.	122,500,000.-
6- K.T.Sanayi İşletmeleri Ltd.	425,000,000.-
7- K.T.Turizm İşletmeleri Ltd.	30,000,000.-
8- K.T.Hava Yolları Ltd.	200,000,000.-
9- K.T.Tütün Endüstri Ltd.	2,325,000.-
10- K.Vakıflar Bankası Ltd.	36,000,000.-
11- K.Kalkınma Bankası Ltd.	214,056.-
12- Evkaf Finansman ve İnkışaf Kooperasyonu Ltd.	90,000.-

- 1270 -

13- Türk Bankası Ltd.	54,000.-
14- Saray Kredi Şirketi	36,000.-
15- Vakıflar Tam Kredi	<u>4,000,000.-</u>
	<u>1,201,169,746.14</u>

1271/...

31 Aralık, 1984 Tarihi İtibarıyla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Devleti'nin
Muhtelif Kuruluşları'nın Borçlarına Karşılık Bankalara Olan Kefaletleri

<u>Kuruluş veya Şirketin Adı</u>	<u>Miktarı</u>
CYPFRUVEX	1,068,124,397.-
K.T.Sanayi İşletmeleri Holding Ltd.	387,000,000.-
K.T.Turizm İşletmeleri	10,000,000.-
Vakıflar İdaresi	132,500,000.-
ETİ Teşebbüsleri Limited	80,000,000.-
Toprak Ürünleri Kurumu	1,190,000,000.-
Devlet Üretim Çiftlikleri	150,000,000.-
Kıbrıs Türk Petrolleri	180,000,000.-
Spor Dairesi	20,000,000.-
Maltepe Süt Fabrikası	1,361,135.- (isviçre frangı) *
K.T.Koop.Merkez Bankası	300,000,000.-
Göçmen Rehabilitasyon Kredi Fonu	46,000,000.-
Ankara Möble Prefabrik İşletmeleri	21,068,935.-
Gazi Magosa Belediyesi	35,550,000.-
Lefkoşa Belediyesi	41,704,000.-
Girne Belediyesi	60,947,160.-
İskele Belediyesi	9,317,000.-

Güzelyurt Belediyesi	23,430,000.-
Lâpta Belediyesi	6,852,588.-
Alsancak Belediyesi	2,964,823.-
Geçitkale Belediyesi	5,685,174.-
Alayköy Belediyesi	1,383,929.-
Tatlısu Belediyesi	2,065,903.-
Beyarmudu Belediyesi	1,000,000.-
İnönü Belediyesi	500,000.-
Çatalköy Belediyesi	500,000.-
Büyükkonuk Belediyesi	3,719,000.-
Esentepe Belediyesi	500,000.-
Lefke Belediyesi	11,212,998.-
Değirmenlik Belediyesi	5,135,622.-
Dipkarpaz Belediyesi	500,000.-
	<u>3,797,661,529.-</u> + 1,361,135 (isviçre Frangı)

Belediyeler:

Belediyelerin öz kaynaklarının artırılması yönünde hazırlanan yasa tasarısının bir an önce yasallaşması gerektiği görüşündeyiz. Aksi takdirde, belediyeler finansman açıklarını kapatabilmek için daha fazla devlet yardımı alacaklar. Bu arada borçlanmaya devam edecekler ve neticede, borçları yıldan yıla artış gösterecektir.

Aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere, belediyelerin alacakları oldukça yüksek rakamlara ulaşmıştır. Bu bakımdan, bekayaların tahsilâtında azami titizliğin gösterilmesi gerekmektedir. Böylece, belediyeler biraz olsun, nakit sıkıntısı çekmekten kurtulmuş olacaklar.

Bazı belediyelerin, özellikle kırsal bölgelerdeki belediyelerin usulüne uygun defter tutmadıkları, muhasebe kurallarına ters düşen işlemler yaptıkları, muhasebe işlerini ehliyetsiz kişilerin ellerine bıraktıkları ve de zamanında Sayıştay'a hesap sunmadıkları gözlemlenmiştir. Sayıştay'a zamanında hesap sunulmadığı için de denetim gecikmeli olarak yapılmaktadır. Bu itibarla, İçişleri, Köyişleri ve Çevre Bakanlığı bünyesinde bir iç denetim ekibi kurulması ve belediyelerin bu ekip tarafından sık sık denetlenmesinin uygun olacağı kanaatindeyiz. İç denetim yanlışlık ve usulsüzlükleri erken bir zamanda meydana çıkarmak ve bu hususta gerekli önlemleri almak bakımından önemlidir.

Belediyelerin 1984 Yılı Mali Durumlarını Gösteren Tablo

Belediyeler	1.1.1984 Nakit Durumu	Fıllı Gelir KKTC Yardımları Dahil	KKTC Yardımları	Fıllı Gider	Yıl Sonu Mevcudu	Yıl Sonu Borçları	Yıl Sonu Bekayaları
Girne	6,409,033.26	171,841,156.71	39,050,352.-	155,994,400.83	22,255,789.14		15,161,205.72
Güzelyurt	16,517,933.52	152,488,405.20	60,055,836.-	144,677,765.53	24,328,573.19	29,957,840.-	16,073,858.42
Esentepe	869,919.04	10,087,598.60	4,440,936.-	9,543,180.36	1,414,337.28	1,629,072.-	----
Çatalköy	537,750.15	12,104,777.23	7,908,424.-	11,468,142.25	1,174,385.13	---	----
Mehmetçik	333,778.16	10,425,413.73	6,894,122.88	10,572,714.93	186,476.96	---	----
	24,668,414.13	356,947,351.47	118,349,670.88	332,256,203.90	49,359,561.70	31,586,912.-	31,235,064.14

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Coşar.

Sayın milletvekilleri; Rapor ve Tasarının bütünü üzerinde söz isteyen var mıdır? yoktur.

Sayın milletvekilleri; Rapor ve Tasarının bütünü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır. Tasarının madde madde **görüştürülmesine geçilmesini** oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?...Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir. Madde madde okuyun efendim.

KATİP -

1984 MALİ YILI KESİN HESAP YASA TASARISI
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi
aşağıdaki Yasayı yapar:

Kısa isim: 1. Bu Yasa 1984 Mali Yılı Kesin Hesap Yasası olarak isimlendirilir.

BAŞKAN - 1'inci maddeyi oyluyorum. Kabul edenler?....Etmeyenler?... Çekimser?...Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

KATİP -

Giderler	2. 1984 Mali Yılında	
(1) Sivil Bütçe Personel Giderleri	12.330.823,712.- ₺	
(2) Sivil Bütçe Cari Giderleri	2.148.326,757.- ₺	
(3) Sivil Bütçede Yer Alan Transferler	4.571.710,723.- ₺	
(4) Savunma Giderleri	2.323.100,000.- ₺	
(5) Yatırım Giderleri	5.330.641,484.- ₺	
(6) Geçmiş Yıl TC Yardımlarıyla Finanse Edilen Savunma Giderleri	239.864,840.- ₺	
(7) Geçmiş Yıl T.C Yardımlarıyla Finanse Edilen Yatırım Giderleri	710.265,815.- ₺	
(8) Üçüncü Ülkelerden Sağlanan Yardımlar ile Finanse Edilen Yatırım Giderleri	945,131.- ₺	
olmak üzere toplam	27,655,698,462.₺	harcanmıştır. 1276/...

BAŞKAN - 2'nci maddeyi oyluyorum. Kabul Edenler?... Etmeyenler?... Çekimsiz?... Oybirliği ile kabul edilmiştir. (3).

KANUN -

Gelirler

3. 1984 Mali Yılı Bütçesinin Genel Gelir Tahsisatları:
(1) Mahalli Gelirler 13.159,149,037.- ₺
(2) T.C.Yardımları 7,639,780,655.- ₺
(3) Birleşmiş Milletler ve Üçüncü Ülkelere Sağlanan Yardımlar 66,916,225.- ₺
olmak üzere toplam 20,865,845,917.- ₺'dir.

BAŞKAN - 3'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul Edenler?... Etmeyenler?... Çekimsiz?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir. (4).

KANUN -

Gelir-Gider Dengesi

4. 2'nci maddede yazılı Harcamalar ile 3'üncü maddede yazılı Gelirler arasındaki farkı oluşturan (-)6,789,852,545.- ₺'lik açık 1984 Mali Yılı gider fazlalığı olup, borçlanmak suretiyle kapatılmıştır.

BAŞKAN - 4'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul Edenler?... Etmeyenler?... Çekimsiz?... Oybirliği ile kabul edilmiştir. (5)

KANUN -

Ödenek Üstü Harcama

5. 1984 Mali Yılı içinde Ödenek Üstü harcanmasına yetki verilen (revizyon neticesi ödenek 37,403,991,232.- ₺ ile eksi onaylanan ödenek 33,026,664,600.- ₺) 4,377,326,632.- ₺'lik giderleri karşılamak üzere aynı miktarda tamamlayıcı ödenek ve gelir kabul edilmiştir.

BAŞKAN - 5'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum.
Kabul Edenler?...Etmeyenler?...Çekimser?...
Oybirliği ile kabul edilmiştir. (6)

KATİP -

Yürürlüğe
Giriş

5. Bu Yasa, Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihten başla-
yarak yürürlüğe girer.

BAŞKAN - 6'ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum.
Kabul Edenler?...Etmeyenler?...Çekimser?...Oyçokluğu
ile kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri; Tasarının madde madde
gösterilmesi tamamlanmış ikinci görüşmesi sona ermiştir.
Tasarının üçüncü görüşmesi kısa isim okunmak ve bütünü
oylanmak suretiyle yapılacaktır. Oylamada da İçtüzüğün
155'inci maddesi gereğince açık olarak yapılacak ve
oylama sonuçları tutanağa göre açıklanacaktır. Kısa
ismi okuyunuz efendim lütfen.

KATİP -

Kısa İsim 1. Bu Yasa, 1984 Mali Yılı Kesin Hesap Yasası olarak
isimlendirilir.

BAŞKAN - Sayın Milletvekilleri; Tasarının bütünü
oylariınıza sunuyorum. Oylama Cetvelini okuyunuz.

KATIP-

1984 MALİ YILI KESİN HESAP YASA TASARISINA İLİŞKİN
OYLAMA SONUCU

<u>Kabul Edenler</u>	<u>Reddedenler</u>	<u>Oylamaya Katılmayanlar</u>
Ayhan Halit Acarkan	Kenan Akın	Taşkent Atasayan
Mustafa Adaoğlu	İsmet Kotak	Hakkı Atun
Kenan Atakol		Aytaç Beşeşler
Mehmet Bayram		Serdar R. Denkteş
Nazif Borman		Mustafa Erbilin
Günay Caymaz		Ahmet Kâşif
Salih Coşar		Ergün Vehbi
Hüseyin Curcioğlu		
Ömer Demir		
Erkan Emekçi		
Derviş Eroğlu		
Güner Göktuğ		
Mustafa Hacıahmetoğlu		
Ertuğrul Hasipoğlu		
İlkay Kâmil		
Mustafa Karpaslı		
Salih Niroğlu		
Zaim Necatigil		
Atay Ahmet Raşit		
Gölin Sayiner		
Eşber Serakıncı		
Hüseyin Ş. Serdaroğlu		
Vehbi Z. Serter		
Ahmet Sevinç		
Muharrem Söylemez		
Ruhsan Tuğyan		
Sâha Türköz		
Emin Uzun		
Hasan Yumuk		

BAŞKAN- Oylama sonucunu tutanağa göre açıklıyorum.
Kabul: 29, Ret: 2, Çekimser: Yok. Hayırlı olsun.

Sayın milletvekilleri; şimdi de son sırada yer alan
1985 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı ile Sayıştay
Uygunluk Bildiriminin ve Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plân
Komitesinin Raporunun görüşmesine geçiyoruz.

Sayın Komite Başkanı Raporunuzu sunar mısınız
efendim?

EKONOMİ, MALİYE, BÜTÇE VE PLÂN KOMİTESİ BAŞKANI
SALİH COŞAR- Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

CUMHURİYET MECLİSİ EKONOMİ, MALİYE, BÜTÇE
VE PLAN KOMİTESİNİN 1985 MALİ YILI KESİN
HESAP YASA TASARISINA (Y.T.NO:9/1/90)
İLİŞKİN RAPORDUR.

Komitemiz, 29 Kasım 1990 tarihinde yapmış olduğu toplantıda 1985 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısını görüşerek çalışmalarını tamamlamıştır.

Komitemiz, Tasarıyı ek'te sunulan Sayıştay uygunluk bilirimi çerçevesinde incelemiştir.

Komitemiz, Tasarıya "Kısa İsim" yan başlıklı 1'inci maddeyi eklemiş, ondan sonra gelen maddeleri de bir artırmak suretiyle yeniden sayılandırılmış ve 1'inci maddeyi oyçokluğuyla kabul etmiştir.

Komitemiz, 2'inci, 3'üncü, 4'üncü, 5'inci ve 6'ncı madde olarak yeniden sayılandırılan eski 1, 2, 3, 4 ve 5'inci maddelerine yan başlık ekleyerek biçimsel düzenlemeye tabii tutmuş ve bu maddeleri oyçokluğuyla kabul etmiştir.

Komitemiz, Yürütme Yetkisini düzenleyen tasarının 6'ncı maddesini bu maddeye gerek olmadığı görüşüyle maddeyi Tasarıdan çıkarmıştır.

Komitemiz, Tasarının bütünü oyçokluğuyla kabul etmiştir.

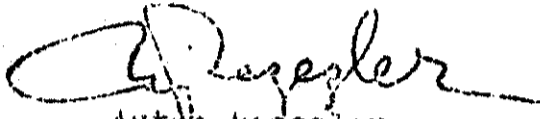
Komite üyelerinden Sayın Ergün Vehbi ile Sayın İsmet Kotak Tasarıya red oyu kullanmış ve red gerekçelerini Genel Kurulda açıklayacaklarını belirtmişlerdir.

Konitemiz, Tasarrufların Rapor ışığında değerlendirilerek kabulünü uygunluğuyula Genel Kurula salık verir.

Salih Coşar
(Başkan)

Aytap Beşoğlu
(Başkan Vekili)

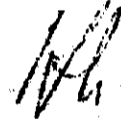
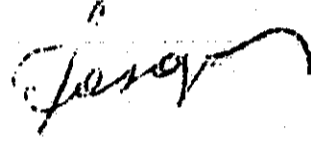
Kenan Akın
(Üye)

(Başkan Vekili)

Kenan Akın
(Üye)

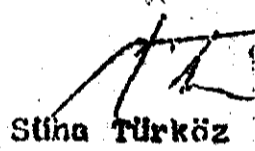
Taşkent Atasoyan
(Üye)

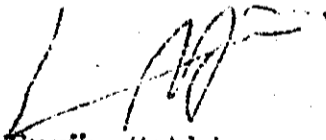
Mustafa Hacıahmetoğlu
(Üye)

İsmet Kotak
(Üye)

Sina Türköz
(Üye)

Ergün Vehbi
(Üye)

30 Kasım 1990

1282/...

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Meclis Başkanlığı,
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Başbakanlığı,

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nın 93. ve 132. maddeleri uyarınca ve 18/78 sayılı Sayıştay Yasası'nın 33. ve 36. maddeleri gereğince 1985 Mali Yılı Kesin Hesaplarına ilişkin uygunluk bildirim ve Sayıştay denetimine giren diğer Kuruluş ve Fon Hesaplarıyla ilgili raporlar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Meclisi ve Bakanlar Kurulu'na sunulmak üzere ilişikte saygı ile takdim edilmiştir.

Nail ATALAY
Başkan

27 Eylül, 1990

- 1284 -

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
1985 MALİ YILI
KESİN HESAP YASA TASARISI UYGUNLUK BİLDİRİMİ

----- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nın 93'üncü maddesi uyarınca 1985 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı ve Eki Gelir - Gider Hesapları ile Bilânçosu ve ona ilişkin cetvellerin denetimi yapılmıştır.

Kesin hesaplarla ilgili açıklamaların da gözönünde bulundurulması suretiyle Bilânço ve Kesin hesaplarda gösterilen miktarların kabulü uygun bulunmuştur.

1285/...

1985 Mali Yılı Bütçe Uygulamaları:

1/1985 sayılı bütçe yasası ile gelir tahminleri:

Gelirler:

Mahalli Gelirler	17,124,200,000.-
T.C.Yardımları	14,065,000,000.-
İç Borçlanmalar	9,569,352,800.-
B.M. ve III.Ülkelerden Sağlanan Yardımlar	----
FİF'undan iade	100,000,000.-
	<u>40,858,552,800.-</u>

olarak öngörülmüştür. Ancak KKTC Meclisi'nin aşağıdaki sayı ve tarihleri gösteren Ek Bütçe Yasaları ve 1985 Bütçe Yasası'nın 16. maddesine uygun olarak Ekonomi ve Maliye Bakanlığı'nın muhtelif yazıları ile bu miktar aşağıdaki dökümden de görüleceği gibi 16,443,697,139.76 ₺ ilâve ile 57,302,249,939.76 ₺'sine yükseltilmiştir. Buna uygun olarak gider bütçesi de aynı oranda çoğaltılmıştır.

	<u>Mahalli Gelirler</u>	<u>TC. Yardımları</u>	<u>İç Borçlanmalar</u>
1/1985 sayılı bütçe yasası ile	17,124,200,000.-	14,065,000,000.-	9,569,352,800.-
	198,803,996.-	1,022,005,195.-	
		2,341,584,182.-	
36/85 sayılı ek bütçe yasası ile		<u>2,956,000,000.-</u>	<u>8,596,919,600.-</u>
	<u>17,323,003,996.-</u>	<u>20,384,589,377.-</u>	<u>18,166,272,400.-</u>
	<u>B.M. ve III.Ülkelerden Sağ.</u>	<u>Geçmiş Yillardan Devr.B.M. ve</u>	
	<u>İnsancıl Yardım</u>	<u>III.Ülkelerden Yardım</u>	<u>FİF'undan İade</u>
1/1985 sayılı bütçe yasası ile	-----	-----	100,000,000.-
	1,317,588,435.-	10,795,731.-	-----
	<u>1,317,588,435.-</u>	<u>10,795,731.-</u>	<u>100,000,000.-</u>
Toplam: <u>57,302,249,939.-</u>			

Tablodan görüldüğü gibi Mali Yılı Bütçe gelirleri 57,302,249,939.-'l olarak tahmin edilmiştir. Yapılan bütçe tahminlerine karşılık aşağıda gösterildiği gibi 14,987,184,785.-'l noksan ile 42,315,065,154.-'l olarak gerçekleşmiştir. Şöyle ki;

<u>Gelirin Nevi</u>	<u>Bütçe Tahmini</u>	<u>Fiili Tahsilât</u>
Mahalli Gelirler	17,323,003,996.-	21,495,888,033.-
T.C.Yardımları (1985 mali yılı için)	17,021,000,000.-	8,260,199,988.-
Geçmiş Yıllar T.C.Yardımları	3,363,589,377.-	2,471,953,377.-
B.M. ve III.Ülkelerden Sağlanan İnsancıl Yardım	1,317,568,435.-	1,326,228,025.-
Geçmiş Yıllardan Devir. B.M.ve III.Ülke Yardımı	10,795,731.-	10,795,731.-
İç Borçlanmalar	18,166,272,400.-	8,750,000,000.-
FİF'undan İade	100,000,000.-	----
	<u>57,302,249,939.-</u>	<u>42,315,065,154.-</u>

Noksan: 14,987,184,785.-'l'dir.

Mahalli Gelirler:

Mahalli gelirlerde 4,172,884,037.-'l tahmin üstünde gelir tahsilâtı olmuştur. Mahalli gelirlerin tüm kalemlerinde tahminin üzerinde tahsilât gerçekleşmesine rağmen, Kamu Kuruluşları gelirlerinde daha önceki senelerde olduğu gibi eksik tahsilâtla karşılaşmıştır. Şöyle ki;

<u>Gelirin Nevi</u>	<u>1985 Mali Yılı</u> <u>Bütçe Tahmini</u>	<u>Fiili</u> <u>Tahsilât</u>	<u>Fazlalık</u>
Dolaysız Vergiler	7,014,500,000.-	8,591,985,083.27	(+) 1,577,485,083.27
Dolaylı Vergiler	6,910,000,000.-	8,987,961,840.69	(+) 2,077,961,840.69
Vergi Dışı Bütçe Gelirleri	2,514,328,845.-	2,821,716,265.13	(+) 307,387,420.13
Cezalar ve Müsadereler	89,000,000.-	132,300,077.33	(+) 43,300,077.33
Hazine Malları Kira Gelirleri	132,000,000.-	211,464,654.49	(+) 79,464,654.49
Muhtelif Gelirler	<u>489,175,151.15</u>	<u>689,700,492.95</u>	<u>(+) 200,525,341.80</u>
	17,149,003,996.15	21,435,128,413.86	4,286,124,417.71

<u>Gelirin Nevi</u>	<u>1985 Mali Yılı</u> <u>Bütçe Tahmini</u>	<u>Fiili</u> <u>Tahsilât</u>	<u>Eksik Tahsilât</u>
Kamu Kuruluşları Gelirleri	174,000,000.-	60,759,618.94	(-) 113,240,381.06

4,286,124,417.71 - 113,240,381.06 = 4,172,884,036.65
gelir tahsilât fazlalığı 4,172,884,036.65 TL'dir.

1983, 1984, 1985 mali yıllarına ait gelir tahsilâtının mukayesesi:

<u>Gelirin Nevi</u>	<u>1983 Mali Yılı</u> <u>Gelirleri</u>	<u>1984 Mali Yılı</u> <u>Gelirleri</u>	<u>1985 Mali Yılı</u> <u>Gelirleri</u>
Dolaysız Vergiler	2,895,058,407.63	5,004,546,236.44	8,591,985,083.27
Dolaylı Vergiler	3,828,041,773.93	5,574,177,903.08	8,987,961,840.69
Vergi Dışı Bütçe Gelirleri	1,179,834,796.48	1,795,028,092.03	2,821,716,265.13
Cezalar ve Müsadereler	136,459,769.60	98,736,374.20	132,300,077.33
Kamu Kuruluşları Gelirleri	34,788,679.72	44,898,156.60	60,759,618.94
Hazine Malları Kira Gel.	91,673,812.35	156,348,106.25	211,464,654.49
Muhtelif Gelirler	<u>347,898,330.35</u>	<u>485,126,543.70</u>	<u>689,700,492.95</u>
	8,513,755,570.06	13,158,861,412.30	21,495,888,032.80

1985 Mali Yılı Mahalli Gelirler 1984 Mali Yılı gelirlerine oranla % 63.36 oranında bir artış kaydetmiştir.

Gelir Vergisi Ve Şahsi Vergiler:

Gelir Vergisi ve Şahsi Vergiler için 1985 mali yılında tahmin edilen 3,250,000,000.-₺ iken tahsil edilen 5,447,062,027.-₺ olmuştur.

Radyo - Televizyon Ruhsatları:

Radyo - Televizyon Ruhsatlarından 20,000,000.-TL tahsil edileceği bütçede öngörülmüştür. Buna karşılık 5,182,634.28 TL tahsilât olmuştur. Yani tahmin edilen miktarın % 25.91 tahsil edilmiştir.

Yıllar itibarı ile bütçe tahmini ve tahsilâtı şöyledir;

<u>Yıllar</u>	<u>Bütçe Tahmini</u>	<u>Tahsil Edilen</u>	<u>Gerçekleşmeyen Tahsilât</u>
1981	10,000,000.-	3,728,751.37	6,271,248.63
1982	10,000,000.-	9,002,920.07	997,079.93
1983	20,000,000.-	7,210,759.04	12,789,240.96
1984	20,000,000.-	6,957,853.93	13,042,146.07
1985	20,000,000.-	5,182,634.28	14,817,365.72

Görüldüğü üzere 1984 ve 1985 yıllarında öngörülen tahsilât miktarı aynıdır. Ancak 1985 yılında tahsil edilen miktar 1984 yılına oranla 1,775,219.65 TL'si daha azdır.

Telefon-Telgraf ve Telex Ücretleri:

Telefon-Telgraf ve Telex ücretleri olarak 1985 mali yılı bütçesinde 1,250,000,000.-TL tahmine karşılık 1,120,661,709.50 TL tahsilât olmuştur ki bu miktar tahmin edilen miktarın 129,338,290.50 TL'nin altındadır. Buna ilâveten telefon daireleri'nin 1985 yılında devlet daire'lerinden alacağı vardır.

Kamu Kuruluşları Gelirleri:

Bütçede bu maksat için yapılan tahmin ve tahsilâtlar şöyledir;

Güzelyurt Çiftlik İşletmeleri Gelirleri	32,000,000.-
Beyarmudu Çiftlik İşletmeleri Gelirleri	15,000,000.-
Tarımsal Donatım Servisleri Gelirleri	10,000,000.-
Elektrik Kurumu	112,000,000.-
Devlet Malzeme Satış Kârları	<u>5,000,000.-</u>
Toplam	<u>174,000,000.-</u> TL

tahmine karşılık tahakkuk eden tahsilât 60,759,618.94'dir Şöyle ki;

Güzelyurt Çiftlik İşletmeleri Gelirleri	20,220,873.60
Elektrik Kurumu	40,519,556.54
Devlet Malzeme Satış Kârları	<u>19,188.80</u>
	60,759,618.94

174,000,000.- - 60,759,618.94 = 113,240,381.06 ₺ eksik tahsilât olmuştur.

Kamu Kuruluşları'nın yıllar itibarı ile bütçe tahminleri ve gerçekleşen tahsilât:

<u>Yıllar</u>	<u>Bütçe Tahminleri</u>	<u>Tahsilât</u>	<u>Gerçekleşmeyen Tahsilât</u>	<u>Gerçekleşme Oranı</u>
1981	51,817,200.-	19,853,544.43	31,963,655.57	% 38.31
1982	51,862,958.-	27,485,556.32	24,377,401.68	% 52.99
1983	57,500,000.-	34,788,679.72	22,711,320.28	% 60.50
1984	105,000,000.-	44,898,156.60	60,101,843.40	% 42.76
1985	174,000,000.-	60,759,618.94	113,240,381.10	% 34.91

Görülebileceği üzere yıllar itibarıyla bütçe tahminleri % 50 civarında tahakkuk etmiştir.

Hazine Malları Kira Gelirleri:

1985 yılında Hazine Malları Kira Gelirleri olarak 132,000,000.-TL öngörülmüştür. Şöyle ki;

1- Konut Kiraları	----
2- Dükân, tesis ve işyeri kiraları	100,000,000.-
3- Tarla, bahçe v.s. kira	----
4- Gümrüksüz eşya satış dükânları ile büfe kiraları	<u>32,000,000.-</u>
	132,000,000.-'lik toplam tahmine karşılık tahakkuk eden

tahsilât 211,464,654.49 TL'dir. Şöyle ki;

1- Dükân, tesis, işyeri kiraları	174,677,104.49
2- Gümrüksüz eşya satış dükânları ile büfe kiraları	<u>36,787,550.-</u>
	<u>211,464,654.49 TL</u>

211,464,654.49 - 132,000,000.- = 79,464,654.49 TL fazla tahsilât olmuştur.

Hazine malları kira gelirlerinin yıllar itibarıyla bütçe tahminleri ve gerçekleşen tahsilât aşağıda görüldüğü gibidir.

<u>Yıllar</u>	<u>Bütçe Tahmini</u>	<u>Gerçekleşen Tahsilât</u>		<u>Gerçekleşme Oranı</u>
1981	69,000,000.-	50,394,263.23	(-)	% 73.04
1982	78,000,000.-	63,462,075.24	(-)	% 81.36
1983	83,000,000.-	91,673,812.35	(+)	%110 .45
1984	106,000,000.-	156,348,106.25	(+)	% 147.50
1985	132,000,000.-	211,464,654.49	(+)	% 160.20

Görüldüğü gibi 1985 mali yılı hazine malları kira gelirleri bütçe tahminlerinin yaklaşık % 160.20 üzerinde tahakkuk etmiştir. 1981 - 1982 yıllarından ise hazine malları kira gelirlerinde bütçe tahminine oranla yaklaşık % 77.20 civarında bir eksiklikle tahakkuk etmiştir. Oysa 1983 yılındaki tahsilât bütçe tahmininin yaklaşık % 110.45 civarının üzerindedir.

Mahalli gelirlerin bütçe tahminlerinin çok altında tahakkuk etmiş olması, gelir tahminlerinin bir kısmının yüksek tutulmasından bir kısmının da tahsili hususunda gelir tahsil amirleri ve ilgili bakanlıklarca gerekli titizliğin gösterilmemesindedir.

GİDEPLER:

Gelirler altında dökümü verilen 1985 mali yılı toplamı olan 42,315,065,154.-'l gelire karşılık 1985 mali yılı cari bütçe ve yatırım bütçeleri için 46,069,906,035.-'l harcama yapılarak 3,754,840,881.-'l gider fazlalığı görülmektedir.

1985 mali yılında bütçe imkânları için 8,750,000,000.-'l borçlanılmış olduğundan anılan mali yılı gider fazlalığı (genel bütçe açığı) 12,504,840,881.-'dir. Şöyle ki;

- T.C. Ziraat Bankası'ndan sağlanan kredi	8,750,000,000.-
- 1985 mali yılı gider fazlalığı	<u>3,754,840,881.-</u>
Toplam	12,504,840,881.-

1985 mali yılı bütçe uygulama sonuçlarına göre 46,069,906,035.-'l olarak gerçekleşen giderlerin ayrıntılı dökümü aşağıdaki gibidir.

a) Sivil Personel Giderleri	22,033,729,897.-
b) Sivil Cari Giderler	2,937,550,912.-
c) Sivil bütçede yer alan (İktisadi Sosyal ve Mali transferler)	9,410,011,157.-
d) Milli Savunma Giderleri (1985 mali yılı)	2,426,315,403.-
e) Sivil Savunma Giderleri (1985 mali yılı)	150,000,000.-
f) T.C.yardımlarıyla finanse edilen 1985 mali yılı yatırım harcamaları	5,683,884,585.-

g) Mahalli kaynaklarla finanse edilen 1985 mali yılı yatırım harcamaları	956,460,704.-
h) Geçmiş yıl T.C.yardımlarıyla finanse edilen savunma harcamaları	1,022,005,195.-
i) Geçmiş yıl T.C.yardımlarıyla finanse edilen yatırım harcamaları	<u>1,449,948,182.-</u>
	<u>46,069,906,035.-</u>

1985 mali yılı bütçe harcamalarının fonksiyonel durumu:

1) Savunma:

a) Milli Savunma	2,426,315,403.25	
b) Sivil Savunma	150,000,000.-	
c) Milli Savunma geçmiş yıldan devreden ve yatırım harcamaları (1022005194.99-tasarruf 52688)	<u>1,021,952,506.99</u>	3,598,267,910.24
2) Mali yargı, yasama ve genel idari hizmetler		1,421,291,623.21

3) Ekonomik Hizmetler:

a) Dışişleri ve Savunma Bakanlığı	637,403,146.14	
b) Ekonomi ve Maliye Bakanlığı	18,007,685,368.21	
c) Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı	3,179,217,225.-	
d) Tarım, Doğal Kaynaklar ve Enerji Bakanlığı	4,670,348,240.13	
e) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	590,670,833.25	
f) Turizm ve Sosyal Yardım Bakanlığı	<u>2,374,556,024.87</u>	
		29,459,880,837.60

4) Sosyal Hizmetler:

a) İçişleri ve Sağlık Bakanlığı	3,360,313,750.19	
b) Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı	4,746,973,294.44	
c) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	75,570,888.07	
e) İskân Bakanlığı	1,036,971,429.64	
f) Emniyet Genel Müdürlüğü	<u>2,089,434,218.87</u>	
		11,309,263,581.21

Toplam

45,788,703,952.26

1298/...

1985 mali yılı harcamalarının geçmiş yıl harcamaları ile karşılaştırılması:

	<u>1983 Yılı Harcamaları</u>	<u>1984 Yılı Harcamaları</u>
Cari bütçe	11,986,788,167.-	19,050,861,192.-
Savunma	1,261,627,394.-	2,562,964,840.-
Yatırım	<u>3,691,646,987.-</u>	<u>6,041,872,430.-</u>
	16,940,062,548.-	27,655,698,462.-

	<u>1985 Yılı Harcamaları</u>
Cari bütçe	34,381,291,966.-
Savunma	3,598,320,598.-
Yatırım	<u>8,090,293,471.-</u>
	46,069,906,035.-

Konsolide fonu'nun 1985 yılı itibarıyla durumu aşağıda gösterilmiştir.

1985 Yılı Gelirleri	42,315,065,154.-
1985 Yılı Giderleri	46,069,906,035.-
(eksi) 1985 Yılı T.C.Ziraat Bankası'ndan alınan borç	- <u>8,750,000,000.-</u>
1985 Yılı Bütçe Açığı	<u>12,504,840,881.-</u>

Yıllar itibarıyla KKTC konsolide fon açığı:

1980 Mali Yılı sonunda birikmiş gider fazlası	2,886,125,819.89
1981 Mali Yılı Bütçe Açığı (gider fazlası)	2,024,868,464.-
1982 " " " " " "	2,856,758,863.-
1983 " " " " " "	3,722,731,550.-
1984 " " " " " "	6,789,852,545.-
1985 " " " " " "	<u>12,504,840,881.-</u>
	<u>30,785,178,122.89</u>

KKTC'nin 31 Aralık, 1985 tarihi itibarıyla banka mevcutları ve borçları:

KKTC'nin 1985 mali yılı sonu itibarıyla 31,410,988,740.-'l borcu olup ayrıntılı dökümü aşağıdadır.

<u>Borcun Kimden Alındığı</u>	<u>Miktar</u>
1- T.C.Ziraat Bankası	27,893,594,632.-
2- T.C.Ziraat Bankası	239,716,617.-
3- KKTC Merkez Bankası	3,006,737,724.-
4- K.T.Kooperatif Merkez Bankası	86,380,751.-
5- Kıbrıs Endüstri Bankası	6,439,016.-
6- Döviz İstikrar Fonu	<u>178,120,000.-</u>
	<u>31,410,988,740.-</u>

Devletin 1985 mali yılı sonu itibarıyla 15,962,272,552.24 ₺ nakit mevcudu vardır.

1985 Mali Yılı itibarıyla KKTC'nin borçlarının geçmiş yıllara oranla durumu şöyledir;

<u>Yıllar</u>	<u>Borç Miktarı</u>
1981	4,974,507,158.-
1982	7,649,742,503.-
1983	15,063,872,407.-
1984	23,120,831,389.-
1985	31,410,988,740.-

KKTC 1985 Yılı Nakit Akış Şeması:

1- TCM Kon.Fonu İnkişaf Sandığı Fonu'ndaki artış (1,552,437,794.77 - 2,263,235,306.75)	710,797,511.98
2- Depozito bakiyelerindeki artış (8,809,332,414.07 - 17,472,105,402.17)	<u>8,662,772,988.10</u> <u>9,373,570,500.08</u>
<u>Eksi:</u>	
1- TCM kredilerinden meydana gelen artış (1,575,820,522.32 - 2,421,645,105.23)	845,824,582.91
2- Özel emanet hesaplarındaki azalış (8,560,790.58 - 0)	8,560,790.58

- 1301 -

3- T.C.yardımları ile finanse edilen yatırım projeleri bakiyelerindeki azalış (666,678,182.42 - 281,202,082.70)	385,476,099.72
4- T.C.yardımları ile finanse edilen savunma bütçesi bakiyesindeki azalış (25,040,927.- 0)	25,040,927.-
5- Avanslar ve imprestlerdeki artış (1,621,949,356.17 - 2,315,908,238.19)	693,956,882.02
6- 1985 gider fazlası	3,155,686,916.38
7- 31 Aralık, 1984'deki nakit açığı	4,233,481,614.97
8- 1985 mali yılı yatırım bütçesi açığındaki artış (0 - 599,153,964.83)	<u>599,153,964.83</u> <u>9,947,183,778.41</u>
9,947,183,778.41 - 9,373,570,500.08 = <u>573,613,278.33</u>	
Muhtelif kuruluşlara borçlar	- 16,535,885,830.57
Bankada mevcut	+ <u>15,962,272,552.24</u>
31 Aralık, 1985 nakit açığı	<u>573,613,278.33</u>

1302/...

Depozito Hesapları ve Diğer Alacaklı Bakiyeler:

Ekonomi ve Maliye Bakanlığı'nca sunulan kesin hesaplar sayfa 26 EK-4'de depozito bakiyeleri cetveli altında muhtelif daire fon ve şahıs alacak hesaplarında 17,472,105,402.17 TL bulunmaktadır. Bu miktarın 1,961,563,195.86 TL'si bütçeden emanete alınan ödeneklere 14,566,913,653.12 TL'si Döviz İstikrar Fonuna, 196,705,822.01 TL'si Fiyat İstikrar Fonu'na aittir.

Bütçeden Emanete Alınan Tahsilâtlar:

Bazı bakanlık ve dairenin müracaatı ve Maliye Bakanlığı'nın onayı ile emanete alınan 1,961,563,195.86 TL'sinin 851,267,728.51 TL'si 1981 - 1982 - 1983 - 1984 yıllarına aittir. 1,100,295,467.35 TL'si ise 1985 yılına aittir.

Aktarmalar:

1985 mali yılı bütçe yasası'nın 12. 13. ve 14. maddelerinde ilgili mercilerin hangi şartlar altında ve ne şekilde aktarma yapılabileceğine dair amir hükümler bulunmaktadır. Yasanın ilgi maddelerine uygun olarak 1985 mali yılında ilgi merciler 788 aktarma yetkisiyle toplam 3,598,818,020.-TL muhtelif fasıl ve maddelere aktarma olmuştur.

İnkişaf Sandığı'nca verilen kredilerin vadesi düşmüş taksitlerin anapara ve faiz miktarı:

	<u>Vadesi Düşmüş Taksitleri</u>	
	<u>Anapara</u>	<u>Faiz</u>
1- İçme Suyu İskaiye Suyu Komisyonları ve Muhtelif Köy Borçları	4,325,927.14	133,758.32
2- Rum Yönetiminden Devrolunan Köy Borçları	2,118,438.68	1,045,393.63
3- Köy Yollarının Asfaltlanması	1,476,931.64	1,011,187.12
4- Sulama Birlikleri Kredileri	29,813,548.24	7,369,713.08
5- Muhtelif Kuruluşlar	152,501.76	152,501.76
	<u>37,887,347.46</u>	<u>9,712,553.91</u>

TCM Konsolide Fonu İnkişaf Sandığı'nın 31 Aralık, 1985 tarihi itibarıyla iştirakleri:

1- Kıbrıs Türk Petrolleri Ltd.	96,000,000.-
2- Meyve, Sebze "Cypruvex" Isl. Ltd.	120,767,150.-
3- Eti Teşebbüsleri Ltd.	221,771,900.14
4- Taşel Ltd.	2,411,640.-
5- Denizcilik Ltd.	122,500,000.-
6- Sanayi İşletmeleri Ltd.	433,500,000.-
7- Turizm İşletmeleri	30,000,000.-
8- Hava Yolları Ltd.	200,000,000.-
9- Tütün Endüstrisi Ltd.	59,287,500.-
10- Kıbrıs Vakıflar Bankası	54,000,000.-
11- Kıbrıs Kalkınma Bankası	214,056.-
12- Evkaf Finansman ve İnkişaf Kooperasyonu Ltd.	90,000.-

- 1304 -

13- Türk Bankası Ltd.	54,000.-
14- Saray Kredi Şirketi	36,000.-
15- Vakıflar Tam Kredi	<u>4,000,000.-</u>
	<u>1,344,632,246.14</u>

1305/...

Belediyeler:

Belediyelerin öz kaynaklarının artırılması yönünde hazırlanan yasa tasarısının bir an önce yasallaşması gerektiği görüşündeyiz. Aksi takdirde, belediyeler finansman açıklarını kapatabilmek için daha fazla devlet yardımı alacaklar. Bu arada borçlanmaya devam edecekler ve neticede, borçları yıldan yıla artış gösterecektir.

Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere, belediyelerin alacakları oldukça yüksek rakamlara ulaşmıştır. Bu bakımdan, bekayaların tahsilâtında azami titizliğin gösterilmesi gerekmektedir. Böylece, belediyeler biraz olsun, nakit sıkıntısı çekmekten kurtulmuş olacaklar.

Bazı belediyelerin, özellikle kırsal bölgelerdekilerin usulüne uygun defter tutmadıkları, muhasebe kurallarına ters düşen işlemler yaptıkları, muhasebe işlerini ehliyetsiz kişilerin ellerine bıraktıkları ve de zamanında Sayıştay'a hesap sunmadıkları gözlemlenmiştir. Sayıştay'a zamanında hesap sunulmadığı için de denetim gecikmeli olarak yapılmaktadır. Bu itibarla, İçişleri, Köyişleri ve Çevre Bakanlığı bünyesinde bir iç denetim ekibi kurulması ve belediyelerin bu ekip tarafından sık sık denetlenmesinin uygun olacağı kanaatindeyiz. İç denetim yanlışlık ve usulsüzlükleri erken bir zamanda meydana çıkarmak ve bu hususta gerekli önlemleri almak bakımından önemlidir.

1985 Yılı

Belediyenin Adı	1.1.1985'de Nakit Durumu	Fiili Gelir KKTC Yardımı Dahil	KKTC Yardımı	Fiili Gider	Yıl Sonu Mevcudu	Yıl Sonu Borçları	Yıl Sonu Bekayaları
Girne	22,255,789.14	281,225,279.92	60,945,486.96	292,148,726.96	11,332,342.10	145,799,693.88	27,466,006.85
Güzelyurt	24,328,573.19	234,838,280.85	93,803,543.04	247,453,900.41	11,712,953.63	45,966,272.-	18,258,433.76
Mehmetçik	186,476.96	18,202,279.85	10,430,499.96	17,555,239.03	833,517.78	Çıkarılmadı	Çıkarılmadı
Esentepeler	1,414,337.28	14,270,176.49	6,930,941.04	15,585,348.04	99,165.73	300,000.-	237,560.-
	48,185,176.57	548,536,017.11	172,110,471.-	572,743,214.44	23,977,979.24	192,065,965.88	45,962,000.61

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Coşar.

Sayın milletvekilleri; Rapor ve Tasarının bütünü üzerinde söz isteyen var mıdır? Yoktur.

Sayın milletvekilleri; Rapor ve Tasarının bütünü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır. Tasarının madde madde görüşmesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğuyla kabul edilmiştir.

Madde madde okuyalım lütfen.

KÂTİP-

1985 MALİ YILI KESİN HESAP YASA TASARISI
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi
aşağıdaki Yasayı yapar:

Kısa isim 1. Bu Yasa, 1985 Mali Yılı Kesin Hesap Yasası olarak isimlendirilir.

BAŞKAN- 1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğuyla kabul edilmiştir. 2.

KÂTİP-

Giderler

2. 1985 Mali Yılında:

(1) Sivil Bütçe Personel Giderleri	22,033,729,897.-TL
(2) Sivil Bütçe Cari Giderleri	2,937,550,912.-TL
(3) Sivil Bütçede Yer Alan Transferler	9,410,011,157.-TL
(4) Savunma Giderleri	2,576,315,403.-TL
(5) Yatırım Giderleri	6,640,345,289.-TL
(6) Geçmiş Yıl T.C. Yardımıyla Finanse Edilen Yatırım Giderleri	1,022,005,195.-TL
(7) Geçmiş Yıl T.C. Yardımlarıyla Finanse Edilen Yatırım Giderleri	1,449,948,182.-TL

olmak üzere toplam 46,069,906,035.-TL harcanmıştır.

BAŞKAN - 2'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

KÂTİP -

Gelirler 3. 1985 Yılı Bütçesinin Genel Gelir Tahsilâtları:
(1) Mahalli Gelirler 21,495,888,033.-TL
(2) T.C. Yardımları 10,732,153,365.-TL
(3) Birleşmiş Milletler ve Üçüncü
Ülkelerden Sağlanan Yardımlar 1,337,023,755.-TL
olmak üzere toplam 33,565,065,154.-TL'dir.

BAŞKAN - 3'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

KÂTİP -

Gelir Gider 4. 2'nci maddede yazılı harcamalar ile 3'üncü
Dengesi maddede yazılı gelirler arasındaki farkı
oluşturan (-) 12,504,840,881.-TL'lik açık,
1985 Mali Yılı gider fazlalığı olup, borçlanmak
suretiyle kapatılmıştır.

BAŞKAN - 4'üncü maddeyi oyluyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

KÂTİP -

Ödenek Üstü 5. 1985 Mali Yılı içinde ödenek üstü harcanma--
Harcama sına yetki verilen (Revizyon neticesi ödenek)
57,302,249,939.-TL eksi onaylanan ödenek
40,858,552,800.-TL=) 16,443,697,139.-TL'lik
giderleri karşılamak üzere aynı miktarda
tamamlayıcı ödenek ve gelir kabul edilmiştir.

BAŞKAN - 5'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

KÂTİP -

Yürürlüğe Giriş 6. Bu Yasa, Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihten başlayarak yürürlüğe girer.

BAŞKAN - 6'ıncı maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler?... Etmeyenler?... Çekimser?... Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri; Tasarının madde madde görüşmesi tamamlanmış, ikinci görüşmesi sona ermiştir. Oylama da İçtüzüğün 155'inci maddesi gereğince açık olarak yapılacak ve oylama sonuçları tutanağa göre yapılacaktır.

Kısa ismi okur musunuz lütfen.

KÂTİP -

Kısa isim 1. Bu Yasa, 1985 Mali Yılı Kesin Hesap Yasası olarak isimlendirilir.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri; Tasarının bütünü oylarınıza sunuyorum. Oylama cetvelini okuyunuz lütfen.

KÄTİP -
1985 MALİ YILI KESİN HESAP YASA TASARISINA İLİŞKİN
OYLAMA SONUCU

<u>Kabul Edenler</u>	<u>Reddedenler</u>	<u>Oylamaya Katılmayanlar</u>
Ayhan Halit Acarkan	İsmet Kotak	Kenan Akın
Mustafa Adaoğlu	Ergün Vehbi	Aytaç Beşeşler
Kenan Atakol		Hüseyin Curcioğlu
Taşkent Atasayan		Serdar R. Denктаş
Hakkı Atun		Mustafa Erbilen
Mehmet Bayram		Ahmet Kâşif
Nazif Borman		
Günay Caymaz		
Salih Coşar		
Ömer Demir		
Erkan Emekçi		
Derviş Eroğlu		
Güner Göktuğ		
Mustafa Hacıahmetoğlu		
Ertuğrul Hasipoğlu		
İlkay Kamil		
Mustafa Karpaslı		
Salih Miroğlu		
Zaim Necatiğil		
Atay Ahmet Raşit		
Gülib Sayiner		
Eşber Serakıncı		
H. Şükrü Serdaroğlu		
Vahbi Z. Serter		
Ahmet Sevinç		
Muharrem Söylemek		
Ruhsan Tuğyan		
Süha Türköz		
Emin Uzun		
Hasan Yumuk		

- 1311 -

BAŞKAN- Oylama sonucunu tutanağa göre açıklıyorum.
Kabul: 30, Ret: 2, Çekimser: Yok. Hayırlı olsun.

Sayın milletvekilleri; şimdi de ikinci sırada yer alan Yüksek İdare Mahkemesi Yetki Yasa Tasarısı ile Hukuk ve Siyasi İşler Komitesinin Tasarıya ilişkin Raporu görüşülecektir.

Sayın Komite Başkanı Raporunuzu sunar mısınız efendim?

HUKUK VE SİYASİ İŞLER KOMİTESİ BAŞKANI ZAIM NECATİGİL-
Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

1312/...

KUZEY MİBRİS TÜRK CUMHURİYETİ
CUMHURİYET MECLİSİ HUKUK VE
SİYASİ İŞLER KOMİTESİNİN
YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ YETKİ
YASA TASARISINA (Y.T.NO:17/1/90)
İLİŞKİN RAPORDUR.

Komitemiz, 10-17-24 Ekim 1990 ve 28 Kasım 1990 tarihlerinde yapmış olduğu toplantılarda görüşülmek üzere iletilen Yüksek İdare Mahkemesi Yetki Yasa Tasarısını ekteki sunuş gerekçesi ve toplantılarda hazır bulunan yetkililerin verdiği bilgiler ışığında incelemiş ve çalışmalarını tamamlamıştır.

Tasarının, 1'inci maddesini yapmış olduğu teknik düzenlemeler ile birlikte oybirliği ile kabul eden komitemiz; "Başvuruların Duruşması" ve "Tek Yargıç Yetkisi" yan başlığını taşıyan 2'nci ve 3'üncü maddelerini; bir yandan teknik ve biçimsel düzenlemeye bağlı tutmuş, bir yandan da maddelere bağlı cetvelin birinci sırasında yer alan Bakanlar Kurulu kararlarını Mahkemeleri fazla meşgul etmediği gerekçesiyle cetvelden oybirliği ile çıkarmış ve cetveldeki diğer maddeleri sırasıyla yeniden sayılandırmıştır. Buna ilâveten cetvelde yer alan 4'üncü ve 6'ncı sıradaki makamların hangi yasa altında oluşturulduğunu, yasaların esas ve değişiklik sayıları ile birlikte cetvelde açıkça belirtmiştir. Komitemiz, yapılan bu değişiklik ve düzenlemelerle birlikte Tasarının 2'nci ve 3'üncü maddelerini ve maddelere bağlı cetveli değiştirilmiş şekliyle oybirliğiyle kabul etmiştir.

Komitemiz, Tasarının 4, 5 ve 6'ncı maddelerini yapılan teknik ve biçimsel düzenlemelerle birlikte oybirliğiyle kabul etmiştir.

Yapılan teknik ve biçimsel düzenlemelerle birlikte Tasarının tümü oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Daha önceki toplantılara katılmış olup, Tasarının maddelerinin ve tümünün oylamasında hazır bulunmayan Komite üyesi Sayın İsmet Kotak Raporu aşağıdaki karşıt görüşlerini yazdırmıştır:

" Geçerli nedenle toplantıya katılmadım;
Yasa Tasarısına red oyu kullandım.

Red gerekçem:

"Bu Yasa Tasarısı KKTC'de var olan ve başarılı deneyimi ve geçmişi olan yargı sistemini, kabul edilebilecek gerekçe gösterilmeden alt-üst etmektedir.

1. Bina yetersizliği, bu değişiklik için gerekçe gösterilemez.

2. Yerel Yönetimlerin kararları, İskânla ilgili ve yetkili makamların kararları son derece önemlidir. Bunlar konusunda bir alt-mahkeme süzgeci gereklidir. Daha sonra üst mahkemeye istinaf için başvurulabilir.

Oysa bu değişiklik bu olanağı ortadan kaldırmaktadır.

Bu sistem hatalıdır. KKTC'ye olumsuz sonuçlar getirecektir. Çiğnenen haklar, haksızlığa uğrayan kitleyi bir çığ halinde büyütecektir.

Bu nedenle red oyumun kaydını rica ederim."

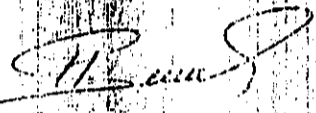
Komitemiz, Tasarının sunulan Rapor ışığında değerlendirilerek kabulünü oybirliğiyle Genel Kurula salık verir.

1314/...

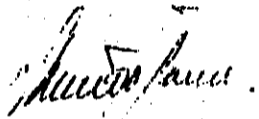
- 134 -

Zaim Neçtiğil
(Başkan)

H. Şükrü Serdaroğlu
(Başkan Vekili)

(Oylamaya Katılmadı)
Ayhan H. Acarkan
(Uye)

Güner Göktaş
(Uye)

Salih Miroğlu
(Uye)

(Oylamaya Katılmadı)
İsmet Kotak
(Uye)

(Toplantıya Katılmadı)
Kenan Akın
(Uye)

Tarih: 28 Kasım 1990

134/...

YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ YETKİ YASA TASARISININ
GEREKÇESİ

Anayasa'nın 143(5) maddesi uyarınca her adli yılın başlangıcından önce Yüksek Mahkeme yargıçları arasında belirlenen 4 yargıç, Yüksek İdare Mahkemesi'nde görev yapmaktadır. Anayasa'nın 143(4) maddesinde öngörülen yasa henüz hazırlanmadığından, belirli başvuruların tek yargıç yerine üç yargıçtan oluşan Yüksek İdare Mahkemesi tarafından doğrudan doğruya incelenip karara bağlanması mümkün olmazsa, bütün başvurular tek yargıç tarafından görülüp karara bağlanmaktadır. Tek yargıç tarafından dinlenen başvurularda genellikle istinaf yapılmakta ve bu durum ise Yüksek Mahkemenin esasen yoğun olan işlerinin çoğalmasına ve ilâveten davaların sonuçlandırılmasının gecikmesine ve dava masraflarının da artmasına neden olmaktadır. Bu nedenle ekteki "Yüksek İdare Mahkemesi Yetki Yasa Tasarısı" hazırlanarak, belirli organ ve kuruluşların ihmâli, işlen ve kararlarına karşı yapılacak başvuruların üç yargıçtan oluşan Yüksek İdare Mahkemesi tarafından doğrudan doğruya incelenip karara bağlanmasına imkân yaratılmıştır. Bu şekilde Anayasa'nın öngördüğü bir Yasa daha hazırlanmış olmaktadır.

Madde Gerekçeleri

Madde 1: Bu madde ile tasarının kısa ismi düzenlenmiştir.

Madde 2 ve 3: Bu maddelerle tasarıya bir cetvel eklenmiş ve hangi başvuruların duruşmasının üç yargıçtan oluşan Yüksek İdare Mahkemesi tarafından yapılarak karara bağlanacağı belirlenmiştir. Cetvelde gösterilen haller dışındaki başvurular Yüksek İdare Mahkemesi'nde görevli tek yargıç tarafından incelenip karara bağlanacaktır. Bu düzenlemenin yapılmasından maksat adalet mekanizmasının daha süratli bir şekilde çalışmasının temini, davaların yığılmasının ve dava masraflarının artmasının önlenmesidir.

Madde 4: Bu madde ile, üç yargıçtan oluşan Yüksek İdare Mahkemesi tarafından verilen kararların kesin olduğu, tek yargıç tarafından verilecek kararlara karşı ise, üç yargıçtan oluşan Yüksek İdare Mahkemesi'ne istinafen başvurulabileceği düzenlenmiştir.

Madde 5: Bu madde ile, Yasa yürürlüğe girmezden önce dosyaların duruşmasına bağlanmış başvuruların durumu düzenlenmekte ve bunların Yasa hükümlerine bakılmaksızın tek yargıç tarafından dinlenip karara bağlanması öngörülmektedir.

Madde 6: Bu madde ile yürürlük tarihi düzenlenmiştir.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın milletvekilleri; Rapor ve Tasarının bütünü üzerinde söz isteyen var mıdır?

Buyurun Sayın Kotak. Siz de söz istiyor musunuz?

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa) (Yerinden) - Tabii.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) - Sayın Başkan değerli milletvekilleri; hiçbir önemi yokmuş gibi Ulusal Birlik Partisi Grubunda bile görüşme gereği duyulmayan ve ülkemizdeki yargı sistemini ters çevirecek sözkonusu Yüksek İdare Mahkemesi Yetki Yasa Tasarısının bütününe red oyu kullandım ve bu salonda da bu red oyumu sürdüreceğim.

Sayın milletvekilleri; belki grupta olsun inceleme yapıp bunu zamana verip dikkatle konunun üzerine gidecekler diye sabırla bekledik. Ama konunun teknik olduğu gerekçesinin arkasına saklanılmak suretiyle grupta da görüşülmediğini ilgiyle izledik. Onun için ben burda usansanız da, bıksanız da ilgili Komisyonda Yüksek Mahkeme Başkanının yaptığı konuşmanın büyük bölümünü, Kıbrıs Türk Barolar Birliği Başkanı Sayın Osman Örek'in yaptığı savunma ve ortaya koyduğu görüşlerin aşağı yukarı bütünü, Sayın Taner Erginel'in karşıt görüşünü ve yine aynı düzeyde Sayın Dayıoğlu'nun buna ait savunmasının belirli bölümlerini burda sunmak arzusundayım. Böyle bir değişiklik tartışılmadan süratle bu Meclisten geçirmek gerçekten halkımıza da pahalıya mal olacaktır. Bunu dikkatlerinize getiririm. Böyle bir düzenlemeyi Anayasamız öngördü diye bunun kapsamının bu kadar geniş tutulmasının hata olduğunu sizlere burada işaret etmeyi görev bilirim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözkonusu Yasa Tasarısı aslında daha süratle buraya gelecekti. Ancak yaptığımız girişimler ve engellemelerden sonra bunun biraz daha zaman içerisinde geliştirilmesi en azından sağlanabilmiştir.

Bu Yasanın kaynağı olarak bizlere Anayasa gösterilmektedir. Anayasanın 143'üncü maddesi fıkra (4) şöyledir.

"Yüksek Mahkeme, Başkan ve iki yargıç ile veya sadece üç yargıç ile toplanarak Yargıtay veya Yüksek İdare Mahkemesi olarak görev yapar. Bu görev çerçevesinde verilen kararlar nihaidir. Başkanın oturumda bulunmadığı hallerde en kıdemli yargıç Başkanlık eder.

Ancak, Yüksek Mahkemeye Yüksek İdare Mahkemesi olarak doğrudan doğruya başvurulması yasa ile gösterilen haller dışındaki başvurular, Yüksek İdare Mahkemesinde görevli tek yargıç tarafından incelenip karara bağlanır." O halde böyle bir Yasanın gereksizliği değil, böyle bir Yasanın istisna hallerini düzenlemesi sözkonusudur. Yoksa kapsamını genişletmek suretiyle varolan bir hakkı ve gerçekten en azından kademeli alt ve üst mahkemenin meseleye el atmasını ortadan kaldırmanın gereği ve anlamı yoktur. Sayın Komisyon Başkanı tutanaklarda da az sonra sunacağımız belirli savunmalar yaptı ve ağırlığını bu Yasadan yana koydu.

Sayın Güner Göktoğ Hukukçu arkadaşımız da özellikle bu Yasanın geçmesi için içerde ve dışarda faaliyet gösterdiler. Haklarıdır.

Ama benim de belirtmek hakkımdır burada, yani takınılan tavrı. Geriye kalan komisyon üyelerini mümkün olduğu kadar aydınlatmaya çalıştık ama ilgi göremedik. Üzüntü duydum. En azından bu ilgiye ihtiyacımız vardı. Gelen arkadaşların ağırlıkları sözkonusuydu. Bir Yüksek Mahkeme Başkanı ret oyu kullanmıştır. Sayın Güner Göktaş bu konuda Genel Kurulda çekimser, hâlâ çekimser diyor, anlıyorum ki komisyon tutanaklarını da okumadı. Sayın Yüksek Adliye Kurulunun gönderdiği ve kimin ret oyu kullandığına dair verilen bilginin Yüksek Mahkeme Başkanı kendi bizzat açıklama yaptı. Benimdir ret oyum dediği halde, hâlâ Meclisi yanıltmak için çekimser diyor. Okuyacağım efendim.

GÜNER GÖKTUĞ (Lefkoşa)(Yerinden)- Oku tutanakları da Yüksek Adliye Kurulunun gönderdiğini de...

İSMET KOTAK (Devamla)- Siz de okuyunuz. Siz okuyunuz, ihtiyacınız olacak. Ben okudum. Sayın Şakir İlkey benim oyum rettir diyor burda. Ama sen Şakir İlkey adına da konuşacaksan o başka mesele. Burada var. Ben de öyle sanmıştım geçen defa bana lâf atınca gidip inceleme yaptım, işte burda tutanaklar. Ret oyu kullandım diyor adam.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bir ülkede Yüksek Mahkeme Başkanının karşı olduğu bir yargı değişikliği gerçekten çok ilginç olacaktır. Bir ülkede Barolar Birliği Başkanının karşı olduğu bir değişiklik acaba kime hizmet edecektir? Onu da okuyacağız tutanaklardan. Gerekçeler nedir? Bina eksikliği. Adalet için bir bina eksikliği kabul edilebilecek geçerli bir neden olabilir mi? Çadır kurunuz. Sayın Dışişleri Bakanlığı, Atakol izin versin, kendi binalarını kullansın Adliye Sarayı olarak, o da Başbakanlık binasından yürütsün dış ilişkileri. Buyurunuz işte Adliye Sarayı size. Yargıçların en büyük şikâyeti binamız yok, oturacak yerimiz yok, siz de yıllardır para vermiyorsunuz, bina yaptırmıyorsunuz.

Ya makam arabasına gidiyor, ya izaz-ikrama gidiyor, ya bilinmeyen örtülü ödeneklere gidiyor. Veriniz. Söylüyor...

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden)- Otomobil telefonuna gidiyor...

İSMET KOTAK- Arabalara telefon takacağınza Adliyeye saray yapınız. Adliyeye bina yapınız. Komisyonunda karşı çıktık bu telefonlara...

Sayın Adaoğlu; izin verir misiniz lütfen...

Bu telefonlara ne gerek vardır? Şu kadar milyon lira ile arabalarınıza telefon takıyorsunuz, Amme Hizmeti Komisyonu Başkanına telefon, Yüksek Mahkeme Başkanına telefon, Bakanlara sıradan telefon. Sıradan müdür ve müsteşarlara da gelecektir ve bu çerçeve nereye varacaktır? Bunu Bütçe Komisyonunda konuştuk. Geldiğinde göreceksiniz. Bunlara para var ama ülkede adaletin tecellisi için binaya ihtiyacım vardır diye yıllardır Yüksek Mahkeme Başkanı söylüyorum, eleştiri getirdim, öneri getirdim her defasında bütçeden reddedildim diyor. Sonra geliyorsunuz bizim karşımıza, sanki biz engelledik gibi sizi karşımıza çıkarıyorsunuz, en önemli gerekçe nedir? Bina yok efendim. Hakemlerin davayı görece binaları yok. Üstüste oturuyorlar diyorsunuz. Bunun sorumlusu bu halk mıdır? Bu halkın elinden çift kademeli yargı hakkını nasıl alabiliyorsunuz? Gerekçenizle söylüyorsunuz. Söylüyorsunuz, okuyacağız tekrar tekrar. Sabırla dinlemek zorundasınız. Diyorsunuz ki İskân Yasası 1990'da bitirilmesi öngörülmekteydi. Ne güzel gerekçe. Kapan kaptı, alan aldı. Haklı mı haksız mı? Hakkı çiğnenenin hakkı ne olacak? Bitmesi lâzım. Gerekçe böyle, bitmesi lâzım. Halbuki bu davalar duruyor diyor, hesap veriyorlar bize.

Peki siz süren davalardan ötürü engelleme yapacağınıza, düzeltme yapacağınıza, hakkı kaldırılıyorsunuz. Kaldır hakkını, git üst mahkemeye, bir dava görülecek ve bitirilecektir bu.

(Meclis Başkan Yardımcısı Vehbi Zeki Serter, Başkanlık Kürsüsünü en yaşlı milletvekili Mustafa Hacıahmetoğlu'na devreder.)

Nerde sizin adaletiniz? Efendin en güzel gerekçe Sayın Zaim Necatigil söylüyor. Geciken adalet adalet değildir diyor. Elbette. Geciktirmeyiniz. Bina bulunuz veriniz. Daha fazla yargıç istiyor Yüksek Mahkeme Başkanı. Veriniz. Kendinize bir yığın kadro alıyorsunuz. Gün be gün dünya kadar kadro alıyorsunuz. Niye almıyorsunuz yargıç? Niye yargı organına bina tahsis etmiyorsunuz? Yani söylenen hususlar tekniktir. Söylenen hususlar yargıyla ilgili değildir. Yargıyla ilgili olamaz. Yüksek Mahkeme Başkanı geciken adalet konusuna da yanıt verdi size. Sayın Zaim Necatigil'in sözleri üzerine cevap vermişti. Gecikmenin %95'i, %90'ı mahkemelerden ötürü değildir, taraflardan ötürüdür diyor. Bir avukat gelir erteleme ister. Obür avukat gider erteleme ister. Obürü yurt dışına gider erteleme ister. Bunu apaçık size söylediydi burda. O halde bunları yığıp da en sonunda ne güzel, mahkemeleri de kaldırınız. Bir dava vekili koyunuz oraya, eski kadılar gibi, bir de değnek eline, gelene gidene sen mi haklısın, o daha süratli neticelenecek. En güzel söz bu işte. Hallediniz bu işleri gitsin.

Yahut da Ulusal Birlik Partisinin İlçe Başkanlarına havale ediniz, onlar daha güzel temizlesin bu işi. Onlar otursunlar karar versinler.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ilgili arkadaşların görüşlerini burda dizeceğiz. Ancak Yasanın temel noktalarına önce girmek istiyorum ve yine kullandıkları bazı kişilerle basında yanlış hava da vermek istiyorlar. İstinaf hakkı kaldırılmıyor ki, böyle bir olay yok diyorlar bize. İstinaf hakkını bal gibi kaldırıyorsunuz bu konularda. Yazıyorsunuz hangi konularda, söylüyorsunuz. Yetki Yasası gereğince tek yargıçlı konuları bunun dışında tutuyorsunuz ve bunlar diyorsunuz ki üç yargıcın önüne gidecek. Görelim. Bu ülkede en çok hatalı verilen kararlar. Hak çiğneme hangi sahalarda olmakta beraber izleyelim. Bunlar tek kademeli üç yargıçla bitirilmesi istenen, geciktirilmesi istenmeyen, bina sorunu olduğu için üç yargıcı bir odaya tıkarak bunlar hakkında karar verilmesini ve size göre adaletin bu yolla tecellisini istediğiniz davalar bundan daha büyük adaletsiz karar veren mekanizmalar var mı bu ülkede? Her gün basına giren konular değil mi? Her gün mahkemelerde açılan davalar bunlar değil mi? Okuyalım. Bakanlıkların işlem ve kararları. Bakanlar oturuyor orda, karar veriyorlar, işlem yapıyorlar. Bugüne kadar bu bakanların verdiği kararların çoğunluğu mahkemeye gitmiştir, çoğunluğu. Öğretmenleri alınız. Memurları alınız.

İkincisi; yerel yönetimlerin işlem ve kararları. Zaten Toplumcu Kurtuluş Partisiyle Cumhuriyetçi Türk Partisi kendi iç sıkıntılarından ötürü size yerel yönetimleri hibe ettiler. Suçludurlar. Siz suçlusunuz demiyorum, size hibe ettiler. Bir usta bir memleket yaşıyorsunuz. Benim fikrim değildi, onların fikriydi, elimde mekanizma olsaydı her kademede muhtarlıktan belediye başkanlığına kadar o gün karşınıza çıkardım, kazanırdık, kaybederdik. Ama bir mekanizmanın işlemlerini sağlardık. Bir çok yerde de kazanırdık, bazı yerde kaybederdik, bazı yerde kazanırdık.

Ama bir mekanizma oluştururduk. Şimdi siz bir usta bir memleket yerel yönetimlere o kadar güveniniz vardır ki işlem ve kararlarını alt mahkemelerde uğraştırmıyorsunuz artık. Uç yargıç oturacak bir kararda bitirecek bu işi. Bunun istinafı yok. Buyurun kaldırdınız istinafı. Kararı veren yerel yönetim, belediye karar vermiştir. Yurttaş yalnız bir kademeye başvuruyor. İdare Mahkemesine başvuruyor. Karar karardır, bitmiştir. İşte istinafı kaldırdınız. Demagoji yapmaya gerek var mı? Bu konuda istinaf yok. Sayıyorsunuz, altı konuda istinaf yok. Kademe kademe geleceğiz.

Uç; burada galiba İskan Bakanlığı yapmamış arkadaş kalmayacak sıradan.

GÜNER GöKTUğ (Lefkoşa) (Yerinden) - Siz de yaptınız Sayın Kotak.

İSMET KOTAK (Devamla) - İftihar ederim. 82.500 göçmene dam altı verdim ve yerleştirdim. İftihar ederim bu devlette hizmet verdiğim için. Ayıp değil ki İskan Bakanlığı. Ama isterseniz bir "search" ıkarınız, bir de kağıt vereyim elinize kaç arsa aldım devletten, kaç bina aldım devletten, kaç araba aldım devletten, kaç kuruştan yaralandım onun da hesabını siz bakınız. Alnım açık yüzüm pak. İskan Bakanlığını biz böyle yaptık. Başkaları yapmadı demiyorum. Sadece açıklama yapıyorum.

(Meclis Başkan Yardımcısı Dr. Vehbi Zeki Serter Başkanlık Kürsüsünü En Yaşlı Milletvekili Mustafa Hacıahmetoğlu'ndan devralır.)

MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANI EŞBER SERAKINCI
(Yerinden) - Sayın Kotak bizi de akla biz de söz almayalım.

İSMET KOTAK (Devamla) - Şimdi efendim ben burda aklayıcı makamsam hepsinizi aklayayım. Ama ben değilim.

EŞBER SERAKINCI (Yerinden) (Devamla) - Öyle bir lâf attın ki...

İSMET KOTAK (Devamla) - Sayın Güner Gökтуğ bana bu lâfı attı, ben kendim için konuştum efendim, ben sizin için ne konuşayım. Siz kendiniz isterseniz bur avukat tutun.

EŞBER SERAKINCI (Yerinden) (Devamla) - Niye avukat tutalım...

İSMET KOTAK (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; estagfrullah.

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Mahkemeyi kübraya havale et onu.

İSMET KOTAK (Devamla) - Peki. Ben böyle çok arapçacı değilim, Türkçeçiyim ama bir şey değil kübralı olsun.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İskân, Topraklandırma ve Eşdeğer Mal Yasası uyarınca oluşturulan komisyonların işlem ve kararları. Hazreti Ömer adaleti mi vardır bunların elinde, kimi koyduysanız o komisyonlara milyarder olarak çıktı. İsterseniz örneklerini beraber tartışalım. Kurun bir Meclis komisyonu varsanız, getirin aldıkları malları o göreve gelmeden öncesi, göreve geldikten sonra Baf'ın gafgallosuna sahip olanlar Mağusanın körfezini paylaştılar.

Getiriniz listelerini beraber görelim. Karakol'da yüzlerce şehit düştü. O arsalar kime teslim edildi, görelim. Ne hakkınız vardır buna? Buna ne hakkınız vardır. Dilekçe verirken yetişemiyoruz. Haberimiz olmuyor. Mal tahsis ederken gizli tutuyorsunuz. Ben Anayasa Komisyonuna öneri yaptım. Devlet malını ilân edeceksiniz, getireceksiniz Meclise listeler halinde. Devletin malıdır. Ya Evkaf malını 10 yıldan sonra kiraya vereceğinizde Genel Kurula gelir Meclisin. 11'inci yılda kiraya bile veremezsiniz. Siz mülkiyet devrediyorsunuz. Ne hakkınız var hazine malını devretmeye? Ben Anayasa'ya önerdim. Reddettiniz. UBP oylarıyla reddedildi ve yine o günlerde transfer ettiğiniz, Meclise getirdiğiniz adamlarınız vasıtasıyla. Ne oldu? Şimdi geliyorsunuz bu yapılmış olan işlemleri de aklayacaksınız. Adaletli komisyonlarınızın kararları değişmeyecek. Girecek üç yargıçlı bir tek kademeye, o reddecek kendisini, haksızsın ve dükkân kapandı. Hz. Ömer. Ama yalnız bununla da kalmayacak. Biraz sonra onu da göreceğiz. Bundan başlayayım. Çünkü, devam ediyor ondan sonra. Soracağız ama, bunların yalnız kararları değil beyler. Çok rica ederim Ulusal Birlik Partisi milletvekilleri, elinizi vicdanınıza götürün. Adamın aldığı karar, neyse ki inanıyor komisyon falan hakkında bu kararı aldım ve icra edeceğim. İnanıyordu doğruluğuna. Biz öyle kabul edelim. Ama ihmal edeni de akliyorsunuz. 6 numaralı yetki, yukarıda söylenen organ ve kuruluşların ihmallerini de kapsıyor. Adam oturup karar vermemiştir. Benim hakkımda haksız icraat, zaman geçiyor, bekletiyor dosyayı, ihmal etmiş, ben, hakkım çiğneniyor benim. Onun o ihmalinin bedelini ben ödüyorum. İstinaf hakkım olmayan bir mekanizmaya itiyorsunuz beni. Bunu yazmasanız buraya, en azından ihmal var diye bir alt mahkemeye başvuracağım. Alt mahkeme benim davamı görecektir, eğer beğenmiyorsam üç yargıçlı mahkemeye istinaf edeceğim.

İSKÂN BAKANI HASAN YUMUK (Yerinden)- Yasalar makale şamil değildir.

İSMET KOTAK- İster makable şamil olsun, ister olmasın. Bence hak haktır. Zaten treni süratlendirmenizden anlaşılıyor nereye kadar şamil olacağını. Onu kabul ediyorum görüşünüzü. Ama, dün dündür diye bir ülkede yaşıyoruz biz. Yani, göreceğiz beraber onu Sayın Bakan. Onu anlıyorum ama bugünden sonrakilerinin ne hale geleceğini birlikte göreceğiz. Çünkü, gerekçe İskân Yasasıdır. Temel budur. Söylüyor zaten gelen yargıç da savunmasında. Siz dediniz ki, 1990'da bu iş bitsin. Bitmedi. 1991'de, 1992'de bitsin hiç değilse. Nedir bitireceğiniz? Avustralya'daki Türkün hakkını çiğnemeye hakkınız var mı sizin? Var mı bu dünyanın bir yerinde yasa? Siz yanlış olarak yasaya koyabilirsiniz. Ne hakkınız vardır? Türkiye'de, en ucra bir yerde bir zamanlar göç etmiş bir kimse veya akrabalığı dolayısıyla kendine intikal etmiş olan bir miras hakkını siz bir yasadan onun haberi olmadan, olmasına olanak olmadan kaldırma hakkınız var mı? Ya gelirsün ay sonu, ya gelmezsin. Ben bu hakkını çiğneyeceğim. Hakkınız yok. Yoktur dünyada böyle bir uygulama.

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa)(Yerinden)- 1 Mayıs 1988'e kadar.

İSMET KOTAK (Devamla)- Evet, yoktur böyle bir uygulama. Geçirilen maddenin hiçbir anlamı yoktur. Hak çiğneyemezsiniz. Osmanlı İmparatorluğu Mısır'dan çekildi, bugün halâ gidip dava açabiliyorlar. Çünkü, bulgularını, belgelerini yeni ele geçirmiş olabilir. Siz bu hakkı yıkamazsınız ki. Siz hem bunu çiğneyeceğim diyorsunuz, hem de ihmal da olduğunda, bırakın kararı, ihmal da olduğunda, ben, bu yargı yolunu tıkıyorum sana. İstinafı da kaldırıyorum diyor. Hayır, bir propaganda, bir yalan bir dolan. Bazı yazarcıklar da yazı yazıyorlar. Efendim, istinaf hakkı kalkmadı. Nerden kalkmadı? Kalktı. Siz kaldırıyorsunuz. İşte en bariz görünen noktası. İskân Komisyonu. Topladınız, Ahmet, Mehmet, Hüseyin, koydunuz oraya. Bunlar kim? Hata işlemeyen adamlar mı bunlar? Verilen bulgulara göre eğer doğru inandıkları karar da olabilir, hatalı da olabilir. Ben demiyorum, illâ, her gelen hata işlemiştir. Hayır. Doğru da iş yapmıştır. Ama hak yendiğini söylüyorsa karşı taraftaki yargı yolu açıktır. Efendim, istinaf bir hak değildir diyorlar bana, yargıdır hak olan. Böyle şey olur mu? Böyle mekanizma olur mu? Bizim Anayasamız bunu mu getirdi Allah aşkına. Dün akşam Türkiye Cumhurbaşkanı Sayın Özal'ı dinledim ve büyük üzüntü duydum. Özgürlükleri diziyor. Dolaylı söylüyorum. Şimdi biz de o noktaya mı geldik?

Baktım üç tanedir diyor. Sayacaktı, iki buçuk saydı. Kaldı orada. Ben de özgürlüklerin bu kadar geniş kitaplar halinde yazıldığını bilirdim İnsan Hakları Komisyonlarında, Evrensel Beyannameinde. Bizim Anayasamızda, Türkiye Anayasasında iki buçuk bir haktan bahsetti. Türkiye kaynıyor.

MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANI EŞBER SERAKINCI
(Yerinden) - Özet söyledi.

İSMET KOTAK (Devamla) - Herhalde işte işlerimiz hep özet, burada da özet. Yani davaların detayına girmeye lüzum yok, hep özet. Hep özet işiniz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; devam ediyorum.
İskân...

EŞBER SERAKINCI (Yerinden)(Devamla) - Esası, ruhu.

İSMET KOTAK (Devamla) - Bir zaman size de nane ruhu diyecekler ama unutmayınız. Davos ruhu gibi.

EŞBER SERAKINCI (Yerinden)(Devamla) - Vatandaşın...

İSMET KOTAK (Devamla) - Bir dakika efendim. Sayın Bakan özellikle siz de İskân Bakanlığı yaptınız, şimdi bulunduğunuz makamda da çok kritik görevdesiniz. Özellikle hakkı çiğnenen öğretmen misalini vereyim ben size. Bu öğretmen hakkını çiğneyeceksiniz ama siz bakan olarak artık bunu kaldırılıyorsunuz. Gidecek üçlü yargıya gitsin. Neden istinaf hakkı olmasın öğretmenin? Niçin? Size nerden verilmiştir bu yetki? Siz orada oturmayabilirdiniz, başka bir arkadaş oturabilirdi.

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa)(Yerinden) - Zaten çoğu company'dir onların da.

İSMET KOTAK - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dört numaralı yetki alanı Kamu Hizmeti Komisyonunun işlem ve kararları. Şimdi sayıyorum size. Bu memlekette bu makamların dışında hak çiğneyen hemen hemen yok gibi zaten. Hakkı çiğneyen bunlar. İhtilâf bunlarda zaten. Siz de bunları kapatıyorsunuz ne güllük gülüstanlık. Ama ne ideal ki kurduğunuz Hukuk ve Siyasi İşler Komisyonunda bunu savunan arkadaşlar çok talihsiz arkadaşlardır ve kendi açılarından da, gelecek açısından da kendilerine verilecek olan notlar talihsiz notlar olacaktır. Ben daha ters bekliyordum. Bizimle beraber bu mücadeleyi verip bu yargı yolunu açacaklarına inanıyordum. En azından bunu erteleyip, kamuoyunun tartışmasına, televizyonda, radyoda, meydanda tartışılmasına, Türkiye'den uzmanlar getirilsin, geriye kalan ülkelerden uzmanlar getirilerek tartışılsın bekliyordum. Hayır. Aceleleri var arkadaşların. Sayın Komisyon Başkanı eski Başsavcımız ivedilik de öneriyor. Bir an önce getirin. Çünkü bir makamdan emir-kumanda geldi herhalde. Bitirin canım bu iskân işini başımız ağrıyor. Kimin için bitireceksiniz? Malları kapanlar için mi, hakları yenenler için mi? Mesele buradadır. Şimdi Kamu Hizmeti Komisyonunda işlem ve kararların ihmalleri de. Beş numara hiç bence bunun içerisine girebilecek yani tek yapacağınız bir tek şey motorlu araçlarmış, isin, hiç gereği yok artık. Atı alan Üsküdarı geçti. Memleket otobüs doldu. Siz halâ partizan amaçlarla yol izni vermektесiniz o gün ona. Buna gerek kalmadı. Eskidendi o masal, köyde aracı yoktu da teşvik edecektiniz sermayesini koysun adam batmasın diye. Şimdi araç doldu memleket zaten, buna gerek kalmadı. Hani liberaldiniz? Açın kapıyı, alsın arabayı isteyen gitsin yatırsın bedelini yolcu taşıyacaksa taşıсын görelim. Ama kendini bir de eğitim bütçesinden finanse edeceksiniz partililerinizi.

Bilmem başka bütçeden finanse edecekseniz normaldir bu. Seçim zamanında lâzımdır bu adamlar. Nihayet meydanlara arabala ile adam taşıyacak sizlere, onun için onu da koyacaksınız ve sonuçta cetveli bağlıyorsunuz, ihmalleri az önce söyledim bu Yasanın tanımı açısından. Şimdi Anayasaya aykırı bir düzenlemedir bu. Bunu Sayın Osman Örek, Sayın Yüksek Mahkeme Başkanı Şakir İlkay apaçık size söylediler. Tutanaklar buradadır. Okuyacağız. Geriye kalanlar savunması bunu kapsamaz, yanlıştır. Tam tersine bu daraltılmalıydı, verilen misal gayet basittir. Alalım normal Mühendisler Birliğini. Meslek teşekkülüdür yasa gereğince, Anayasa gereğince kurulan ve yasa ile kurulan kuruluştur. Neden? Kamuya hitap etmektedir. Orada da bir disiplin mekanizması vardır. Haksızlığa uğramıştır. Kaydında, yetkisinde başvuruyor, orada bir mekanizma çalışıyor. O mekanizma çalıştığı için bunu doğrudan doğruya idari olarak götürebilirsiniz üç yargıçlığının önüne, bir ilerleme var orada ama geriye kalan konularda nerde ilerleme var. Bakan oturup karar vermiş. Nitekim biz o kadar haklıyız ki bu görüşlerimizde Bakanlar Kurulunun kararları da vardır bunun içinde ve Sayın Zaim Necatigil'in söylediği kendi de kabul etti ondan sonra o mahzurları ve Bakanlar Kurulunun kararlarını son toplantıda çıkardılar oybirliğiyle. Halbuki daha önce Meclise hazırlayıp sevkettiler, o gün burada görüşürselerdi Bakanlar Kurulunun kararlarını da geçecekti sevkettiler Genel Kurula. Bizim karşı çıkmamız ve UBP Grubunun anlayış göstermesi ile Komisyona yeniden geri gönderildi. Neden?

Çünkü, Baro Başkanını dinlemediler. Geriye kalanı çağırıp dinlemediler. Derhal Meclise sevkettiler. Eğer o gün geçeydi, Bakanlar Kurulunun kararları da girecek miydi girmeyecek miydi Sayın Komisyon Başkanı? Girecekti. İmzaladınız verdiniz. O mu doğrudur, bu mu doğrudur? İşte hata. Biraz daha beklerseniz bazı maddeleri daha çıkaracaksınız. Bekleyiniz. Bu Meclis sizi engellemelidir. Ulusal Birlik Partili milletvekilleri de engellemelidir. Yanlıştınız. Yanlış olduğunuz meydanda. Evvelâ bu listeyi Bakanlar Kurulunun kararlarını da aldınız. Sonra o doğrudur diye sevkettiniz Genel Kurula. Tehir edecek, tepkilere karşı incelediniz mi ne yaptınız, gerekçenizi kendiniz koydunuz, geri çektiniz. Öyleyse biraz daha incelerseniz zannederim bu liste daha da daralacaktır. O zaman beraber oy verebileceğiz. Çünkü, önemsiz konuları getirmeniz, yani, yahut da altta elenmiş konuların üç yargıçlıya gitmesi sözkonusudur. Anayasa böyle söylüyor. Ancak diye şart bendinde getirdiği budur. Sayın Şakir İlkay, Sayın Örek bunu söylüyor.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Zaim Necatigil, yine tutanaklara bakarsak, bir maddenin daha çıkabileceğini fikir olarak orda söylemiştir. Hangisidir? "Benim şahsi görüşüm, izin makamları da çıkabilir" diyor. O da çıkabilir. Ama çıkarmadılar. O da var bunun içinde. Bana göre, tek kalacak belki en luzumsuz izin makamıdır. Ama o, o da çıkabilir diyor. Yani, şimdi, biraz zahmet edilse demek, o da çıkacaktır bunun içerisinde. Öyleyse hangisi doğrudur?

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Şimdi Sayın Kotak, o çıksın bu çıksın mıdır görüşünüz? Yoksa, istinaf hakkının elinden alınması mıdır görüşünüz?

İSMET KOTAK (Devamla)- Efendim, şimdi Anayasa böyle bir düzenlemeyi dar anlamda onaylamaktadır. 143'üncü maddenin (4)'üncü fıkrasının "Ancak"ını okursanız ...

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden)(Devamla)- Evet okudum.

İSMET KOTAK (Devamla)- Bir liste yapın diyor. Sayın Örek'inkini okuyunca şimdi daha da ayan meyan meydana çıkacak. Bu liste çerçevesinde üç yargıca gidebilirsiniz. Dolayısıyla tek yargıca gideceğiniz haller, hak yeyici haller olmayacaktır

diyor. Şimdi beyler, Sayın Yüksek Mahkeme Başkanını komisyona davet ettik ve Yüksek Adliye Kurulunun bir raporu gelmişti. Ona paralel olarak kendi görüşlerini almak istedik ve savunmalarını getirdik. Bunun içerisinde, Sayın Şakir İlkay, Sayın Güner Göktaş, burda değil ama hoparlörden işitir eminim, kendi cümleleridir konu ve diyor ki, "Yüksek Adliye Kuruluna sunuldu ve bir ret oyuna karşılık yedi oyla beraber koyduk. Ben maalesef bunu benimsemedim. Karşı görüş belirttim". Biraz sonraki öbüründe göreceksiniz, "Karşı oy kullandım" ifadelerini de apaçık, gizlemeden söylüyor.

Şimdi, orda diyor arkadaşların gerekçe olarak gösterdikleri şunlardır: Zaman kaybı, masraflı oluyor ve salon yetersizliği. Bu bir adaletin tecellisi için, bir devlette gerekçe olabilir mi? Üç tane gerekçeniz var. Zaman kaybı, masraf ve salon yetersizliği. Burda bir hak çiğneniyor. Böyle bir gerekçe yok. Yani, böyle bir inceleme yok. Arkamızdan atlı koşturuyor. Hak çiğneniyor, kimse aldırıyor ama, zaman kaybı, masraf, salon yetersizliği, tabii daha sonra birileri de yargıç yetersizliği deyince Şakir İlkay diyor ki daha fazla kadro verin.

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa)(Yerinden)- O beylif de isterdi eskiden.

İSMET KOTAK (Devamla)- Olabilir. Yani, bunların yargıyla direkt ilgisi yoktur. Yargıyla direkt ilgi, iyi bir incelemeyi ve ortaya konacak sonucu zorlar. Böyle bir olay yok. Salon yetersizliğidir, zaman kaybıdır, Zaim Necatigil de öyle söylüyor zaten. Efendim, geciken adalet. Ama, adaleti geciktiren nedenler üzerinde durup da onu ortadan kaldıracağınıza, adaletin tecellisine etki edecek mekanizmayı ortadan kaldırıyorsunuz. Yarın, öbür gün bunu daha basitleştirebilirsiniz. Yarın öbür gün bizim karşımıza dersiniz ki, nedir bu Meclis? Upuzun konuşmalar. Zaten 34'ü aldık. Çantada keklik, 12 tane daha ufukta belirdi. Yasayla üzerlerine gideceğiz. 4 tane adam bunun içerisinde oturur, ne gerek var? Daha iyi bu işi Bakanlar Kurulunda bağlayalım. İşte Bakanlar Kurulu en iyisini bilir. Bir de hurafelerin karıştığı kısımlar vardır. Bakanlar Kurulunda oturursunuz, yasaları da yaparsınız, yaptım dersiniz.

Resmi Gazete'de yayınladılar dersiniz. Üç defa Türkiye'de yaşandı bunlar. 1960'da, 1970'de, 1980'de, siz de onu yaparsınız olur biter. Çünkü kendinize o kadar güveniyorsunuz zaten İktüzük var, İktüzüğün her maddesi her dakika burada ihlâl edilmektedir. Oturup beraber İktüzük yapamıyoruz. Beğenmiyorsanız İktüzük yapalım, değiştirelim. Neden her gelen yasada bunu ivedilik deyip darmadağın ediyorsunuz? O zaman anlamı kalmaz. Hayır. O halde gün gele sizin bizim karşımıza veya halkın karşısına Meclisi kaldırmakla da çıkabilirsiniz. Bu kadar ileri götürüyorum bu iddiamı çünkü hava o, zaman kaybı, masraf, salon yetersizliği. Adaleti kaldır. Gerekçeleri bunlardır diyor Sayın...

ÇALIŞMA VE SAĞLIK BAKANI ERTUĞRUL HASİPOĞLU (Yerinden)-
Daha iyi.

İSMET KOTAK (Devamla) - Evet Hasipoğlu da daha iyi diyor. Doğrudur. Biz Hasipoğlu'nu zaten yeni yeni değil, eskiden beri tanıyoruz. Yani süper bakan olarak bu kısa yolları deniyor, soruyoruz Bütçe Komisyonunda bazı ilkeler koyuyor ortaya, bunlar yapılacak, ondan sonra gelen bakanlara soruyorsunuz, böyle bir karar yok Bakanlar Kurulunda, öyle bir politika yok. Ama Sayın Bakan kıdem tazminatı kalkacak diyor bir bakan meselâ, onu ona soruyoruz, o diyor ki böyle birşey yok. Eğer böyle bir ortam içerisindeyseniz...

ERTUĞRUL HASİPOĞLU (Yerinden)(Devamla) - Nereden çıkarıyorsunuz?

İSMET KOTAK - Bilmiyorum, Sayın Ticaret ve Sanayi Bakanına sorduk, siz Çalışma Bakanıydınız...

ERTUĞRUL HASİPOĞLU (Yerinden)(Devamla) - Evet.

İSMET KOTAK (Devamla) - Siz onun tam karşısında fikir beyan ettiniz. Tutanaklar var Bütçe Komisyonunun.

ERTUĞRUL HASİPOĞLU - Kıdem tazminatı kalktı mı şimdi?

İSMET KOTAK (Devamla) - Siz arkadaşınıza izah edin, ne bileyim ben. Bana mı sorarsınız?

ERTUĞRUL HASİPOĞLU (Yerinden)(Devamla) - Şimdi ne ise odur.

İSMET KOTAK (Devamla) - Sayın arkadaşınıza söyleyin. Sanayi Holdingi kaldırdı, adam verdi beyanatını ne yapacağını kendi bilir, siz de bilirsiniz.

ERTUĞRUL HASİPOĞLU (Yerinden)(Devamla) - Sanayi Holdingte sendika...

İSMET KOTAK (Devamla) - Yalnız Meclisi kaldırmanız noktasına geldiğinde herhalde siz oy verebileceksiniz çünkü siz de yenilerdensiniz. Haklısınız, her yeni gelen böyle dağları deviririm, memleketi ben yönetirim sanır ama biraz sonra ayakları suya erer.

ERTUĞRUL HASİPOĞLU (Yerinden)(Devamla) - Siz de geldiydiniz zamanında, siz dağları devirdiydiniz.

İSMET KOTAK (Devamla) - Ben dağları devirmedim, Meclise saygı gösterdim, her zaman da demokrasinin savunucusuyum. Az önce siz söylediniz ona da gerek yok dediniz onun için cevap veriyorum size. Ben Meclisin gereksizliğine asla inanmayan bir adamım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; diyor ki Sayın Yüksek Mahkeme Başkanı Şakir İlkay; "Bu şekilde her başvuru nihai olarak neticelendirilecek ve istinaf edilemeyecek." "İstinaf edilemeyecek", söylüyor işte. İstinaf lâfını Sayın Yüksek Mahkeme Başkanı da kullanıyor. "Bazı başvurular

vardır ki, benim kanaatime göre bunların bir yargıç tarafından görülmesi ve ondan sonra istinaf süzgecinden geçirilmesi adaletin tecellisi bakımından gereklidir."

Sayın milletvekilleri; Sayın Adaoğlu merak etmişti bunları, Sayın Yüksek Mahkeme Başkanı izah ediyor. "Bazı başvurular vardır ki, benim kanaatime göre bunların bir yargıç tarafından görülmesi ve ondan sonra istinaf süzgecinden geçirilmesi adaletin tecellisi bakımından gereklidir."

Siz yaptığınız liste ile esas konuları ortadan kaldırıyorsunuz, adaletin tecellisine engel oluyorsunuz. Gerekçeniz de; salon yetersizliği, masraf ve zaman kaybı. "Anayasa hazırlanır başvuruların genelde tek yargıç tarafından görülmesi" Sayın Yüksek Mahkeme Başkanı tarih ediyor size Anayasanın maddesini. "Anayasa hazırlanır başvuruların genelde tek yargıç tarafından görülmesi ve istinafen üç yargıçlı bir mahkemeye gitmesi amaçlanmıştır. Hakikaten de gerek Anayasa Tasarısı, gerekse Anayasanın son metni incelendiğinde Kurucu Meclisin amacı ilk bir tek yargıç tarafından yürütülmesi idi. Çok önemli bir konu giderse oraya ya hakkını kaybeder veya kazanır." Birinci kademedir. "Tabii bütün idari konularda demiyorum. Türkiye'de eskiden sadece Sayıştay vardı. Ancak orada da yerel idari mahkeme konmuş ve bu şekilde süzgeçten geçme yoluna başlanmıştır." Her yerde Anavatan Türkiye'yi izlersiniz de, Anavatan Türkiye şimdi izlenemeyecek noktaya mı geldi? Buyurunuz, izleyiniz.

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa)(Yerinden) - Ayırmadınız Anayasada zaten Yargıtay, Sayıştay, Danıştay. Yedi kişiye emanet ettiniz.

İSMET KOTAK (Devamla) - Onu sizin arkadaşlarınıza sorun.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden)(Devamla) - Bilmiyorum. Bütün davayı onlara emanet ettiniz.

İSMET KOTAK - Ben öyle demedim. Ben önerilerimi Anayasa Komisyon tutanaklarını alınız, bakınız, ben aynı yargıcın Anayasa Mahkemesinde veya idare veya diğerine oturmasına bile karşıyım. Ayrılması gerekirdi.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden)(Devamla) - Tabii ondan çıkar idare Mahkemesine, ondan çıkar Yüksek Mahkemeye.

İSMET KOTAK (Devamla) - Yok ki Seçim Kurulu Başkanı ve üyeleri otururlar seçim yönetirler, ondan sonra itiraz edersiniz ve giderler Anayasa Mahkemesi olarak da karşınıza otururlar. Bu mümkün mü? Dünyanın neresinde görülmüştür?

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Aynı şahıslar.

İSMET KOTAK (Devamla)- Aynı şahıslar.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öyleyse adalet...

GÜNAY CAYMAZ (Lefkoşa)(Yerinden)- Mülkün temelidir.

İSMET KOTAK (Devamla)- Evet, ilgili Adli Kuruldan gelen gerekçe şöyledir: Tekrar dikkatinizi çekmek isterim. Oturup görüştüler ve gerekçe hazırladılar.

" 1. Anayasanın 143 (5) maddesi uyarınca, her adli yılın başlangıcından önce Yüksek Mahkeme yargıçları arasından belirlenen 4 yargıç Yüksek İdare Mahkemesinde görev yapmaktadır." 1 tanımlıyor, onun için bunu okuma gereğini duyuyorum.

"2. Anayasanın 143 (4) maddesinin öngördüğü bir yasa hazırlanarak", yani bu yasa, "bazı hallerde", bazı hallerde, bazı hal istisna halidir. Temel ilke koymuyor. Bazı hallerde. "Belirli başvuruların tek yargıç yerine 3 yargıçtan oluşan Yüksek İdare Mahkemesi tarafından doğrudan doğruya incelenip, karara bağlanması yasalaşmadığı için halen bütün başvurular tek yargıç tarafından görülüp karara bağlanmaktadır." Anayasanın emrettiğini söyler ve devam eder.

"3. Mevcut mahkeme binalarının yetersizliğine ilişkin", yine geldik mahkeme binasına. "Gerek Yüksek Adliye Kurulu, gerekse Yüksek Mahkemenin bugüne dek hükümete yaptıkları sözlü ve yazılı görüşleri sonuçsuz kalmış olup Yüksek İdare Mahkemesinde görev yapan 4 yargıcın kullanabileceği tek bir mahkeme salonu mevcut olup, bu salon yargıçlara sırayla kullanılmaktadır ve bu da davaların sonuçlandırılmasının gecikmesine neden olmaktadır." Neden burda, gecikme nedeni? Verin makamlarınızdan birkaç oda. Sayın Atakol'a hitap ettik, kayboldu burdan. Kendi binası gayet enteresan bir binadır. Başbakanlığa geçsin ...

GÜNAY CAYMAZ (Lefkoşa)(Yerinden)- Güzel binadır.

İSMET KOTAK (Devamla)- O da kullansın beraber. Çok güzel ve adliye sarayı olabilecek, iftihar edilebilecek binadır. İşte adliye sarayı size. Parasız, pulsuz, ilâve yatırıma gerek yok. Sayın Nazif Borman'ın başını ağrıtmayın. İşte bina orda. Madem ki gerekçe budur, adalet için böyle bir gerekçe gülünçtür arkadaşlar. Gülünçtür. Mevcut mahkeme salonu yok diyor size ve Bakanlar Kurluna, ben hükümete söyledim diyor defalarca. Beleşe bulunuz binayı. Çıkınız, Meclis Hukuk Komisyonu gelsin biz gidip araştırma yapalım. Tavsiyelerde bulunalım. Eminim birkaç bakan bu fedakârlığı yapar. Sayın Atakol başta olmak üzere.

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden)- Kıbrıs davasını kim çözecek sonra?

İSMET KOTAK (Devamla)- Kıbrıs davasını Başbakanlıkta çözsünler efendim, beraber, bina müsaittir.

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Kıbrıs meselesi ne olacak?

İSMET KOTAK (Devamla)- "4. Tek yargıç tarafından dinlenen başvurularda genellikle istinaf yapılmakta ve bu da Yüksek Mahkemenin yoğun olan işlerinin çoğalmasına ve ilâveten davaların sonuçlandırılmasının gecikmesine neden olmaktadır." Bakınız, yurttaş bu hakkı ne kadat titiz kullanmaktadır. Benim, bugünkü mekanizma içinde bile benim diyor hakkım yendi. Nerde yendi? Amme Hizmeti Komisyonunda. Bakanlar Kurulunda, bakanlar yedi. İskân komisyonları. Nereye başvuruyor? İlk mahkemeye. Bir defa, kademelerde eminim bakanlığa başvurmuştur, komisyonlara başvurmuştur, hakkı çiğnenmiştir, bakana başvurmuştur, düzelmemiştir. Gidip alt mahkemeye başvuruyor ve alt mahkemede de hakkını aradığında tatmin olmadığı için, üst mahkemeye başvuruyor. Başvurmuyor diye bir mekanizma yok arkadaşlar. Siz ise ne diyorsunuz? Bu yurttaşın seçtiği sizler bu salona geldiniz ve size oy veren yurttaşa diyorsunuz ki, alt mahkemeye başvurma hakkını kaldırıyorum, tepeye çık. Bir defa daha görülecek ve atılacak, bitirip gidecek. Vatandaşöyle bir noktada değildir ki. Yani, sizin söylediğiniz eğilim yok bu ülkede. Bu ülkede hak arıyor yurttaş. Sen diyorsun ki hayır, ben Meclise geldim. Beni seçen bu yurttaşın bu hakkını kaldıracağım. İşlerinin çoğalmasına neden oluyormuş vatandaş.

yetersiz olduğu, yetkiyi geriye al. Masraflı olduğu, yetkiyi geriye al. Nerede adalet? O halde geciken adaletten bahsedenler bize, bu adaletin adalet olduğunu söyleyebilirler mi? Bu düpedüz adaletsizliktir. Kendi gerekçelerini söylüyorum.

"5) Tek yargıç tarafından dinlenen başvurularda verilen kararlardan istinaf edilmesi, gecikmeler yanında dava masraflarının da artmasına neden olmaktadır. Bu da, bunu okuyorum, Sayın Yüksek mahkeme Başkanı açıklamıştır, bu da gerekçelerindedir, aslıdır. Bu tür masraflar artıyor. Bu memlekette masrafların nasıl arttığını bilmeyen mi var? Bir avukat erteler, sonra öbürü erteler. Bunun yolunu bulunuz. Adalet pahalı ise bunun sorumluluğu hükümetlere, Meclislere düşer masraflı ise. Bunun yolu masraflıdır diye elini kolunu kesmek değil, hakkını vermemek değil, salon yoktur diye hakkını vermemek değil, buna gerekçe. Bu gerekçe altına sığınır ve bu Yasayı geçirirseniz töhmeti sizin omuzunuzdadır arkadaşlar. Hiç kimse kurtulmasın bu Yasaya evet diyenler. Hak çiğniyorsunuz. Gidip de yurttaşa diyemezsiniz e, ne yapalım salon yokt. Vereydiniz diyecek size, yargıç yoksa, yargıç tayin edeydiniz. Bir yığın yere her gün elinizde listecikler onu bunu tayin ettirirsiniz de. Tayin ettiriniz, yetiştiriniz. İşlar çoğalmış, yoğunlaştı, biz de hakkınızı elinizden aldık. Bu olabilecek, söylenebilecek en kabul edilmez nedendir herhalde.

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa)(Yerinden) - Şahadetleri daha iyi dinlerlermiş üçlü olduğunda.

İSMET KOTAK (Devamla) - "6) Yukarıda belirtilen nedenlerle Tasarıya ekli cetvelde belirlenen organ ve kuruluşların ihmal..."-bakınız en önemli bu. Birinci yazıyorlar bunu.- "İşlem ve kararlarına karşı yapılacak başvuruların üç yargıçtan oluşan Yüksek idare Mahkemesi tarafından doğrudan doğruya incelenip karara bağlanması uygun görülmüştür."

İşte aramızdaki fark buradadır. Eklenen cetvel bu ülkede en çok hata yapılan, haksızlık yapılan organları içermektedir. Bunların kararlarını aklamıyorsunuz, ihmallerini de aklıyorsunuz. İhmalin de sorumlusu vatandaşdır diyorsunuz.

Sayın Güner Gökтуğ'un dikkatine sunayım. Tutanakların İG 3'üncü sayfasında Şakir İlkay konuşuyor."Şimdi birşeyi daha dikkatinize getirmek istiyorum. Göreceğiniz gibi bir tek karşı oy vardır. O hayır oyunu ben verdim." Herhalde ya Sayın Güner Gökтуğ bunu anlamak istemiyor, yahut ben okuduğumu anlamıyorum, anlamadım. Neresi çekimser bunun? Hayır oyu kullandım diyor. Onun için Sayın Güner Gökтуğ'a yakışan, bu kürsüden gelir Şakir İlkay'ın oy doğrultusunu kendi düzeltir. Bu olamaz başka türlü çünkü adam ret oyu kullandı.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden)(Devamla) - Erginel nasıl yapmıştı da konuşmaları hep ret?

İSMET KOTAK (Devamla) - Erginel'e sorun efendim.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden)(Devamla) - Sormadınız mıydı?

İSMET KOTAK (Devamla) - Efendim, devam ediyor gidiyor. Ben Şakir İlkay'ın daha fazla konularını detaya girmek istemem ancak bunun içerisinde iskânın girdiğini ve mahzurlar taşıdığını kendisi uzun uzun anlatmıştır. Yani İG 4 numaralı tutanakta; "Ben her Meclise geldiğimde -yani Bütçe Komisyonuna geldiğinde- hakimleri artırınız derim" diyor ve peki diyor, bunun da cevabını yine kendisi veriyor. "Peki nereye oturtacağız?" Gene eleştirisini getiriyor.

Arkadaşlar; Şakir İlkay'ın bir bölümünü doğrudan okumak istiyorum.

"Ben burada biraz daha farklı düşünüyorum" diyor. Yani hazırlanan o cetvel olayına temas ederek, "ben önemine göre iki süzgeçten geçmesini isterim. Meselâ İdari Mahkeme yıllık izin kaybı oldu, ertesi sene alması lâzım. Mesela onlar üç kişilik mahkemeye gidebilir. Ama başka bir konuda Bakanlar Kurulunun verdiği önemli bir karar da istinaf süzgecinden geçmesi gerekmektedir, sonra" diyor, "arkadaşlar daha sonra ilân ettiğiniz 41/77 sayılı Yasada" yani İskân Yasasında, değil mi Sayın Adaoğlu?

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden)(Devamla) - Evet. Onu değiştirin yalnız okunursa bitmez.

İSMET KOTAK (Devamla) - Evet tabii.

"41/77 sayılı Yasada, bir insana büyük bir mal verirsiniz, öteki çıkar, haklı mı haksız mı? Malı önemlidir o kişi için. Niçin o istinaf süzgecinden geçmesin? Doğrudur arkadaşların görüşleri. ancak, doğru olmasına rağmen, istinaf süzgecinin kalkmaması görüşümdedir. Disiplin işlemleri doğrudan istinaf süzgecinden geçebilir. Her konu önemlidir ama o kadar önemli değil."

Ayırımı yapıyor size. Ama siz ısrarla bu Komisyon bir defa öyle, bir defa böyle bazı noktalar ama önemli konu sayılan iskân konusunda özen gösteriyorsunuz bunun kapsamına almak için.

İSMET KOTAK - Özen gösteriyorsunuz. Çünkü kapan kaptı, alan aldı ve değişme niyetiniz görülmüyor. Benim gördüğüm. Diyor ki Sayın Şakir İlkay; ben diyor "Sayın Zaim Necatigil'den farklı düşünüyorum." Bu diyor "yapılan tamzim değişik şekilde yapılmalıdır. ve kararın önemine göre istinafa gitmesi düşünülmelidir."

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa) (Yerinden)- Olayların, konuların, olguların önemi.

İSMET KOTAK - Başkan diyor ki şimdi kararın önemine göre daha değişik bir şey yapılması lazımdır. Sayın Şakir İlkay; "o zaman haksızlık olur. İlk mahkemeye gidecek sonra üst mahkemeye gidecek, öteki taraftan kaderi ile ilgili bir karar doğrudan gidecek. Siz dediniz ki daha emin bir şekilde düzenlensin ve istinaf mahkemesi onun üzerinde bir karara varırsa daha iyi olur. Dünyanın her yerinde bu istinaf mahkemeleri vardır. İstinaf olmayan yerde haksızlıklara olur." Bu Yüksek Mahkeme Başkanı Sayın Şakir İlkay'ın bu yapacağınız düzenleme karşısındaki net görüşüdür arkadaşlar. Başka kimden uzmanlık başvurusu yapacaksınız? Bugün Yüksek Mahkemenin başındaki zat, tarafsız organın başındaki zat size apaçık, net haksızlığa meydan vereceğiniz uyarısını yapıyor Sayın ulusal Birlik Partisi üyeleri.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Titre de kendine gel.

İSMET KOTAK (Devamla) - Gecikme konusuna Sayın Ayhan Halit; "Sayın Başkan" diyor "gecikme azami ne kadar sürebiliyor? Yani 3, 4 sene uzayan davalar var mı?" Şakir İlkay; "Maalesef var. Çoğu kez gecikmeler mahkemelerden değil, direkt mahkemelerde de olur. Fakat çoğu kez taraflarda olur. Gelir güya dışarı gidecek, yurt dışına. Yalvarır uzatır. Bazan da Yasaların verdiği fırsatlarda uzatılır. Ama her gecikme muhakkak taraflara ve mahkemeye bağlıdır diyemezsiniz." Birkaç kez bana soruldu filan mesele niçin gecikti diye. Aldım baktım Cumhurbaşkanına müracaat etti. Aldım dosyayı baktım. O itirazı yapan taraf yalvardı yakardı, ille erteleme isterler. Avukatı söylemez diyor taraflara. İşte efendim burada..0 da kalktı şikayet etti, mahkeme davasını görmedi

erteledi. Kıyameller koptu mahkemenin içerisinde, ertelemeyen şikayet etti. Bazan bana da gelir. Yani çoğu kez oluyor bunlar. Yahut hakikaten ertelenmesi gerekir. Müşteri anlamaz onu. Veya bir evrak eksikliği var veya dosya tamamlanmadı, onu anlamaz ve gelir şikayet eder. Fakat mahkemeden de olur. Ya çok dava vardır önünde." Bu bölümde de gecikme ve ertelemelerle ilgili değerlendirmesidir Sayın Şakir İlkayın.

Değerli arkadaşlar; şimdi de bazı insanlar boş anlarında hatalarını itiraf ederler. Komisyon Başkanımız Sayın Zaim Necatigil'in bir konuşmasının bölümünü okumak istiyorum ki daha netleşsin kafadaki düşünceler. Sayın Başkan şöyle konuştu."Bu istinaf konusundaki söyledikleriniz idealdir" diyor Yüksek Mahkeme Başkanımı . İdealmiş. Yüksek İdare Mahkeme Başkanı deneyimlerini konuşturuyor.Sayın Zaim Necatigil herhalde o da deneyimlerini konuşturuyor o da idealdir diyor. Fakat öyle bir durum var ki Yüksek İdare Mahkemesi davalarında yapılan istinaflar çok masraflıdır. Gene geldik masrafa. Sayın Zaim Necatigil'in gerekçesi adalet değil, yargının temeli değil. Masraftır,salondur, yetersizliktir. Bunlar tamamen teknik konulardır. Tamamlayınız, iktidarsınız. Bir trilyonu aşan bütçeniz vardır. Yapınız ne yapıyorsunuz? Çok masraflıdır. Diğer yönden gene onu görüyoruz ki yine istinafları bu genel çerçevede içerisinde böyle habire alma eyilimi de var. Yüksek Mahkemenin o söylediğimiz ideal, yani istinafa gittiğinizde daha iyidir, yani doğrudan istinaf istiyorsunuz siz de. Yani üst mahkemeye demek istiyorsunuz herhalde. Affedersiniz tek mahkemeye tekdüze burda. Çünkü pratikte insana kuşku yaratır. Bazen hakikaten fuzulibir istinaf olabilir. Bazan da öyle davalar olur hakikaten o kadar iyi hazırlanmış noktalar ileri sürülür iyi bir istinafta bakarsınız ki verilen kararlar yapılan o iddialar hep bir tarafa itilmiş,hiçbiri dikkate alınmamıştır. Yani bir de pratik olduğu izlenimi vardır. Bu da sizin savunmanız.

Bu da mahkemenin içerisine ilişkin görüşünüzdür. Ki Yüksek İdare Mahkemesinde üç yargıcın bütün bunları bir kenara itip karar verdiğini de söyleyebiliyorsunuz. E, daha alt mahkeme inceledi, didikledi, meseleleri ortaya çıkardı da elinin tersi ile attı. Ya, kendi önüne gelecek onlar da doğrudan doğruya ne yapacaktır? Efendim, Sayın İlkay Şakir'le ilgili bölümü bu şekilde tamamlamış olduk. Şimdi gerek Salih Dayıoğlu, gerekse Sayın Erginel'in komisyonda söyledikleri bölümlere gelmiş oluyoruz. Başkan izah etti. 7 evet, 1 hayır çıktığını da teyit ediyor, 3 de çekimser veya boş çıktı diyor ve özetliyor Yüksek Mahkeme başkanı Şakir İlkay'ın sözlerini ve diyor ki; "Şakir Bey de bize vurguladı Yasa Tasarısının yapılması gereğini." Ben Yasanın yapılması gereğine karşı olduğumu söylemedim. Anayasanın kuralıdır yapacaksınız. Ama ne demiş Şakir Bey? Yalnız Yasaya ekli cetvel konusunda sizin yorumunuz tereddütleri var. Tereddüt değil, karşı görüşü var. Oy kullandı. Tereddüt değil. Tam karşı görüş. Şakir Beyin görüşüne göre istinaf daha fazla güvence sağlayan bir sistemdir, kaldırmayın diyor Yüksek Mahkeme Başkanı bunu. Deneyimine karşı ve siz bunu özetliyorsunuz ve diyorsunuz ki burada, onun görüşü burada cetvelde, hiyerarşide yönetsel organlara değil, dava konularına ağırlık vermemiz lazım. Yani en önemli konular hangileri ise onlar iki dereceli istinaflı olsun, daha az önemli olanlar tek dereceli mahkemelerde ele alınsın. Üç hakimli mahkemeler sonuçlandırıp karara bağlanmış olsun görüşü var. İşte Anayasa budur. Anayasa bunu emrediyor size. Anayasa yasa yapmayın demedi. Ama önemi, vazgeçilmezliği olan konuları iki kademeye alınız, o iki kademe hallediniz bunu diyor. Siz ters yapıyorsunuz ve bu makamların ihmallerini de akliyorsunuz, tekrar söylüyorum ve bunu tek mahkeme ile bağlayacaksınız. Bunun içerisinde gayet net olarak iskan konuları da vardır. Sayın yargıç salih Dayıoğlu da görüşlerini koydu. Burada hak yemek arzusunda değilim. Görüş tutanaklarda vardır. Bir bölümünü okuyorum:

O da gerekçelerinden bir tanesini kendi söylüyor "Bir de gözden uzak tutulmaması gereken şu husus vardır. Özellikle eşdeğer mal konusunda Anayasamız belirli bir süre tanımıştır. Yani içinde olduğumuz yılda eşdeğerin bitirilmesi öngörülüyordu 1990'da. Tabii bitirilmesi sözkonusu değil. Ama en azından çaba gösterilmesi lazımdır. 1990'da bitirilmezse 1991'de, 1993'te bitirilmesine çaba gösterilmesi lazımdır. Şimdiki sistemle, yani bu yargı sistemi ile ve daha önce size verdiğim zamanlamayı da dikkate aldığınızda 1993, 1994, 1995'e kadar bitirileceğine ben ciddi şüphe ile bakıyorum." Evvela demek ki iskan konusunun bitirilmesi telaşı var. Açıkça itiraf var burada. zaten gerekçeler öyle. Söyleyenler de bunu saklamıyorlar söylüyorlar ve diğer nedenler. Ama iskan da önemli, vazgeçilmiyor maddelerin içerisinden. 1991'de en nihayet bitirecek. Nedir, arkanızdan kim koşuyor, kimin hakkını yiyeceksiniz? Size oy veren yurttaşın hakkını yiyeceksiniz. Dolayısıyla bunun, yargının bu mekanizması için gerekçe yapılması kadar ayıp bir olay olamaz. Hatalı-sınız. Gerekçeniz bu olamaz. Ben, İskan Yasasının emrettiğini bitireceğim, elimi yıkayacağım. Ama vatandaşın hakkını yemişim, hiç önemli değil. Hiç önemli değil. Bitirmiş addedeceksiniz. Bu dünyada görüşmemiş bir yargı anlayışıdır, adalet anlayışıdır ve bunu süratle adalet getirecekmiş. Benim bildiğim trafikte bile ters konuşulmaktadır. Bu kadar süratli giderseniz bir yere toslayacaksınız.

Evet sürat gecikiyor adalette. Ama işte limitlerini de dikkate almak gerekir. Siz önünü de açtınız. Ve yine Sayın Yargıç devam ediyor. "Diğer bir konu da gerekçe daha ziyade 1'inci konu içiçerisinde mütalaa edilebilir". Yani öncelikli neden budur diyor. Sonra "biraz da tali konuda olabilir" diyor. "Ancak bunu söylemekte yarar görürüm. Defakto durum bugün şudur ki Yüksek İdare Mahkemesinde görev yapan 4 yargıç arkadaşına sadece bir mahkeme salonu tahsis edilmektedir." Ey bakanlar; buyurun bir tek salon tahsis edilir diyor. Ama bana laf yetiştirmekle meşgulsunuz. Bana zaman harcamayınız, zaten benim dinleyeniniz az, bana harcamayınız. Gidin, yargıç diyor diyor oturacak salonum yok, davamı göreceğim salonum yok. Siz burda yasa değiştiriyorsunuz. Hak çiğneyeceksiniz ört bas edeceksiniz. "Bu mahkeme salonu 4 arkadaş tarafından teker teker oturum yapmak sureti ile kullanılabilir Ayrıca istinaflarda da kullanılmaktadır. Bu duruma pratikte bir yıl olarak Yüksek İdare Mahkemesinde görev yapacak olan yargıç arkadaş haftada bir gün oturabilir" Sayın Maliye Bakanı, adalet işlerine hanginiz bakıyorsa ve o sorumlu arkadaş Sayın Başbakan ilgi size düşmektedir, bize değil. İşte itiraf ediliyor, sizi itham ediyorlar. Bizi değil. 4 yargıca bir salon düşüyor. Haftada bir oturabiliyor. Hani ya geciken adalet?

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa) (Yerinden) - Dışişleri Bakanı da her şefine bir oda verdi.

İSMET KOTAK (Devamla) - Evet Sayın Atakol o fedakarlığı yapacak. Hani geciken adalet adaletsizlik doğururdu? İşte haftada bir oturuyormuş yargıç.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden) (Devamla) - Hiç oturduğu yok. Gelir, görür ve gider. Gelir dava halleder ve gider.

İSMET KOTAK (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Güner Göktaş da tutanaklarda değiniyor. Amacını ordan öğreniyoruz. "Bizim amacımız" diyor Sayın Güner Göktaş "Hukuk Komitesi olarak yargı ile diyaloga girmek. Sorunları teşhir edip çözümlenmeye çalışmak, gerekirse yürütmeye tavsiyelerde bulunmak.

Yüksek Adliye Kurulu bütün bu sorunları görüşüp bir raporla bize bildirebilir". Hangi rapor? Tam bir diyalog olmadığını görüyoruz. Onu sağlayabilelim. Yasama ile yargı arasında daha sağlıklı bağlar kurulabilsin.

Arkadaşlar; daha size ne söylesin bu yargı organlarının yetkilileri? Sayın Dayıoğlu söyledi, Yüksek Mahkeme Başkanı Şakir İlkay söyledi, Adliye Kurulunun Raporunda binam yok, yerim yok, yargıcım yok, zamanım yok. Yasa değişecek önrisi gelmektedir karşımıza. Bundan daha büyük bir felaket olamaz. Ve siz hala diyalogdan bahsediyorsunuz. Raporla size duyurulsun. Ne duyurusu? Şakir İlkay geliyor diyor her Allahın bütçe yılında gelip söylerim. Binam yoktur, yargıcım yoktur, şu yoktur bu yoktur. Veren yok. Bu yıl da verilmemekte. Bu yıl da söyledik, bu yıl da verilmedi. Ama başka amaçlar için vardır, lüksünüz için vardır, partizanlığınız için vardır. Bunlar sürüp gitmektedir. Beslediklerinizden çekin biraz parayı da yargıyı rahatlatabilecek adalet getirebilecek girişimleri yapınız. Bunun başka yolu yoktur. Taner Erginel'in cümlesini merak etmişti Sayın Adaoğlu. Tutanağa bakarsa görecek. Taner Erginel; "Biz Şakir Beyle paralel görüştünüz" diyor. "Ve benim görüşlerim tamamen aynıdır. Benim görüşlerimi şöyle özet olarak söyleyim. Yüksek İdare Mahkemesinin yargı sistemi geçmiş Anayasamıza göre tek dereceliydi ve Kurucu Meclisimiz de bu konuyu tartıştı ve o zaman taslağı hazırlayan komisyona gelen yargıçlardan biri de bendim. Ben ordaki arkadaşların görüşlerinde, Yüksek İdare Mahkemesi kararlarının istinaf edilmesi şikayet konusuydu. İşte geçmiş Anayasa ile bu Anayasa arasında bir değişiklik yapılmasının nedenlerinden biri de geçmiş Anayasada istinaf yoktu. Nasıl değişiklik yaptık yeni Anayasamızda?" Soruyor.

143'üncü maddesinde genel kural diyor iki dereceli olacak. Genel kural iki dereceli, ondan sonra bir yargıç dinleyecek, diğer üçü bunu kontrol edecek. Ancak istisnai durumlarda. Siz de soruyorsunuz kendisine ve cevap veriyor Sayın Erginel, istisnai durumlarda üçlüye doğrudan gidecek. Çünkü genel olarak koymayı ve ötekini bir yasanın yapılmasına bağlamayı bence istisnaya koyuyor. Yasa yapılabilir. Ve bu davalar tek dereceli olabilir diyor. Şimdi eğer biz bir cetvelde hemen hemen Yüksek İdare Mahkemesinin bütün davalarını veya en çok dinlenen davalarını sıralarsak, öyle zannediyorum ki iki Anayasa arasındaki farkı ve gelişmeyi gözardı ediyoruz. Bu yeni Anayasaya göre bir yasa hazırlanması gerekiyor ve bazı davaların tek dereceli olması gerekiyor. Bazı istisna. Hangi davalar tek dereceli olacak istisnai haldir diyor. Bence en çok dinlenenler ve özellikle en çok istinaf edilenler değil. Değil, tam karşıt çıkıyor. Aksine hiç istinaf edilemeyenler olmalıdır. Bu bellidir, meydandadır. Altta bir elemenden geçenler. Örneğin bana sorarsanız ben bakanlar Kurulu kararını cetvele koydum. Ne var ki istinaf hakkı gibi çok önemli bir hakkı kaldırırken çok titiz olmak lazımdır. Kendi hatasını da kendisi eleştiriyor. Yargının temel işleyişi ile ilgilidir. Herşeyden önce başka çözümler bulabilir miyiz, ona bakmak lazımdır. Süratlendirmek için davayı bir salon daha yapar, salon sorunu giderilebilir, yargıç eksikse Anayasa değiştirilebilir veya yargıç sayısı artırılabilir veya yasal düzenlemeler yapılabilir. Bizim Yüksek İdare Mahkemesindeki davalarımızın çoğu eşdeğer davasıdır. Tekrarlıyorum, bizim Yüksek İdare Mahkemesindeki davalarımızın çoğu eşdeğer davasıdır, iskan davasıdır. Acaba istinafı kaldırıp Yüksek İdare Mahkemesinin çalışmasını tek dereceli hale getirirsek sorun çözülecek mi? Sorun eşdeğerden kaynaklanıyor ve kesinlikle sonuçlanması sözkonusu olamaz. Şöyle bir örnek verebilirim size. Kaynak paketine göre değerli bir mal var ve bu mala 158 kişi müracaat etmiş ve bir kişiye verilmiş. Bu 158 kişiden birisi kalkıyor, hayır bana verilmelidir diye idari bir dava açıyor. Birbirlerinin aldıkları

malları ve Güneyde kalan mallar ortaya konuyor ve ben öyle anlıyorum ki çok itilafli bir durum ortaya çıkıyor ve arka arkaya 150 tane dava gelmesi sözkonusudur. Belki büyük bir kısmı açmaz ama 20-30 tane bir parsel için dava gelmesi sözkonusudur. Bir an için bu davalar biterse, bu bir tek parselin işi bitecek mi? Yine bitmeyecek. Çünkü biri ötekinden daha haklı çıkabilir ve yeniden dava açabilir. Mahkeme bu arsayı veremeyecek. Ne yapacak? Bu sefer ötekisi, 150'si onu dava etme hakkına sahip olacak ve tekrar bunu ilave edecek ve dava açacak olan bir sürü kişi daha ortaya çıkacaktır. Yani eşdeğer davalarını azaltmak istersek, Yasada mutlak surette bunun önlemini almak gerekmektedir. Yoksa bu şekli ile Yasa ne kadar düzenlenirse düzenlensin, uzun seneler bu sorun çözümlenmeyecektir. Dolayısıyla devam ediyor, nitekim Bakanlar Kurulu kararları diğerlerinden farklıdır ve Bakanlar Kurulu kararları mahkemelerde istinaf konusu da yapılmıyor, onun kanaatine göre siz de ona dayalı yalnız Bakanlar Kurulunu çıkardınız ama bakanın-kilerini kapsamda bıraktınız. Şakir Beyin izah ettiği gibi daha az önemli olan meselelerin tek dereceli olması, daha önemlilerin iki dereceli olması doğrudur. Alın bir yargıcın görüşünü daha, Yüksek Mahkeme Yargıcı. Başkanına itibar etmiyorsanız üyesine itibar ediniz.

Daha fazla bu bölümü sürdürmeden Barolar Birliği başkanının konuşmasına geçeceğim. Sayın başkan eğer ara vermeyecekseniz başlayalım Osman Örek'e de.

BAŞKAN - Uzayacak mı efendim?

İSMET KOTAK (Devamla) - Evet, uzayacak efendim.

BAŞKAN - Tamam ara vereceğim Sayın Kotak.

İSMET KOTAK (Devamla) - Tabii, buyurun.

BAŞKAN - Teşekkür ederim. Sayın milletvekilleri;. oturumu kalındığı yerden devam etmek üzere bugün Ö.S. saat 14.00'e erteliyorum. Teşekkür ederim.

Kapanış saati:12.55

1348/...

- 1348 -

- İKİNCİ OTURUM -

BAŞKAN - Hakkı Atun

Açılış Saati: 14.35

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri; Cumhuriyet Meclisinin 2'nci Dönem; 1'inci Yasama Yılı; 21'inci Birleşiminin 2'nci Oturumunu açıyorum. Ad okunarak yoklama yapılacaktır.

(Ad okunarak yoklama yapılır.)

KÂTİP - Toplantı yeter sayısı vardır Sayın Başkan.

BAŞKAN - Toplantı yeter sayısı vardır.

Sayın milletvekilleri; gündemin ilgili maddesinin görüşülmesine devam ediyoruz. Yüksek İdare Mahkemesi Yetki Yasa Tasarısının genel görüşmesi ve raporu hakkında konuşmalar yapılmakta idi. Söz sırası sayın İsmet Kotak'a idi. Yarım mı kalmıştı Sayın Kotak?

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden) - Evet efendim.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Kotak.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) - Sayın başkan, değerli milletvekilleri; Hukuk ve Siyasi İşler Komitesinden gelen Yüksek İdare Mahkemesi Yetki Yasa tasarısına ilişkin görüşlerimi bir buçuk saatlik bir süre tutan sabahki oturumda sunmuştum. Sizin yeni adediniz bakanlıktan ayrılanları kırıp kırıp eskiden yıldız yapıp temsilci tayin

1349/...

ediyordunuz. Şimdilik BRT'ye müdür tayin ediyorsunuz. O yüzden bu Yasa Tasarısının herhalde önemi yok diye bütün dünyanın haberlerini verdikten sonra üç kelime ile verdiği bilgi ile halkı da yanıltıyor. Bari bu haberlerde bize yer vermesinler ve en azından sözylediğimiz sözleri çarpıtıp halkın zihninde yanlış düşüncelerin uyanmasına neden olmasınlar. Biz, kendi yol ve yöntemlerimizle görüş ve düşüncelerimizi basıp halka duyurup gerçeği yansıtabiliriz.

Burada son derece önmeli bir Yasa Tasarısı görüşülmektedir ve ben yaptığım konuşmada parti farkı gözetmeksizin milletvekillerinin kişisel duygularına da hitap ediyorum. Çünkü son derece hassas bir gelişme vardır. Bir Yüksek Mahkeme Başkanının karşı olduğu, Barolar Birliği başkanının karşı olduğu, Yüksek Mahkemede görevli bazı yargıçların ve yine genel bir görüş sahibi olan hukuk çevrelerinin karşı tavır aldıkları bir Tasarıyı tartışmakta ve görüşmekteyiz. Burada bir istinaf hakkının belirli düzeydeki yargı hakkının kaldırılması ile karşı karşıyayız ve elbetteki iktidarı oluşturan milletvekillerinin desteğini de çağırmaya, davet etmeye gerçekten hakkımız bulunmaktadır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; buraya kadar Komisyona gelen çeşitli kişilerin görüşlerini yansıttım. Barolar Birliği Başkanı Sayın Osman Örek verilen karardan sonra, yani Meclisin tekrar Tasarıyı Komisyona iadesinden sonra ancak Komisyonda konuşma olanağını bulabilmiştir.

Onun için Sayın Osman Örek'in belirttiklerini burada sizlere aktarmak arzusundayım:

"OSMAN ÖREK - Sayın Başkan, değerli üyeler; bugünkü toplantıda görüşlerimizi almak ve onları aktarmak olanağı tanıdığınızdan dolayı teşekkür ederim. Konu, Yüksek İdare Mahkemesi Yetki Yasa Tasarısıdır.

Anayasamızın bu konuyu düzenleyen 143'üncü maddesini dikkatinize getirmek istiyorum. 143'üncü maddesi, Yüksek Mahkemenin Oluşumu ve Görev Bölümü başlığı altında, Yüksek İdare Mahkemesini düzenleyen, 4'üncü paragrafın istisna bendi (Ancak ile başlayan) şu sözcüklere yer verir: 'Ancak, Yüksek Mahkemeye Yüksek İdare Mahkemesi olarak doğrudan doğruya başvurulması yasa ile gösterilen haller dışındaki başvurular, Yüksek İdare Mahkemesinde görevli tek yargıç tarafından incelenip karara bağlanır.' Tabii, önemli olan husus, Yüksek İdare Mahkemesinin aldığı kararlar nihaidir. Denetim yetkisi kullanılırken, Yüksek İdare Mahkemesi üç hakim tarafından görev yapar. İstinaf sözkonusu değildir. Tabii bu sistem bizde 1960 Anayasası çerçevesinde hazırlanmış, 1975'te aynen kabul edilmiş, 1985 Anayasasında bu biraz daha açık ve güncel duruma getirilmiştir. Yüksek İdare Mahkemesi değiştirilip iki kademeli yapıldı. Yani istinaf getirildi. Yargılamada usul şudur: Yargıda bir iptidaî mahkeme vardır. Burada konu ile ilgili bulgular ve şahitler dinlenip bir karara bağlanır ve verilen kararlara karşı üç yargıçtan oluşan Yüksek İdare Mahkemesine istinafen başvurulabilir. Ve burada iptidaîdeki hakimin ve heyetinin hata yapıp yapmadığını ve hukukun tarafsız uygulanıp uygulanmadığı tespit edilir. İki işlem tamamen birbirinden farklıdır. Başka ülkelerde ayrıdır. Hakimler kararlarını verir. Bizde her iki fonksiyonu da yapar ve her ikisini birlikte yaptığı için hata yapması daha çok olasıdır.

İstinaf hakkı, 1985'ten beridir mevcuttur. 1975'te sivil davalarda ve idari davalarda Yüksek Mahkemenin tek kabineli olması aksak bir sistemdi, hata yapma olasılığı yüksekti. Bu aksaklığı gidermek için 1985'te değişikliğe gidildi ve istinaf yaratıldı. İstinaf bir süzgeçtir, burada dosyalar tekrar incelenir. Fransa'da ve bazı ülkelerde danıştay ve merkezdeki idarî mahkemelerin yanısıra, mahalli bölgelerde de idari mahkemeler vardır. O idari mahkemelerde duruşma yapılır. Bu, vatandaşın haklarını koruma bakımından temel öğelerden biridir. Çünkü yasa altında Yüksek İdare Mahkemesine doğrudan doğruya gidecek meseleleri istisna olarak görür. Anayasaya baktığımızda, bu Yasanın eklerine Anayasa ne der? İdari mahkeme olarak doğrudan doğruya başvurulması yasa ile belirlenir. Yapılan başvurular istisnadır. Onları yasa mahdut bir şekilde tespit etmesi lâzımdır. Hukuksal denetim gündeme gelsin. Genelde ilke tek yargıç, Anayasaya göre temel sistem önce bir tek hakime gidecek, sonra üç hakimden oluşan Yüksek İdare Mahkemesine gidecek. Adaletin süratle tecelli etmesi gereklidir, ama adli hata da yaratılmaması lâzım.

BAŞKAN - Şimdi esas orada Anayasanın amacı orada istisnai olarak..

OSMAN ÖREK - Gördüğünüz gibi, tek yargıç istisna değildir diye birşey geçmiyor.

İSMET KOTAK - Anayasa Komisyonunun tutanaklarına bakalım.

"BAŞKAN - Bunlar Yasa yapılmaya kadar i... belir-
lenmiş konular dışındaki bütün Yüksek İdare Mahkemesi başvuru-
ları tek yargıç tarafından incelenip karara bağlanır."
Sayın Osman Özek devam ediyor.

"OSMAN ÖZEK - 1'inci paragraf ne diyor? Yüksek Mahkeme
toplansın Yüksek İdare Mahkemesi olarak görev yasar. Yani
yargıtay veya Yüksek İdare Mahkemesi olarak görev yasar.
Yargıtay olarak veya Yüksek İdare Mahkemesi olarak bunların
sözü nihaidir. Ama ne yetki ni yetkiyle olsun diye? Kamu kuru-
luşları çok çeşitlidir. İstinaf hakkı olan iptal davasını,
bunların bütün yargıçlarını denetim tabii tutar. Sistem nedir?
Tek hakime gidecek. 4'üncü paragraf açıktır. Uç hakim için
oturuyor? Ama bir le istinaf yapılmıştır. Yüksek İdare Mahkemesi
olarak doğrudan doğruya Başbakanlık Yasa ile kurulmuş haklar
o kadar açıktır ki istinaf denetiminin durumu yoktur. Ombudaman,
Kamu kurum ve kuruluşlarının ve idarenin bir denetimi meselesidir.
Yine hukuk denetleyicisi bir nevi istinaf hakkını sorar
vatandaşın. Sistemi bu şekilde düşünüldü. Anayasa açıktır.
İstinafın kaldırılması değil de önemli konuların istinafa gitme-
si. Örneğin belirli safhalardan geçmiştir. Yüksek İdare
Mahkemesi tek hakimle şahitleri dinler, değerlendirir ve karar
verir. Ve istenirse bu olgular Üzerinde istinaf hakkı doğar.
Biz daha süratli bir sisteme geçebiliriz diye vatandaşın istinaf
hakkı alınmaz." Yine Osman Özek.

"OSMAN ÖZEK - Hiçbir memlekette ben işitmedim bugüne
kadar istinaf hakkı alınsın vatandaşın. Adalet süratle tecelli
edilecek diye istinafı kaldıralım." Başkanın müdahalesi var
kendisine.

"BAŞKAN - Alt mahkemede bir istinaf sözkonusu olsa
sizinle hemfikir olurum. Ancak bu Yüksek İdare Mahkemesinin
ayrı bünyesi içerisinde olan bir mahkemedir." Hibi Sayın Özek
cevaplıyor.

"Ben o görüşe katılmam ve katılan varsa yanlıştır.
Çünkü iptidal mahkemeye göre olguları oluşturmakta ve geçişi

ortaya koymaktadır. Bunu tek hakim daha iyi ve daha dikkatli yapar. Bunu 3 hakime bırakırsanız daha güç olur. Bu bize terstir ve biz katılmıyoruz. Anayasamızda da açıktır. İstinaf hakkının kaldırılması değil de önemsiz konuların istinafa gitmemesidir. Kooperatiflerde, ETİ, Sanayi Holding başka yoldan denetime tabidir. Cetvele baktığımızda hepsi varmış, dışarda kalan yok.

BAŞKAN - Dışta kalan polisin disiplin işleridir." diyor.

"OSMAN ÖREK - Polis, gümrük, evkaf gibi diğer kamu gibi diğer kuruluşlar. ETİ, Sanayi Holding bunlar zaten kendi içlerine bir denetimden geçip de gider. Ama bunun dışında olanlarda vatandaşın temel hakları ile oynuyoruz. İki dereceli sistemde, istinaftaki 3 hakimin amacı doğruyu en iyi şekilde bulmak ve uygulamaktır. Evet bir hakim hata yapabilir, istinaf aşamasında bu hata düzeltilmektedir. İstinafı Anayasa öngörüyor ve bu vatandaşın hakkını korumak açısından önemlidir. Temel ilkedir. Yüksek İdare Mahkemesi 3 hakimden oluşuyor. Diğer taraftan 3 hakimli istinaf olduğunda amaç en iyi şekilde bulmak ve uygulamaktır. Evet bir hakim hata yapabilir, o düzeltilmektedir. İstinafı benim gördüğüm Anayasa vatandaşın hakkını korumak da çok önemlidir, temel ilkedir. Benim önerim; yerel yönetimler, Kamu kurum ve kuruluş ile polis gibi kuruluşların kararını denetim ve yasa ile düzenlenen durumlar idari olsun olmasın şüpheye mahal vermesin diye tarafların Yüksek İdare Mahkemesine başvurma yetkisi saklıdır. Futbol Federasyonu gibi Yüksek İdare Mahkemesine gidilebilir. İstinaf maddesini kaldırıp, hakkını kaldırıp doğrudan doğruya nihai karara varmak sakıncalıdır, Anayasaya uygun değildir." Unutmayalım ki Sayın Osman Örek 1985 Anayasa Komisyonunun Başkan Yardımcısıdır aynı zamanda. Eski bir Başbakan'dır ve tanınmış bir hukukçumuzdur.

MUSTAFA ADAOGLU (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Ve
Barolar Birliği Başkanıdır.

İSMET KOTAK (Devamla) - Ve şu anda da Barolar Birliği
Başkanıdır.

"OSMAN ÖREK - Cetvelde bunların yapıldığı takdirde
vatandaşın hak arama özgürlüğü kısıtlanmayacaktır." Yani
daraltma yapıldığı takdirde. "Fakat vatandaşın direkman
başvurma konularında istinaf hakkını korumak gerekir.
İptidai Mahkemede 3 hakimin duruşmada bulunması bazı hakimlerin
devamsızlığı sebebiyle hatta ertelemelelere sebep " olabilir
diyor.

Başkan diyor ki müdahale ederek: "Hiyerarşik denetim olsa da, olmasa da vatandaş o yolla yapmak zorunda değil. Doğrudan mahkemeye başvurabilir.

Örek'in yanıtı: "Hayır efendim, açıktır. İsterse kullanır, isterse kullanmaz. O mekanizmadan haklarının alınması, vazgeçilmesi başka şeydir. Amaç, vatandaşın hakkını korumaktır. O vatandaşın opsiyonudur. Ama bu ilkeyi hiçbir şekilde zedeleyemeyiz. Adalet sözkonusu olduğunda biraz daha ciddi yapılması lâzımdır bence. Bunlar yapıldığı takdirde, vatandaşın hakkı, hak arama özgürlüğü hiçbir şekilde kısıtlanmayacaktır. Bence bu, adalet ilkeleri ile ancak bu şekilde bağdaştırılabilir. Dünyanın her yerinde çift derecelidir. Bizde imkânlar kısıtlı olması nedeni ile böyledir. Ama bu imkânlar kısıtlı olması nedeni ile böyledir. Ama bu imkânlar kısıtlıdır diye, istinaf hakkını vatandaşın elinden almak doğru değildir."

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; burada konuşan bir otoritedir ve sizleri gerçekten aydınlatmak, bilinçlendirmek ve gerçekten bu olayın önemini vurgulamak için bu metni okumak gereğini duyuyorum..

Başkan müdahale ediyor. Bizim, Sayın Zaim Necatigil'e saygımız sonsuz. İlk defa Mecliste bu kadar müdahaleci bir Komisyon Başkanı gördüm. Her konuşana müdahale eder. Ona da müdahale etti. Başkan diyor: "Gecikmedir."

Sayın Örek yanıtlıyor: "Gecikme değil efendim.

BAŞKAN - Aynı sorun istinafta da vardır. İstinafta olanlar uzayabilir.

OSMAN ÖREK - Kâğıt üzerindedir. Kötü örnekler mevcuttur" diyor Sayın Örek. "Fakat hiçbir kötü örnek, temel ilkeleri bozmamalı. Adaletin sürat ile gerçekleşmesi gerekliliği ilkesi

iptidai mahkemeler için gereklidir. Iptidai mahkemede üç hakim bulunması sorun çıkarır. Bazı hakimlerin devamsızlığı ve bu nedenle davaların ertelenmesine sebep olur."

Efendim, Sayın Örek'in söylediği ve büyük önem taşıyan, bütün önemli, ama ben zaman almamak için diğer arkadaşlara da görüşlerini açıklama olanağı vermek için, belirli bölümleri tekrar, okunmayan bölümleri vermeye çalışıyorum.

"OSMAN ÖREK - Şekil bakımından da söylediğim gibi, cetvelde istisnaların gösterilmesi gerekir.

Sürat meselesini biraz daha eleştirmek isterim. Sürat lazımdır, katılıyorum. Ama sürat için adaletin temelinde dokunmak yanlıştır. Bunun çeşitli nedenleri vardır. Sadece hakimlerin görüşüne dayanarak kararları bina etmeyiniz, yanlıştır. Meclis olarak siz burada bir yasa yaparken, tek yanlı görüşlerle hareket edemezsiniz. O zaman belki de hata edebilirsiniz diyebilirim. Ama bunun dışında hakimlerin kendilerine göre bazı düşünceleri olabilir. Bunlar objektif olarak vatandaşın haklarının korunmasında birinci derecededir. Vatandaşın temel hakkı, çift kademeli yargı sistemine dayandırılmıştır Anayasamızda. Benim görüşüm, bir karara varırken, Meclis sürat hakimlerin görüşünü dikkate almasın. Avukatların faklı görüşü olabilir. Üç derece de lazımdır. Biliyorsunuz tanınmadığımız için, Avrupa Konseyine denetime gidemiyoruz."

Yani Sayın Örek, değil alt mahkeme, yani iptidai mahkeme ve istinaf mahkemesi, üçüncü kademeyi hatırlatıyor. Bu, Kıbrıs Türk Halkının, Kıbrıs Halkının büyük, geçmişten beri var olan hakkıydı. Londra'ya kadar konseye şikâyet etmek ve hak arama hakkı vardı. 1960'ta bunlar kaldırıldı. Rahmetli Zekâ Bey, 1975 Anayasası yapılırken, Türkiye Yargıtayına başvurulum önerisini yaptı. O çok milliyetçi geçinenler, bu görüşün de karşısına çıktılar. Ve burada işi bitirelim dediler. Hade işi burada bitirirdiniz çift dereceli. Şimdi, 1985'ten sonra iş 1990'a gelince, tek dereceliye mi döndük? Bu defa da üç ayrı yargıçlı tek bir mahkeme ile hak aramayı sınırlandıracaksınız. Bu, mümkün mü?

GÜNER GÖKTUĞ (Lefkoşa) (Yerinden) - Anayasa Mahkemesi...

İSMET KOTAK (Devamla) - Siz, seçimden önce halka gidip, biz Ulusal Birlik Partisi olarak iktidara geleceğiz ve sizin bu hakkınızı elinizden alacağız ve böyle bir yasa değişikliği yapacağız dediniz mi? Var mıydı seçim bildirgenizde? Bu onayı verdi mi bu halk size? Vermedi. Siz şimdi gidip...

GÜNER GÖKTUĞ (Yerinden) (Devamla) - Anayasada var.

İSMET KOTAK (Devamla) - Anayasada olan, istisnâî haldir. Ama ne yazı ki Güner Göktuğ ve onun gibi düşünenler, etki altına almaktadırlar geriye kalanları. Biz farkındayız, dar bir hukukçu çevresinin ne yapmak istediğini. İsterseniz getiriniz kadı idaresini. Bir kişi otursun, sorsun, siz mi haklı, sen mi haklı. Fıkrayı dinlesin, karar versin. Temizleyin. Sizi iddianız buysa, budur. Zaten hukuk düzeni değil ki sizinki. Söylüyorsunuz bina dardır, yargıçlar azdır ve sıkıntımız vardır. Biz, süratli gideceğiz. Ama sürat tehlikedir ve burada süratle yargıyı çiğniyorsunuz, adaleti çiğniyorsunuz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Örek'e devam ediyoruz.

"OSMAN ÖREK - Üç derece lâzımdır. Biliyorsunuz tanınmadığımız için Avrupa Konseyine denetime gidemiyoruz gidemiyoruz. Neticede bu üç hakimin kararı kondu. İstinafı kaldırmanız usulsüzlüktür. Onun için yani gerekçe değildir. Doğru dürüst yer hazırlansın daha iyi" Bana bir yeriniz yoktur diyor, yer hazırlayınız. Devam ediyor. "Anayasa politikası değil bence, hükümetin politikası meselesidir. Netice itibarıyla bugünkü şekli ile bu tasarı Anayasaya uygun değildir. Anayasanın getirdiği istinaf hakkı için diyebiliriz ki sürat bakımından da yine daha iyidir. Çünkü iptidaideki tek hakim kararını daha kolay ve hızlı verir. Adli hatası varsa istinafta bu düzeltilebilir."

Sayın Örek'in aynı zamanda partinizin üyesi olduğunu da burada belirtmeyi görev sayarım. İnşallah onu da bu görüşlerinden Ötürü disiplin kuruluna verip atmazsınız. Osman Bey devam ediyor. Baronun görüşü olduğunu Sayın Güner Göktaş ile tartıştı ve ortaya koydu.

GÜNER GÖKTUĞ (Lefkoşa) (Yerinden) - Onun görüşü olmadığı için. Kişisel görüşü.

İSMET KOTAK (Devamla) - Tartıştı, siz müdahale ettiniz, o da size yanıt verdi bal gibi.

GÜNER GÖKTUĞ (Yerinden) (Devamla) - Osman Örek'in kişisel görüşüdür, baronun görüşü değil.

İSMET KOTAK (Devamla) - Çünkü siz, siz bu işi kendinize iş edindiniz ile geçireceksiniz. Altından ne çıkacağını beraber göreceğiz.

GÜNER GÖKTUĞ (Yerinden) (Devamla) - Osman Örek'in kişisel görüşüdür.

İSMET KOTAK (Devamla) - Beni ilgilendirmiyor kişisel değil burada. Osman Örek Kıbrıs Türk Barolar Birliği Başkanıdır. Senin de kişisel görüşündür? Sen halkın, halktan gidip oy aldın, gidip halka mı sordun bu yasa geçecek diye? Geldin oturdun burada, halka vermediğin sözün tam tersinesini yapmaya çalışıyorsun. Halkın elindeki istinaf hakkını alıyorsun elinden.

GÜNER GÖKTUĞ (Yerinden) (Devamla) - Baro Konseyi...

İSMET KOTAK (Devamla) - Yarın özellikle iskân konularında başınız tokuştuğunda siz gidip değiştireceksiniz bunları. Göreceksiniz. Sizi çok gördük biz. Siz toplarsınız Baro Konseyini ve karar verirsiniz.

GÜNER GÖKTUĞ (Yerinden) (Devamla) - Baro Konseyi toplanıp da karar vermedik ki.

İSMET KOTAK -(Devamla) - Ben, bunca senenin bir hukuk adamı, Barolar Birliği Başkanlığına seçildi. Demek ki bir itibarı ve yeri yurdu vardır. Senden daha üstünlüğü vardır ki onu seçtiler seni seçmediler. Önemli olan budur. Niye ben veya sen değiliz? Herhalde o adam layık görülmüştür o mevkiye. Oyledir. Seçildi . Oyle ise bunca senenin Başbakanı, bunca senenin milletvekili ve neticede 1960'dan beri bu toplumun liderliğinde olmuş bizzat. Herhalde kendi halkının kötü olduğunu istemez. Bu görüşleri belirtirken ne çıkarı vardır? Tarafsız olarak, vicdanına danışarak söylüyor size hukuk deneyimi olan bir adam. Varsa yerinizde söyleyin. 1960'ta diyor size veya 60'tan önce 3 kademeli istinaf hakkımız vardı. Gelin onu getirelim. Gelin önerelim Türkiye yargıtayına bu hakkı getirelim. Bu kadar milliyetçilik taslıyorsunuz.

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa) (Yerinden) - İnsan Hakları Komisyonu.

İSMET KOTAK (Devamla) - İnsan Hakları Komisyonunu açalım, Hodri Meydan. Siz aksine indiriyorsunuz aşağıya. Yani Vasiliu yapsaydı kıyamet koparacak mitingler düzenleyecektiniz. Mesela burada. Onun için yani bu yanlıştır. Uyarıyorum ve alınız bunu gurubunuza tartışın. Efendim teknik konudur da, efendim falan yeri yaptı. Bu alakası yoktur arkadaşlar. Bunu gruba alınız. Baskı altına almayınız UBP milletvekillerini. Ben eminim bu UBP milletvekillerinin yarısından çoğu aynı görüşü paylaşmaktadır bizlerle. Ama baskı altına alıyorsunuz. Bazı mercilerle baskı altına alıyorsunuz. Bir iskân numarasıdır yarattınız gidiyorsunuz. İskân bitirilmelidir. Neyi bitireceksiniz? Siz inanıyor musunuz biteceğine? İstanbul'da değil Ağrı'da, İstanbul'da haklı olan zat gelip dava edecek sizi ve tazminat alacak. Yok ki bitireceksiniz. Bitirme hakkınız yoktur. Amerika'da oturan adama tahakküm edeceğinizi siz burada yazdınız. Ama tazminatını ödersiniz kendine ileride. Osmanlı İmparatorluğu çöktü gitti hâlâ Mısır'da, orda burda davaları görülmektedir. Hak arıyor insanlar. Yok ki siz 91'e. Siz yasa yaptınız da bitireceksiniz. Niçin? Haklı olmayanlara bol bol mal verdiniz de onun için. Onları örtbas edeceksiniz. Onların davalarının görülmesini üreteceksiniz benim söyleyebildiğim. Kim yaptıysa, ben demiyorum parti yaptı, Ahmet yaptı hayır. Kişisel sorumluluk var burada çünkü.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Güner Göktaş'la bu konuda anlaşamayız. O beni affetsin ben de onu affederim. Çünkü görüşlerimiz farklıdır. Ben metinleri de okudum tekrar Sayın Güner Göktaş'un söylediğini. Anayasa ile alakası yoktur söylediklerinin. Tamamen hissi nedenlere dayanmaktadır. Benim anladığım bir hukuk çevresi ile bunu geçirmek istemektedir ve kendine de bazı politik çevre edinmiştir. Gerçekten tarafsız olanlar da geldiler bir Yüksek Mahkeme Başkanı, var mı bunun ötesi? Bu mahkemenin başkanı diyor ki size "istinaf hakkını çiğniyorsunuz" Başka kim söylesin size? Ben oturuyorum diyor burda ve bunun böyle yanlış olduğunu söylüyorum. Barolar Birliği Başkanı seçmişsiniz kendisini o da sizin karşınızda. Nasıl, vicdanınız nasıl mücadele edecek buna?

Sayın Örek defalarca, tutanaklarda da görülebileceği gibi, istisna halinin düzenlenebileceğini söylüyor ve gerçekten dönüşü olası davaları özetliyor. Ve Sayın Örek Güner Göktaş'u yanıtlıyor: "Sizin anlayışınız o olabilir. Şimdi, Anayasa Komisyonunda bu maddeyi hazırlayan veya oy veren herkesin aynı anlayışta olduğunu iddia edemeyiz. Benim anlayışım, hiyerarşik denetimden," -İngilizce söylüyor- "all ready geçmiş olan meselelerde sadece bir istinaf şeklinde direkt başvuru sözkonusudur, bu gibi halleri amaçlamıştır Anayasa. Esas yargıç sistemidir temel ilke. Temel ilke budur. Amerika'da Anayasa Mahkemesi yoktur, ama Amerika'da iptidai mahkeme anayasa hakkında karar verir. Evvelâ federal bir düzenlemeye gider, ondan sonra da federasyonun mahkemesine gider, üç dereceden geçer. Ama orada önemli olan, vatandaşın temel hakkı sözkonusudur. Eğer bu derecelerden geçmezse, federal mahkemeye kadar gitmezse, hiç adalet tecelli etmez. Amerika'da idare mahkemesi yoktur. Olmadığına göre, vatandaşın temel haklarını korumada bütün federal sistemin olanaklarından yararlanır. En sonunda Washington'da oturan Yüksek Mahkemede adalet gerçekleştirilir. Vatandaşın temel hakkı sözkonusu olduğunda, Amerika'da yaşayan daha mı azdır benim temel haklarım? Tamamen aynıdır, eşit olması lâzım. Niye kaldıralım bu istinaf hakkını?" diye soruyor Sayın Osman Örek. Sayın Güner Göktaş'un kendine göre cevapları vardır.

Ve Osman Örek, aynı zamanda, unutmayalım, henüz mahkemelerin yasal boşlukları bile olduğuna ve bunun bile doldurulmadığını söylemektedir ve şöyle bir bölüm var: "İstinaf tüzüğü bile yoktur" diyor Sayın Zaim Necatigil.

Osman Örek: "Müşterek bir Anayasa Mahkemesinin tüzüğünü aldık, hâlâ onunla gidiyoruz. Birinci iş, bu kadar hassassak, bu tüzüğü yapsalardı katılacaktım sizin görüşlerinize. Bunu yapmadılar. Niçin yapmadılar? Ben hesap sorma durumunda değilim. Ama siz sorabilirsiniz" diyor. Daha tüzüğünüz yoktur diyor size. "Kuvvetler ayrılığı prensibi vardır. Niye yapılmıyor? Vatandaşın esas gecikmeleri bu Tüzüğün yokluğundandır. Bilmem 14 gün zarfında cevap vereceğim, Anayasa 75 gün der, bu tarafta dersiniz bir davanın duruşmaya gelmesi safhaları azalmıştır. Bir süre de gider. Biz bunu yapmadık. Yapmadık da. Çift dereceli denetime tabi tutulması, vatandaşın haklarının daha iyi korunmasını öngören bir sistemdir. Sürat yönünden düzenleyin, yapın bir yasa, bunu süratlendirin." Siz tüzük bile yapmadınız diyor ve eleştiriyor sizi madem ki sürat istiyorsunuz mahkemelerle ilgili olarak.

Başkan tüzüğü küçümsüyor, "Tüzük ne kazandıracak" diyor. Sayın Örek: "Üsul mahkemelerinin yaratacağı gecikmeler ayırdır. Bu düzensizlik içerisinde kabahati Anayasadaki sistemi bozmak için belirli şeylere yüklemek, bence çok yanlıştır. Çok kötü misal teşkil edecektir."

Şimdi bu yapmakta olduğunuz, onu kastediyor. "Dönüp biz de diyeceğiz o zaman, niçin hukuk davalarında üç hakim koyup bu işi bitirmiyorsunuz? Esas bankalar hesap soracak..." Bankalar olayına geçiyor ve mahkemelerin o konulara da bu değerlendirmeleri yaptırıyor ve Sayın Örek, aynı konular tekrarlandığı için bütün zamanınızı almak istemem.

Efendim, ben sözü uzatmak niyetinde değilim. Çünkü gereken uyarıyı yaptığımı, görüş ve düşünceleri ortaya koyduğuma inanıyorum ve Sayın Başbakan başta olmak üzere, Parti Başkanı olarak, Ulusal Birlik Partisinin bugün 34 milletvekillik çoğunluğa güvenerek böyle bir hatayı işlememelerini kendisinden dilerim. Hatalıdır. Bu ülkede bugün sizin çoğunluğunuz varsa, böyle bir Anayasa cinayeti işlerseniz, sizden sonra gelenler, sizden daha beterini yaparlar.

O zaman da siz kahrolursunuz. Ama hepsi halkın sırtında kumar oynamaktır.

MUSTAFA ADAOGLU (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Anayasa cinayeti yapanlar ne olur onu söyleyin siz?

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) - Burada Anayasa cinayeti yapan da aynıdır. Burada bu gerçekleri uzun uzun dile getirdik. Temenni edelim boş sıralara konuştuğumuzun da farkındayız ama bir yerde...

SALİH MİROGLU (Girne) (Yerinden) - Niye abi biz burdayız.

İSMET KOTAK -(Devamla) - Efendim bir bölümünü söyledim. Dinleyenlere teşekkür ederim, şükran borcumuz var, belirtiriz.

MUSTAFA ADAOGLU (Yerinden) (Devamla) - Biz de teşekkür ederiz.

İSMET KOTAK (Devamla) - Ancak bir tek şeyi söylemen gerekiyor. Bu konuda süratli karar verilmesi hatadır. Göreceksiniz geçirdiğiniz takdirde bu memleketin adaletini zedelemiş olacaksınız. Ve onun için bu...

MUSTAFA ADAOGLU (Yerinden) (Devamla) - Memleketin adaletini nasıl görürsün Kotak?

İSMET KOTAK (Devamla) - Bu tasarıya red oyu verdim komisyonda, burda da red oyu kullanacağımı tekrar işaret eder saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederiz Sayın Kotak. Söz sırası Sayın Ergün Vehbi'de. Buyurun Sayın Vehbi.

MUSTAFA ADAOGLU (Yerinden) (Devamla) - Ergün, hukuk işlerine de mi girdin oğlum. Ekonomiyi anladık. Şeyi, BHC'leri anladık. Fakat Sayın Sağlık Bakanı mat etmesini...

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşe) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Sağlık Bakanlığının bizi mat etmesi sözkonusu değil. Sayın Adaoğlu hıyarlar konusundan bahsediyor.

ÇALIŞMA VE SAĞLIK BAKANI ERTUĞRUL HASİPOĞLU (Yerinden) - Mat konusu değil yahu.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Efendim?

Dr. ERTUĞRUL HASİPOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Mat konusu değil araştırmadır....

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Hayır araştırma yeterince yapılmış değil. İnşallah yeterince yapılır, kâfi miktarda raporlar gelir ve biz razıyız böyle bir, böyle bir konuda. Sayın Adaoğlu mat olmaya razıyız. Çünkü yurttaşlarımızın, insanlarımızın, halkımızın sağlığı sözkonusu. Bizim mat olmamız ne yazar. Yeter ki...

MUSTAFA ADAOGLU (Yerinden) (Devamla) - E ama milletvekillerinin de görevidir.

OMER DEMİR (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Sezarın hakkını Sezar'a verirsin.

MUSTAFA ADAOGLU (Yerinden) (Devamla) - Bazı kamuyu ilgilendiren konularda araştırarak kamu kuruluşuna bilgi versinler burda.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Tabii.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Yok, yok biz de İngiltere'de inceleteceğiz.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Hıyarların temiz olup olmadığına dair...

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - İnceleteceğiz, inceleteceğiz. Çünkü halka söyleyeceğiz temiz ise.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Şimdi bakın, şimdi bir dakika. Bu tartışmayı isterseniz sürdürürüz. Tabii geçeceğiz şeye de, yasaya da geçeceğiz.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Bütçede geleceğiz ona.

TAŞKENT ATASAYAN (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Hanımın puanını karıştırma.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Bütçede de gey yapacağız. Yalnız yani birdenbire, birdenbire Ulusal Birlik Partisinin 6 ay önce tanımadığı, kıymet vermediği, ciddiye almadığı bir devlet laboratuvarı birden meydana çıktı. E, yahu 6 ay önce rapor yazıp tehlikelidir, satmayın bu sütleri diyen laboratuvarı burdaki bakanlar gelip "E, o laboratuvar da işte teçhizatı yok efendim" bu kürsüden, Raporları doğru değil efendim diyenler şimdi 6 ay sonra...

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Sahibinin sesi oldular.

Dr. ERTUĞRUL HASİPOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Doğrudur tahliller.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Ha şimdi belki tabii geliştirdiyseniz eğer bundan sonra güveneceksek Devlet Laboratuvarına söyleyin. Yalnız geçmişte güvenmeyen sizdiniz, siz söylediniz. Biz diyorduk ki Devlet Laboratuvarı rapor getirdi...

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - İnek getirenler oldu dışarıdan.

Dr. ERTUĞRUL HASİPOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Şimdi tamamdır.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Şimdi tamamdır, bundan sonra tamam. Yalnız orada bile mat olma sözkonusu değil. Çünkü benim elimde yine bu güvendiğiniz, şimdiden sonra güveneceğinizi söylediğiniz Devlet Laboratuvarının raporu var. Ve Avrupa standartları 4'e kadar, 4 limitine kadar izin veriyor, bizde 3.8. Bu laboratuvardan gelen rapor.

Dr. ERTUĞRUL HASİPOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Tamamdır tamam.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Diyorum ki 3.8 olacağına 0.8'e indirmeniz, sonra da sıfırlamanız lazım. Yani 0.8 olsa...

Dr. ERTUĞRUL HASİPOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Hedef o.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Bir yerde eh yahu buluştı diyelim de kabullenelim.

AYTAÇ BEŞEŞLER (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Değdi.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Ama 4 yerine 3.8'ise, eğer o laboratuvarında çıkardığı rapor doğruysa, e demek ki hâla inceden inceye halk, çoluk çocuk zehirleniyor demek. Yani bunun başka tarifi yok ki. Evet.

TAŞKENT ATABAYAN (Yerinden) (Devamla) - Yani Sayın Başkan, gündem dışı konuşma mı bu?

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Hayır gündeme de geçeyim efendim.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Bırakın yahu konuşsun adam.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Şimdi efendim Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Önümüzde bir hukuki sorun yoktur. Yani Sayın Adaoğlu dostumun yanıldığı nokta bu. Önümüzde evet bir yasa vardır.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Hukuk devleti.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Yasa tasarılarını, önerilerini incelemek bizim görevimiz. Ama önümüzde bir Anayasa sorunu vardır. Hukuk düzeninin torpillenmesi, dinamitlenmesi sorunu var. Yani basit bir hukuki yasa sözkonusu olsaydı, tasarı sözkonusu olsaydı onu bu Meclis içinde hukuki yetkinliği olan, diploma taşıyan arkadaşların yorumuna bırakabilirdik.

Olay böyle değil. Olay çok vahim, ciddi boyutta bir olay. Bir Yasa Tasarısı getiriliyor, hukuk düzeni zaten yaralı olan, zaten sınırlı olan, zaten malfil olan, hukuk düzeni, sabote edilecek bu Yasayla, bu tasarı ile... Efendim?

TASKİMPER KARAY II (Yerinden) (Devanla) - Sınır nerde var? Bende illas 'da?

ERGÜN VEİBİ (Devanla) - Ne sınırı canım. Hukuki sınırın, sınırlı hukuk düzeni var dedim. Bu memlekette, bu memlekette bizim Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde. Yani biz konuştuğumuz zaman herhalde Rum Milletvekili olarak ya da İngiliz Milletvekili olarak konuşuyoruz. Biz Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin Meclisinin bir üyesiyiz. Bu memleket dediğimiz zaman da bizim seçildiğimiz ülke anlamına gelir. Şimdi Sayın Atasayan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini anlayamadı mı? Efendim?...

TASKİMPER KARAY II (Yerinden) (Devanla) - Sınır gösterin bize. Yani hukuk nevesinde bu sınırın?

ERGÜN VEİBİ (Devanla) - Hangi hukukun? Hukuk düzeni mi bıraktınız ki, bu memlekette hukuk düzeni mi kaldı ki sınırını gösterelim.

Eşdeğerde hukuk her gün çözümleniyor. Bugüne kadar işte hukukçularımızın da, Anayasa Mahkemesi Başkanının da söyledikleri, Yüksek Mahkeme Yargıçlarının da söyledikleri; eşdeğeri diyor müfettiş edenler öyle çıkmaza soktu ki onbeş senede bunu böyle yasal değişikliklerle bir-iki senede çözmek mümkün değil diyor. On sene mi gider, yirmi sene mi gider hatta bazı hukukçularımıza göre, bazı yargıçlarımıza göre elli- altmış sene sığacaktır. İptal edersak, birkaç değişiklik yaparsak, elli- altmışı kırk- elli seneye düşürülebilir. Yani bir on sene temin ederiz. Ama o kadar büyük bir çıkmaza girdi ki eşdeğer sorunu, öyle bir yasal değişiklede... Efendim?

MUSTAFA ADACCIU (Gezi Hâzinesi) (Yerinden) - Düz-
lükçe.. girdi yok çıkmadı.

BERGÜN VERBİ (Devamla) - O çıkardan onu karıştırmak
mümkün değil. Ha şimdi...

MUSTAFA ADACCIU (Yerinden) (Devamla) - O üstü almayı
alıp almadıklarına bağlıdır.

BERGÜN VERBİ (Devamla) - Şimdi düzlükçe çıkarmaya
çalışıyorsunuz. Herhalde çalınan paranın istinaf mektubunu
vatandaşın elinden alarak otomatik olarak bağlayacaksınız.
Mahkeme kararlarını da artık böyle teksir edilmiş hale
getirin madem bu kadar çok şikâyet ediyorsunuz. Yüksek
idare mahkemesindeki eşdeğer sorunu ile ilgili davaları
teksir çıkarın, bir kalemde hapsini de yargıçlar imzalsın,
reddedin oldu bitti, eşdeğer sorunu düzlükçe çıkarış
oldu. Mahkemeyi kaldırarak bütün çöküşü mektupsiz marif
idare etmeye benzer. Şişin yatağını bulur, gece hırsızlık
olacak diye sokakçı çalma yasağı koyarsunuz, sokakçı çalma
yasağı koyarsak hiç kimse çalmaz. Diğeriyse hırsızlık da
olmaz. Burda da öyle. Efendim mahkemelerde tıklama var,
e, ne yapalım? Tıklamayı önleyecek tedbirler getirme
yerine mahkemeyi ortadan kaldıralım tıklama bitsin.
Çözüm bu, getirilen çözüm bu. Eşdeğerde herkes efendim
istinafa gidiyormuş. Tabii ki çok kişiye, tabii ki adiki
Sayın Bakanımızı tenzih ederim, daha icraatını görmedik,
inşallah göreceğiz. Ama geçmişte o kadar haksızlıklar
yapıldı ki eşdeğerde herkes doğal olarak hakkını ne
kadar mahkeme varsa o mahkemelerden geçerek aradığı yolunu
seçti. Bu nedenle de tıklama oldu. Doğaldır, bundan
sonra da olacak. Bu değişikliği yaparsak, İstinaf Mahkeme-
sini ortadan kaldırarsak eşdeğerde davalar bitecek diye
bir iddiada bulunmak iflahân değildir. Aynı davalar sürecektir
ve ne olacak onu da ben söyleyeyim size. İstinaf Mahkemesini
kaldırdığınız için bu kez çarpınan yurttaşlar can havli
ile başka olanaklar arayacaklar ve Kuzey Kıbrıs Türk
Cumhuriyetinin bakanlarını, müdahetlerini Avrupa İnsan

Hakları Komisyonuna hakları olmasa bile, resmi yasal hakları olmasa bile Lahey Adalet Divanlarına, yani belki zor olsa da Avrupa Parlamentosu Komisyonlarına şikâyet edeceklerdir. Yani eğer mahkeme haklarını elinden alırsanız ve vatandaşın malı elinden gittiği için, zarar gördüğü için şikâyet edecek bir mera bulamazsa, mahkeme ortadan kalktığı için yurt dışında hakkını arama yoluna da gidecektir, emin olun bundan. Mal canın yongasıdır. Adalet ve mülkün temsiliyse bu adaletsizliği bu halka dayatma hakkına sahip değilsiniz. Şimdi tabii iddialar, biz mahkemeyi kaldırmıyoruz daniyor. Ben eminim, soruşturduk, gördük,

Ulusal Birlik Partisi grubunda bu Yasa Tasarısını görüşmedi. Görüşseydi zannederim geniş biçimde tartışmalar yapılabilirdi ve bilinçli bir biçimde de bu Yasaya, Yasa Tasarısına eğilinebilirdi. Birçok arkadaşın olaya tam vakıf olmadığını yaptığımız karşılıklı görüşmelerde anlamış bulunuyorum. Nedir bu getirilen yasal değişiklik. İstenen daha doğrusu nedir getirilen hukuksal değişiklik bu yasayla? Çünkü bu başlı başına bir yeni yasa olacaktır. Bunu Sayın Kotak enine boyuna komite üyesi olarak anlattık. Ancak benim de kısa kısa üzerinde durmamda büyük yarar vardır. Baktığınız zaman hiç de önemi haiz gibi görünmeyen bir sayfaya sığmış altı maddelik bir Yasa Tasarısı. Ama bu altı maddelik Yasa Tasarısının arkasını çevirdiğimiz zaman bir de ek cetvel var. Ne diyor bu Yasa Tasarısı? Bu Yasaya gösterilen durumlar dışında kalan başvurular Yüksek İdare Mahkemesinde görevli tek yargıç tarafından incelenip karara bağlanır.

4. (1)'inci fıkrası üç yargıçtan oluşan Yüksek İdare Mahkemesi tarafından verilen kararlar kesin değil. Yani üç yargıçta dava görüşüldü mü olay kesinleşir, başka bir mahkemeye müracaat hakkın yok.

(2) Tek yargıç tarafından verilecek kararlara karşı üç yargıçtan oluşan Yüksek İdare Mahkemesine istinafen başvurulabilir. Bu Yasanın yürürlüğe girmesinden önce dosyaları duruşmasına başlanan başvuruların duruşması yukarıdaki kurallara bakılmaksızın tek yargıç tarafından dinlenip karara bağlanır. Anayasamız 1985'te bir değişiklik getirdik ve bu değişikliğe göre de Yüksek İdare Mahkemesi iki dereceli bir mahkeme halinde oluştu. Getirilen değişikliğe göre öncelikle tek yargıçlı bir mahkeme birinci derece mahkemesi olarak davalara bakıyor, eğer halkımız, mahkemeye müracaat etmiş olan kişiler tatmin olmazsa

bu kez istinaf hakkını kullanır, ikinci derece mahkemesine yani üç yargıçtan oluşan mahkemeye müracaat ediyordu. Bütün konuşmalara baktığımız zaman komiteye gelen bilgilerden anlıyoruz ki büyük oranda istinaf mahkemesinde yığılmalar var. Fakat arkadaşlarımızın, yani Ulusal Birlik Partisinin komite üyeleri olarak bu Yasa Tasarısını savunmayı yükümlenmiş kişilerin, işte hemen hemen herkes istinafa müracaat ediyor dedikleri de doğru değildir. Böyle bir husus da yok. İstatistikî bilgilere bakıyoruz. İşte %50'lerde bir müracaat. %55, %47, %58 falan. Yani ancak yarı yarıya davalarda istinaf ediliyor. %100 istinaf diye bir husus yok. Böyle bir konu da yok. E bunu da niye normal karşılamıyorsunuz. İki kişiden birisi de eğer o mahkemenin verdiği karardan tatmin olmamışsa üst mahkemeye çıkmışsa bu hakkı niye elinden almaya çalışıyorsunuz? Getirilen Yasa Tasarısı bu. Ekine baktığımız zaman istinaf hakkı elinden alınan konular hangileridir? Ekte var. Birincisi Bakanlıkların işlem ve kararları. E Bakanlıklar siyasal mevkiler. Partizanlık çoğu konularda doruğa çıkar, bu mecliste de çok konuşuruz. ZET izninden T iznine, eşdeğerden sanayi tesisi oluşumuna veya sanayi bölgesinde yer verilmesinden bankadaki kredi verilmesine kadar her işte partizanlık olduğu zaman be zaman açık delillerle somutta kanıtlanmıştır. Zaman be zaman da somut delil olmasa da söylenmiştir, yazılmıştır, çizilmiştir. Buna tabii doğal demek mümkün değil. Doğal olan şu:

Dünyanın her ülkesinde Bakanlar Kurulunun veya bakanların veya o bakanların müdürlüklerinin, üstteçerliklerinin aldığı kararlarda belli oranda partizanlık, belli oranda haksızlık var. Doğru olan bu. Ama yurdeler uygar ülkelerde son derece düşüktür. Yani haksızlıkların orana son derece düşüktü. Oysa bizde öyle yallar yaşadık ki özellikle 1985'ten 1990'a kadar partizanlık doruğa çıktı. Ulusal Birlik Partisi **dışında** bir partiye mensup kişinin eşdeğer sorununu çözmesi bir mucizeydi. Şimdiki dönem için konuşmuyorum, çünkü daha yargılama hakkına sahip değiliz. Daha yeni oluştu Bakanlar Kurulu, Meclis yeni oluştu. Hele şu bir yılı devirelim, bir icraat başlasın. Bir defa daha Bakanlar Kurulunun üstüne **ölmü** toprağı serilmiş gibi. Hiçbir iş yaptıkları yok, iş yapmadıkları için de o yaptıklarına bakarak eleştirme hakkımız da yok. Önce bir başlasınlar, önce ölmü toprağı kalsın, çalışmaya başlasınlar. **İcraatlarını görelim**, tekil nokteelerde Meclisi kullansınlar, başlasınlar, birşeyler yaptırınsınlar. Ha o zaman o 85-90 dönemine göre bundan sonraki Ulusal Birlik Partisi Hükümetinin partizan davranışını da ölçeceğiz, biçeceğiz ve bir eleştiri hedefine oturtmaş olacağız. Ancak 85'le 90 arasında, 81'le 85 arasında da vardı daha sınırlıydı, 85-90 arasında...

HADEMİ ADIGLU (Gazi Mağusa) (Yerinön) - Ne oldu bana mı sotaşın?

HADEMİ YASBI (Devenle) - Hayır. Geçmiş bakanlara bir sötülmüş olardı, yeni bakanlardan bahsettik, daha icraatlarını görmedik dedik. İnşallah göreacağız bundan sonra da. Bilmiyorum, herhalde yaz ttilinden dolayı. Yaz yeni geçti gerçi yıl başı geliyor gidiyor ama daha yaz rehavetinden, o seçim dönemi gelen yaz rehavetinden daha ku tutam diler. Göremedik, görmediğimiz için de partizanlık ne orana, ne boyutta sürecektir şimdi bilmiyorum diyorum, yani onu söylüyorum. Ama geçmişte 85-90 arası bir yurttaşın eğer Ulusal Birlik Partili değilse, Ulusal Birlik Partisinden değilse sorununu çözülmesi bir olaydı, bir mucizeydi...

MUSTAFA ERGÜL (Yerinden) (Devanla) - Kötüyle...

ERCUN VEHİBİ (Devanla) - Bir bulamaz **örnekti. Yani...**

MUSTAFA ERGÜL (Yerinden) (Devanla) - Ya biz
foros edildik bu nedenle.

ERCUN VEHİBİ (Devanla) - Yani gazetelere konu
olabilecek kadar ücade, değerde bir olaydı. Bir
muhalafet partisi mensubunun işi çözümlendi herhangi
bir dairedede. Eğer tüccars ithalat ihracat sorunu çözümlen-
lendi. Eğer esnafın Vakıflar Bankasından mesela kredi
alabilirdi. Allah alkışlar. Madir böyle görürsen Ulusal
Birlik Partisi olmayıp da esnaf olup, mesela Vakıflar
Bankasına mesela kredisi almak o Merkez Bankasından
vurgulanan partilerden kredi aldı. Çok önemli olaydı
85-90 arasında.

Şimdi bu kadar partizanlığın geliştigi, kurumlaştığı,
müessesese haline getirildiği, devletin her organına sirayet
ettiği bir memlekette siz bakanlıkların işlem ve kararlarını
istinaftan yoksun kılıyorsunuz. Bu kadar münakaşalı karar-
ları geçmişte verebilmiş olan bakanlıkların işlemleri ve
kararları ne denli isabetli olabilir ki dünya halkına,
insanına ikinci dereceden vazgeçtik, üçüncü hatta federal
sistemlerde dördüncü dereceden mahkemeleri laik götürken,
siz bir dereceli mahkemeden onları dışarı atıp de git başının
çaresine bak demek hakına sahipsiniz.

MUSTAFA ERGÜL (Yerinden) (Devanla) - Üstelik
Ombudsman'a geçilmeden.

ERCUN VEHİBİ (Devanla) - O Ombudsman da başka bir
konu. Aslında...

MUSTAFA ERGÜL (Yerinden) (Devanla) - Markopuşe...

ERCUN VEHİBİ (Devanla) - Evet.

MUSTAFA ADAOGLU (Yerinden) (Devamla) -
Anayasada demek ki bir hiyerarşik var, yani
idari uygulamalarda...

ERGUN VEHBİ (Devamla) - Bu Anayasa...

MUSTAFA ADAOGLU (Yerinden) (Devamla) -İdari
uygulamalarda...

ERGUN VEHBİ (Devamla) - Anayasa, Anayasaya
geleceğim. Zaten bu Anayasaya aykırı olduğunu
Anayasanın Mahkemesinin Başkanı söylüyor.

Yani zabıtlarda var, Sayın Kotak da okudu, ben de okusam... Anayasa Mahkemesinin Başkanı Anayasaya aykırı diyor. Baro Başkanı aynı şekilde Anayasaya aykırı diyor. Neden Anayasaya aykırıdır tartışalım. Konuları da tek tek tartışacağız. Şimdi efendim 1976 sonrası Anayasamız Yüksek İdare Mahkemesini tek dereceli mahkeme, istinafsız bir mahkeme haline getirdi. 85'e kadar bu olay geldi. Ne oldu peki 85'te niye değiştirildi bu yöntem? 85 öncesi Yüksek İdare Mahkemesi tek dereceli bir yargı organıydı. Niye değiştirildi? Şikâyetlerden dolayı değiştirildi. Halktan gelen istekle değiştirildi. Hukuk çevrelerinden gelen baskılarla değiştirildi. Müvekkilleri adına konuşan avukatların istemi doğrultusunda değiştirildi ve o dönem Meclisce de halk adına değiştirildi. Yani 1985 önceki istinaftan yoksun durumun sakıncaları görüldü, görüldüğü için de Anayasaya madde kondu ve bu kez Yüksek İdare Mahkemesi önce bir yargıçtan, sonra üç yargıçtan oluşan iki dereceli hale getirildi. E peki mahkemelerin tıkanmasından öteye bu sistemin kötülüğü ne ki? Hangi gerekçeyle getiriliyor? Sayın Kotak okudu, söyledi, gösterdi. Temel gerekçe mahkemelerde tıkanmalar. Neden tıkanıyor? Yargıçların oturacağı oda yoktur, ya da yeterince yargıç yoktur, ya da eşdeğer mal, iskânla ilgili davalar o kadar çoktur ki içinden çıkılmaz bir hale geliyor. Hiçbir zaman birinci derece mahkemede bitirilemiyor, hep istinafa geliyor ve tıkanıyor. Gerekçe bu. Bunlar bu sistemin kötü çalıştığını gösteren hususlar değil ki. Bunlar olsa olsa hükümetin kötü çalıştığını gösteren hususlardır. Mahkemenin kötü çalıştığını, sistemin kötü çalıştığını gösterecek yerde UBP'nin, Ulusal Birlik Partisinin

başarısızlığını simgeleyen hususlardır. Niye başarısızlığını simgeliyor? Bugüne kadar en azından ben 1981 yılından beri Ekonomi, Maliye, Bütçe, Plân Komitesinde bütçe çalışmalarına katılırım ve en azından ben 1981 yılından itibaren Yüksek Mahakeme Başkanının ve savcılarının şikâyetlerini dinlemiş bir kişiyim. Binamız yok. Mesincerlerin altına verip de dava tebliğ edeceğimiz motosikletlerimiz yok. Beyliflerimiz yok.Yeterince yargıcımız yok. Stenomuz yok.

Değerli milletvekilleri; steno bulunamadığı için davaların ardı arkasına ertelendiğini biliyor musunuz? Hâlâ daha öyledir. İki mahkemeyi bir anda kuramazsınız. Çünkü mahkemeye ait, iki mahkemeyi de idare edecek şekilde steno yok. Peki bu neyin başarısızlığını gösteriyor? Bu o sistemi, yani 1976-85 dönemine göre daha iyi diye 85'ten sonra getirilmiş olan istinaflı sistemin kötülüğünü mü gösterir? Hayır. Sizlerin becerisizliğini gösterir. Söz vermenize rağmen kaç senedir dinledim, Adliye Sarayı yapılacaktır. Mahkemeye bina verilecektir. Efendim, bütçeye koymayalım ama görünmesin orda Adliye Sarayı için bina yapılacağına dair fon koyduğumuz da biz Maliyenin altından fonlardan onu da karşılayacağız. Yahu yapacak mısınız bunu ciddi? Yapacağız efendim. Yapacağız. Maliye Bakanı da bu sözü veriyor. Komisyon Başkanı da bu sözü veriyor, oraya getirdiğimiz bürokrat da, Maliye Bakanlığının müsteşarı da, Bütçe Dairesi Müdürü de bu sözü veriyor. Dokuz senedir bunu dinliyoruz ve dokuz senedir bizi kandırıyorlar. Bizi mi kandırıyorlar? Halkı kandırıyorlar. Baş yargıcı kandırıyorlar, mahkemenin bütün personelini, savcılar dahil, hepsini kandırıyorlar.

Dışişleri Bakanına Sayın Atakol'a makam odası olarak Meclis holü kadar bir yeri rahatlıkla verebiliyorlar, en rahat tarafından döşenmiş vaziyette. Şeflere kadar geniş geniş ferah odalar rahatlıkla tahsil edilebiliyor ama mahkemeye bina yok, mahkemenin bina sorunu çözümlenemiyor. Olanın Merkez Bankamız, para piyasası ile alakası olmayan, özel tefeci bankaları denetleyemeyen, banka krizleri zamanında piyasada kredi darlığı zamanında ortadan kaybolan Merkez Bankamız evelallah en görünür yerde İtalyan mermeri ile süslü binalar yapıyor. İçine gerseniz kaybolursunuz. Azametli, sanırsınız ki Amerika Birleşik Devletlerinin Hazine Dairesi, altınları depoladıkları daire. O bina yapılabiliyor rahatlıkla. Ona para var, bütçede fon da ayrılabilir ama bir Adalet Bakanlığına teseli etilemiyor. Bir mahkeme artık bina, orda sömürge döneminde, İngilizin oraya yaptığı o antika artık eski eser haline gelmiş olan, yürüdüğümüz zaman taktıkları çarptayın bina da bir türlü **kurtarılamıyor ve** yapılar da yapmak ki geliyor müfettişlerince de, bazıları tabii hepsi değil, e işte oradan bina da yok şu mahkemeyi kaldırdım, lütfen edelim ki tikanmasın, tikanma ortadan kalksın. Bunu mantıklı bulmaya, bunu kabullenmeye olanak yoktur. Ve bu düşünce ile de memleket yönetmek demin söylediğim gibi tekrar edeceğim mecburi olarak **çünkü benzerlik çok sıkımsal, tam oturdu böyle. Mektepsiz** meclis idare etmektir, diye budur. Yani mahkemeyi kaldırdı tikanma ortadan kalktı. Bakanların işlem ve kararlarını istinaftan nasil yoksun kaldırmamız? Politik kişiler olan bakanları, politik **çifti** kararlar ile **atanmış** olan müdürlerin, müsteşarların kararlarını nasıl olur da istinaf mahkemesinden yoksun kaldırmamız ve buna yasa çıkarılıp da kılıf olarak da yer yer darlığını gösterebilirsiniz.

İkincisine geçelim; Yerel yönetimlerin işlem ve kararları aynı üfür dilemin, yüzkesisi bir karar yerel yönetimlerde. Yani yerel yönetimlerimiz o kadar sıkımsal gelişmektedir ki her türlü işlemleri evelallah meclis memnuniyetle

Haksızlık yoktur, partizanlık yoktur, adam kayırma yoktur, rüşvete suistimale hiç yer yoktur. Yerel yönetimlerimizin işlem ve kararlarında. Bu nedenle, ne lüzum var efendim ikinci mahkeme hakkı tanıyalım? Bu kararlara **muhatap** olan vatandaşımıza boşuna zaman, boşuna masraf. Bir mahkemede nasıl olsa yerel yönetimlerimiz, Belediye Başkanlarımız, muhterlarımız, Meclis Üyelerimiz o kadar adaletli ki, bir mahkemede vatandaşımız atalım dışarıya çıksın, bir daha da o konuyu gündeme getiremesin. E, bir yanlışlık olmuşsa birinci mahkemede yani gireceği tek dereceli daha doğrusu istinafsız mahkemede bir eksiklik varsa sonradan en azından adaletin tecelli olması bakımından birtakım deliller bulmuşsa o yurttaş, yeniden örneğin istinaf mahkemesinin önüne yeni ve dava sonucunu etkileyecek **şahadet** getirebilecek durumdaysa niye vaktini alalım? Bunlar mümkündür, **her an** için mümkündür. Tabii bunun sonu yok dehebilir hukukda. Ama hukuk bunu limitlemiş, en azından demiş ki hiç olmazsa en asgari ikinci kademe getirelim, birincide bir hata olursa, eksiklik olursa, ya da bulunamamış birtakım bulgular, deliller varsa hiç olmazsa ikincide bulunur, ikinci mahkemenin karşısına getirilebilir. Adalet bir oranda, belli oranda, belli oranda tecelli edilebilir.

Hayır, yerel yönetimlerimiz maaşallah dokunulmaz müesseseler. Nasıl olsa onların kararları Hazreti Ömer adaleti taşımaktadır. Bu nedenle işte yurttaş tatmin olmak bakımından bir mahkemeye de gitsin ve ondan sonra herhangi bir istinaf hakkı, temyiz hakkı da olmasın. Mantıklı mı bu? Yerel yönetimler, belediyeler, muhtarlar, Meclis Üyelikleri bu söylediğim kıratta mıdır? Mümkün değil. Bizde mümkün değil. Dünyanın hiçbir yerinde de mümkün değil. Ama dünyanın uygar ülkelerinde en azından bu istinaf hakkı ellerinden alınmıyor. Onlarda da mümkün değil. Onlarda da adaletsiz çok kararlar var ama bir Amerika'da önce birinci derece mahkemeye gider, sonra ikinci derece mahkemeye gider, ondan da tatmin olmazsa federal mahkemeye gider, ondan da tatmin olmayan kalkarlar Lahey'e gider ya da diğer Strazburg'taki insan hakları adalet mekanizmasını harekete geçirir. Bu kadar marj verilmiş, bu kadar hak tanınmış. Niye peki uygar ülkelerin insanına tanınmış olan bu hakları biz kendi insanımızdan niye esirgiyoruz? Niye esirgediğimiz ortada. Çok haksızlık yaptığımız için. Çok haksızlık yaptığımız için, idari davalar bu ülkede yığılmıştır. İsterdim ki Komitede bu Yasa Tasarısını savunan hukukçu üyeler, ya da bu Yasa Tasarısını savunan yargıçlar örnekler de getirsin göstere sin. Bir Fransa'da Yüksek İdare Mahkemesine Bakanlar Kurulu kararı olarak, Bakanlıklar kararı olarak, yerel yönetimler kararı olarak kaç tane itiraz gitmektedir? Ne kadar dava açılmaktadır? Bizde yığılma var. Pek tabii ki yığılma var. Neden yığılma vardır? ÇÜNKÜ adaletsiz çalışmaktayız. Hizmet tüketir halden, partizanlık yapar, adam kayırır hale getirdik bütün dairelerimizi ve tabii ki vatandaşla hükümet, vatandaşla Bakanlıklar, vatandaşla belediyeler hep davalı

hale geldi. Herkes birbirini dava eder hale geldi bu memlekette. Yığılma ondandır. Eşdeğer konusunu Sayın Savcımız da, Sayın Baş yargıcımız da bu işi benimsemiş olan diğer yargıçlarımız da, Yüksek İdare Mahkemesinin birinci tıkanıklığa neden olan konusu olarak gösterdiler hepsi. Burda tabii hükümet kurnazlıkla o kaçınıcı maddeye, 3'üncü maddeye sıkıştırdı. Daha önce 4'üncü maddeydi de Bakanlar Kurulu kararı çıkınca 3'e çıktı. 3'üncü maddeye koydu. Oysa hepsi işaret etti. Bütün gelenler işaret etti ki asıl sorun İskân, Topraklandırma ve Eşdeğer Mal Yasası uyarınca oluşturulan komisyonların kararları. Ve yine bu komisyonlarla birlikte Bakanlıkların tasarrufları belediyelerin tasarrufları. Asıl sorun burda. Bunu kamufle edemezsiniz. Bakanlar Kurulu kararlarının temyizi hususunu çıkardınız. Zaten yoktu öyle bir sorun. Mahkemede istatistikî olarak arasanız Bakanlar Kurulu kararına idari olarak, Yüksek İdare Mahkemesinde itiraz diye birşey zaten yoktu. Asıl %90'ının 3'üncü maddeye ait olduğunu size okuyacağım Sayın Göktaş. Hepsini söyledim. Yüksek İdare Mahkemesindeki davaların %90'ı 3'üncü maddeyle, eşdeğer ve iskânla ilgilidir dedi. Hepsi öyle dedi ve öyledir de. Ve zaten bu Yasa Tasarısının esvabı mucizesi odur. Halkın elinden tapularını alacak, hakkını vermeyeceksiniz, haksız olarak mal almış olanların malına dokunmayacaksınız, bu işi kolay yoldan, tek mahkemede temizlemek isteyeceksiniz, geldiniz bu Yasa Tasarısını yaptınız, hallettiniz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İskân Topraklandırma ve Eşdeğer Mal Yasası uyarınca oluşturulan komisyonların işlem ve kararları da demin söylediğim gibi istinaftan yoksun kılınıyor. Bu konuda halktan büyük tepki göreceksiniz. Ve yaptığınız bu Yasa Tasarısı bu topluma pahalıya mal olacaktır. Açık açık söylüyorum. Hepimiz burdayız, göreceksiniz. Yine geleceksiniz burdan işte bunlar zaten komonist, işte bunlar zaten hain, işte bunlar zaten KKTC'yi istemiyor da bozo gammazlamak için Avrupaya, uluslararası platformlara gitti demek mecburiyetinde kalacaksınız. Oysa o insanlar bu memlekette adalet bulamadığı için, bu memlekette müracaat edecekleri ikinci bir istinaf mercii bile bulamadıkları için, bu KKTC'nin yönetimini gelecekte Avrupa platformlarına şikayet edeceklerdir ve haklıdırlar da. Haklıdırlar. Hukuk, adalet, evrensel bir konudur. Hukuk, adalet, evrensel boyutlar taşır ve gerçekten siz Avrupa'nın uygar insanının hakkı olanı kendi insanınıza vermezseniz insanların bir gün gelir patlar. Bu patlamaya da hazırlıklı olmak mecburiyetindedesiniz. Son derece büyük haksızlıkların meydana geldiği bir olaydır İskân Topraklandırma ve Eşdeğer konusu ve sorunların çözülmesi, bitmesi kısa sürede ortadan kaldırılması olası değildir. Neler olmuştur? Bir defa Güney'de insanımızın bıraktığı malını, evini, tarlasını, bahçesini, arsasını hatta menkul değerlerini gerçekçi bir baza oturup doğru bir biçimde saptama yapmadınız, saptamadınız. Bazı adamların bazı zamanlar kaprisine, bazı zamanlar hırsına, bazı zamanlar da kendi kişisel çıkarlarına kurban ettiniz. Adaletli bir değerlendirme yapıldığını söylemek mümkün değildir. Bunun sonucunda eğer vatandaşla devlet, vatandaşla İskan Bakanlığı davalaşmışsa, mahkemelere düşmüşse, bunun sorumlusu taciz edilmiş, rahatsız edilmiş, zarar görmüş Güney Göçmeni değildir. Bunun sorumlusu sizsiniz. Sorumluluğu önce kendinizde aramak, düzeltmek yönünde çaba harcamak mecburiyetindedesiniz.

Bunu yapmıyorsunuz. Peki Güney'deki mallar gerçek değerleri üzerinden tespit edilmedi bir. İkincisi; sıraya göre yapılmadı. Üçüncüsü halâ üzerinden on sene, onbeş sene geçmiş olmasına rağmen hakkını alamamış kişiler, insanlar var. Mağdur duruma düşürdünüz, Bunun sorumlusu da o insanlar değildir. Sizsiniz. Bunlar var da Kuzey'deki verdiğiniz tahsis ettiğiniz mallar daha adaletli mi davrandınız? Hayır. Aynı subjektif değerlendirmeler Kuzeyde de olmuştur. Bölgeler arası mal değerlendirmelerinde yine adamlara göre, yine bölgelere göre, yine kişilerin çıkarlarına göre değerlendirmeler vardır. Bundan gelen bir sürü davalar açılmıştır bu memlekette. Sorumlusu kim? Yurttaş mıdır? Hayır. Bir bakıyorsunuz ki olmayacak yerlerin malları en değerli biçimde gösterilmektedir. Puanları milyonları bulmaktadır. Başka birtakım bölgelerin de yine malları toprak edilmekte, kurban edilmektedir. Bunun müsebbibi yine yurttaş değildir. Onbeş senede eşdeğer sorununu çözmek yurttaşın sorunu değildir. Sizin sorunuzdur ve tabii sorun değil, kasıtlı olarak bitirmediğiniz bir olaydır.

Ulusal Birlik Partisi 15 senedir eşdeğer sorununu bilinçli olarak sona erdirmemiştir. Bilinçli olarak halkımıza hakkını vermemiştir. Neden? Çünkü, çıkarınızadır. Elinizde Demogles'in kılıcı gibi eşdeğer gücünü tuttunuz, o kılıcı her ihtiyaç olduğunda halka doğru sallamaktan çekinmediniz. Her seçim dönemi kullanabilmek amacıyla bu eşdeğer sorununu sürüncemede bıraktınız ve bundan da halkımız, memleketimiz, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti büyük zarar görmüştür arkadaşlar. Nasıl büyük zarar görmüştür? Bir defa, ekonomik olarak çok büyük zarar gördük. Olanaklar, Kuzeydeki tarımsal olanaklar mal, mülk, fabrikalar, tesisler, bu süre içinde bilinçli bir biçimde ekonomiye enjekte edilemedi. Malına mal demeyen insanın bahçesine, tarlasına, evine, hatta tesisine bakmayacağı doğaldır. Randımanlı biçimde çalışmayacağı doğaldır. Ağaç, yeni ağaç dikmeyeceği doğaldır. Her an için eğer bir malı elinden alabilecek konumda, partizan bir hükümet üstünde, başının üstünde görüyorsa o insanları, çalışmaması, sonra da sizden tembel damgasını yemesi de doğaldır. İşte olgu budur. Peki, bunun sorumlusu halkımız mıdır? Hayır. 15 sene seçim masraflarıyla kendi partisel amaçlarınıza bu eşdeğer sorununu kurban ettiniz, bu sene çözmediniz. Şimdi de, daha kolay halledebilmenin yollarını arıyorsunuz ve yine daha büyük yanlışlara yöneliyorsunuz. Mahkemeyi ortadan kaldırmak gibi bir yöntemte tevessül ediyorsunuz, yöneliyorsunuz.

Değerli arkadaşlarım; hepiniz biliyorsunuz, 1976 yılında belirlenen, Kuzeydeki mallar için belirlenen puanla, 1986 yılında aynı çevredeki mallar için belirlenen puanlar aynı mıdır? Bir seneden ikinci seneye tamamen subjektif olarak, tamamen haksız olarak aynı bölgenin arazileri, arsaları, taşınmaz malları için puanlarla oynadınız ve büyük haksızlıklar yaptınız. Yani, Girne yöresinde, farzımahal, Çatalköy yöresinde eşdeğerine karşılık 20,000 puana mal almış bir yurttaşın yanında, onun malından daha küçüğüne bu kez, bir yıl sonra yine aynı yurttaşa 2,000,000 puana vermeye kalktınız. Aynı yerde, aynı bölgede. Peki, Güneydeki o insanların malını da 20,000 puandan 2,000,000'a çıkardınız mı? Hayır. Peki, bu haksızlığı ortadan kaldırmak için mahkemeyi ortadan kaldırmaya hakkınız var mı? Yaptığınız budur. Bu söylediklerimde eşdeğer sorununun

çözümüne yönelik yanlış var mıdır, mübalâğa var mıdır? Katiyen yoktur. Aynı bölgede, gelin gidelim tespit yapalım. Yanyana duran, aynı denize bakan, aynı yolun yanında olan, aynı mesahaya haiz iki tarla veya iki arsa, birisi Ulusal Birlik Partisine ve hükümete yakın diye üç sene önce sorununu çözümlemiş, almış, 100,000 puana almış. Öteki zavallı, Ulusal Birlik Partisinden yana olmamış, değişik partilere oy vermiş, sorununu çözememiş, yandaşından üç sene sonra çözmüş. Aynı yerde, aynı büyüklüğe haiz iki arsa. Birinden 100,000 puan istiyorsunuz, ötekinden 2,000,000 puan istiyorsunuz. Hangi adalete sığar bu? Ve bir de vatandaşın buna itiraz etmemesini de salık veriyorsunuz. Mümkün mü bu? Tabii ki itiraz edecek. Üç sene önce kalktınız puan değerlerini aynı bölgede geçmişte verdiğiniz mallara kıyaslayarak, beş misli, altı misli değiştirdiniz. Aynı şekilde, objektif biçimde Güneydeki mal değerlerini değiştirdiniz mi? Hayır. Niye yaptınız bunu? Ee, canım işte malların değeri artsın, vatandaşın elindeki puanlar bitsin, tükensin diye. Bu kaygılarla yaptınız. ama, adalet, hukuk, bu kararda var mıdır? Yoktur.

Yani geçmişte Ulusal Birlik Partisi olarak Eşdeğer, iskân Topraklandırma konusunda adaletsiz, hukuka aykırı bütün girişimlerinizi bir kalemde yasallaştırmak için şimdi kurnazlıkla bir yöntem getiriyorsunuz Meclisin karşısına, istinaf mahkemesini ortadan kaldıracaksınız, efendim mahkemelerdeki tıkanmaları önleyeceksiniz. Ben iddia ediyorum ve soruyorum. Mümkün değil. Tıkanmaları önleyecek yöntem bu değildir. Sayın Erginel kendi komiteye verdiği görüşlerinde de bunu söyledik. Bu usulle, bu yöntemle eğer kırk senede bitecek sorunu otuz senede veya otuzbeş senede belki bitirebilirsiniz ama kısa sürede ortadan kaldırmanız mümkün değildir.

Kamu Hizmeti Komisyonunun işlem ve kararlarının da bu ülkede sürekli tartışılan konular arasında olduğunu hepimiz biliyoruz ve komitede daha geçen gün Bütçe vesilesiyle geldiği Kamu Hizmeti Komisyonunun başkanları, yöneticileri orda da tartıştık ve muhalefet olarak bizler Kamu Hizmeti Komisyonunun Anayasanın gereğini yerine getirmemekle ve partizan davranmakla itham ettik. Mübalağa, yalan var mı bu söylediğimizde? Hayır. Geçmişte Ulusal Birlik Partisinin bakanlarının, sekreterlerinin Kamu Hizmeti Komisyonunu kendisine nerdeyse parti merkezi haline getirdiğini de biliyoruz. Bu Mecliste bunları da eleştirdik, konuştuk. Kendisine Anne Hizmeti Komisyonunun binalarını mesken tutan Ulusal Birlik Partilileri de biliriz biz. Etki yapmak için. Yapmamış mıdır? Yapmıştır. Gelin devlet dairelerine, Kamu Hizmeti Komisyonunun bilinçli olarak terfi ettirildiği ya da nakil ettirildiği, hakkını vermediği kaç tane muhalefet kanadını destekleyen kamu görevlisi olduğunu araştıralım. Emin olun ki çok bulacağız. Niye partizanlık oraya kadar sokulmuş. Buna rağmen bazı disiplin işlemlerinde

işte Anayasanın lafzı buydu. Anayasa'daki o madde bunla ilişkiliydi. Haksız kararları için değil. Ama bazı disiplin işlemleri için. Kamu Hizmeti Komisyonu bazen mahkeme gibi oturmaktadır. Savcı dinlemektedir. Yöntemi aynen mahkeme yöntemidir. Yasal hakkıdır bu Kamu Hizmeti Komisyonunun. İşte orada belki bu Anayasanın maddesine uygun olarak eğer ihtiyaç duyuyorsak gerçekten bir istisna getirebiliriz. Anayasa Mahkemesi Başkanının, diğer yargıçların ve Baro Başkanının da söylemek istediği budur. Orada mahkeme gibi oturmuş olan, savcının da bulunduğu, iddianamenin de bulunduğu, savunmanın da bulunduğu, idari bazı kovuşturmalarda ilgili veya bir disiplinle ilgili kararları Kamu Hizmeti Komisyonunun belki istisna tutulabilir. Anayasanın o 143'üncü maddesine dayanarak. Niye o da? İşte savcılık, işte savunmalı, işte yargıçlı birinci derece mahkemesi olarak Kamu Hizmeti Komisyonunu kabul edebiliriz. O zaman bunun itirazı yine tekrar birinci derecedeki yargıçlı mahkemeye gitmesin yeterli görülebilir. Üç yargıçlı mahkemeye gitsin ve tekrar istinaf edilmesin denebilir. İstisnai hal. Kamu Hizmeti Komisyonundaki bütün işlem ve kararlar için değil, kesinlikle. Çünkü çoğu işlem ve kararlarında partizanlık olabilir. Yanılgı olabilir. Adaletsizlik olabilir. Hukuğa aykırılık olabilir. Onlar birinci derece mahkemeye de gidecek, istinaf da edilecek. Ama ne diyoruz, Anayasamız bazı istisnalar getirmek istemiştir. İşte o istisnalardan bir tanesi disiplin işlemleriyle ilgili olarak Kamu Hizmeti Komisyonunun verdiği bazı kararlar olabilir.

Ama biz tümünü istisna haline getiriyoruz. Kamu görevlilerine bunu nasıl anlatacaksınız, nasıl savunacaksınız? Hele hele altında yazdığımızla, bu Yasa Tasarısının ne alâkası var anlamak mümkün değil. Motorlu Araçlarla Yolcu ve Eşya Taşınması Denetim Yasasının 4'üncü maddesi uyarınca oluşturulan İzin Makamının işlem ve kararları. Her seçim dönemi Ulusal Birlik Partisi, özellikle genel sekreterlerinin silâh olarak kullandığı bir madde. Her seçim dönemi ortaya çıkan, önce müracaatların biriktirildiği, sonra da İzin Komisyonundan önce UBP binalarından geçen listeler ve Ulusal Birlik Partisinin ileri gelenlerinin etkisiyle verilmiş olan izinler, "T" izinleri vesaire. Burda, partizanlık olmadığını çıkın da söyleyin. Sağır sultan bile duydu bunda oynanan oyunları, dönen dümenleri herkes biliyor. Köylüler de biliyor, kentliler de biliyor, halkımız biliyor. Ne var bunun kararlarındaki bu kadar adaletli midir, bu kadar sağlıklı mıdır ki siz kalkıyorsunuz bu İzin Makamının kararlarını istinaftan yoksun kılmaya çalışıyorsunuz. Ne hakkınız var buna? İdari bir işlem değil. Demin saydığımız gibi Kamu Hizmeti Komisyonu gibi mahkeme tarzında oturan bir kurul da değil. Peki, niye bir ikinci itiraz mercii bırakmak istemiyorsunuz? Çünkü, tek mahkemede hükümetin tesiriyle, etkisiyle verilmiş olan kararları aklamak niyetiniz, kararınız var. Amaç budur. Başka bir anlamı varsa, sayın hükümet mensupları çıktıkları zaman bize de anlatsınlar da görelim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu bir sayfalık masum görünmeye ve gösterilmeye çalışılan tek sayfalık yasa tasarımız bununla da bitmiyor. Tek sayfaya sığmış bir küçük yasacık. İşte, öylesine bir yasa. Ek'indeki felâket bu saydıklarımızla da sınırlı değil. Hele hele bir madde, son 6'ncı madde çok daha ilginç, enteresan. Bu niye geldi? Hadi diğerlerini anlarım. Yani, partizanlık yapmaya çalışıyorsunuz, eşdeğer sorununu kısa yoldan, ama hak sahiplerinin aleyhine çözmeye çalışıyorsunuz. Bu ne? Yukarıda sıralanan organ ve kuruluşların ihmalleri. Kime siz anlatacaksınız? Yani, bu işi savunan Sayın Başbakan, Ulusal Birlik partisinin hukukçuları, bir yabancı hukukçu, bir yabancı politikacı bu işten haberdar olsa ve sorsa size bu hukukçularınıza? Nasıl izah edeceksiniz?

Anlamak mümkün değil. Yukarıda sıralanan organ ve kuruluşların ihmallerinin ceremesini halka çektirmeye çalışıyorsunuz. Hayır diyorsunuz, bir mahkemede haklı veya haksız bitsin ve bizim bu ihmallerimizi istinaf edemesin. Ne hakkınız var sizin? Bunu nasıl anlatabilirsiniz efendim? Yani, neyin ihmalleri? Bakanlıkların işlem ve kararlarında yapacakları ihmalleri istinaftan yoksun kılıyorsunuz getirdiğiniz bu maddeyle. Hade diğerlerine çıkıp diyeceksiniz ki, işte biz partizanlık yapmıyoruz, işte biz adaletsizlik yapmıyoruz, işte biz haksızlık yapmayacağız diyeceksiniz ötekilerine, savunduğumuz diğerlerine öyle diyeceksiniz. Peki, buna ne diyeceksiniz? İhmal diyeceksiniz, ihmalinden doğan kusur. İhmalden ne doğar? Kusur doğar. İhmalden yanlışlık doğar. İhmalden eksiklik doğar. Burda var, niye onu muaf tutuyorsunuz madem? Hiç olmazsa bunu çıkarın.

Yani ihmal, arkadaşlar, ihmal kusur demektir. İhmal eksiklik demektir. İhmal yanlışlık demektir. İhmal haksızlık demektir. İhmal kasıt demektir. Adı ihmal olabilir. Kasıttan haksız işlem yaparsınız. Bunun adına da ihmal ettik yahu da şu formayı doldurmadık yurttaşın dersiniz. Bunu nasıl muaf tutarsınız siz istinaf hakkından? Nasıl yoksun kılarıyorsunuz ve buraya bu meseleye bunu dahi dersiniz. Anlamak mümkün değil. Yani biz anlamadığımız gibi bizi inceleyecek olanalar, bizi denetleyecek olanlar hiç anlamayacaktır. Mümkün değildir.

TAŞKENT ATASAYAN (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Şimdi o maddeyi çıkarırsak tamam olur yani?

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Hayır biz bir saattir onları sıralıyoruz, onları anlatıyoruz.

TAŞKENT ATASAYAN (Yerinden) (Devamla) - Öyle anladım onlar tamam da bu tamam değil, öyle anladım ben.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Yani tabii...

TAŞKENT ATASAYAN (Yerinden) (Devamla) - İtirazın oysa çıkarırız onu da biter bu iş.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Yani şimdi tabii ben söyleyim onu da çıkarmayacaksınız da hani hiç olmazsa bu madde girmemiş olsaydı diyorum kendi halkınıza değilse bile...

TAŞKENT ATASAYAN (Yerinden) (Devamla) - Senin hatırın için kulus yaparım.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Yabancılara karşı yüzünüz kızarmasın. Yani aksi takdirde diyorum biz zaten anlamayız, yani bize dediğim ki sen bakanların, bakanlıkların işlem ve kararlarını muaf tutacan, bunu benim anlamam, kabullenmem mümkün değildir. Olası değildir. Yani benim rakibim, benimle seçimde yarış ederek bu Meclise girmiş olan rakibim, bakan olacak...

TAŞKENT ATASAYAN (Yerinden) (Devamla) - Olmasa sen olacaktın.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Doğrudur tabii. Bütün iddia odur, demokrasinin gereğidir Sayın Atasayan.

TAŞKENT ATASAYAN (Yerinden) (Devamla) - Var yani demokrasi.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Yani demokraside siz olmazsanız başka biri olur, alternatif var.

BAŞBAKAN Dr. DERViŞ EROĞLU (Yerinden) - İktidar olsaydı bu Yasayı bunlar getirecekti.

TAŞKENT ATASAYAN (Yerinden) (Devamla) - Yok, demokrasi yok dedi de demin demokrasiden bahsetti.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Ben öyle bir şey demedim.

TAŞKENT ATASAYAN (Yerinden) (Devamla) - Var yani demokrasi?

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Sınırlı demokrasi vardır.

TAŞKENT ATASAYAN (Yerinden) (Devamla) - Sınırlıdır tabii yeşilhatta kadardır demokrasi bizde, ondan oraya yoktur.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Demokrasi bütün unsurlarıyla uygar ülkelerin şimdiye kadar geliştirip yazdıkları, uyguladıkları hususlarıyla bizde yoktur.

TAŞKENT ATASAYAN (Yerinden) (Devamla) - Çetin Altan'ı okumadığın belli.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Ne alakası var Çetin Altan'la efendim?

TAŞKENT ATASAYAN (Yerinden) (Devamla) - Neyse...

BAŞKAN - Evet Taşkent Bey.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Sınırlı bir demokrasimiz olduğu doğrudur. Demokrasi olmayan ülkelerde pek tabii ki parlamento olmaz, seçim olmaz, görüşlerin ayrılığı hiç olmaz, yargı, yasama, yürütme ayrılığı olmaz. Devlet parti bütünleşmesi olur. Tek parti rejimleri olur. Demokrasi olmayan ülkelerde totaliter ülkelerin tarifi bunlardır. Parlamentosu yok, seçim yok, tek parti var, çok partili sistem yok, tartışma ortamı yok. Basın tek seslidir. Ancak gerçekten Sayın Atasayan'ın arzuladığı düzeyde bir demokrasi bu ülkede var mı? Onu yargılamak lazım. Bir defa gerçek demokrasi olan bir ülkede bu demin saydığım hususların yürürlükte olduğu bir ülkede, demokrasinin hakim olduğu bir ülkede...

TAŞKENT ATASAYAN (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Senden demokrat olduğumu kabul ettin yani.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Meclise böyle bir Yasa Tasarısını getirmek ne haddinize. Gidin de bunu uygar bir ülkenin demokratik parlamentosunda getirin de göreyim bakalım. O ülkede halk ayaklanması olur halk. Halk kalkar Bulgaristan'daki gibi patır patır düşürür başbakanından şeyine kadar, Meclisine kadar. Yugoslavya'da olduğu gibi, Romanya'da olduğu gibi. Hatta ve hatta Fransa ve İngiltere'de olduğu gibi. Böyle bir Yasayı getireceksiniz ve bunun adı da demokratik düzen olacak. Mümkün değil. Sınırlı demokrasi, işte sınırlı demokrasinin ürünü bir Meclis, eksik bir Meclis.

Muhalefet partileri yok. Bir tanesi var, hakkını yemeyelim, iki milletvekiliyle. Diğerleri yok. Neden? Çünkü, bu memlekette gerçek demokrasiyi hazmedememiş bir partisiniz siz ve sizi itham ettik biz senelerce. Halâ daha da söylüyoruz. Bunları yapmayın diyoruz. Çünkü, bu demokrasiye aykırıdır diyoruz. Niye, ne yaptınız? Totaliter sistemlerde olduğu gibi devleti partiyle bütünleştirmeye kalktınız. Başardınız mı? Belli oranda. Onun için sınırlı demokrasi diyorum. Şimdi, eğer uygar bir ülkede bir mahkeme, temyiz hakkı, yani halkın kazanılmış bir hakkı elinden alınmaya çalışılsa kamuoyunun bu sessizliğini görebilir miydiniz? Bu kamuoyu niye sessiz? Bu neye benziyor arkadaşlar? Bu, hükümetin maddi olanaksızlıklar nedeniyle kamu görevlilerinin maaşlarından %35 indirim yapması demektir. Maaşlarınızı, özlük haklarınızı kesmekle, mahkemede hak arama hakkınızın elinizden alınması arasında büyük fark yoktur. Hatta bu daha vahim bir olaydır. Maaş kesmekten de daha vahim bir olaydır. Normal demokrasilerde, Sayın Atasayan'ın bahsettiği demokrasilerde, uygar ülkelerde böyle bir kazanılmış hakkın insanların elinden alınması bu kadar rahat mümkün müydü? Niye kazanılmış hak- İşte açık. Gerekçede de yazıyor. Sayın Yüksek Mahkeme yargıçları da söyledi. Burda vardır. Ne dediler? 1976-1985 döneminde Anayasamızda Yüksek İdare Mahkemesi tek dereceliydi. Şikâyetler oldu deniyor, aynen söylenen bu. Rahatsızlıklar oldu, haksızlıklar oldu ve dendi ki düzenimizi de demokratik yapalım. Ne yapalım? İki dereceli yapalım Yüksek İdare Mahkemesini ve halka, birinci dereceden mahkemede adalet bulmadığını iddia ederse, ikinci istinaf mahkemesine gitme hakkını verelim dedik. Bu bir haktır. Bu, 1985 Anayasamızla halka verilmiş olan hakkı, siz bugün en adaletsiz biçimde, 34 milletvekilinize güvenerek almaya çalışıyorsunuz. Maaş kesmekten, 13'üncü maaşınızı bu yıl param yoktur vermeyeceğim demekten farklı bir yöntem değildir. Hatta dediğim gibi bu, şimdi yapmakta olduğunuz çok daha vahim bir olaydır. Çünkü, bu adaletle ilgilidir, bu hakla ilgilidir. Bu hak düzeniyle ilgilidir. Bu memlekette eğer

gerçek demokrasiyi yerleştireceksek, bu memlekette muhalefete nasıl ki ihtiyacımız vardır, nasıl ki muhalefetle iktidarın bu parlamento çatısı altında birlikte bulunması gereklidir, bu memlekette gerçek demokrasiyi yerleştirmek için de, hukuk düzenini en ileri boyutta yerleştirmek mecburiyetindeyiz. Bu demokrasimize ve dolayısıyla da hukuk düzenimize bir bıçak darbesidir değerli milletvekilleri. Ulusal Birlik Partisinin milletvekillerinin vicdanına hitabetti Sayın Kotak. Ben de söylemek istiyorum ve ben inanıyorum ki, Ulusal Birlik Partisi Grubunda bu yasa tasarısını tekrar tezekkür edebilir, görüşebilir. Demokrasinin yöntemlerinden biri de budur. Lütfen biraz da bizi dinleyin. Haksızlık yapıyorsunuz. Haksızlık yaptığınız oranda, Sayın Kotak'ın da söylediği gibi, iletişim araçlarını da kapatıyorsunuz. Halka sesimizi duyurmamızı önlemeye çalışıyorsunuz. TAK Ajansı ile de önlemeye çalışıyorsunuz, BRT'yle de önlemeye çalışıyorsunuz, basın-yayın organlarıyla da önlemeye çalışıyorsunuz. Sınırlı olarak duyurabiliyoruz. Bu sınırlı demokraside sesimizi halkımıza sınırlı olarak duyurabiliyoruz. Yani, bu Mecliste bütün muhalefet partilerinin temsil edilmesini fırsat bilerek böyle yönlere gitmemeniz gerekir arkadaşlar. Çünkü, bu, halkımızda, eğer biz kamuoyu yaratamamışsak, eğer halkımız elinden alınmak istenen bir hakkı vermemek için ayağa kalkmamışsa, muhalefetin güçsüzlüğündendir, iletişim araçlarınızı, araçlarını, devletin BRT'sini dahi bize kapamış olmanızdandır.

Niye versin halkımız elinde olan hakkı, niye? Gerekçe, bu gerekçeyi ayıptır, başka bir yerde söyleyemezsiniz. Ocak ayı geliyor, Ocak ayında inşallah temenni edelim heyetler yollayalım Strazburg'a, günüdür, gideceksiniz. Eğer Strazburg'da o demokratik ulusların toplandığı o Avrupa Konseyinde bize bunu sorarlarsa ne cevap vereceğiz? Biz evvelâ muhalefet milletvekilleri olarak karşı çıktık, önleyemedik diyebiliriz de Meclis Başkanımız bu insanlara ne söyleyecek? Siz halkın eşdeğer sorununu istismar ederek tek mahkemede haklarını elinden almak için temyiz, istinaf hakkını elinden aldınız, kaldırdınız, mahkemeyi teke düşürdünüz dedikleri zaman nasıl savunacağız, ne söyleyeceğiz kendilerine? Efendim tıkanıyor mahkemeler, tıkanıyor.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; mahkemelere bina veremiyorsanız Sayın Dışişleri Bakanlığının binasının da en azından hiç olmazsa yarısını alıp mahkemelere ayırmıyorsunuz?

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa)(Yerinden) - Kıbrıs meselesi ne olacak? Gündemin birinci maddesidir.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Davayı...

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden)(Devamla) - Davamız ne olacak?

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Saraydan yeterince takip ediyoruz Sayın Adaoğlu.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden) - Alptemuçin geliyormuş talimat vermeye, yoldadır.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden)(Devamla)- Karşılıklı bilgiler için geliyor o.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Gerçekten Kıbrıs sorununa o Dışişleri Bakanlığının bünyesinin sahip çıktığını biz de kabullensek daha büyük bina da öneririz biz. Biz gerçekten Kıbrıs Sorununa Dışişleri Bakanlığının bu hükümetin bir kanadı olan Dışişleri Bakanlığının yeterince sahip çıkmasını savunan milletvekilleriyiz ve biz ikide birde eğer Dışişleri Bakanlığına tahsis edilmiş binayı gündeme getiriyorsak, bizim o binada gözümüz olduğu için değil, o binada oturan Dışişleri Bakanlığının, Dışişleri Bakanının bu memleketin sorunlarına, bu memleketin siyasal sorunlarına yeterince sahip çıkmadığı içindir. Yani biz mecazi anlamda Dışişleri Bakanlığının binasını ikide birde gündeme getiriyoruz.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden)(Devamla) - Fuzuli.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Evet fuzuli. Bir politika plânlaması yoktur bugün. Dış politikamızda...

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden) - Bir kadro yoktur.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Doğru dürüst bir kadro yoktur, uzmanlaşma yoktur. Biz memlekette kalkınmayı sağlayacak olan, çevrenin bozulmasını öneleyecek olan mühendisleri hep temsilci, büyükelçi yaptık evvelallah. Ziraat mühendislerini, mimarları, mühendisleri Dışişleri Bakanlığının kadrolarına bakıyoruz, meslekten gelenler ya bir köşeye çekilmiştir, ya müsteda...

MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANI EŞBER SERAKINCI (Yerinden) - Biz mühendisleri adam yerine koyduk.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden)(Devamla) - Sen de mühendissin.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Bu ülkede uzmanlaşmaya ehemmiyet verilmesi gerekir.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden)(Devamla) - Türkiye'nin en büyük başı mühendis.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Ben komitede, tabii başbakan da olur, cumhurbaşkanı da olur, mühendisten büyükelçi de olur. Ben mühendisten büyükelçi, konsolos, temsilci olmaz demedim. Oluyor, pekalâ olur. Yetiştirirsin, alaydan gelmiş subay gibi o da alaydan yetiştirme diplomat haline gelir. Ama mühendislere önce Pakistan'da, sonra Abudabi'de, sonra da Brüksel'de bu memleketin sırtından alaydan diplomat olması için olanak sağlarsanız, meslekten diplomatları bir köşeye itmiş oluyorsunuz ve bu memleketin yaşanan olgusu da ne yazık ki budur. Meslekten diplomatları alıp, lisanı ile, bilgisi ile, gelişen dünya koşulları tartışabilirliği ile, dünyada davamızı savunabilirliği ile yetiştirilecek ve bu müesseselere gönderecek yerde siz orayı by-pass ediyorsunuz, o , onun dostu, o onun eşi, o ordan emekli, o buradan emekli, bütün müesseseleri dolduruyorsunuz ve Dışişleri de büyük bir binanın içinde kaybolmuş vaziyette çalışıyor.

İşte onun için, o bina içinde kaybolduğu için biz Dışişlerinin binasına yönelik eleştiri getiriyoruz. Ayıralım efendim yarısını mahkemelere verelim, çünkü şikâyet ediyor Mahkeme Başkanı. Mahkeme, Adalet Sarayı yapılması için de fon koymuyoruz, hade o da olmuyorsa gelin Meclisin çalışmadığı günleri mahkemeye tahsis edelim, gelsin burada oturum yapsın. Hiç olmaza ortadan mahkemeyi kaldıralım.

Yani salon yapılmadığından dolayı mahkemeyi kaldıran devlet, millet Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti etiketini yememek için öneriyorum bunu. Gelin şu salonları, şu odaları Meclis toplanmadığı zaman mahkemeye tahsis edelim de o yargıçlar buralara da gün verebilsin. Yazıktır, ayıptır. Kimseye anlatmayınız bunu. Yer vermedikleri için, bina yapmadıkları için mahkemeyi kapattılar dedirtmeyelim. Halkın elinden muktesep hakkını aldılar dedirtmeyelim. Anayasaya aykırı bir yasa geçirdiler dedirtmeyelim. Çünkü bu Yasa aynı zamanda Anayasaya da aykırıdır.

GÜNER GÖKTUĞ (Lefkoşa) (Yerinden) - Aykırı değildir.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Size göre aykırı değildir.

GÜNER GÖKTUĞ (Yerinden) (Devamla) - Anayasaya aykırılığını hiçbir iiddia etmedi.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Etti efendim. Okuyayım nasıl etmedi. Hemen hemen hepsi bu getirilmek istenenin... Sayın Başyargıç da söyledi, Osman Örek de söyledi bu getirilmek istenen Yasa Tasarısının Anayasaya aykırı olduğunu.

GÜNER GÖKTUĞ (Yerinden) (Devamla) - Cetvele karşı.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - E... cetvel vasıtası ile tabii.

GÜNER GÖKTUĞ (Yerinden) (Devamla) - Bazıları.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Cetvel nedeni ile Anayasaya aykırı oluyor. Ne diyor? Bu cetvel geçirilirse Anayasanın maksadına aykırı bir cetveldir bu. Onun için Anayasaya aykırı olacaktır diyor. Bu cetvel'i koymaz da eğer Anayasada o maddenin murat ettiği biçimde istisnai bazı hususları koyarsanız o zaman da Anayasanın gereğini yerine getirmiş oluyorsunuz" diyor. Sayın Osman Örek'in de Sayın Anayasa Mahkemesinin Başkanının da söylediği budur.

Sayın Erginel'in sözlerinden de anlaşılabilir budur. Diyor ki; size orda "Anayasa birtakım istisnaları çıkaralım diyor". Siz tamamını çıkarıyorsunuz. Ne kalıyor dışında. Yani şu okuduklarımızın dışında ne kalıyor? Bir tek polisin disiplin işlemleri, askerinin disiplin işlemleri, atama işlemleri vesaire kalıyor. Başka birşey kalmıyor. Oysa istisnalar o kadar az olacak. Yani istisna az olur. Ben, Sayın Kotak da okudu Osman Örek'in Anayasa ile ilgili söylediklerini. Sayın Atasayan sabrınıza sığınarak bir hususu daha gündeme getireyim. Sayın Göktaş diyor ki "Anayasaya aykırı olmaz." Anayasaya aykırı olacağını Osman Bey de söyledi. Taner Erginel de, Yüksek Mahkeme Başkanı da. Bakın Osman Bey ne diyor. Baro Başkanı. Ulusal Birlik Partisinin bir üyesi, eski Meclis Başkanı. Saygımız var. Davamızı da uluslararası platformlarda Sayın Denktaş ve Merhum Dr. Küçükle birlikte savunmuş bir kişi.

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Türküleri de var.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - İşte bu Osman Beyin size sözlerini okumak istiyorum. Bakın ne diyor. "Bazı meselelerde ki yargısal denetimde kendi bünyesinde olanlar da bunu açık tutalım diye Anayasa bize bunu bize verdi. Yani Anayasa bize bazı istisnaları açık tutalım diye verdi. Bunu genişletirsiniz, herşeyi. O zaman bu istinaf hakkı alınmış olur elinden varandaşın. Yapmak lazım. Anayasanın emrinin tersine genişletiyorsunuz" diyor. "Kendi içinde hiyerarşik düzende hukuki bazı denetimden geçen istisnalar da iptidai meseleler ve ve hükümetin tasarrufları ile yapılacak şikayetler iptidaidir. Onu da nihayi yapmak Anayasaya ters düşer" diyor. İşte buyurun.

GÜNER GÖKTAŞ (Lefkoşa) (Yerinden) - Onları çıkardık.

ERGÜN VEHBİ - E, bakanlıkların kararları var efendim. Aynıdır. Hiç olur mu? Bakanlıkların.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) (Yerinden)- İhmalleridir.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Bakanlıklar var efendim. Yine ben soruyorum Sayın Osman Örek'e Herhangi bir Avrupa ülkesinde böyle bir uygulama var mı? Şimdi tabii Avrupa hayranlığımız bazı bakımlardan vardır, doğal karşılamak da lazım. Yani her yönü ile biz Avrupa hayranı bir kişi değiliz.

Ama en azından bu yönlerden konuştuğumuz zaman, demokrasi açısından konuştuğumuz zaman, hukuk düzeni açısından konuştuğumuz zaman nereye bakıyoruz? Avrupaya bakıyoruz. Herhalde Çat'a bakacak değiliz, herhalde Nijerya'ya bakacak değiliz. Nereye bakıyoruz? Avrupaya. Ben de soruyorum. Osman Bey de yanıt veriyor. "Yoktur. Türkiye'de dahi kalkmıştır" diyor. "Türkiye'de dahi" diyor. Çünkü Türkiye'de bazı işte ihtilâller oluyor, şeyler oluyor, askeri darbeler oluyor, istisnai haller olabilir, "orada bile kalkmıştır" diyor Osman Bey.

"Rum tarafında da tek hakim bakar. 1960 Anayasası altında, Anayasada bile bu yoktu, Anayasa Mahkemesi hem idari, hem Anayasa Mahkemesi görevini yapıyordu. Orada bile zorladı ve tek hakim sistemini getirdi ve raportör olarak iptidai tek hakime götürdü. Bir Türk, bir Rum, iki tane raportör geldi. Türkün meselelerine Türk bakardı, Rumun meselelerine Rum. Üç hakime son aşamada gidilirdi" diyor Osman Bey.

GÜNER GÖKTUĞ (Lefkoşa)(Yerinden) - Raportör.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Raportör ama üç hakime de son aşamada gitme hakkı vardı diyor.

GÜNER GÖKTUĞ (Yerinden)(Devamla) - Karar vermiyor. Raportördür, bilgileri toplar.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Bilgileri toplar da tek hakim. Zaten ondan bakıyor tek yargıç olarak Türkün Türk, Rumun da Rum diyor. Ondan sonra üç hakime son aşamada gidiliyordu. Onu söylüyor Osman Bey ve eğer bu tutanakları çıkarırsanız, tahlil ederseniz istinaftan yoksun kılarırsınız da Anayasaya aykırı olacağını açık açık söylüyor.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; çben bu konuda söz hakkımı mahfuz tutmak istiyorum. Sayın Atasayan'ın ikazı üzerine mahfuz tutmak istiyorum. Sözlerim, görüşlerim bitmedi, devam edeceğim. Ancak arkadaşlar herhalde bazı konularda değerlendirme yapma ihtiyaçları duyuyorlar.

- 1401 -

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa)(Yerinden) - Grup toplantısı yapacağız.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Buna olanak sağlamak için şimdilik sözlerimi burada kesiyorum. Saygılar sunarım,.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Vehbi. Buyurun Sayın Adaoğlu.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden)(Devamla) - Bir grup toplantısı yapmak için on beş dakika ara verilmesini istiyoruz.

BAŞKAN - Peki efendim. Grup toplantısı için on beş dakika ara veriyorum.

Kapanış saati: 16.25

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılış saati: 17.30

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri; Cumhuriyet Meclisinin II'nci Dönem, 1'inci Yasama Yılı'nın 21'inci Birleşiminin Üçüncü oturumunu açıyorum. Ad okunmak suretiyle yoklama yapılacaktır. Lütfen yoklama yapar mısınız?

(Ad okunmak suretiyle yoklama yapıldı)

1402/...

KÄTİP - Toplantı yeter sayısı vardır Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri; toplantı yeter sayısı vardır.

Buyurun Sayın Ergün Vehbi, devam edin konuşmanıza.

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa) (Yerinden) - Sayın Başkan; bir önerim vardır efendim. Anladığım kadarı ile, grup toplantısında Ulusal Birlik Partisi, Yasanın olduğu gibi görüşülerek sonuçlandırılmasından yana karar almış bulunmaktadır.

HÜSEYİN CURCIOĞLU (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Nereden biliyorsunuz?

ERGÜN VEHBİ (Yerinden) (Devamla) - E, duyduk canım.

BAŞKAN - Devam edin efendim. Evet?

ERGÜN VEHBİ (Yerinden) (Devamla) - Bu nedenle, Başkanlık Divanı kararı vardır, mesai saatleri dahilinde Meclis çalışma yapar. Başkanlık Divanı, ters bir karar almadığına göre, oturumun ertelenmesine ve...

BAŞBAKAN DERViŞ EROĞLU (Yerinden) - O, Bütçe için alındı, değil mi?

ERGÜN VEHBİ (Yerinden) (Devamla) - Hayır efendim, Bütçe için değil böyle bir karar. Mesai saatleri içinde çalışmalarına devam eder ve oturum ertelenir. Şimdi, herhalde 22.00'ye, 23.00'e kadar bu Yasayı tartışma gereği olduğuna göre, ben ertelenmesini ve bilâhare devamını öneriyorum. Yani karar var.

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Bir de o karar gelsin bakalım, belki anlığın seni yanıltmış olabilir. Öz Türkçe söyleyelim. "Gerekirse" kelimesi var mı, o "ancak" gibi?

ISKAN BAKANI HASAN YUMUK (Yerinden) - Başkanlık Divanı Bütçe ile ilgili karar aldı.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden) (Devamla) - Bütçe ile ilgili program var efendim.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) (Yerinden) - O başka...

KÂTİP - O, Bütçe ile ilgilidir efendim.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden) (Devamla) - Efendim, geçen dönemki çalışma yöntemlerinin aynen uygulanması, Salı-Cuma ve mesai saatleri içinde devam etsin çalışmalara.

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Salı günleri ve gereksinme duyulması halinde de Cuma günleri, mesai saatleri içinde.

BAŞKAN - Kararı görelim efendim.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden) (Devamla) - E, görelim efendim. Yok mu?

MUSTAFA ADAOĞLU (Yerinden) (Devamla) - Bitiş saati yoktur Ergün Vehbi Bey.

HASAN YUMUK (Yerinden) (Devamla) - Ergün Bey, saati yoktur.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Ama zaten sizin böyle kararlara ihtiyacınız ne? Yok yasa, yap yasa. Talât Paşa usulü.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri; böyle bir karar yoktur efendim. Toplantıya devam ediyoruz.

Sayın Vehbi; konuşacak mısınız efendim?

ERGÜN VEHBİ (Yerinden) (Devamla) - Konuşacağız ya.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Ulusal Birlik Partisinin böyle bir Yasa Tasarısında ısrarını anlamak mümkün değil. Daha doğrusu ısrarını anlamak pek mümkün bizim açımızdan, ama halk anlamayacaktır. Biz anlıyoruz. Neden? Çünkü yargısal olarak, 15 yıldır, eşdeğer konusundaki uygulamalarla düzeni çıkmaza soktunuz.

Tıkadınız. Büyük haksızlıklar oldu, büyük düzensizlikler oldu, büyük rüşvetler, yolsuzluklar döndü. Tabii ,ki bunu da parantez açarak Sayın Adaoğlu şikayet etti, kendisini tenzih ederim. Ben hiçbir arkadaşımı, hiçbir Bakanı, hiçbir zaman bu şekilde itham etmedim. Ancak rüşvet demişsem bunlar hep kanıtlanmış, bazı kişiler hakkında kanıtlanmış konulardır. Sakın ola bakanlarımız ya da çalışmakta olan bürokratlarımız böyle birşeyden alınmasınlar. Ama bu ülkede eşdeğerde binbir türlü yolsuzluğun olduğu da kanıtlanmıştır. Birçok kişilerin de bu eşdeğer sorunundan dolayı milyarder olduğu, milletin gözü önünde milyarlar vurduğu da açık bir gerçektir. O nedenle daha önce de söylediklerimden Sayın Adaoğlu'nu tenzih ederim. Bizim kimleri kastettiğimizi zaten bizimle beraber geçmişte mücadele vermiş olan arkadaşlarımız çok iyi bilmektedirler. Ben bu konulara girmeyeceğim. Ancak anlatmak istediğim şudur. Ulusal Birlik partisi birden bire bu Meclise bir Tasarı sevketmiştir. Seçimler Mayıs ayında oldu.

GÜNER GÖKTUĞ (Lefkoşa)(Yerinden) - Kadük olmuş Yasa Tasarısıdır.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Farketmez efendim. Kadük olan çok Yasa Tasarısı vardır.

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa)(Yerinden) - 1989'dandır.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - 1989 yılında benim yani anlatmak istediğim zaten odur. Ta kendisidir. Kadük olmuş onlarca, hatta yüzlerce Yasa Tasarısı ve öneri varken, siz içinden ikbal gibi bir tanesini seçip getirdiniz. Seçim Mayıs ayında yapıldı, nihayetlendi. tartışmalar

başladı. Bu Meclis oluştu, kapandı, yaz tatiline girdi ve bu arada kamuoyuna gerek seçim süresinde gerek sonradan çok vaadlerde bulundunuz. Ulusal Birlik partisinin yeni ruh, yeni dinamizim içinde yeni atanmış...

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden) -Gençleşti.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Sayın Kotak'ın açısından süper dediği Bakanlarımız da yeni atılımlara gireceğinizin vaadlerini verdiniz ve halk bekliyor neler olacaktı.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Atıla atıla buna atıldı.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Olağanüstü toplantılar olacaktı. Niçin? Bu memleketin anarşi içine girmiş olan trafiğini çözümlmek için Trafik Yasasında süratli, etkin değişiklikler getirilecekti. Böyle birşey yok. Bu gelmedi.

GÜNER GÖKTUĞ (Yerinden)(Devamla) - Sunuldu.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Efendim?

GÜNER GÖKTUĞ (Yerinden)(Devamla) - O da sunuldu.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Bundan sonra.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Biz görmedik daha. Daha bize gelmedi.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Bunda öncelik hakkı var.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Ama daha yazdan geçecekti bunlar. Yani olağanüstü toplantılar yapılacaktı falan. Efendim, kangrenleşmiş bir yara var, askerlik sorunu, gençlerimizin askerlik sorunu var. Taa seçim zamanında herkese vaad ettiniz, Londra'lara kadar gittiniz, orada da vaadlerde bulundunuz. Londra'da, İstanbul'da, Mersin'de bekleyen gençlerimiz var. O sorunu da çözecektiniz, süratle. Yazın olağanüstü toplantılar yapılacaktı ve bu sorun da süratle, o da gelmedi, çözülecekti. O da gelmedi. Gele gele ne geldi? Asıl seçme. Hep kadük olanların arasından da ikbal bulundu ve mahkeme, bir mahkemeyi nasıl kaldıracamız? yani halkın elinden sahip olduğu bir hakkı nasıl alacağımıza dair bir Yasa Tasarısını bulup çıkardınız ve getirdiniz. Yani Ulusal Birlik partisinin alem ibret için bu Meclisten geçirmeye çalıştığı hemen hemen ilk karardır. Diğerlerini saymıyorum. Yani tutup, sabah bulunamadık, Kesin Hesap Yasa Tasarılarını onayladık da iş yaptık diye övünecek haliniz yoktur. Çünkü o işin zaten başka bir yüzkarasıdır. Yasalara aykırı olarak, Anayasaya aykırı olartak, 1989-1990 yılında, 1990 yılında, 1990 yılı biterken 1981'in Kesin Hesap Yasa Tasarısını getirdiniz bu Mecliste ve onu onayladınız. Yani o iş değil. Yani...

TAŞKENT ATASAYAN (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Biz mi getirdik Sayın Vehbi?

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - E, ben mi getirdim? İşte Hükümet tarafından.

TAŞKENT ATASAYAN (Yerinden) (Devamla) - Sayıştaydan şimdi geldi.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Allah kerim.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Canım, beni o tarafı işin ilgilendirmez. Sayıştay bağımsız bir kuruluş değil. Sayıştay, Meclise karşı sorumlu bir kuruluştur. Meclisin denetiminde bir kuruluştur. Yasasında da bu yazar. Sayıştay Başkanını Meclis atar. Sayıştayın üyelerini de Meclis atar ve Sayıştay öyle oluşur. Peki, Meclis kimin denetimindedir? Meclis de Ulusal Birlik Partisinin denetiminde. Yani şimdi mahkemeyi kaldırma yasası geçirebiliyorsunuz da çoğunluğunuza dair, bu size ait olur da eğer Sayıştay, Meclise karşı sorumlu olan Sayıştay yetersizse, kurulamamışsa, oluşmamışsa, bu Mecliste çoğunluğunuz yok muydu? Bunu ıslah edemez miydiniz? Düzeltemez miydiniz? Çoktan ona olanaklar sağlayarak 1981'de yaptığınız harcamaların süratle ve yasaların gerektirdiği şekilde, Anayasanın gerektirdiği şekilde Meclise sevk edilmesini sağlayamaz mıydınız? Sağlayabilirdiniz. Yani onun için, o sabah geçirdiğimiz 1981, 1982, 1983, 1984, 1985 Malî Yılı Kesin Hesap Yasalarını veya kararlarını burada saymayalım. İş diye saymayalım. İş budur. İlk yapmakta olduğunuz iş, halka bir hak vermek değil, özgürlükleri genişletmek değil, demokrasiyi kökleştirmek için bir adım daha atmak değil, sınırlı demokrasiyi, uygar ülkelerin demokrasilerine benzetme yönünde bir adım atmak değil, bir girişim yapmak değil, tam tersine, temel hak ve özgürlükleri kısıtlama yönünde adım atıyorsunuz. Yapılan bu. Yaptığınız bu. Bundan övünecek bir yanınız yoktur. Yanlış adım atıyorsunuz.

Anayasanın 17'nci maddesini sizlere okumak istiyorum:

"Hak Arama Özgürlüğü ve Yasal Yargı Yolu.

Madde 17.

(1) Kimse, bu Anayasa ile veya bu Anayasa gereğince kendisine gösterilen mahkemeye başvurmak hakkından yoksun bırakılamaz. Her ne ad altında olursa olsun, adli komisyonlar veya istisnai mahkemeler oluşturulması yasaktır."

Şimdi bakın, burada bu madde, halka anayasal bir hak vermektedir. Hak arama. Mahkemeler, yargı yolu ile hak aramak. Bu mahkemeler de, işte sizin kaldırmak istediğiniz mahkemelerdir. Bir tanesi en azından. Muhtelif vasıtalar vardır. Hak, bir tane değil ki. Genel anlamda mahkemeye gidip hakkını aramak. Kaza Mahkemesi vardır, Ağır Ceza Mahkemesi vardır. İşte Yüksek İdare Mahkemesi vardır, Anayasa Mahkemesi vardır. siz şimdi Anayasanın halkımıza verdiği bu maddeyi, bu madde ile oluşan bir mahkemeyi, bir hak arama yolunu halkın elinden alıyorsunuz. Halkın elindeki bir hakkı, Anayasaya aykırı biçimde kısıtlıyorsunuz. Yani Anayasanın sadece 143'üncü maddesine aykırı davranışta bulunmuyorsunuz. Yani o da vardır. Bu Yasa Tasarısı, getirilmek istenen, Anayasanın 143'üncü maddesine de aykırıdır. Ama 17'nci maddeye de temelden aykırı. Yani bir hakkı, bir yargı, bir mahkemeyi halkın elinden almak. İşte burada açık, net yazmış: "Kimse, bu Anayasa ile veya bu Anayasa gereğince kendisine gösterilen mahkemeye başvurma hakkından yoksun bırakılamaz."

Bu Yasa geçtiğinde, siz halkı birçok konuda istinaf hakkından yoksun bırakıyorsunuz. İşte Anayasaya aykırı madde. Nedir bunlar? Okudum, saydım, madde gerekçelerinde de var. Bakanlıkların işlem ve kararları. Bu konuda bir mahkeme hakkını, bir yargı hakkını vatandaşın elinden alıyorsunuz. Bir. 17'nci maddeye teşebbüs.

Yerel yönetimlerin işlem ve kararları. Bu konuda da vatandaşın ikinci bir mahkemeye gidebilme hakkını alıyorsunuz. İşte yargı yolu ile hak aramasını önlüyorsunuz.

1410/...

Üçüncü ve en önemlisi, İskan, Topraklandırma ve Eşdeğer Mal Yasası uyarınca oluşturulan komisyonların işlem ve kararları konusunda ikinci mahkemeye gitme hakkını yurttaşın elinden alıyorsunuz. Bu bir cinayettir. Yani önce insanlara Güneyden gelin buraya sizi yerleştireceğiz, bırakın oradaki mallarınızı diyeceksiniz, gelecekler, haklarını vermeyeceksiniz, alamayacaklar. Sonra yasa yapacaksınız diyeceksiniz ki feragatname ver ondan sonra sana haklarını vereyim. Onu da yapan yurttaşların yine haklarını teslim etmeyeceksiniz. Supjektif değerlendirmelerle Kuzeydeki verdiğiniz malların puanlarını, puan fiyatlarını sürekli artıracaksınız, Güneyde bazı bölgelerin torpilsiz bölgelerin puanlarını da mümkün olduğu kadar en düşüğe tutacaksınız ve vatandaş yargı yolu ile hakkını aramak isteyecek, elinden alıyorsunuz. İşte, Hak Arama maddesini, Anayasanın 17'ncimaddesine temelden, kökten zıt bir uygulama. Vatandaş diyor ki eşdeğer iskan konusunda uygulamalarınız yanlıştır. Ben mahkemeye müracaat ediyorum. Gidiyor Birinci mahkemenin sonucundan tatmin olmuyor, temyize gidecektir. temyiz, istinaf mahkemesini ortadan kaldırılıyorsunuz siz. Ne yapacak? Daha önceki konuşmamda da söyledim. Bu kürsüden tekrarlıyorum. Sakın ola yurttaşları hainlikle, Rumlukla falan suçlamaya kalkmayın. İstinaf mahkemelerini kaldırdığınız için, malına mülküne tecavüz ettiğinizden dolayı sizi Avrupa'lardaki o uygar ülkelerin platformlarına şikayet edecektir ve bu da hakkıdır. Bu da insanlık hakkı. Anayasal hakkını elinden alıyorsunuz, nasıl alıyorsunuz üstelik? Mahkemenin bazı yargıçlarına da daha önceden bu yaptığınız Tasarıyı onaylatılıyorsunuz. Yani Anayasaya müracaat hakkını da ortadan kaldırılıyorsunuz. Daha önceden Yüksek Adliyeden işte oyçokluğu ile geçti, bir tek Anayasa Mahkemesi Başkanı buna karşı çıktı ve Anayasaya gitsen de sonucu baştan belli bir olay. Anayasa Mahkemesi de aynı yargıçlardan oluşuyor. Sonucu başından belli. Anayasa Mahkemesine gidiş yolu da aslında mantızsız, manasız bir yol haline gelince bu ayak oyunu ile getirilmiş oluyor.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden) - Yine de gideceğiz iptali için, bakalım kim...

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Şimdi biz beklerdik ki gerçekten Yüksek Mahkeme Başkanının ikazları, diğer bazı yargıçların, Baro Başkanının ikazları çerçevesinde en azından Anayasanın lafsına uygun değişiklikler getirilsin. O da yapılmadı ve olduğu gibi bunu geçirme kararını aldınız. 17'nci madde Hak Arama Özgürlüğü ve yasal yolu maddesi. Bunu söyledik. 143'üncü maddeyi de birlikte okuyalım.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - 143.(4).

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa)(Yerinden) - Onda değişik yorumlar, saptırmadan yorumla.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Sayın Adaoğlu biz uzmanların görüşlerini yansıtmaya çalışıyoruz.

ÇALIŞMA VE SAĞLIK BAKANI ERTUĞRUL HASİPOĞLU (Yerinden) - 1975'ten 1983'e kadar bu ülkede cinayet mi işlendi?

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - 1975'ten ?

ERTUĞRUL HASİPOĞLU (Yerinden)(Devamla) - 1975'ten 1983'e kadar cinayet mi işlendi?

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Şimdi ne alakası var bununla?

ERTUĞRUL HASİPOĞLU (Yerinden)(Devamla) - Öyle idi çünkü.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Niye?

ERTUĞRUL HASİPOĞLU (Yerinden)(Devamla) - Öyle idi, tek dereceli idi.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Nasıl? Evet tek dereceli idi. Yok, Hayır. Ben cinayet işlenecek diye birşey de söylemedim.

ERTUĞRUL HASİPOĞLU (Yerinden)(Devamla) - Öyle diyorsunuz.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Hayır siz cinayet işliyorsunuz. Yani mecazi anlamda Sayın Bakan. Mecazi anlamda yani cinayet işlemek ne demek? Yani hak arama hakkını elinden alıyorsunuz. Özgürlüğünü elinden alıyorsunuz yurttaşın, demokrasiyi haçerliyorsunuz. Hukuk düzenini berhava ediyorsunuz, dinamitliyorsunuz. O anlamda cinayet işliyorsunuz UBP olarak, bunu söyledim.

BAŞBAKAN Dr. DERVİŞ EROĞLU (Yerinden) - O da mecazi anlamda söyledi.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Yoksa eline çiftiyi, kırmayı alıp da sağa, sola ateş edeceksiniz demedim. Ha, 1985'e kadar ne oldu? 1983'e kadar değil, 1985'e kadar. Çünkü Anayasadan sonra, Anayasa kabul edildi 1985'ten sonra değiştirildi ve iki dereceli mahkeme meydana çıktı.

Peki, ben Sayın Bakana sorarım. Nereden ihtiyaç hissettiniz? Abesle niye iştigal ettiniz o zaman? Gene siz hükümettiniz. Ulusal Birlik Partisi yine çoğunlukta idi.

MUSTAFA ADAOĞLU (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Anayasayı değiştirdi.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Hem Anayasada, hem yasalarda. Niye o zaman madem gerekli değildi, abesle iştigal ettiniz de bu sistemi getirip de, bu sistemi halka dayattınız da şimdi tekrar değiştirme ihtiyacı duyuyorsunuz? Boşuna mı uğraşmışsınız? Demek ki 1985'e kadar olmayan istinaf mahkemeleri konusunda kamuoyu oluştu. Avukatlar şikâyet etti, yargıçlar şikâyet etti, halk şikâyet etti, milletvekilleri şikâyet etti. Herkes bu memlekette tek dereceli yargı mercii ile adalet dağıtılmadığında hemfikir oldu. Bu nedenle de Anayasada değişiklik yapıldı ve iki dereceli mahkeme haline getirildi. Yani istinaf hakkı verildi. Eğer böyle olmasaydı, nereden icap etti de 1976 Anayasasının olmayan maddesi, bu yeni Anayasaya dahil edildi ve sistem değiştirildi? İşte olay burada yatmaktadır. Ha, şimdi geliyorsunuz ve diyorsunuz ki, e, tekrar değiştirelim. Ve gariptir arkadaşlar, gerçekten gariptir. Bir Yüksek Mahkeme yargıcı -eğer bulabilirsem size okuyayım- şu sözleri söylememeliydi. Sayın Dayıoğlu bu nedenlerle mahkemeyi ortadan kaldırmak istiyor ve diyor: "Eğer bundan sonra da..." Aynen söylenen sözlerdir. "Bundan sonra da bu sistem çalışmazsa, fazla bir kaybımız olmayacak" diyor. "Hemen değiştirebiliriz, derhal" diyor. "Eski sisteme gelir" diyor. Allah Allah, yaz-boz tahtası. Yani bu memleketin uygulamaları, bu memleketin mahkemelerini yaz-boz tahtası yapalım. Sonra da olmazsa, eğer tutmazsa Nasreddin Hoca'nın göle maya çalması gibi, sonra gene değiştiririz.

İşte okuyorum size Sayın Salih Dayıoğlu'nun sözlerini: "Bir an için tasarı lehinde oy veren arkadaşlar yanıldığımızı bir an için kabul ettik. İmkânsız bir duruma düşmek veya tamiri imkânsız bir zarar vermemiz kesinlikle sözkonusu değildir. Çok çok döneriz bir sene sonra. Hayır, bu Yasanın bizim düşüncelerimiz doğrultusunda bir işlevi yoktur deyip onu tekrar eski haline dönüştürebiliriz."

Değerli milletvekilleri; bunu söyleyen... Üzüldüm ben. Ben okuduğumda üzüldüm. Siz de üzüleceksiniz. Bir milletvekili olarak elimizi vicdanınıza koyun ve siz de üzülmün. Bir Yüksek Mahkeme yargıcı, bu memleketin Meclisinin Komisyonuna gelip, böyle bir söz söylememeliydi. Yaz-boz tahtası. Halk, yaz-boz tahtası. Halkın hakları yaz-boz tahtası. Al elinden, e, yahu çok da fasariya çıkarırlarsa, çok da rahatsız olurlarsa, tekrar veririz bir sene sonra. Aynen söylediği bu.

SALİH MİROĞLU (Girne) (Yerinden) B Biz demiyoruz ki onu, ama bir sene sonra değişecek.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - E, siz bu kişilerin söylediklerine uygun olarak bu Yasayı getiriyorsunuz ve onaylıyorsunuz. İşte Sayın Salih Dayıoğlu'nun aynen zabıtlardan okuduğum sözleri. E, birşey değil diyor. Yani eskiden yoktur, Anayasayı değiştirdik, getirdik, şimdi gene kaldıralım.

ÖMER DEMİR (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Yasalar niçin değiştirilir?

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Ha, yasalar niçin değiştirilir? Onu da söyleyeyim. Yaz-boz tahtası olsun diye, bir sene sonra Sayın Dayıoğlu'nun söylediği gibi, sözkonusu değil. Çok çok döneriz bir sene sonra. Hayır, bu Yasanın bizim düşüncelerimiz doğrultusunda bir işlevi yoktur deyip, onu tekrar eski haline dönüştürebiliriz. Böyle olmaz. Bu dünya üzerinde hukuk düzeni, en azından sanayi devrimi sonrası hesaplarsak, 200 senede oluştu. 200 seneden sonra oluşan hukuk düzeninde,

böyle bir yıl içinde yapayım da gelecek sene bozayım diye bir sistem yoktur. Böyle hukukçuluk olmaz. Varsa hukukçularımız gelsin söylesin. Böyle mi hukuk düzeni? Dünya üzerinde deneyime dayanır, görgüye dayanır, bilgiye dayanır, ilim içinde de olsa gidip bulacaksınız, getireceksiniz, araştıracaksınız hangi sistem iyidir. Halk yararına hangi sistem iyidir, onu oturtacaksınız ve onun üzerinde yürüyeceksiniz. Amerika'nın Anayasasında 200 senenin içinde, 200 sene. 2 sene veya 20 sene de değil. 200 senede ancak birkaç küçük değişiklik yapılabilir. Siz yasayı değiştireceksiniz, mahkemeyi kaldıracaksınız da, eğer beğenilmezse, hata yapmışsak, e, cız oldu yahu yandı elimiz. Çay bardağını tuttuk, yandık, ille deneme yanılma metodu ile bu memleketin insanını zarara sokacaksınız. Yasalar böyle mi değiştirilir? Böyle mi oynanır yasalarla? Bu Meclisin...

TAŞKENT ATASAYAN (Gazi Mağusa) (Yerinden) - O da bir sistemdir Sayın Vehbi.

ERGUN VEHBİ (Devamla) - 1976'dan bu yana. Efendim?

TAŞKENT ATASAYAN (Yerinden) (Devamla) - Try and learn . O da bir sistem.

ERGUN VEHBİ (Devamla) - Evet tabii o da bir sistem ama bilimsel çalışmayan toplumların görgüsü, eğitim düzeyi yeterli olmayan toplumların, sanayiden nasibini alamamış toplumların, teknolojiden nasibini alamamış toplumların bir yöntemidir o try and learn. O deneme yanılma metodu. O çocukların, deneme yanılma metodu çocukların metodudur. İlle çay bardağını tutup yanacak ve yandığını da o çocuk öğrenecek. Halbuki biz...

TAŞKENT ATASAYAN (Yerinden) (Devamla) - 2 diplomalı adamlarımız var öyle bir toplulukta. Nasıl sen...

ERGUN VEHBİ (Devamla) - Biz yargıcın ağzından...

TAŞKENT ATASAYAN (Yerinden) (Devamla) - 2 diplomalı.

Dr. DERViŞ EROGLU (Gazi Mağusa)(Yerinden) - Taşkent de 2 diplomalıdır, ona göre.

ERGUN VEHBİ (Devamla) - E ben söylemiyorum. Ben bilimsel konuşmaya mümkün olduğu kadar uğraşıyorum, işte anlatıyorum. İşte ben kendi söylediğim değil ki. Sayın Yüksek Mahkeme Yargıcının söylediğini.

TAŞKENT ATASAYAN (Yerinden) (Devamla) - İngiliz parlamentosunda bile böyle 2 diplomalı adam yoktur.

ERGUN VEHBİ (Devamla) - Yok, var var.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yasalar nasıl değişir, yasaların değişme yöntemleri bellidir. Birincisi, olmayan bir konuda olmayan yasalar bütünü ile yapılır. İkincisi, yasalar aksayan noktalarında saptanır, belli bir zaman süreci içerisinde görülür ve düzeltilir. Şimdi bu da bir düzeltme. Düzeltme deniyor. Yani bize öyle deniyor, sizlere öyle deniyor. Yüksek Adliye Kurulundan da öyle geldi. Acaba düzeltme mi? Yoksa bir hakkın alınması mı? Şimdi düzeltme haklı gerekçelere dayanırsa bir anlam ifade eder. Yani bir şeyi düzeltiyorum ben. Mesela Eşdeğer Mal Yasasını Sayın Bakan değiştirmek istiyor. Getirdi. Görüşeceğiz. Niye?"E çözemedik sorunları" diyor."Aksayan birçok yanı vardır, o yanlarını düzeltelim" diyor. Haklı mı değil mi tartışacağı. Şimdi de bunu tartışıyoruz. Bu mahkeme hakkı halkımızın elinden gerçekten sağlam gerekçelere dayandırılarak mı alınıyor? Yani bu yasa getirildiğinde iyiye doğru, yani halkın daha iyiye gitmesi için, toplumsal düzenimizin daha iyiye gitmesi için, hukuk düzenimizin pekiştirilmesi için mi yapılıyor? Hayır.

Oyle değil. Bir hakkın halkın elinden alınmasına yönelik gerekçeler önemlidir. Gerekçeler nedir? Bakın yine lehte konuşan Sayın Salih Dayıoğlu'nun sözlerinden alıyorum. Gerekçe mi, haklı gerekçe olabilir? Oyle bir gerekçe olabilir mi ? Bir yargıç böyle bir gerekçe getirebilir mi? Ne diyor. "Biraz önce Sayın Bakanın temas ettiği gibi acaba 2 dereceli olması bir süzgeç vazifesi görür mü?" Soruyor Salih Dayıoğlu kendi kendine. Doğrudur diyor. Bir yerde görür. Bitti. Görüyorsa süzgeç vazifesi onu kaldırmak için çok kuvetli argümanların olması gerekir.

İSMET KOTAK (Lefkoşa) (Yerinden) - O da yok.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Onu kabul ediyor. Diyor ki, bir yerde görüyor. Ancak diyor buna gereğinden fazla önem verilmemesi gerekir.

Dr. SALİH MİROGLU (Girne) (Yerinden) - Olur mu hiç?

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Çünkü onlar halktır. Yani halk, halk için önemlidir. Yani hak için halka gereğinden fazla önem. Başka niye gereğinden fazla önem vermeyelim doktor? Soru açık. Yani görür diyor. Tamam bir süzgeçtir ama kimi süzdü süzgeç? Halkın hakları için.

Eşdeğerde komisyonlara, devlete muhatap olanların hakkı için bir süzgeç vazifesi görüyor. İşte Sayın Salih Dayıoğlu da bunu kabul ediyor. Ama diyor, onlar diyor işte sade vatandaşdır. Onlara diyor fazla önem vermeyin diyor. Yani önce buna bir gereğinden fazla önem verilmemesi gerekir. Çünkü gerçekten bu kadar önemli süzgeç vazifesi görmüş olsaydı Anayasa Mahkemesini de iki dereceli yapabilirdik. Yani hiç, bu bahane, bu gerekçe mi efendim? Yani Anayasa Mahkemesi iki dereceli değildir diye süzgeç vazifesi görse de halkın elinden temyiz hakkını alabiliriz diyor. Önemi yok, işte burda.

İSMET KOLAK (Yerin'en) (Devamla) - Veziroğlu'na yazdırdılar bugün işte.

ERGÜN VEHİBİ (Devamla) - Anayasa Mahkemesinin tek dereceli olması ile halkın haklarının, Anayasanın halka verdiği hakların korunmasına yönelik mahkemelerin çift dereceli olması arasında hiçbir ilişki yoktur, hiçbir ilinti yoktur. Bu tamamen demagojiye dayanan bir yöntemdir, bu savunma. Bununla ne alakası var? Anayasa Mahkemesi somut, birtakım haksızlıkları, birtakım delilleri arayan, soran, bulan, getiren, şahadet dinleyen yöntemlerle çalışan bir müesseseye değil ki. Anayasa Mahkemesi daha çok yazılı bir metni icraatlarla yorumlayan ve haklıyı haksızlayan bir müessesedir. Anayasa Mahkemesi ile Temyiz Mahkemesinin, İstinaf Mahkemesinin ne alakası var? Ne ilişkisi var ki bir Yüksek Mahkeme Yargıcı bunu gerekçe olarak getirmektedir. Devam edeyim daha, devam ediyor. Sayın Salih Dayıoğlu ve hemen arkasından asıl gerekceyi, asıl baklayı ağızından çıkarıyor. İşte zabıtlar aha 2. Buyunun aynen devam ediyor. "Bir de gözden uzak tutulmaması gereken şu husus vardır. Şu husus vardır. Özellikle eşdeğer mal konusunda Anayasamız belli bir süre tanımıştır. Yani içinde olduğumuz yılda eşdeğerin bitirilmesi öngörülmüyordu. Tabii bitirilmesi sözkonusu değil, ama en azından çaba gösterilmesi lazımdır.

1990'de bitirilemezse, 1991'de, 1993'de bitirilmesine çaba gösterilmesi lazımdır. Şimdiki sistemde ve daha önceki size verdiğim zamanlamayı da dikkate aldığımızda 1993'de, 1994'de, 1995'e kadar bitirilebileceğine ben ciddi şüphe ile bakmaktayım. Bir gerekçe bu. E, bitirilmesi lazımdı, bitirilmedi. Neden? Nedenleri de var, asıl gerekçe onlar. Neden? Efendim Yasalar hatalıydı, efendim hükümetlerin uygulamaları taraflıydı, adaletle, hukukla, halkla bağdaşmayacak uygulamalar şeklinde yürütüldü eşdeğer uygulaması. Bugünlere geldik, ve halkla devlet devalı hale geldi. Birbirini dava, devlet dava eder vatandaşı, çık işgalcisin, hakkın yoktur der, vatandaş devleti dava eder, bunu ataman, bu benimdir on sendir kullanıyorum, on beş denedir kullanıyorum. İngiliz zamanında bile on sene kullanan ve itiraz edilmeyen mal sahibi olur falan diye halkla devlet, devletle halk, hükümetle insanımız devalı hale geldi. Şimdi bunun bitmemesi gerekçe olarak gösteriliyor ve bitirilmesi için ne öneriliyor? Mahkemeyi kaldıralım. Komik. Eşdeğer uygulamasının bitirilmesi için önerilen, biz hükümetin malı kabul ediyoruz bu Yasa Tasarısını, önerilen yol mahkemenin kaldırılması oluyor. Kime anlatacağız bu gerekçeyi? Bitirilmesi için diyor mahkemeyi kaldıralım diyor. Olmaz öyle bir gerekçeyi vicdanın, hukuk düzenini bir yana bırakın, vicdanen kabul etmeye olanak yoktur. Çünkü hedef belli işte. Koymuşuz, esas diyor eşdeğer uygulamasıdır diyor. Ben zaten ilk günden, gördüğüm günden beri bu teşhisi koydum. Devam ediyor Sayın Dayıoğlu, aynen devam ediyor. Diğer bir konu da daha ziyade birinci konu içerisinde mütalaa edilebilir, biraz tali bir konu olabilir. Ancak bunu söylemekte yarar görürüm, defakt durum bugün şudur ki Yüksek İdare Mahkemesinde görev yapan dört yargıç arkadaşta sadece bir mahkeme salonu tahsis edilmektedir. Bu mahkeme salonu dört arkadaş tarafından teker teker oturum yapılmak suretiyle kullanılabilir, ayrıca istinaflarda da kullanılmaktadır. İşte esas neden. Yani yukarıdaki ile bağdaştırdığınız zaman esas olan tıkanıklığı getiren nedir? Eşdeğer uygulamalarıdır.

Neden tıkanmıştır? Çünkü mahkeme oturamıyor. Mahkeme hatalıdır. İki suçlu var. Gerçek suçlu. İki tane gerçek suçlu var. Birisi yürütmedir, ikincisi yargıdır. Vatandaş değildir. Siz vatandaşı suçlu kabul ediyorsunuz ve ona göre yasa tasarısı getiriyorsunuz. Yanlış olan budur. Burdaki, aha işte iki suçlu da ortada. Mahkeme, Yüksek Mahkeme, Anayasa Mahkemesi bugüne kadar oturum yapacak yer bulamadı diye vatandaşın sorunlarını çözmediyse, geciken adalet eğer adalet değilse ki değildir, bir numaralı suçlu mahkemelerdir ve yargıçlardır bu mahkemeleri oluşturan. Ne münasebet. Her organ kendi işini, kendi sorunlarını da çözmekle yükümlüdür. Bu Anayasaya göre üç bacak üzerindeyiz. Yargı, Yürütme, Yasama. Meclisin de sorunları vardır, yargının da sorunları vardır, Hükümetin de sorunları vardır. Yargı çözemediyse bunun suçlusu, hedef tahtası yurttaş mıdır? Eğer mahkemenin bina sorununu hükümet çözmemişse bunun suçlusu eşdeğerden afedersiniz kazık yemiş olan yurttaşlar mıdır? Köylüler, kentliler midir? Mal mülk sahibi insanlar mıdır? Ya da Anadolu'nun bilmem hangi köyünden bin bir vaadle tutup da bu memlekete getirip Karpaz'ın bilmem ne yöresine atıp da sahipsiz bıraktığınız Türkiye göçmenleri midir? Onlar mıdır suçlu? Siz sebep olarak onları alıyorsunuz. Onlara yönelik bir yasa tasarısı getiriyorsunuz. Geçireceğiz şimdi Eşdeğer Mal Yasasını da düzelteceğiz, o biçim düzelteceğiz.

GUNAY CAYMAZ (Lefkoşa) (Yerinden) - Ne biçim?

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - İşte o biçim ki 2.000.000 puana oturttuk oturttuğumuz kadar borçlandıracağız, şimdiye kadar mal verdik insanlara borçlandıracağız. Şimdi tabii buna itiraz gelecek, savaş çıkacak. Ayağa kalktı insanlar, daha da kalkacak, üstüne mal tutanlara da ya geri vereceksin ya da alacaksın puan bana vereceksin diyeceğiz, getirilen yasa değişikliği bunu emrediyor. E tabii insanlar ayağa kalkacak. Haklı mı, haksız mı? Haklılık haksızlık 15 sene sonra sorulmaz arkadaşlar. 15 sene sonra ortada bir bozukluk, bir çöküntü bir sakatlık varsa, bozuk olan sizsiniz. Yürütmenin uygulamaları

yargının ihmalleridir. İkisi de. İki bacak da görevini yapmamıştır. Yargı dır dır dır söylenmiştir, her yıl gelip bütçeden para istemiştir, almadığında da bir yıl ense büyütmüştür, yaslanmıştır. Ve tabii davalar da 3 sene, 5 sene, 7 sene ertelenir hale gelmiştir. Haklı mıdır? Kimdir? Devlete boykot mu ettiniz? Ey sayın yargıçlar, vatan-daşa boykot mu ettiniz? Ne hakkınız var? Bulacaksınız kardeşim. İcap ederse kurun çadırlara mahkemeleri, elalem de görsün, dünya da görsün. Belki o zaman yürütme lütfeder de Sayın Atakol'un binasının hiç olmazsa yarısını yargıya tahsis eder ve orda mahkeme salonları kurarsınız. Ağırlığını koysaydı yargı, Anayasamızın üç bacağından güçlü ve etkili olması lazım gelen mahkeme bu bina yokluğundan dolayı işleri 15 sene yağmaz, biriktirmezdi. Niye suçlu vatandaş? E işte diyorlar. Sayın Komite Başkanımız da aynı şeyi söylüyor zabıtlarda da var. E tatmin olmuyorlar diyor birinci mahkemeden ve mecburen diyor ikinci mahkemeye gidiyor. Doğal. E tatmin olmaması bir suç değil ki. Yani mecbur mu vatandaş ille bir mahkemenin sonucunda tatmin olsun? Masrafını da göze alıyorsa ve tatmin olmamışsa gerçekten ona dünyanın her yerinde uygulanmakta olan ikinci bir mahkemeye gidip de daha geniş bir mahkemede üç yargıçla bir boardtan, yani bir karar alabilir de tatmin olmasını sağlamak hukuk düzeninin. Aykırı bir sistem değildir. Tam tersine hukuk düzeni ile bağdaşan bir hukuk düzeninin adaleti ile uyuşan bir sistemdir.

Biz diyoruz ki alalım elinden. Niçin? Çünkü kabahatli birinci mahkemede, tek yargıçlı mahkemeden temin olmuyor ve kalkıyor istinaf mahkemesine gidiyor orda da davalar yıkılıyor. Yanlış olan burdadır Sayın milletvekilleri. Bizim düzeltmek mecburiyetinde olduğumuz sorunlar yok mu? vardır. Hangi sorunlardır? Mahkemenin salon yetersizliği. Alın buyurun Sayın Dayıoğlu ne diyor? Ama ekstra salon temin edebilmek suretiyle giderilebilir diyor. İşte buyurun. Eğer bir yargıç size bu sorun, bu tıkanma ekstra salon temin edebilmek suretiyle giderilebilir diyorsa ve siz bunu yapacak yerde mahkemeyi kaldırıyor-sanız yanlışlık kimdedir? Vatandaşa mıdır, sizde midir değerli arkadaşlar. Ama diyor Sayın Dayıoğlu 1985'den beri yaptığımız tüm çabalar maalesef bize birşey kazandırmadı. Hala daha bir salonla idare etmeye çalışıyoruz. Şikâyetçiler doğal olarak. 85'den beri bir salon daha temin edemediler.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; açık birşey söyleyeyim. Bu tasarı bu Meclisten geçer, Resmi Gazetede yayımlanır, Anayasa Mahkemesine gider, Anayasa Mahkemesinin pek Sayın üyeleri çoğunluk olarak görüşlerini beyan ettiler, ordan da döner ve uygulamaya sokulur. Amaç nedir soruyorum? Tasarıyı getirenlere, tasarıyı savunanlara yani bu mahkemeyi kaldırmanın amacı nedir? Yargıyı süratlendirme. Değerli arkadaşlar, işte bu Mecliste zabıtlara geçiriyorum, inşallah yine beraber olacağız bir sene sonra, iki sene sonra ömrümüz yeterse. Siyasal oluşumlarda bu memlekette değişiklikler olmazsa herşey olabilir. Çünkü siz istesenez de istemesenez de bu memlekette demokrasi olumlu yönde gidecek, yürüyecek, kökleşmeye doğru gidecek. Onun için siyasal değişiklikler de olma ihtimali vardır. Ama şunu zabıtlara geçiriyorum, güreceksiniz sizlere hatırlatacağım. Bu Yasa geçecek, yargıç dostlarımız biraz daha ense büyütecekler, oh diyecekler, yahu şu temgiz işinden de kurtulduk. Ama ne salon sorunu çözümlenecek,

ne de eşdeğer sorunu çözümlenecek arkadaşlar. Mahkemelerdeki tıkanmalar yine eskisi gibi ve giderek daha da büyüyerek devam edecek. Bu kehanet değildir ki. Nedir? Eger bir yargıç 1985'den beri Başyargıç hala halledemedik yer sorununu deyip de mahkemeyi kaldırmak isterse 1995'de de yine karşımıza gelir bu defa da birinci derece, birinci dereceden o diğer mahkemeyi de kaldırırız olur biter. Sen sağ biz selamet. Böyle yöntemler uygulayan memleketler de vardır. Yani biz okuyoruz, görüyoruz yargı komikliklerin hangi memleketlerde, ne türden oynandığını hepimiz biliyoruz. Gelecekte aynı şekilde bu tıkanıklık sürece ve başka taleplerle de bu yargıçların karşımıza gelip gelmeyeceğini de ben şahsen bilemiyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerimi biraz sonra bağlayacağım, birkaç hususa daha değinmek istiyorum. Arkadaşlar zaten çoğu istirahate çekilmiş bulunuyor, onlar rahat etsinler, bizde biraz daha konuşalım.

Şimdi efendim, gerekçelerden birisi daha çok enteresan olduğu için sizlere onu da kısaca okumak istiyorum. Çünkü milletvekillerinin büyük bir kısmı bu za'bitleri almadılar.

Orda o komitelerde söylenenleri büyük bir kısmı bilmiyorlar. Hepsini okumak mümkün değil ama bazılarına öyle enteresan noktalara değinmekte yarar var. Sayın Kotek de okudu, bir kısmını söyledi, bir kısmına da ben değinmek istiyorum. Bakın bu Yasa Tasarısının leyhinde olan Sayın Dayioğlu sözlerinin arasında neler sıkıştırıyor. Bir başka noktaya da dikkatinizi çekmek isterim. Muhakkak ki yargıçlar diğer işlerde olduğu gibi görevlerini en iyi şekilde vicdanlarının seslerine kulak vermek suretiyle yaparlar. Fakat Yüksek Mahkeme yargıcı da olsa etten ve kemikten yapılmıştır bir yerde. Etki altında kalabilir bu da kararının bozulmasını pek istemez, hoşlanmaz. Normaldir. Bir yerde şu veya bu nedenle, haklı nedenlerle ama kendi açısından haksız nedenlerle kararı bozulduğunda herhalde tepkisi olur, kendisini pek iyi bir durumda hissetmez. Arkadaşlar lütfen bu sözleri değerlendirin, bunu alalım dedim. Eğer o gerçekse yargıçlar da etten kemikten yapılmışsa ki öyledir. Evet gerçektir değil mi Sayın Ömer Demir? Öyledir. O zaman bu yargıçların etten kemikten olduğunu düşünerek başka güvenceler, daha fazla emniyet subapları vermek gerekmez mi? Yani bu etten kemikten olan yargıçların da hata yapacağı düşünülerek hiç olmazsa bir üst kademede bir başka süzgeç daha vermenin ne hakkı var ki. Doğrudan doğruya halka bu etten kemikten Sayın Dayioğlu'nun söylediği gibi etten kemikten yapılmış olan yargıçların kararlarını başka bir merciye de incelemek yerine, hem onu söylüyor Sayın Dayioğlu, hem diyor ki bu durumda bu mahkemeyi kaldıralım. Yani ikinci mahkemeyi vermek veya üçüncü mahkemeye de gitme hakkını sağlamak yerine emniyet subaplarını artırmak yerine diyor ki, mahkemeyi kaldıralım. Neden? Gerekçe, bir neden daha, gerekçe daha. Neden? Diyor ki etten kemikten yapıldığı için diyor yargıçlar da kararlarının bozulmasını pek istemezler. Allah allah, e Allah değilse nihai adaleti vermiş olması mümkün değil, sözkonusu değildir. Herhalde mahkemelerde yargıç kararlarında nihai adaletten bahsetmek olası değildir.

İşte onun için müteaddit mahkemeler konur ki hakkın olduğu kadar adalet gerçekleşsin, hak yerini bulubilsin. Halbuki Beyin Dayıoğlu diyor ki, yargıların etten kemikten yapılmıştır, deki yasayla ikinci mahkemeyi kurarsak ayıp oluyor, bozduğumuz karar kararlarını, yani hatta etmiş yargıç. Biz de gelip oturuyoruz ikinci temyiz mahkemeci hata etti diye kararını bozduğumuz zaman diyor, canı sıkılıyor, bozuluyor diyor. Hakkı nedenlere dayansa bile diğer yargıçlar bozuluyor. Onun için bozulsun yargıçlar, bozulsun, bozulmasın için kaldırılsın şeyi mahkemeyi. Böyle gereği ni olur arkadaşlar? Beyan milletvekillerini böyle bir gerekçe ile mahkemeyi bozduğunu. Temyizi istinafı kaldırıyor-sunuz. Yani haksız karar varmış olan etten kemikten yapılmış olan bir yargıca diğer mahkemede, istinaf mahkemesindeki yargıçlar haksızlığa uğruş de kararını bozduğu zaman bozarsın diye yani etten kemikten yapılan bir yargıç üst mahkeme kararlarını bozdu diye bozulmasın, üstlenmiş diye mahkemeden vurulmasın.

E, peki o hata ne olacak, o etten kenikten yapılan yığılıkların hatası ne olacak? Vatanın yanına gelecek. KİMİN Mİ VATANI? KİMİN DEĞİL. Sayın Dayıoğlu öyle birşey söylüyor. O nedenle değerli milletvekilleri; bu getirilen sevdeler tutarlı olmasın, bu getirilenlerle mahkemeleri sıratlandırılmak zorunda değildir. Çünkü salon sorunu çözümlenmiyor.

RAHİME RIZA (Gazi Meclisi) (Yerinden) - Aha Dışişleri Bakanlığını veriyor.

ERGÜN VERMİŞ (Devanla) - Veriyor, biraz önce konuştuk kendisi ile.

GURAY GAYMAN (Gazi Meclisi) (Yerinden) - Niçin vermiyormuş?

ERGÜN VERMİŞ (Devanla) - Bana kızdı, niye benim binaya saldırıyorsun dedi. Ben dedim, ben binaya saldırıyorum. Sayın Kotak Ümrü Dışişleri Bakanlığını, ben de destekledim. Ancak ben yarısını mahkemeye vermek istedim dedim. Hayır dedi, bin gelmiş mi dağıtırsın dedi. Yarısını da veriyorum dedi, vermiyormuş. Demek ki salon çözümlenmeyecek, yarısı olsun verilebilirdi. Yani orda bir salon da vardır...

RAHİME RIZA (Yerinden) (Devanla) - Meclisi verelim.

ERGÜN VERMİŞ (Devanla) - Efendim? Onu söyledik. Meclis salonunda bir toplantı oluruz evelallah. Bütçe bittikten sonra...

RAHİME RIZA (Yerinden) (Devanla) - Bizim toplantılarımız günler önce toplandı.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - O ulusun. Yani en azından salon bakımından muhtemeldir geyi. Söylediklerimizde hiçbir itibale yoktur. İskendir hedef, İskendeki haksızlıklardır. Sayın Bakan biz söyledikçe kendisini hedef aldığımızı sanır, öyle birşey yok. On boş yıldır bu memlekette bu İskân meselesi ele alınıp radikal bir biçimde çözümlenmedi. Hakkıya hakki verilmedi, haksızın haksız biçimde mallar, olanaklar yağlandı, Yargı doğru Müret çalışmadı, hatta bu yargı, bizim bu çıkışta eden mahkemeler birbirini yargıladı. Dünyanın hiçbir yerinde görmedik, hiçbir yerinde bunu görmedik yoktur. Bir Yüksek Mahkeme Yargıcı, Anayasa Mahkemesi Başkanını, Yüksek Mahkeme Başkanını yargılıyor ve mahkûm ediyor arkadaşlar. Neden? İskân devresinden. Anayasa Mahkemesi Başkanını Sayın Davacılar yargılıyor ve Anayasa Mahkemesi Başkanı hakkında karar kesiyor, hakları alıyor ve usulüne elinden aldırıyor. Başka bir yargı da Üsteki Yüksek Mahkeme Yargıcını haksız malikteliğinden dolayı yargılıyor.

ERNEST KOTLIK (Devamla) (Yerinden) - Paylaşım-dılar da ondan.

ERNEST KOTLIK (Yerinden) (Devamla) - İki canlı yongesidir Sayın Kotik.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Yani onun için arkadaşlar eğer suçlu sayarsanız, suçlu v. bendi değildir, suçlu İskân uygulamalarından dolayı, haksız uygulamalardan dolayı, haklarını alamamaktan dolayı mağdur olmuş yurttaş değildir. Bırakın onu...

ERNEST KOTLIK (Yerinden) (Devamla) - Sterlin'le satacaklar arsaları.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Tabii olay bu.

TASHKENT ATISAYAN (Yerinden) (Devamla) - Dolar'la.

ERGUN VEHBİ (Devamla) - Önünde yollar açık olsun, hakkını arayabilsin, bu memleketin yargıçları da bu İskân sorunundan dolayı, bu eşdeğer sorunundan dolayı artık birbirine düşmesin, dünya aleme rezil oluyoruz. Yazık değil mi bize? Efendim öğündüğümüzde harman kadar yer isteriz biz. İşte mühendisi bol, doktoru bol % 95,96 oranında eğitilmiş okuma yazması olan bir memleketiz. Biz kıyaslanırsak Amerika ile, Kanada ile kıyaslanabiliriz diye öğrenmeye çalışırız, öğündüğümüzde harman kadar yer isteriz.

ŞİMET KEMAL (Yerinden) (Devamla) - Guatemala sonra da Madagaskar'la Etilin, Madagaskar'la.

ŞİMET KEMAL YEM (Yerinden) (Devamla) - Vergide?

ERGUN VEHBİ (Devamla) - Evet, bizim gibi olan ülkeler diye bu sene yakıldık, Madagaskar'la kendimizi kıyaslıyoruz. Hani bizim kalkınmışlığımız? Hani bizim olanmışlığımız, hani bizim...

TASHKENT ATISAYAN (Yerinden) (Devamla) - Kim söyledi Sayın Vehbi? Madagaskar'la neden çıkıyorsunuz?

ERGUN VEHBİ (Devamla) - Yokladır, vardır. Maliye Bakanı bu seneki konuşmasında bize benzeyen ülkelere daha iyiyişis. Biz, o bize benzeyen ülkeler Madagaskar, Uruguay, Dominikany.

ŞİMET KEMAL (Yerinden) (Devamla) - KDV var onlarda da.

ERGUN VEHBİ (Devamla) - Onlarda bile KDV olduğu yoktu. Şeyde, onlarda bile KDV olduğu.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu birbiriyle eşdeğer konusunda hesaplaşan yargıçlarımızla yürütme ve Meclis, sorunu çözmek için biraraya gelmeli. Hiç olmazsa 15 sene sonra bu eşgüdüm sağlanmalı, bunu yapabilelim, biraraya gelelim ve tıkanıklığın gerçek nedenlerini ortadan kaldıralım. Gerçek nedenler bellidir. Partizanlıktan arındıracaksınız, eşdeğer ve iskân sorununu bir.

İkincisi; haklıya hakkını vereceksiniz. Haksızın elinden de haksızlığı giderecek düzeyde iltibas ettiklerini, aldıklarını geri alacaksınız.

3. Yargıda olan konuları süratlendirmek için iki dereceli Yüksek İdare Mahkemesine olanak sağlayacaksınız. Toplantı yapacakları, mahkemeleri süratlendirecekleri yerleri vereceksiniz.

4. Mahkemeye finansal olanaklar sağlayacaksınız. Yeni yargıçlar istihdam etmelerine olanak sağlayacaksınız.

Çözüm bu. Elbirliğiyle bunları yapacak yerde biz geliyoruz... Şimdi gerçek, biz geliyoruz mahkeme hakkını vatandaşın elinden almaya çalışıyoruz. Gerçek mi benim söylediklerim? Yani eşdeğer midir birinci bu yasanın hedefi? Öyledir. İşte Dayıoğlu diyor ki; bakın, soruyor Başkan Komitede;

- Bu gecikme sadece bu sisteme bağlıdır. Yani iki dereceli denetim sistemine mi bağlıdır, yoksa bunun başka nedenleri de olabilir mi?

Salih Dayıoğlu yanıt veriyor, diyor ki;

- Birçok nedenleri sözkonusu olduğu muhakkak. En büyük neden budur. Elbette ki bazı davalarda arzu edilmeyen bazı gecikmeler olabilir.

BAŞKAN-"Çünkü iskân konuları mahkemelerde yoğunlaştı" diyor.

"SALİH DAYIOĞLU- Halâ daha da böyledir.

BAŞKAN- Yani davaların pek fazla çoğalmasından dolayı ve sistemden, iki dereceli denetim sisteminden dolayı gecikmeler başgösterdiğini söylüyorsunuz. Çok teşekkür ederim" diyor. Doğruluyor.

Sayın Dayıoğlu da diyor ki beraber Sayın Başkanla; "eşdeğerden dolayı, eşdeğer davaları çoğalmıştır. Çoğaldığından dolayı da mahkeme tıkanmıştır. Onun için bu iki dereceli sistemi kaldırmamız gerekir."

Bütün gerekçe, dikkatinizi çekerim, okuyun zabıtları, bütün bu esas üzerine dayanmıştır. Yanlış tabii ki.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Gökтуğ ben konuşurken bana lâf attı, hayır Anayasaya aykırı değil dedi. O kendi yorumudur. Ama ben okudum. Sayın Osman Örek Baro Başkanı bu getirilen Yasanın, Anayasanın o maddesinin lâfına ters düştüğünü söylüyor. Yüksek Mahkeme Başkanı da aynısını söylüyor. Size Sayın Taner Erginer'in de zabıtlardan görüşlerinden de okumak istiyorum. Bakın diyor ki; "Benim görüşlerim de tamamen aynıdır". Yani Yüksek Mahkeme Başkanının görüşleriyle. Yüksek İdare Mahkemesinin yargı sistemi geçmiş Anayasamıza göre tek dereceliydi ve Kurucu Meclisimiz de bu konuyu tartıştık ve o zaman taslağı hazırlayan komisyona gelen yargıçlardan biri de bendim. Ben oradaki arkadaşların

görüşlerinde Yüksek İdare Mahkemesi kararlarının istinaf edilmemesi şikâyet konusuydu. İşte benim iddiam. Bu nedenle getirildi bu istinaf, şikâyet vardı. Halktan itiraz vardı, yargıçlardan itiraz vardı, avukatlardan itiraz vardı. Onun için getirildi. İşte geçmiş Anayasa ile bu Anayasa arasında bir değişiklik yapılmasının nedenlerinden biri de geçmiş Anayasada istinaf yoktu. Nasıl değişiklik yaptık yeni Anayasamızda. 143'üncü maddesinde Genel Kurul diyor iki dereceli olacak. Bir yargıç dinleyecek, diğer üçü bunu kontrol edecek. Ancak istisnai durumlarda Başkan hemen müdahale ediyor, taraf tabii bu konuda, istisna demiyor ama diyor Taner Erginel de devam ediyor Anayasaya ters olduğunun iddiasında,

"Çünkü genel olarak koymayı ve ötekini bir Yasanın yapmasına bağlamayı bence istisnaya koyuyor" diyor. Doğrudur bu. Öteki için bir Yasa yapacaksınız. İstisna için bir yasa yapacaksınız. Siz istisna için yasa yaptık derken, getiriyorsunuz bütün Yüksek İdare Mahkemesinin konularını iki dereceli, iki dereceden mahkemenin dışında tutmaya çalışıyorsunuz. İstisnadır ki o. Şimdi eğer, devam ediyor Sayın Erginel "Şimdi eğer bir bir cetvelde hemen hemen yüksek idare mahkemesinin bütün davalarını veya en çok dinlenen davalarını sıralarsak öyle zannediyorum ki iki Anayasa arasındaki bu farkı ve gelişmeyi gözardı ediyoruz. Bu yeni Anayasaya göre bir yasa hazırlanması gerekiyor ve bazı davaların tek dereceli olması gerekiyor. Ama hangi davalar tek dereceli olacak? Bence en çok dinlenenler ve özellikle en çok istinaf edilenlerdir" diyor. Doğrudur. Yani Sayın Erginel diyor ki en çok istinaf edilen konuyu diyor biz istisna tutmaya çalışıyoruz. Yani vatandaşın önünü kesmeye çalışıyoruz en çok istinaf edilenler de eşdeğer konusudur. Eşdeğer çoğunluktadır. Aksine diyor "hiç istinaf edilmeyenler olmalıdır. Örneğin bana sorarsanız ben Bakanlar Kurulu kararını cetvele koydum. Ne var ki istinaf hakkı gibi çok önemli bir hakkı kaldırırken titiz olmak lazımdır. Yargının temel işleyişiyle ilgilidir. Herşeyden önce başka çözümler bulabilir miyiz ona bakmak lazımdır. Süratlendirmek için davayı bir salon daha yapılarak salon sorunu giderilebilir" diyor. Bir Yüksek Mahkeme Yargıçını bunu söylüyor. Yargıcın eksikse anayasa değiştirilsin veya yargıç sayısı artırılabilir veya yasal düzenlemeler yapılabilir. Bizim Yüksek İdare Mahkemesindeki davalarımızın çoğu eşdeğer davasıdır diyor. İşte aynı şekilde Sayın Taner Erginel de bizim söylediğimizi söylüyor ve...

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Onlar da eşdeğeri rafa kaldırıyorlar ve kökünden hallediliyor sorun.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Anayasaya ters olduğunu vurgulamaya çalışıyor.

İSKAN BAKANI HASAN YUMUK (Yerinden) - 15 yıldır bu hakimler başta değil mi Sayın Kotak?

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Bana sorma Hükümete sor Sayın Bakan.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Ben aynı şekilde yargıçlara da söyledim Sayın Bakan ve zabıtlara da geçirttirdim. Açıktır. Bu yargıçlardan Yüksek Mahkeme Yargıcı bize 1985'ten beri uğraşıyoruz da salon temin edemedik diyorsa en az yürütme kadar salonu vermeyen veya tahsis koymayan yürütme kadar suçludur, açık söylüyorum. Açık, söylüyorum.

HASAN YUMUK (Yerinden) (Devamla) - Hikâye okuyorlar.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - UBP'nin iki binası var bir binayı daha verin onlara işte heman meydana karşısında kullanılabilir. Ne yapacaksınız iki binayı?

HASAN YUMUK (Yerinden) (Devamla) - Anlaşılmayan sözler.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Onlara sorun bana sormayın. Onlar söylüyor size siz de inandınız.

HASAN YUMUK (Yerinden) (Devamla) - Sizleri de inandırdılar.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Beni inandırmadılar hiç. Ben inanmam öyle kolay kolay.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Şimdi Sayın Başkan, değerli milletvekilleri...

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - İnansam oy veririm Yasanıza, vermeyin diyorum size. Sen konuştuğça sayıları azalıyor devam et belki Meclisi kapatırız.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Belki bu akşam bu şekilde hiç olmazsa erteleriz de daha halk öğrenmesi lazım. Halk hakkında neler düşündüğünüzü öğrenmesi lazım. Halk için iyilik düşünüyorsunuz. Nedir bu iyilik? Hakkını arayamaması için mahkemeyi kaldırılıyorsunuz iyilik bu. Hakkını elinden alılıyorsunuz Anayasada okudum 17'nci madde. Hak arama yolu. Yargı yolu. Yargı yolunu kapatmak ne demektir? Hakkı elinden alınması demektir. Verilmiş bir hakkı elinden almak ne demektir? Muktesep hakkına tecavüz etmektir. Mahkemeye birlikte mahkemenin çoğunlukla karşı çıkanları tenzih ederim, mahkemenin çoğunlukla birlikte yürütme ikiniz, ikinizin onbeş yıllık hatasını örtbas etmek için vatandaşın hakkına saldırılıyorsunuz. Olay budur. Olayın kısaca tanımlanması budur. Mahkemenin ihmali, yürütmenin ihmali, hataları, yanlış davranışları, haksız kararları mahkemenin zamanında olaylara müdahale etmeyişi. Savcılığın işine gelen konuda yorum verim işine gelen konularda kendini yetkili görmemesi sonucu çıkmaza girmiş olan eşdeğer sorununu ortadan kaldırmanın yöntemi olarak bunu buluyorsunuz, bu da Anayasaya terstir. Anayasaya aykırıdır. Aha, devam edeyim Taner Erginel devam ediyor. Başkan diyor bu cetvelde ne gibi bir değişiklik yaparsak olur Taner Bey? Taner Bey diyor ki.....

TAŞKENT ATASAYAN (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Anlaşılmayan sözler.

ERGÜN VEHBİ (Devamla)- Bu cetvel... Tabii. Aslında bizi bu Anayasanın yapılmasından önceki sisteme götürüyor. Yani eskiden Kurucu Meclisin şikâyetçi olduğu ve değiştirmek istediği yasaların ne şekli varsa ona dönmüş oluyoruz diyor.

İSMET KOTAK- Yani Anayasayı ihlâl ediyorsunuz.

ERGÜN VEHBİ (Devamla)- Yani Anayasayı içindeki maddeye rağmen geriye götürüyorsunuz diyor bir yargıç. Anayasayı ihlâl ediyorsunuz diyor. Anayasa böyle bir kanun yapıp vatandaşın elinden temyiz hakkını alma yetkisini size vermiyor.

İSKÂN BAKANI HASAN YUMUK (Yerinden)- Anayasa hükmüdür Ergün bey.

ERGÜN VEHBİ (Devamla)- Anayasa hükmü...

HASAN YUMUK (Devamla)- 143'üncü maddeyi okumadınız galiba.

ERGÜN VEHBİ (Devamla)- Evet okuyacağım, okuyacağım.

HASAN YUMUK (Devamla)- Anayasaya aykırı değil.

ERGÜN VEHBİ (Devamla)- Anayasa hükmü istisnaları düzenlemek içindir. İstisnalar da şunlardır Sayın Bakan. İstisnalar şunlardır: Kamu Hizmeti Komisyonunun disiplin işlemleriyle ilgili verdiği karar var. Neden? Çünkü Kamu Hizmeti Komisyonu karşısına gelen disiplin işlemleriyle ilgili kararları bir mahkeme gibi oturup sonuçlandırıyor. Savcıyı çağırıyor, savcı geliyor, tanık çağırıyor, şahadet alıyor, oturuyor ve karara bağlıyor. Yani bir mahkeme

gibi bağımsız olması lâzım gelen bir kurumu, kamu, Anne Hizmeti Komisyonu bağımsız olması gereken bir kurum, böyle bir oluşumla disiplin işlerini görüyor. Evet bunları her memur mutlaka kendi hakkından verilecek kamu... Bir memur muhakkak itiraz edecek. E üçüncü mahkemeye de gitmesin. Yani bir mahkeme gibi Kamu Hizmeti Komisyonu karar verdi, üç yargıçlı bir ikinci derece mahkeme de otursun ve o Kamu Hizmeti Komisyonunun mahkeme usulü dairesinde toplanarak verdiği disiplin işlemi kararını doğru mu, yanlış mı sonuca bağlasın. Bunun için yazıldı Anayasanın 143'üncü maddesine o istisnalar. Ama bunu kabul etmiyorsunuz siz. Yine başka birtakım disiplin işlemleri vardır. Yine hakikaten...

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden)- İskân işleri hiç girmez buna.

ERGÜN VEHBİ (Devamla)- Bakanlar Kurulunun genel, soyut bireyleri, mülk, kazanç, vergi yönünden ilgilendirmeyecek, nizam etmeyecek kararları alabilir, bazı istisnai haller. Bunları yazabilmek marifetti. Bunları yazma yönüne gitmediniz. Hepsini istisna kılacak olsaydı. Peki bu ikinci derece mahkemesini Anayasa niye getirdi. Yani istisna olarak söylediğimiz bu birkaç konu için iki mahkeme kurulur mu ve Anayasaya da bu yazılır mı? Mümkün değil. Yani sırf dışında kalan 3-5 konu için Anayasa maddesi getirilir mi ve eski Anayasal düzen eleştirilir mi? Eskiden temyiz hakkı olmadan şikâyetçi olduğu ve değiştirmek istediği yasaların ne şekli varsa ona dönmüş oluyoruz diyor. Evet, gerçekten biz eski Anayasaya döndürmüş oluyoruz. Oysa...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Yasayla Anayasayı tadil ettiler.

ERGÜN VEHBİ (Devamla)- 143'üncü madde, 143 açıktır. Anayasayı ihlal ediyorsunuz. Ve ne yazık ki bazı yargıçlarla da bu olayı beraber yürütüyorsunuz. Ne yapacağız.

İSMET KOTAK- Anayasa Mahkemesine yine de gideceğiz.

ERGÜN VEHBİ (Devamla)- Ne yapacağız? Gideceğiz. Gerekirse uygar bir ülkeyiz biz. Korkmuyoruz da. Gölgemizden de korkmuyoruz. Gerekirse Avrupa platformlarına da götüreceğiz. Halk götürecektir zaten. Çünkü malını mülkünü elinden alırsanız, sizi zaten oralara götürecektir ve biz de politikacılar olarak oralarda da bunları savunacağız. Size hukuku, düzenini ortadan kaldırılıyorsunuz, daha da darbeliyorsunuz desinler diye o vatandaşın oralara giden vatandaşın haklarına da gerekirse sahip çıkacağız. Hiçbir şey de diyemeyeceksiniz. Hiçbir şey diyemeyeceksiniz. Bugün Türkiye bireysel müracaat hakkını kabul etmiştir, imza atmıştır. AGİK süreci başlamıştır bu dünyada. Evet siyasal olarak tanınmamışlığımızın bazı konularda cisını çekiyoruz. Hiç önemli değildir. Biz bu dünyada insanlık lehine, insanların özgürlüğü, gelişmesi lehine getirilen her unsuru almak mecburiyetindeyiz eğer uygar bir ülkeysek.

O nedenle gerekirse o platformlara da sizleri vatandaş şikayet edecektir biz de buna sahip çıkacağız.

Sayın Gökтуğ diyor Anayasaya aykırı değil. Biz de yorumlayalım madde 143'ü.

"(4) Yüksek Mahkeme, Başkan ve iki yargıç ile veya sadece üç yargıç ile toplanarak Yargıtay veya Yüksek İdare Mahkemesi olarak görev yapar. Bu görev çerçevesinde verilen kararlar nihaidir. Başkanın oturumda bulunmadığı hallerde en kıdemli yargıç Başkanlık eder.

Ancak, Yüksek Mahkemeye Yüksek İdare Mahkemesi olarak doğrudan doğruya başvurulması yasa ile gösterilen haller dışındaki başvurular, Yüksek İdare Mahkemesinde görevli tek yargıç tarafından incelenip karara bağlanır."

Yani istisna vermedi, üçlü yargıç için istisna vermediği haller ancak diyerek buraya sıkıştırılmıştır maddenin devamına ve tek dereceli, tek yargıç oturur, karar verir, sonra da istinaf hakkıyla vatandaş yukarda temyizde istinafda hakkını alır. Anayasanın maddesi bu kadar açıktır ve bunu siz çevirip de sanki istisna iki dereceli mahkemenin hangilerinde olacağıdır diye yorumlama yanlışdır. Anayasaya aykırıdır.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Bir şey kalmadı ki geriye ne kaldı.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Bir şey kalmadı ki. Onun için niye bu kadar büyük bir maddeyi yazmaya gerek duysun Anayasa o yapıcılar, yasa yapıcılarını mümkün değil. Ancak istisnalar liste yapılacaktı ve hangilerinin iki dereceli mahkemede görülmesine gerek yoktu onlar listeye sokulacaktı. İşte açık, tek yargıç tarafından verilecek kararlara karşı üç yargıçtan oluşan Yüksek İdare Mahkemesine istinafen başvurulabilir diyor. Devam ediyor madde. Yani bu hakkı vatandaşa vermek için bu madde kondu. Bu madde yoktur.

76 Anayasasına göre bu madde yoktu. Yani vatandaşa istinafen üç yargıçtan oluşan bir üst mahkeme hakkı vermedi, vermediği için şikayetler oldu, haksızlıklar oldu. Evrensel hukuk düzenine aykırılık bulundu. Bu şikayetleri de dikkate alan Kurucu Meclis oturdu ve Anayasa yaptı ve bu Anayasada da bu maddeyi getirerek bu hakkı, yargı hakkını vatandaşa verdi. Şimdi bir yorumla haksız gerekçelerle vatandaşın elinden istinaf hakkını almak istiyorsunuz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bizim söylediklerimize pek itibar edilmedi, grup toplantısı da yapıldı ve olduğu gibi Yasanın geçirilmesi kararı alındı. Peki bu geçirdikten sonra yargıda meydana gelen ikilik ortadan nasıl kaldırılacak? Yargıda da bir çok yargıç ve bu mahkemenin başkanı bunun, bu getirilen Tasarının Anayasaya aykırı olduğunu söylüyor. Açık, Sayın Göktaş burda yoktu ancak okuduk gördük, Taner Bey de aynı söylüyor, Yüksek Mahkeme Başkanı da aynı söylüyor.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Osman Örek de aynı söylüyor.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Osman Örek Bey de aynı söylüyor. Peki bu çelişki ortadan nasıl kaldırılacak? Önemlidir diyorsanız biz de sizi ikaz etmiş oluyoruz.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Vicdanınızla başbaşa bırakacağız.

ERGÜN VEHBİ (Devamla) - Evet vicdanınızla başbaşa bırakacağız. Bırakacağız da halk sizi vicdanınızla başbaşa bırakmayacak. Biz bırakacağız çünkü bizim görevimiz bir yere kadar gelir. Bizim vazifemiz denetim ve kamuoyu yaratmaktır. Denetliyoruz görevimizi yapıyoruz. Kamuoyuna da sesimizi duyurmaya çalışıyoruz basın olsun BRT olsun yer verdiği kadarıyla

ve sizi de bu yasayı geçirirken vicdanınızla başbaşa bırakma kararını alıyoruz. Sözlerimi bu çerçevede bitireceğim. Ama emin olun ki biz sizi vicdanınızla başbaşa bırakacağız ama bu halk bırakmayacak. Bu halk bu hakkını, eşdeğer konusunda şimdiye kadar onbeş yılda alamadığı hakkını böyle mahkeme kaldırarak, mahkeme tasfiye ederek elinden almak isteyenlerden de mutlaka şimdi değilse gelecekte alacaktır. Biz önemli konumu olan bir Ülkeyiz. KKTC Türkiye dışında Ülkeler tarafından tanınmamıştır. Tanınma seferberliğine gireceğimizi söyleriz, iddia ederiz. Görmemiz de lâzım. O konuda da, eşdeğer gibi o konuda da hükümet kesinlikle yetersizdir. Yani zaten bir memlekette yürütenler, yürütmeyi elinde tutanlar başarısızsa, sadece bir konuda başarısız olmaz. Yani bir memlekette sadece trafiğin tıkanması sözkonusu olmaz. Hastane de bozulur, eşdeğer sorunu da bozulur, mahkeme de bozulur, polis örgütü de dejenere olur. Şimdi bizim yaşamakta olduğumuz olgu budur. Ekonomiyi çöktürdünüz. Bugün Sayın Cumhurbaşkanı söyledi, bizim önümüzde, mühendislerin önünde. 1991'de büyük, tehlikeli ekonomik kriz yaşayacağız dedi Cumhurbaşkanı, Sayın Cumhurbaşkanı. Bu nedenle mühendisleri de göreve çağırdı. Sahip çıkın dedi memleketimize. Doğrudur. Doğrudur. Peki kim sorumlusu? Eşdeğer işini çıkmaza soktunuz, halkı cezalandırıyorsunuz mahkemeyi kaldırarak. Ekonomik uygulamalarınız bizi getirdi bir krize dayadı, burda da suçlu yine halk mıdır, yoksa muhalefet midir? Yine suçlu sizsiniz. Aynı şekilde uluslararası tanınma ihtiyacında olan, kendini tanıtmaya, hakkını söke söke alma durumunda olan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini, hukuk düzenini de berhava ederek dünyaya rezil

etme hakkınız yoktur. Ekonomiyi bozduğunuz için, on beş yılda Rum toplumu ekonomide büyük bir kalkınma gösterebildi, ulusal geliri 8,000 dolara çıkarabildiği için ve biz ekonomide yaya kaldığımız için, ulusal gelirimiz de 2800'de kaldığı için, uluslararası plâtformlarda da büyük mağlubiyetlere uğruyoruz. Bunlar biribirileriyle bağlantılı olaylardır. Eğer ekonomide başarı gösterebildiysediniz, eğer eşdeğer sorununu adaletli bir biçimde çoktan çözmüş olabilseydiniz, bu ülkenin ekonomik kaynaklarını piyasaya enjekte edebilseydik, kalkınmada plâncılığı, plânlı ekonomiyi parti çıkarlarına heba etmeseydiniz, seçim uğruna partizanlık yapıp devlet müesseselerini berhava etmeseydiniz pekâlâ kalkınabilirdik. Kalkınmamız da lâzımdı. Elimizde kalan olanaklar, Türkiye'nin yaptığı yardımlar ve bizim, toplumumuzun bilgi birikimi, kültürü, eğitimi buna olanak verirdi, başaramadınız ve Rumlar kalkınırken bir yerimizde saydık. Uluslararası platformlarda yazık ki ulusal sorun açısından, KKTC açısından bunun sıkıntısını çekmekteyiz. İçte şimdi yaptığınız da yalnızca bizi taciz etmeyecek, yalnızca halkımızın elinden bir mahkeme hakkını, bir yargı hakkını alma anlamında kalmayacak, bizi uluslararası alanda da hukuk düzeyini sürekli tırtıklayan, sürekli geriye götüren bir toplum görüntüsüne kavuşturacaktır. Buna da hakkınız yoktur en azından. Yani halka, haksızlığa uğramış insanlara bunu yaparken toplumu yine Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini de uluslararası platformlarda bu görüntüye sokma hakkınız da yoktur. Gerekli ikazları biz yapmış olduk, görüşlerimizi söylemiş olduk.

Sayın Kotak'ın da dediği gibi sizleri artık vicdanlarınızla başbaşa bırakıyorum. Benim de pek tabii ki bu, böylesi bir Yasa Tasarısına oyum olumsuz olacaktır. Saygılar sunarım.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Vehbi.

Sayın Komite Başkanı söz istemiştiniz. Buyurun efendim.

HUKUK VE SİYASİ İŞLER KOMİTESİ BAŞKANI ZAIM NECATİGİL - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Yüksek İdare Mahkemesi Yetki Yasa Tasarısı konusunda çok şeyler söylendi. Doğrusunu söylemek gerekirse ilgili olmayan çok konuşmalar yapıldı. Trafikten tutun da hastanelere kadar ne bileyim ekonomik duruma kadar herşey güya da bu Yasa içerisindeymiş gibi saatlerce nutuk atıldı. Ve en önemlisi konu tamamıyla çarpıtılarak takdim edilmek istendi.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Yazar mısınız Sayın Başkan, söz almak istiyorum.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Evvelâ minareyi yakından görmek yeterli değil. İyi perspektif içerisinde görebilmek için şöyle biraz gerilere gidin ve iyi bir şekilde tetkik edin. Yönetmelik yargı yani idari yargı sistemi ülkemizde 1960 Anayasasıyla gelişmiş modern hukuk kuralları olarak öngörülmüştür. 1960 sisteminde öngörülen bir Yüksek Anayasa Mahkemesi idi. Yüksek Anayasa Mahkemesi bağımsız bir başkan ve iki yargıçtan oluşmaktaydı. Anayasa davalarını ve aynı zamanda idari davaları dinleyip karara

bağlamaktaydı. Ordaki sistem tek dereceli denetim idi. Bu tek dereceli denetim sürerken üç yargıç davayı başından sonuna kadar dinleyip karar vermelerindeki güçlükler dikkate alınarak raportör sistemi getirildi. Ancak bazı arkadaşlar deyindiği için söylüyorum. Raportör kendisi karar vermemekteydi. Olguları toplayıp rapor şeklinde bunu Yüksek Anayasa Mahkemesine sunmaktaydı. Ondan sonra 1975 Anayasasında da Yüksek İdare Mahkemesi özellikle vurgulamak istiyorum adı Yüksek İdare Mahkemesidir, bir alt mahkeme değil, Yüksek İdare Mahkemesi, üç yargıçla oturup tek dereceli bir yargısal denetim yapıyordu. 1985 Anayasası yapılırken denildi ki üç yargıç oturup bidayetden şahadeti dinleyeceğine, evvelâ tek yargıç otursun, tek yargıç kararını versin, tek yargıçtan aynı sistem içerisinde ikinci aşamada üç yargıca istinaf edilsin. Ancak bunu Anayasa nasıl öngördü? Anayasa, 85 Anayasası dedi ki bir yasa yapılır, tek dereceli olarak öngörülen konular belirlenene kadar tek yargıç dinleyecek, sonra üç yargıca istinaf edilecek.

Ama burda istisna falan yok. Ta ki bu yasa yapılsın durum şöyle olacak ve bu yasa, daha önce de Adliye Kurulundan gelip geçmiş yıllarda kadük olmuştur. Tekrar Adliye Kurulundan geldi. Burda partizanlık, partililik, hükümet şöyle ister, hükümet böyle ister konusu kanımca sözkonusu değil. Yüksek Adliye Kurulundan gelen bir yasadır. Yüksek Adliye Kurulu Başkanı...

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Yani Meclisin üstünde mi?

ZAIM NECATİGİL (Devamla)- Meclisin üstünde değil tabii. Meclis bunu inceleyecek..

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)-Siz boynunuzu uzattınız.

ZAIM NECATİGİL (Devamla)- Yüksek Adliye Kurulundan...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Yüksek Adliye Kurulu ne isterse geçecek mi bu Meclisten?

ZAIM NECATİGİL (Devamla)- Bu yasa geldi. Yüksek Adliye Kurulu Başkanı bu yasanın bu şekilde yapılması taraftarı değil. Ancak, şunu da belirtmek lâzım. Yüksek Adliye Kurulunda, Yüksek Mahkemenin 7 üyesi ve bir başkanı var. Bunun dışında Cumhurbaşkanının temsilcisi, Meclisin temsilcisi, Başsavcı ve Baro'nun temsilcisi de var.

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden)- Bir de UBP'nin temsilcisi.

ZAIM NECATİGİL (Devamla)- Meclisin temsilcisi var.

BAŞBAKAN DERViŞ EROĞLU (Yerinden)- Kimdir o? Sen de oy verdin.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Şimdi, özellikle Yüksek Mahkeme Başkanının söyledikleri üzerinde duruldu. Ancak, diğer yargıçların, yani, bu yasa için olumlu söz kullanan yargıçların söyledikleri olumlu bir yönde ele alınmış değil. Burada dikkat edilmesi gereken şudur: Yüksek Mahkeme yargıçlarının çoğunluğu bu yasanın olduğu gibi geçmesi taraftarıdır.

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden)- Onlar yapsın bundan sonra madem isterler olduğu gibi geçsin.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Aralarındaki fark şudur: Hiçbiri bu yasanın gereksiz olduğunu yahut yapılmaması gerektiğini söylememektedir.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Biz de söylemedik.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Sadece cetvel konusunda ...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Evet.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Farklı görüşler vardır.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Elbette.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Yüksek Mahkeme Başkanı komitemizde görüşlerini belirtirken demiştir ki, kurumlara göre değil de, konuların önemine göre bir sınıflandırma yapılsın. Şimdi bunu kendisine komisyonda da belirttik. Konuların önemine göre bir tasnif yapılması mümkün mü? Hangi konuların önemli olduğunu kim belirleyecek? Eğer biz bir yasa yaparsak ve o yasa açık kurallar içermiyorsa, artık bundan sonra mahkemeye gelen davaların usul yönünden tek yargıca mı çgidecekti, üç yargıca mı gidecekti tartışması yapılacak ve işler hiç yürümeyecek. Yani akılda tutulması gerekir ki, Yüksek Adliye Kurulu Sayın Başkanı soyut görüşleri varsaydı bir öneri şeklinde cetvele neler konulması gerekir bunu yapar, Adliye Kurulunda tartışır ve daha sağlıklı bir durum ortaya çıkabilirdi.

Ancak, Yüksek Mahkeme Başkanı bizim huzurumuza bu önerisini adeta komisyonun yapması, hatta bir alt komisyon kurulup bunu yapmasını önerdik.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden)- Nedir? Yasaları Meclis değil Adliye Kurulu mu yapacak artık? Yeni birşey mi getiriyorsunuz? Talimat alınız Adliye Kurulundan.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Ben her söylenene cevap vermek istemiyorum.

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden)- Yasama ayrıdır efendim Adliyeden Yargıdan.

BAŞKAN- Evet, devam edin Sayın Başkan.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Hayır, sizin ...

BAŞKAN- Evet arkadaşlar dinleyelim efendim lütfen. Devam edin.

H. ŞÜKRÜ SERDAROĞLU (Girne)(Yerinden)- Sizin de bir listeniz var.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- 2 madde var orda girecek, başka birşey yok.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Şimdi unutuyorsunuz. Yani, bir alt mahkemeden üst mahkemeye istinaf sözkonusu değil. Aynı düzeyde, Yüksek Mahkeme içerisinde, kendi bünyesinde bir denetim sözkonusudur.

Ve yine akılda tutulması gereken bir husus vardır. Bizim sistemimizde tek yargıç şahadet dinler, hukuki noktalar üzerinden görüşünü belirtir ve isteyen taraf o verdiği karardan istinaf eder. Ancak istinaf dosya üzerindedir. Esasında istinafta şahadet yeniden dinlenmez. Çok gerekli, inandırıcı nedenler olmadıktan sonra istinaf mahkemesi hukuki noktalar üzerinden karar verir. Şimdi şöyle bir düşünce içerisine girmemiz gerekir. Üç kişilik bir denetim sistemi öngörüldüğünde ve bu üç yargıç hem ilk mahkeme, hem son mahkeme olarak oturduklarında, hem şahadeti değerlendirme, üçü de değerlendirme fırsatı bulduğunda, hem hukuksal noktaların üçü de aynı aşamada değerlendirdiklerinde acaba daha az mı güvence vardır? Yani ille de tek hakim dinleyecek, o karar verecek, onun kararı istinaf süzgecinde geçecek, burada daha fazla güvence vardır demek bence haksızlıktır. Özellikle karmaşık...

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden) - Öbür sistemden de kaldırın, ceza davalarından da kaldırın, olsun bitsin.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Özellikle karmaşık olguları olan bir davada benim acizane görüşümce üç yargıç oturum hem şahadeti, hem hukuksal noktaları bir arada değerlendirdiğinde, olguları karmaşık olan davalar diyorum.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Anayasa öyle demiyor.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Böyle bir değerlendirme kanımca vatandaş açısından daha çok güvence sağlar.

Sayın milletvekilleri; güvence konusu Yüksek Mahkeme bünyesinde daha doğrusu Yüksek İdare Mahkemesi bünyesinde bir hakim mi bidayette oturmuş, sonra ikinci kademe mi olmuş, esasında güvence ordana gelmiyor. Güvence yargının bağımsızlığı, temel haklar ve...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Kaldırdınız onu da.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Aynı zamanda uygulanan kurallardır. Yani dava sebebi nelerdir? Bunlar Anayasada açıkça belirtilmiştir.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Oda yok dediniz, hakim yok dediniz.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Geleceğim onlara da.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Gerekçeleriniz bunlardır.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Teker teker geleceğim.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Sen hikâye anlatın.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Yalnız, sabredin, biraz sabredin.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Gerekçeleriniz orada.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Geleceğim, hep geleceğim.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Tabii nasıl olsa sabırlıyız.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Yalnız bir düşünce tarzım var benim de.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Yazdığınızla, okuduğunuz farklı çıktı.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Onu bozmak istemiyorum onun için.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Oda yok, hakim yok, masraf. Odur gerekçeniz. Başka yok gerekçeniz.

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden) - Gerekçeniz yazılı efendim.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Yazılı gerekçeniz.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Şimdi efendim takdim edilen konu sizler tarafından...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Ben değil sizin tutanaklarınız.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - İstinaf kalkıyor, mahkeme kalkıyor, açıkça burada iddianız odur.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Kaldırdınız.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Mahkeme kalkıyor. Mahkeme kalkmıyor. Mahkeme, Yüksek İdare Mahkemesi oradadır, denetim de oradadır.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - İstinaf kalkıyor.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Vatandaşın güvencesi var. Bağımsız bir mahkeme.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Nerede bağımsız?

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Devletin tüm organlarının verdiği kararları denetleyecek ama bu denetlemede...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Yasa bile yapılmış artık. Senin mahkemen artık yasa yapıyor.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Usul nedir o ayrı iş. Yani bizim Anayasamızın öngördüğü sistem, sizin de takdim ettiğiniz gibi ille de iki kademeli sistem değil. Anayasanın öngördüğü sistem...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Öyle der Anayasanın 143'üncü maddesi.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Ta ki yasa yapılsın iki kademelidir. Anayasa, yasanın yapılmasını, bunun tek kademeye indirilmesini öngörüyor. Burada Anayasaya aykırılık diye birşey yoktur.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Hangi madde efendim söyleyin bilelim.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - 143'üncü madde.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - 143(4) öyle birşey söylemez.

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden) - Tam tersini söylüyor.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Tam tersini söylüyor.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Tam tersini söylemez efendim.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - İstisna hallerini tanzim eder.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - O zaman yasanın yapılmasına gerek kalmazsı sizin söylediğiniz gibi olsa.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla) - O zaman koymaya gerek kalmaz. Ters koydular oraya.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Öyle ise ne uğraştı bu komisyon?

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Şimdi Baro Başkanının söylediklerine bir bakalım. Bizim ülkemizde...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Sizinle tam zıttır Baro Başkanı.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Yalnız size şunu söyleyeyim. Baronun iki başkanı vardır. Birisi seçilmiş başkanı...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Onda da mı solcu, sağcı var?

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Birisi görev icabı başkanı. Siz Akın Sait Beyin, Sayın Başsavcının söylediklerini hiç dikkate almadınız. Çünkü işinize gelmez.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Var Tüzüğünüzde efendim. Dağıtın arkadaşlarınıza.

BAŞBAKAN Dr. DERViŞ EROĞLU (Yerinden) - İşlerine gelmez de onun için.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - İşlerine gelmez.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Var bu tutanağınızda efendim. Dağıtın arkadaşlarınıza.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Çünkü işinize gelmez. İşlerine gelmez.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Niçin gelmesin? Benim ne ilgim var mahkemeye? Ben milletvekili olarak görev yapıyorum burda.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Sayın Salih Dayıoğlu'nun söylediklerini de hep ters yüz ederek kendi yorumlarınızla söylediniz.

ERGÜN VEHBİ- Yok efendim, içinden okudum.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Siz verdiniz o metni. Tutanak yanlışsa düzeltin.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Sayın Baro Başkanı Osman Örek ...

BAŞBAKAN DERViŞ EROĞLU (Yerinden)- İşlerine geldiği tarafı ...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Tutanağı Başkan verdi Sayın Başbakan.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Komisyonumuzun toplantısına çağrıldı.

BAŞKAN- Konuşsun efendim. İzin verin konuşsun lütfen.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Kendisine günü saatini bildirdik. Ancak, kendisi ilk toplantımıza teşrif etmedi. Herhalde Baro'nun kesin bir görüşü yoktu, bize söyleyecek bir görüşü yoktu.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Korkuttunuz onları da.

ZAIM NECATİGİL (Devamla)- Ancak ertelenince konu, tekrar davetiye çıkarılınca, bu defa geldi ve görüşlerini açıkladı. Kendisine sorduk. Bir Baro toplantısı yaptınız mı, bir Baro Konseyi toplantısı yaptınız mı? Bir Baro Konseyi toplantısı yapmak zor değildir arkadaşlar.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Siz grup toplantısı bile yapmadıydınız daha önce.

ZAIM NECATİGİL (Devamla)- Bir Baro Konseyi ...

BAŞKAN- Lütfen efendim. Bir yere varamaycağız.

ZAIM NECATİGİL (Devamla)- Dar bir çerçevedir.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Zaten bir yere varamamak için konuşuyoruz zaten.

ZAIM NECATİGİL (Devamla)- O Baro Konseyinin bir görüşü olabilirdi. Bize o görüşü de getirmedi. Kendisine bu soruları soracağımızda bana güvenmiyorsunuz, benim buraya gelmemde bir mana yoktu gibisinden konuştu.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Başkan olarak geldi.

BAŞBAKAN DERViŞ EROĞLU (Yerinden)- Yani, Osman Beyi Kotak alamandasına aldı demek istiyorsunuz?

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Yok.

ZAIM NECATİGİL (Devamla)- Ben bir imada bulunmak istemiyorum.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Ben orda gördüm kendini. Zaim Bey konuşturmadı bile adamı. İkide bir soru sorardı.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Ben de bir hukuk geleneğinden geldiğim için, bazı görüşlerinde açıklık getirilmesini rica ettik.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Tam koydu Osman Bey görüşlerini, net. Siz Anayasayı da değiştiriyorsunuz bu gece.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Ve Sayın Osman Örek bize öyle dedi ki, yani bu tek dereceli dedik, üç yargıçtan oluşan mahkemenin konuyu dinlemesi daha da çok uzatacak işleri dedik. Çünkü ...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Buluşamayacaklar dedi, doğru söyledi.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Düşünün, bir idari dava olacak, o idari dava bir, bir buçuk sene içerisinde bir tek yargıç tarafından karara bağlanacak. Ondan sonra istinaf edilecek ve tekrar altı ay, bir sene daha geçecek aradan ve karar o zaman kesinleşmiş olarak, somut bir biçimde ortaya çıkacak. Bizim söylemek istediğimiz budur. Yani, adalet geciktik sonra, acaba o adalet, tam adalet olur mu?

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Ona lüzum yok. Kısaltın yolu biraz daha, daha süratli olsun. Gün de koyun.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Bunu söyledi. Adaletin gereğinden fazla gecikmesinde yarar yoktur. Bunu Yüksek Mahkeme yargıçları kendileri de söylüyor.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Ama gün bile görmezler bizim davalarımıza, sizinkilere verirler.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)-Sizin mahkemeler hakkında bir şikâyetiniz varsa, yani bu sistem değişmiş, değişmemiş, o şikâyeti ortadan zaten kalkacak değil.

BAŞBAKAN DERViŞ EROĞLU (Yerinden)- Nereye gideceğini bilirsin demek istedi.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Biliyorum da şikâyet-
lerimi Zaim Bey de kaldırmayacak.

ZAIM NECATİGİL (Devamla)- Şimdi hatırlayacaksınız Sayın
milletvekilleri; ....

ERGÜN VEHİ (Lefkoşa)(Yerinden)- Hep onlar Meclisten
mi şikâyet edecek? Biz de onlardan şikâyet edelim.

ZAIM NECATİGİL (Devamla)- Birtakım şehit çocuklarının
Maarif Koleji'ne alınması sorununu ...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Ona da girersek yandık.

ZAIM NECATİGİL (Devamla)- En kısa bir şekilde, mümkün
olduğu kadar erken görüldüğü halde bir buçuk yılda karara
bağlandı.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Ne oldu? Arap saçına
benzedi. İkinci sınıfta sınav yaptılar. Şimdi tekrar gitti
öbür grup.

ZAIM NECATİGİL (Devamla)-Öyle davalar olabilir ki bu
davalar iki sene, üç sene, hatta dört sene uzar. Peki, bu
davaların bir kısmını ilk ve son derece olarak tek bir mahkeme,
üç yargıçlı görürse, hepsi gerek olgular, gerek hukuk konuları
üzerinde kararını bir arada verirse, hem ilk mahkeme, hem
son mahkeme olarak acaba bu sürenin, diyelim ki iki yıl olmak-
tansa bir buçuk yıl, belki bir yıla inmesinde ne zarar var?

İSMET KOTAK(Yerinden)(Devamla)- Bu listenin dışında
ne kaldı Zaim Bey, onu söyle bize.

ZAIM NECATİGİL (Devamla)- Ona da geçeceğiz.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Onu da söyle de anlayalım.
Bir isim hakkımız kaldı. İşte isim değişti, başka birşey yok zaten. Ne
var? Hiçbir şey kalmadı.

BAŞBAKAN DERVİŞ EROĞLU (Yerinden)- Daha ilâve yapacağız.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Yine unutmamak gerekir ki, bir idari davada iki taraf var normalen, biri şikâyetçi durumunda olan başvuru sahibi yahut davacı, diğer taraf da yönetimdir.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Kararı verin.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) -Onun dışında bir de ilgili taraf var. O ilgili dava, davacının davayı kazanması halinde, yönetimin kararı ile kazanmış olduğu bir menfaatin ortadan kalkacağı taraftır. Bu gibi Yüksek İdare Mahkemesi davalarında alınan ara kararı ile, icra durdurulmakta ve icra senelerce durdurulmuş olarak bazen iki yıl, bazen üç yıl ilgili tarafın hakkının askıya alınmasına neden olmaktadır. Bir dava üç sene sonra sonuçlanırsa ve o ilgili tarafın hakları üç sene durdurulmuş ise ve sonunda davacı davayı kaybetmişse, ilgili taraf üç sene sonra hakkında adalet sağlansa bile acaba bu adalet tam anlamı ile bir adalet mi?

Sayın milletvekilleri; daha önce de Yüksek idare Mahkemesi kararlarının üzerinde bir denetim organı mevcut değildi. Sadece ve sadece eskiden olduğu gibi yine de...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Hatalı görüldü, Anayasaya konu.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Herhangi bir Yasanın Anayasaya aykırılığı iddia edilmesi halinde o konu Anayasa Mahkemesine havale edilmektedir.

Oda sorununa gelelim.

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden) - En nihayet oda işine geldik. En büyük sorun o Zaim Bey.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Oda sorunu çok geri plânda olarak söylenen bir durumdur.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Geri plânda değil efendim. Ana konu, koydunuz gerekçelere.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Ana konu o değil.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Peki çıkaralım.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Ana konu davanın, davaların gereksiz gecikmelere neden olmadan sonuçlandırılmasıdır. Yüksek İdare Mahkemesinin görev yapmakta olan dört yargıcı vardır. Bu yargıçların her birinin birer odaları vardır. Yargıçlar bazı konuları talimat safhası gibi durumlarda kendi odalarında davaları görebilmektedirler. Bir dava işi-tilecekse kendiler bir tek salonu münavebe ile belirli günler ayarlamaktadırlar, belirli hakimler, belirli gün-lerde salonu kullanabilmektedirler ve istinaf olması halin-de de belirli günlerde üç yargıç istinaf edilen davaları dinlemektedirler. Ancak adalet bir bina değildir. Adalet mevhumu daha geniş bir mevhumdur. Hukukla, hakla yakından ilişkisi olan bir sorundur.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Ergün de Kenan'ın binasına göz koydu.

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden) - Yok ben koymadım. Ben yarısını önerdim.

DIŞİŞLERİ VE SAVUNMA BAKANI KENAN ATAKOL (Yerinden)- Böyle önerileri dikkate almam.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Hiç olur mu çok ciddi olarak söyledik.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Adliye Sarayının yapılması belki zaman alan bir konudur. Ancak Yüksek Mahkemenin gerektiğinde başka dairelerin saray binalarından alınması ile kolaylıkla bir salona daha kavuşması sözkonusu olabilir. Denilmiştir ki istinaf hakkı kaldırılmıştır. Bunun nedenleri de, zaman kaybı, zaman yetersizliği ve masraftır. Dediğim gibi salon yetersizliği çok geri plânda kalan bir durumdur. Önemli olan gereksiz zaman kaybını önlemektir.

Bir hususa daha değinmek istiyorum. Huzurunuzda olan yasa tasarısı, sadece yasalaştığı günden sonra, Resmî Gazete'de yayınlandığı günden sonra açılacak davalarla ilgilidir. Halen işitilmesine başlanmış olan davalar, eski sisteme göre devam edecektir.

İSMET KOTAK (Gazi Mağusa)(Yerinden)-Bu daha fena.

ZAIM NECATİGİL (Devamla)- Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; sistemimiz çok ileri bir sistemdir. Yöntemi, yargının denetlemesi olgusu 1960 yılında kontinental sistemin kabulüyle, bunun ilerici bir şekilde gelişmesinin tohumlarını atmıştır. Daha önce İngiliz sisteminden kalan ve halen Anayasamızın 151'inci maddesinin (3)'üncü fıkrasında görülen yetkiler kullanılmaktaydı. 1960 Anayasası, ondan sonra 1975 Anayasası ve daha sonra da 1985 Anayasası İngiliz sisteminden kalma emirnameler, yani orda görüyorsunuz, "Hebicius courbus mandemius prohibitious certionary" gibi emirnamelerin dışında, bir de Yüksek İdare Mahkemesine ayrıca kontinental sistemdeki denetimi getirmiştir. Bu kontinental sistemdeki denetim, yetki aşımı, yetkilerin kötüye kullanılması, yasaya aykırılık ve Anayasaya aykırılık olarak Anayasada belirlenmiştir. Bunun dışında bağımsız bir yargı öngörülmüş, bu bağımsız yargı yöntemi etkin bir şekilde denetlemesine imkân sağlanmıştır. Vatandaşın garantisi, güvencesi işte burdadır. Bağımsız yargı ve denetim yollarının açık olması.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Kim denetleyecek efendim kaldırdınız hepsini.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)-Önemli olan budur.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Denetimden kastınız nedir?

ZAİM NECATİGİL (Devamla)-Denetimi Yüksek İdare Mahkemesi yapıyor.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Biz kararları verdik.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Yüksek İdare Mahkemesinin kararından zaten hiçbir zaman, ne 1960 Anayasasında, ne 1975 Anayasasında, ne 1985 Anayasasında istinaf öngörülmüş değildir.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Kesecek, bitirecek. Anayasa değiştirilir mi efendim? Hiç olur mu? Bunun mahzurunu görmekteyiz. Siz şimdi Anayasayı tadil ediyorsunuz. Fakat Zaim bey yeni yorum getirdi.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Anayasayı tadil etme durumu yok efendim.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla)- Anayasayı kaldırıyor-sunuz.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Yüksek İdare Mahkemesi ...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)-Eskiye dönüş istiyorsunuz.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Son merci mahkemedir.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla)- Eskiye dönüş.

ZAİM NECATİGİL (Devamla)- Yalnız dediğim gibi anayasal konularda, Anayasa Mahkemesine konular havale edilebilmektedir.

Yani bir hak vardı, istinaf hakkı vardı, o hak kaldırılıyor gibi konuyu takdim etmek kanımca hatalıdır.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Anayasa kaldırılıyor. Daha da ileri. Anayasayı tadil ediyorsunuz.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Yüksek İdare Mahkemesinin üzerinde herhangi bir istinaf hakkı yoktu.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Biz öyle birşey demedik.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Sadece Yüksek Mahkeme bünyesindeki denetimin yasa yapılıncaya kadar iki dereceli olması öngörülmüştü. Anayasa o yasanın yapılmasını da öngördüğüne göre...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Yasalar istisnai haller için.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Bu yasanın yapılması, Anayasaya ne diye ters düşün?

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - İstisnai haller içindir o. Siz hepsini aldınız kapsamına. Anayasayı yaktınız.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - İstisnai hal şudur: Yani Yüksek İdare Mahkemesinin kararı kesindir, ondan istinaf yoktur. Ancak istisnai hal tek bir hakim oturduğunda üç kişilik mahkemeye gitmesidir.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Siz öyle yorumluyorsunuz. Hiçbir Anayasa Komisyonu öyle yorumlamadı. Yoktur öyle bir tutanak, çıkarın gösterin bize. Gösteremediniz onu da. Bize Anayasa Komisyonu Başkanı geldi, açıkladı.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Peki bu ülkede 1960 Anayasasının öngördüğü sistemde adalet yoktu, 1975 Anayasasının öngördüğü sistemde yine mi yoktu?

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Onu, Meclis iradesini koydu. 1985 Anayasasını yapan Meclis iradesini koydu. Hatalıdır dedi yeni yol gösterdi. Onu siz değiştiremezsiniz.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Yani yol gösterdi ta ki yasa yapılsın.

BAŞKAN - Karşılıklı konuşmayınız efendim. Lütfen efendim karşılıklı konuşmayın.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Anayasayı tadil ediyor efendim, nasıl?

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Şimdi yapılmak istenen de odur.,

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Hiç olur mu öyle şey?

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden) - Tamamen eskiye dönüyorsunuz.

BAŞKAN - Lütfen.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Siz 1985 öncesine götürüyorsunuz.

BAŞKAN - Evet efendim, devam edin siz.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla) - Yasa ile Anayasa ilga ediliyor.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Bu başlangıçtır.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Şimdi konuşmacılar şöyle bir duruma da temas ettiler. Dediler ki başka ülkelerde dış organlara, yargı organlarına...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Yüksek Mahkeme Başkanı söyledi bunları. Başka ülkelerde vardır.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Başvurma hakkı vardır. Örneğin İnsan Hakları Mahkemesi, Lahey Adalet Divanı, belki Ekonomik Topluluk Mahkemesi...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Türkiye Yargıtayını söyledim ben size. Ne söylemezsiniz?

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Türkiye Yargıtayı konusu Federe Devlet Anayasası görüşmelerinde....

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Zekâ Beyin önerisiydi reddetti Kıta Avrupacılar.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Söylediğiniz doğrudur. Öyle bir öneri yapılmıştı. Belki iyi bir öneriydi.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Tabii.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Çünkü bizim mahkemelerimizin kendilerinden daha üst mahkeme olmasını...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Onu istemedikleri için kabul etmediler.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Hissetmeleri bile daha dikkatli olmalarını sağlayabilirdi.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Tabii, doğru.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Ancak bu bizim kendi isteğimizle olan bir durum değildir. Evvelâ Türkiye'de Danıştaya istinaf etmek için, Türkiye Danıştayının yasalarının değişmesi, bizden istinaf kabul etmesi gerekirdi.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Görüşülür, yapıldı bu iş. Herşeyde anlaşma imzalıyoruz.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Yani burada gerçekçi olmamız gerekir.

İSKÂN BAKANI HASAN YUMUK (Yerinden) - Bağımsızlığımız nere gidecekti?

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Ne bağımsızlığından bahsediyorsun? Yolunuzu, yordamınızı teslim ettiniz.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Ancak eğer bu imkân tanırsa bu yasa ile bir ilgisi yoktur. Eğer bu imkân tanırsa o da olabilir.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Yapın.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Ama yani bu imkân yoktur diye şimdi bu Yasaya hayır demek bence doğru bir tutum değil.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Anayasayı ihlâl ettiniz de onun için.

BAŞKAN - Devam ediniz.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Yüksek Adalet Divanına ne zaman başvurulur? Tanınan devletler Yüksek Adalet Divanının statüsünü kabul eden kabul etmelerine olanak tanıyor ülkeler...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Mühim değil, dilekçeyi kabul etmese de kapının altından olsun atan.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Ve mahkemenin yetkisini tanıyan ülkeler o mahkemeye gidebilir. Avrupa Konseyine üyeliğimiz siz de biliyorsunuz, bizi devlet olarak tanımadıkları için...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Verin kendine dilekçeyi, çıkar pros eder, konuşur.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - İnsan Hakları Mahkemesine veya Komisyonuna başvurmaya olanağımız yoktur. Ve hatta hatta asben üzülererek söylüyorum adeta vatandaşa bir teşvik var, istinaf hakkınız kalktı, gidin siz İnsan Hakları Komisyonuna, Mahkemesine şikâyet edin.

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden) - Keşke gidebilseler, ne güzel birşey olurdu. Çok güzel birşey olurdu.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Bunu sizin söylemenizi özür dileyerek, beklemiyordum. Çünkü bizi tanımayan...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Niçin?

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla) - İşte tanıyacak o zaman gidebilse.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Devletimizi tanımayan, işlemimizi tanımayan, bizi yok hükmünde kabul eden kuruluşlara vatandaşın başvurması ne bileyim, bizim devletimize sahip çıkmamız, kendi özgürlüğümüzü kabul etmememiz anlamındadır.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Kapamayın öyle ise istinaf yollarını. Madem ki istemiyorsunuz istinaf yollarını tıkiyorsunuz, Anayasayı tadil ediyorsunuz.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Yani ille de bu olanaklar olursa bizi de tanırlarsa haydi haydi başvuralım.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Zannetmem, gene kapatacaksınız o kapıyı.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Güzel ama o olmadıktan sonra siz vatandaşı adeta kışkırtıp kendilerine...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Gene hain oluyoruz.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Bu mahkemelere şikâyet edin.

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa)(Yerinden) - İşte başladık.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Sen hain olacaksın gene.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla) - Daha gitmeden başladı hainlik.

BAŞKAN - Sayın arkadaşlar, lütfen.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla) -Daha gitmeden hainlik başladı. Gidecek, gidecek.

BAŞKAN - Sayın Vehbi.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Yok, hiç hainlik değil.

BAŞKAN - Bir dakika efendim.

TAŞKENT ATASAYN (Gazi Mağusa)(Yerinden) - Ergün'ü mü dinleyeceğiz, Zaim Beyi mi dinleyeceğiz?

BAŞKAN - Efendim siz Kurula hitap edin, siz de müdahale etmeyin efendim, lütfen. Devam edin efendim. Konuşmayın Sayın Atasayan.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla) - Birşey söylemedik efendim.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Biz konuşurken siz laf attınız, biz de atacağız.

BAŞKAN - Sayın Kotak lütfen.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Bir de Anayasanın 17'nci maddesine değinildi.

BAŞKAN - Devam edin efendim siz.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Anayasanın 17'nci maddesi...

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla) - Tanısa gideceğiz dedim. Keşke tanısın diyorum ve vatandaş da gitsin. Onu söyledim.

BAŞKAN - Evet efendim, devam edin.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla) - O da mı hainlik?

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Keşke tanısın da gitsin sözü tamam da yani bu durumda gitsin ve tanımayan organlara şikayet etsin anlamında almakla ben üzülüyorum yani.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Bizi kabul etsinler diye beraber gitmiyor muyuz?

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla) - Stazburg'ta da bizi tanımazlar ama yine de gideriz Zaim Bey. Yine de gideceğiz.

BAŞKAN - Evet efendim devam edin.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Ama herhalde devletimizi şikayet etmek için gitmeyiz Strazburg'a.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla) - Devleti şikayet etmek için değil, hak aramak için.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Devlet şikayeti değil, hak aramaktır. Yanlış mütalaa etmeyin şimdiden.

BAŞBAKAN Dr.DERVİŞ EROĞLU (Yerinden) - Hakkı bu memlekette bulacak.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Hani? Kapattınız o yolu da.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla) - Kapattınız onu da.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Zaim Bey bile kapattı, kilitledi.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - 17'nci maddeye bakacak olursanız...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Hem adalet der, hem kapatır.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Kimse bu Anayasa ile veya bu Anayasa gereğince kendisine gösterilen mahkemeye başvurma hakkından yoksun bırakılamaz. Soruyorum size, mahkemeye başvurma hakkından kim yoksun bırakıldı? Yüksek İdare Mahkemesi nerededir, orada değil mi?

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Mahkemeyi kaldırdınız.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla) - Doğru, olmayan mahkemeye nasıl kaldıracaksınız?

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Yüksek Mahkemeye başvurma hakkı orada değil mi?

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - nerededir?

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Yerde değil mi Yüksek İdare Mahkemesi? Vatandaş Yüksek İdare Mahkemesine bu kadar zaman nasıl başvururdu?

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Alt Mahkemeyi kaldırdın.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Alt Mahkeme yok etendim. Yüksek İdare Mahkemesine başvurma durumudur.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla) - Birinci dereceyi kaldırdın.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Ama Yüksek İdare Mahkemesi kendi bünyesi içerisinde nasıl görecektir, o ayrı konudur.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla) - Şu anda var birinci mahkeme, o kalkınca nasıl gidecek?

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Yüksek İdare Mahkemesi orada duruyor.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Kalkıyor mu, kalkmıyor mu?

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Şimdi bir de bu ihmaller üzerinde çok duruldu.

BAŞKAN - Sayın başkan, uzayacak mı, efendim konuşmanız?

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Bitiyor efendim, bağlıyorum.

İhmaller üzerinde söylenenlere gelince...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Bu çok önemli, bekliyordum ben bunu.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Şimdi hukukçular çok iyi bilmektedir yönetim bir konuda karar aldı mı, başka bir konuda karar almayı ihmal eder. Bir örnek verelim. Bir münhal yeriaçılır. Kamu Hizmeti Komisyonuna birisi müracaat eder.

BAŞBAKAN Dr.DERViŞ EROĞLU (Yerinden) - İki kişi.

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - İki kişi, veya münhale göre müracaatlar olur. Kamu Hizmeti Komisyonu o yeri doldurur, müracaatları kabul eder, tayini yapar. Kamu Hizmeti Komisyonu bazılarını da müracaat eden kişileri tayin yapmaz, onlar hakkında bir ihmal iddia edilebilir. Şayet bu cetvelden yönetimin ihamli çıkarsa bir yolunu bulup...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Burada ihmal nerede?

ZAIM NECATİGİL (Devamla) - Dolaylı yoldan by-pass yaparak, ki vatandaş, şikayetçi durumunda olan her vatandaş...

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - ihmal otomobili direğe vurmadır.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Bir ihmal vardır diyerek bu sistemi yozlaştırabilir ve iki dereceli veya iki kademeli denetimin uygulanmasını sağlamak için her davada haklı veya haksız ihmal vardır ve yasa hiçbir işe yaramaz.

ERGÜN VEHBİ (Yerinden)(Devamla) - Hep kabahat vatandaşta oldu yani.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Yani suçluyu ihmalden bile beraat ettirdiniz.

BAŞKAN - Evet Sayın başkan, devam edin efendim.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Eskiden Şeyhülislamı yapardı böyle yorumu.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Şimdi bu yapılan Yasa Tasarısı ile...

BAŞKAN - Devam edin efendim.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Dışarda kalacak olan hususlar, yani Cetvel dışında kalacak olan hususlar şunlardır. bakanlar Kurulu kararları, ki bu çok önemli bir konudur.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Geçen hafta geçeydi o da girdiydi.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Aynı zamanda...

DIŞİŞLERİ VE SAVUNMA BAKANI KENAN ATAKOL (Yerinden)- Girmesi lazımdı.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) -Yani onu da savunuyorsunuz?

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Girmesi lazımsa yine onu da düşünürüz.

İSMET KOTAK (Yerinden)(Devamla) - Dışta kalması çok önemli dediniz, şimdi yine mi girmesi lazım?

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Bakanlar Kurulu, yani yabana atılacak bir organ değildir.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Yani hem girmemesinden yanasınız, hem girmesinde haklısınız.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Onun dışında, polis disiplin kurullarının verdiği kararlar var.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Güvenlik Kuvvetlerinin.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Güvenlik Kuvvetlerinin verdiği kararlar var, sivil savunma var. Yani akla gelen bunlardır. Ancak, yalnız bunlardır diyemeyiz yani. Çünkü dava konularını kapsamlı bir şekilde belirlemek mümkün değildir.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Devlet yönetimi belli olduğuna göre, nedir?

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Mümkün değildir.

EMİN UZUN (Lefkoşa) (Yerinden) - Çok güzel bir hukuk ziyafeti çektiniz. Teşekkür ederiz.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Sayın milletvekilleri; ben de vaktinizi daha fazla almak istemiyorum bu geç vakitte...

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Hayır, sizi anlarım da Emin Uzun ömründe ilk defa gelip oturdu.

ZAİM NECATİGİL (Devamla) - Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Komite Başkanı.

- 1472 -

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Bu ziyafeti nereden alır da onu merak ediyorum.

EMİN UZUN (Yerinden) (Devamla) - Grupta aldık, grupta. Bir ziyafet daha verdiler bize.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Gökтуğ. Söz sırası Sayın Gökтуğ'undur efendim. Daha önce aldı.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - Hiç itirazım yok efendim. Onu da dinleyebilirim.

BAŞKAN - Size de söz verilecektir.

TAŞKENT ATASAYAN (Gazi Mağusa) (Yerinden) - Sayın Başkan; bu aşamada, oturumun Cuma günü, saat 10.00'a ertelenmesini öneriyorum.

İSMET KOTAK (Yerinden) (Devamla) - İtirazımız yok.

BAŞKAN - Böyle bir öneri var efendim. İtiraz var mı?

ERGÜN VEHBİ (Lefkoşa) (Yerinden) - Daha iyi.

BAŞKAN - Gelecek birleşim, 7 Aralık Cuma günü, saat 10.00'da yapılacaktır. Birleşimi kapatıyorum. Teşekkür ederim.

Kapanış Saati: 18.40

1473/...

DÖNEM : II

YIL : I

CUMHURİYET MECLİSİ
21'inci Birleşim
4 Aralık 1990, Salı
Saat: 10.00

GÜNDEM :

I. BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI.

II. ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER :

- (1) 1981 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı(Y.T.No:4/1/90),
Sayıştayın Kesin Hesaplara ilişkin uygunluk Bildirimi
(S.R.No:44/1/90) ve Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plan Komitesinin
Tasarıya ilişkin Raporu.
- (2) 1982 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı(Y.T.No:5/1/90),
Sayıştayın Kesin Hesaplara ilişkin uygunluk Bildirimi
(S.R.No:45/1/90) ve Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plan Komitesinin
Tasarıya ilişkin Raporu.
- (3) 1983 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı(Y.T.No:6/1/90),
Sayıştayın Kesin Hesaplara ilişkin uygunluk Bildirimi
(S.R.No:46/1/90) ve Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plan komitesinin
Tasarıya ilişkin Raporu.
- (4) 1984 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı(Y.T.No:47/1/90)
Sayıştayın Kesin Hesaplara ilişkin uygunluk Bildirimi(S.R.No:47/1/90)
ve Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plan Komitesinin Tasarıya
ilişkin Raporu.
- (5) 1985 Mali Yılı Kesin Hesap Yasa Tasarısı(Y.T.No:9/1/90),
Sayıştayın Kesin Hesaplara ilişkin Uygunluk Bildirimi
(S.R.No:48/1/90) ve Ekonomi, Maliye, Bütçe ve Plan Komitesinin
Tasarıya ilişkin Raporu.

1474/...

III. SEÇİMLER VE OYLAMASI YAPILACAK İŞLER.

IV. SORULAR.

V. GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI.

VI. GÖRÜŞÜLECEK TASARI VE ÖNERİLER İLE KOMİTELERDEN
GELEN DİĞER İŞLER:

(1) Gelir ve Vergi Dairesi (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) (Değişiklik) Yasa Tasarısı (Y.T.No:38/1/90) ve İdari ve Sosyal İşler Komitesinin Tasarıya İlişkin Raporu.

(2) Yüksek İdare Mahkemesi Yetki Yasa Tasarısı (Y.T.No: 3/1/1990) ve Hukuk ve Siyasi İşler Komitesinin Tasarıya İlişkin Raporu.

1475/...